ಶೀ: ಕನ್ನಡ

"ಹೂಮಾಲೆ"

[ಪದ್ಯಸಂಗ್ರಹ]

ಸಂ: ಡಿ.ಕೆ. ಭೀಮಸೇನರಾವ್

ಕನ್ನಡ

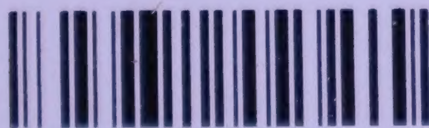
ಹೂಮಾಲೆ

[ಪದ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ]

ಸಂಪಾದಕರು:
ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಕೆ. ಭೀಮಸೇನರಾವ್, ಎಂ. ಎ.



ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ತ್ಯಾಶ್ರಯ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂದಿರ,
ರಾಯಚೂರು.



ಕನ್ನಡ

ಹೂಮಾಲೆ

[ಪದ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ]

ಸಂಪಾದಕರು:

ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಕೆ. ಭೀಮಸೇನರಾವ್, ಎಂ. ಎ.



ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂದಿರ,

ರಾಯಚೂರು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣ: ೧೯೫೯—೧೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು



ಬೆಲೆ: ರೂ. ೨-೮-೦

ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಕನ್ನಡದ ಉತ್ತಮ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾವ್ಯಭಾಗ ವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಒಂದೇ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿ ಕಾವ್ಯಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ ಸಹಾಯವಾಗಲೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಕವಿಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಸಂದರ್ಭಸೂಚಿಯನ್ನೂ ಗ್ರಂಥದ ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ವಾಚಕರು ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಆ ಪದ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಓದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕವಿಗಳ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪದ್ಯ ಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಕನಕದಾಸರ ಹೆಸರು ಪುರಂದರದಾಸರ ಹೆಸರಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಬಂದಿದೆ. ಕನಕದಾಸರ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಮೊದಲು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಕನಕದಾಸರ ಹೆಸರು ಪುರಂದರದಾಸರ ಹೆಸರಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಕಡೆಗೆ ಸೇರಿಸಿರು ವುದರಿಂದ ಸರ್ಪಭೂಷಣ ಕವಿಯ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸೋಮನಾಥ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳ ಕಾಲ ವಿವಾದಾಸ್ಪದವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿಚರಿತ್ರೆಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಡಿ. ಕೆ. ಭೀಮಸೇನರಾವ್

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಅರಿಕೆ

ಉಸ್ಮಾನಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿರುವ ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಕೆ. ಭೀಮಸೇನರಾಯರು ಈ ಪದ್ಯಸಂಕಲನವನ್ನು ನಮಗಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆ ಕವಿಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಈ ಪದ್ಯಸಂಗ್ರಹವು ರಾಯಚೂರು ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂದಿರದ ಒಡೆಯರಾದ **ಜೆ. ಕೆ. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ**ರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೧. ಕನ್ನಡ ನಾಡು

ಕಂ॥ ಕಾವೇರಿಯಿಂದಮಾ ಗೋ।
ದಾವರಿವರಮಿರ್ದ್ದ ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್॥
ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದಂ ವಸು।
ಧಾವಳಯವಿಲೀನವಿಶದವಿಷಯವಿಶೇಷಂ ॥೧॥

ಅದಱೊಳಗಂ ಕಿಸುವೊೞಲಾ।
ವಿದಿತಮಹಾಕೊಪಣನಗರದಾ ಪುರಿಗೆಱೆಯಾ॥
ಸದಭಿಸ್ತುತಮಪ್ಪೊಂಕುಂ।
ದದ ನಡುವಣ ನಾಡೆ ನಾಡೆ ಕನ್ನಡದ ತಿರುಳ್ ॥೨॥

ಪದನಱಿದು ನುಡಿಯಲುಂ ನುಡಿ।
ದುದನಱಿದಾರಯಲುಮಾರ್ಪರಾ ನಾಡವರ್ಗಳ್॥
ಚದುರರ್ನ್ನಿಜದಿಂ ಕುಱಿತೋ।
ದದೆಯುಂ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗಪರಿಣತಮತಿಗಳ್ ॥೩॥

ಕುಱಿತವರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಂ।
ಪೆಱರುಂ ತಂತಮ್ಮ ನುಡಿಯೊಳೆಲ್ಲಂ ಜಾಣರ್॥
ಕಿಱುವಕ್ಕಳ್ಮಾಮೂಗರು।
ಮಱಿಪಲ್ಕಱಿವರ್ವ್ವಿವೇಕಮಂ ಮಾತುಗಳಂ ॥೪॥

ಜಾಣರ್ಕ್ಕಳಲ್ಲದವರುಂ।
ಪೂಣಿಗರಱಿಯದೆಯುಮಱಿವವೋಲವಗುಣದಾ॥
ತಾಣಮನಿನಿಸೆಡೆವೆತ್ತೊಡೆ।
ಮಾಣದೆ ಪಿಡಿದದನೆ ಕೃತಿಗಳಂ ಕೆಡೆ ನುಡಿವರ್ ॥೫॥

(ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ) —ನೃಪತುಂಗ

೧. ಬನವಾಸಿ

ಚಂ॥ ಸೊಗಯಿಸಿ ಬಂದ ಮಾಮರನೆ ತಳ್ತಲೆವಳ್ಳಿಯೆ ಪೂತಜಾತಿ ಸಂ।
ಪಗೆಯೆ ಕುಕಿಲ್ವ ಕೋಗಿಲೆಯೆ ಪಾಡುವ ತುಂಬಿಯೆ
ನಲ್ಲರೊಳ್ಮೊಗಮ್॥
ನಗೆ ಮೊಗದೊಳ್ ಪಳಂಚಲೆಯೆ ಕೂಡುವ ನಲ್ಲರೆ
ನೋಟಿಮ್ಪೊಡಾವ ಬೆ।
ಟ್ಟುಗಳೊಳಮಾವ ನಂದನವನಂಗಳೊಳಂ ಬನವಾಸಿ
ದೇಶದೊಳ್ ॥೧॥

ಉ॥ ಚಾಗದ ಭೋಗದಕ್ಕರದ ಗೇಯದ ಗೊಟ್ಟಿಯಲಂಪಿನಿಂಪುಗ।
ಳ್ಗಾಗರಮಾದ ಮಾನಸರೆ ಮಾನಸರಂತವರಾಗಿ ಪುಟ್ಟಲೇ॥
ನಾಗಿಯುಮೇನೊ ತೀರ್ದಪುದೆ ತೀರದೊಡಮ್ ಮಱು
ದುಂಬಿಯಾಗಿ ಮೇಣ್।
ಕೋಗಿಲೆಯಾಗಿ ಪುಟ್ಟುವುದು ನಂದನದೊಳ್ ಬನವಾಸಿ
ದೇಶದೊಳ್ ॥೨॥

(ಭಾರತ) —ಪಂಪ

೨. ಹಸ್ತಿನಪುರ

ಸೊಗಯಿಸುತಿರ್ದುದು ಹಸ್ತಿನಪುರವೆಂಬುದು ಪೊಟಲ್
ರಗಳೆ॥ ಅದಱ ಪೊಱವೊಟಲ ವಿಶಾಳ ಕನಕ ಕೃತಕ ಗಿರಿಗಳಿಂ
ಫಳಪ್ರಕೀರ್ಣ ತರುಗಳಿಂ।
ನನೆಯ ಕೊನೆಯ ತಳಿರ ಮುಗುಳ ವನಲತಾನಿಕುಂಜದಿಂ
ಪ್ರಸೂನ ರಜದ ಪುಂಜದಿಂ।

ಗಗನ ತಳಮೆ ಪಱಿದು ಬಿೞ್ದುದೆನಿಸ ಬಹುತಟಾಕದಿಂ
ಕುಕಿಲ್ವ ನಲಿವ ಕೋಕದಿಂ ।

ಸುರಿವ ಸುರಯಿಯುರಲ ಮುಗುಳ್ಗೆ ಮೊಗಸಿದಳಿಕುಳಂಗಳಿಂ
ತೊದಲ್ವ ಶಿಶುಶುಕಂಗಳಿಂ ।

ತೆಗೆಯೆ ಬೀರರವದೆ ಮೇಲೆ ಪರಿವ ಮದಗಜಂಗಳಿಂ
ಚಳತ್ತುರಂಗಮಂಗಳಿಂ ।

ಲವಣ ಜಲಧಿ ಬಳಸಿದಂತೆ ಬಳಸಿದಗೞ ನೀಳದಿಂ
ದುದಗ್ರ ಕನಕ ಶಾಳದಿಂ ।

ದೊಳಗೆ ಕುಲನಗಂಗಳೆನಿಪ ದೇವಕುಲದ ಭೋಗದಿಂ
ಸರಾಗಮಾದ ರಾಗದಿಂ ।

ದಿವಮನೇಳಿಪಂತು ಮಿಳಿರ್ವ ವಿವಿಧ ಕೇತನಂಗಳಿಂ
ಸದಾನಿಕೇತನಂಗಳಿಂ ।

ಧನದ ಭವನಮೆನಿಪ ಸಿರಿಯ ಬಚ್ಚರಾಪಣಂಗಳಿಂ
ಪೊದೞ್ದ ಕಾವಣಂಗಳಿಂ ।

ವಿಟಜನಕ್ಕೆ ತೊಡರ್ವ ಚಾರಿಯೆನಿಪ ಸೂಳೆಗೇರಿಯಿಂ
ವಿದಗ್ಧ ಹೃದಯಹಾರಿಯಿಂ ।

ಕನಕಗೋಪುರಂಗಳೊಳಗಣೆರಡು ದೆಸೆಯ ಗುಣಣೆಯಿಂ
ವಿಳಾಸಿನಿಯರ ಗಡಣೆಯಿಂ ।

ಸುರತಸುಖದ ಬಳ್ಳಿವಳ್ಳಿಯೆನಿಪ ಬಳ್ಳಿ ಮಾಡದಿಂ
ಮಹಾ ವಿನೋದ ನೀಡದಿಂ ।

ಕನಕಶೈಲಮೆನಿಸಿ ನೆಗೞ್ದ ಭೂಮಿಪಾಲ ಭವನದಿಂ
ಸಮಸ್ತವಸ್ತುಭುವನದಿಂ ।

(ಭಾರತ) —ಪಂಪ

೪. ತನುಜೆಯುಗಲ್ಕೆ

ಚಂ|| ಮನಮುಱಿದಂಜಿ ಬೆರ್ಚಿ ಬೆಸಕೆಯ್ದ‌ರ್ ನಿಜವಲ್ಲಭನೇನಸೆಂದೊಡಂ।
ಕಿನಿಸದಿರೊಂದಿವಗ್ರಮಹಿಷೀಪದದಲ್ಲಿ ಪದಸ್ಥೆಯಾಗು ನಂ ॥
ದನರನಗಣ್ಯಪುಣ್ಯಧನರಂ ಪಡೆಯೆಂದವರ್ದಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತ ।
ತ್ತನುಜೆಯುಗಲ್ಕೆಯೊಳ್ ನೆಗಪಿದರ್ ಬಸಮಲ್ಲದ ಬಾಷ್ಪವಾರಿಯಂ ॥೧॥

ಚಂ|| ಪೊಡೆವಡುವಪ್ಪಿಕೊಳ್ವ ನೆನೆಯುತ್ತಿರಿವೆಂಬ ಸಮಸ್ತವಸ್ತುವಂ
ಕುಡುವ ಪಲರ್ಮೆಯಿಂ ಪರಸಿ ಸೇಸೆಯನಿಕ್ಕುವ ಬುದ್ಧಿವೇೞ್ವ ಕೈ ।
ಯೆಡೆ ನಿಮಗೆಂದೊಡಂಬಡಿಪ ನಲ್ಲರಗಲ್ಕೆಗೆ ಕಣ್ಣ ನೀರ್ಗಳಂ
ಮಿಡಿವ ಬಹುಪ್ರಕಾರ ಜನಸಂಕಟವೊಪ್ಪಿದುದಾ ಪ್ರಯಾಣದೊಳ್ ॥೨॥

(ಆದಿಪುರಾಣ) —ಪಂಪ

೫. ಅಗ್ರಪೂಜೆ

ಧರ್ಮಪುತ್ರಂ ಪೇೞಿಮಿಾಸಭೆಯೊಳಗ್ರಪೂಜೆಗಾರ್ ತಕ್ಕರೆನೆ ಗಾಂಗೇಯನಿಂತೆಂದಂ—

ಮ॥ ಬಲಿಯಂ ಕಟ್ಟಿದನಾವನೀ ಧರಣಿಯಂ ವಿಕ್ರಾಂತದಿಂದಂ ರಸಾ ।
ತಲದಿಂದೆತ್ತಿದನಾವನಂದು ನರಸಿಂಹಾಕಾರದಿಂ ದೈತ್ಯನಂ ||
ಚಲದಿಂ ಸೀಳ್ದವನಾವನಬ್ಧಿ ಮಥನ ಪ್ರಾರಂಭದೊಳ್ ಮಂದರಾ ।
ಚಲಮಂ ತಂದವನಾವನಾತನೆ ವಲಂ ತಕ್ಕಂ ಪೆಜರ್ ತಕ್ಕರೇ ॥೧॥

ವ|| ಎಂದು ತನ್ನ ಮನದೊಳಚ್ಚೊತ್ತಿದಂತೆ ನುಡಿದ ಗಾಂಗೇಯನ ಮಾತಂ ಮನದೇಗೊಂಡು ಯಮನಂದನನಾನಂದಂ ಬೆರಸಂತೆ ಗೆಯ್ವೆನೆಂದು ಪುರುಷೋತ್ತಮಂಗರ್ಘ್ಯಮೆತ್ತಿದಾಗಳ್—

ಕಂ॥ ಮುಳಿದು ಶಿಶುಪಾಲನಾ ಸಭೆ ।
ಯೊಳಗೆ ಮಹಾ ಪ್ರಳಯ ಜಳಧಿ ನಾದದಿನಿರದು ॥
ಚ್ಚಳಿಸಿ ನುಡಿದಂತೆ ಕಳೆ ಕಳೆ ।
ಹರಿಗೆತ್ತಿದನರ್ಘ್ಯದರ್ಘ್ಯಮಂ ಧರ್ಮಸುತಾ ॥೨॥

ತೀವಿದ ನೆರೆಯುಂ ಡೊಳ್ಳುಂ ।
ದೇವವ್ರತನೆನಿಸಿ ನೆಗಳ್ದ ಯಶಮುಂ ಬೆರಸಿ ॥
ನ್ನೀವುದು ಹರಿಗರ್ಘ್ಯಮನೆಂ ।
ದಾವನುಮಾ ಭೀಷ್ಮರಂತು ನುಡಿದರುಮೊಳರೇ ॥೩॥

ಕುರುವೃದ್ಧಂ ಕುಲವೃದ್ಧಂ ।
ಸರಿತ್ಸುತಂ ತಕ್ಕನೆಂದು ನಂಬಿದ ಸಭೆಯೊಳ್ ॥
ದೊರೆಗಿಡಿಸಿ ನುಡಿದೊಡೇನೊಲ ।
ವರಮೆನ್ನದೆ ನೀನುಮದನೆ ಕೊಂಡೆಸಗುವುದೇ ॥೪॥

ಮನದೊಲವರಮುಳ್ಳೊಡೆ ಕುಡು ।
ಮನೆಯೊಳ್ ಹರಿಗಗ್ರಪೂಜೆಯಂ ಯಜ್ಞದೊಳೀ ॥
ಮನುಜಾಧೀಶ್ವರ ಸಭೆಯೊಳ್ ।
ಸೆನೆಯಲುಮಾಗದು ದುರಾತ್ಮನಂ ಬೆಸಗೊಳ್ವಾ ॥೫॥

ಆಳವಱಿಯದೆಗ್ಗು ಬಳವಳ ।
ಬಳೆವಿನೆಗಂ ಪಚ್ಚೆ ಪಸಿಯ ತುಱುಕಾರಂಗ ॥
ಗ್ಗಳಿಕೆಯನೆ ಮಾಡಿ ನೀನುಂ ।
ಪಳಿಯಂ ಕಟ್ಟಿದೆಯೊ ಭೂಪರಿನಿಬರ ಕೊರಲೊಳ್ ॥೬॥

ದೇವರನಡಿಗೆಱಗಿಸಿ ಸಕ ।
ಳಾವನಿತಳದದಟರಂ ಪಡಲ್ವಡಿಸಿದ ಶೌ ॥

ರ್ಯಾವಷ್ಟಂಭದೊಳಾನಿರೆ ।
ಗೋವಳಿಗಂಗಗ್ರಪೂಜೆಯಂ ನೀಂ ಕುಡುವಾ ॥೭॥

ಸಮಕಟ್ಟಲಱಿಯದೆ ಹರಿಗ ।
ರ್ಘ್ಯಮೆತ್ತಿ ನಿಂದಿರ್ದ ಯಜ್ಞಮದು ಮೊದಲೊಳ್ ತಾ ॥
ನಮರ್ದುಮಮರ್ದಿರದೆ ತಣಿಯುಂ ।
ಡಮರ್ದಂ ಗೋಮೂತ್ರದಿಂದೆ ಬಾಯ್ಪೂಸಿದವೋಲ್ ॥೮॥

ಕುಡವೇೞ್ಪನ ಕುಡುವನ ಕುಡೆ ।
ಪಡೆವನ ಪೆಂಪೇಂ ನೆಗೞ್ತೆವಡೆಗುಮೊ ಪೇೞ್ವಂ ॥
ಕುಡವೇೞ್ಗಮ ಕುಡುವಣ್ಣಂ ।
ಕುಡುಗೆಮ ಕುಡೆ ಕೊಳ್ವ ಕಲಿಯನಱಿಯಲ್ಕಕ್ಕುಂ ॥೯॥

ವ॥ ಎಂದನಿತೞೊಳ್ ಮಾಣದೆ ಗೀರ್ವಾಣಾರಿಯಸುರಾರಿಯನಿಂತೆಂದಂ—

ಕಂ॥ ದೊರೆಯಕ್ಕುಮೆ ನಿನಗೆ ಯುಧಿ ।
ಷ್ಠಿರನರ್ಘ್ಯಮನೆತ್ತೆ ಶಂಖದೊಳ್ ಪಾಲೆಱೆದಂ ॥
ತಿರೆ ಮಲಿನಮಿಲ್ಲದೊಳ್ಗ್ಗಲ ।
ದರಸುಗಳಿರೆ ನೀನುಮಗ್ರಪೂಜೆಯನಾಂಪಾ ॥೧೦॥

ಮನದೊಲವರದಿಂದೀ ಯಮ ।
ತನಯನ ಕುಡುವಗ್ರಪೂಜೆ ಮತ್ಸನ್ನಿಧಿಯೊಳ್ ॥
ನಿನಗಶನಿಯ ಮಿೞ್ತುವ ನಂ ।
ಜಿನ ದೊರೆಯೆಂದೊಣರೆ ನಂದಗೋಪಾಲಸುತಾ ॥೧೧॥

ಮನೆ ನಿನಗೆ ನಂದಗೋಪಾ ।
ಲನ ಮನೆ ತುಱುಗಾರ್ತಿ ನಿನಗೆ ಮನೆವೆಂಡಿತಿ ಪ ॥

ಚ್ಚನೆ ಪಸಿಯು ಗೋವನ್ನೈ ಕರ ।
ಮನಯದೆ ನಿನ್ನಳವಿಗಳವನಱಯದೆನೆಗಲೞ್ಗ ॥೧೨॥

ಮುರನಡಸಿ ಪಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿದ ।
ಪರಿಭವಮಂ ಮಱೆದೆ ನಿನ್ನ ಪೆಡಗೆಯ್ಗುಟ್ಟಂ ॥
ಶರದಿಂ ಬಿಡಿಸಿದನಲ್ಲನೆ ।
ಸರಿತ್ಸುತಂ ಬನ್ನವಿನ್ನವೆಂಬುವುವೊಳವೇ ॥೧೩॥

ದನುಜಾಂತಕನೆಂಬೀ ನಿ ।
ನ್ನ ನಚ್ಚುವೋದಂಕವೆಲವೊ ಮುನ್ನೆನ್ನನ್ನಂ ॥
ದನುಜಂ ಪುಟ್ಟದೆ ಸಂದುದು ।
ನಿನಗೀ ಪೆಸರೆನ್ನ ಮುಂದೆಯುಂ ಸಂದಪುದೇ ॥೧೪॥

ಆನಿರ್ದ ಸಭೆಯೊಳರ್ಘ್ಯವು ।
ನಾನಲ್ಕಾಟಸಿದ ನಿನ್ನ ಬಿಸುನೆತ್ತರಿನಿಂ ।
ತೀ ನೆರವಿ ನೋಡಿ ಕುಡಿಯದೊ ।
ಡೇಸೋ ಶಿಶುಪಾಲನೆಂಬ ಪೆಸರೆಸೆದಪುದೇ ॥೧೫॥

ಮಱೆದ ಮುಚುಕುಂದನೆಂಬನ ।
ಮಱೆವೊಕ್ಕುದನಂದು ನೀಂ ಜರಾಸಂಧಂಗಂ ॥
ಬಿಱುತೋಡಿದುದಂ ಭೂತಳ ।
ಮಱಯದೆ ನೆನೆಯೆಲವೊ ಗೋವುಗಾದುದು ಪುಸಿಯೇ ॥೧೬॥

ವಿನಾವೆ ಪಂದಿಯೆಂದೆನಿ ।
ತಾನುಂ ತೆಱನಾಗಿ ಡೊಂಬ ವಿದ್ಯೆಯನಾಡಲ್ ॥
ನೀನಱವೆಯುಱದಿದಿಚಿ-ದೊ ।
ದಾಸಱವೆಂ ನಿನ್ನನಿಲ್ಲಿ ದೆಸೆವಲಿಗೆಯ್ಯಲ್ ॥೧೭॥

ಅಱಿಯದಿದಂ ಮಾಡಿದೆನೆ ।
ನ್ನಱಿಯುವಿಕೆಗೆ ಸೈರಿಸೆಂದು ನೀಂ ಸಭೆಯೊಳ್ಕಾ ॥
ಲ್ಗೆಱಗೆಱಗು ಕೊಲ್ಲೆನೆಂದೆರ್ದೆ ।
ತೆಱಿವಿನೆಗಂ ಹರಿಯ ನೆಱನನಸುರಂ ನುಡಿದಂ ॥೧೮॥

ವ॥ ಅಂತು ನುಡಿದು ಕಾಯ್ಪಿನೊಳ್ ಪಿಡುಗಿ ನಡನಡನಡುಗಿ—

ಕಂ॥ ಪೊಳೆದುಳ್ಕುವ ಕುಡು ದಾಡೆಯ ।
ಪೊಳಪು ನೊಸಲ್ಗಡರ್ದು ಪೊಡರ್ವ ಪುರ್ವೆಸೆವಿನವು ॥
ವ್ವಳಿಸುವ ಮುಳಿಸಿನ ದಳ್ಳುರಿ ।
ಗಳನುಗುೞ್ವವೊಲುಗುೞ್ದನಸುರನುರಿವ ಪೞಿಗಳಂ ॥೧೯॥

ವ॥ ಆಗಳ್ ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲಮೆವೆ ಮಿಡುಕದೆ ಪಂದೆಯಂ ಪಾವಡರ್ದವೊ
ಲುಸಿರದಿರೆ ನಾರಾಯಣಂ ಶಿಶುಪಾಲನನಿಂತೆಂದಂ—

ಕಂ॥ ನಿನ್ನಯ ತಾಯ್ ಸಾತ್ವತಿಯುಂ ।
ನಿನ್ನಂ ತಂದೆನ್ನ ತೊಡೆಯಮೇಲಿೞಿಪುವುದುಂ ॥
ನಿನ್ನ ಲಲಾಟದ ಕಣ್ಣದು ।
ಮುನ್ನಮೆ ಕಿಡೆ ನಿನ್ನ ಮೃತ್ಯುವೆನ್ನಯ ಕೆಯ್ಯೊಳ್ ॥೨೦॥

ನೆಱೆದುದನಱಿದೀ ಕಿಱಿಯವ ।
ನಱಿಯದೆ ಕೆಡೆ ನುಡಿದನಪ್ಪೊಡಂ ನೂಱುವರಂ ॥
ನೆಱೆ ಸಲಿಸುವುದೆಂದುದನಾಂ ।
ಮಱೆವೆನೆ ಬಯ್ ಬಯ್ಯೆ ಸಲಿಸುವೆಂ ನೂರುವರಂ ॥೨೧॥

ಮುನಿಯಲೆನಗಾಗ ಗಾಂಗೇ ।
ಯನಿರ್ದನಿರ್ದಂ ಘಟೋದ್ಭವಂ ನೆಗೞ್ದ ಪೃಥಾ ॥

ತನಯುರುಮಿರ್ದರ್ ದುರ್ಯೋ ।
ಧನನಿರ್ದಂ ಕೇಳೆ ಪೇೞ್ವರಾ ಬಲ್ಲವರುಂ ॥೨೨॥

ಎನೆಯೆನೆ ಬಾಯ್ಗಂ ಬಂದನಿ ।
ತನಿತುಮನವುರಾರಿ ಬಲ್ಮೆ ಸೈರಿಸಿ ಸೂಜಿಂ ॥
ಬನಿತುವರಂ ಮನ್ನಿಸಿ ನಸು ।
ಕಿನಿಸದೆ ಮಿಗೆ ಕಿನಿಸಿ ದಿತಿಜಕುಳದವದಹನಂ ॥೨೩॥

ಮುಳಿದು ತನಗರ್ಘ್ಯವೆತ್ತಿದ ।
ತಳಿಗೆಯೊಳಿಡೆ ಶಿಱಿದ ತೆಱದೆ ತಲೆ ಪಱಿದಾಗಳ್ ॥
ಕಳಕಳಿಸಿ ನಗುತಮಿರ್ದುದು ।
ತಳಿಗೆಯ ಮೇಲಸುರನದಟದೇನಚ್ಚರಿಯೋ ॥೨೪॥

(ಭಾರತ) —ಪಂಪ

೬. ವನ

ಕಂ॥ ಅಮಿತಗುಣವರ್ಣನಪ್ರ ।
ಕ್ರಮುಕ್ಕೆ ಸಲೆ ನಾಣ್ಚಿ ತಲೆಯುನೆಱಗಿದ ಸುಜನೋ ॥
ತ್ತಮರಂಗೆ ಭರದಿನೆಱಗಿದು ।
ವಮೇಯು ಪರಿಪಕ್ವ ಗಂಧಶಾಲಿವನಂಗಳ್ ॥೧॥

ತತ್ಕಳಮುಕಣಿಶಕಬಳಸ ।
ಮುತ್ಕ ಶುಕ ಪ್ರಕರವೆಸೆಯೆ ಪೊಸ ನೇತ್ರದ ಚಂ ॥
ಚತ್ಕಂಚುಕಮುನಿಳಾವಿಳ ।
ಸತ್ಕಾಮಿನಿ ತೊಟ್ಟ ಪೋಲ್ಪೆಯುಂ ಪುಟ್ಟಿಸುಗುಂ ॥೨॥

ಬಹುಪೋಷಣದಿವ್ಯಾವಿನ।
ಸಹಕಾರದ ಸೊನೆಯು ಸೋನೆ ಬೆಳೆಯಿಸೆ ಬೆಳೆಗುಂ ॥
ಮುಹಿಯೆನೆ ಬಣ್ಣಿಸುವ ಪಿತಾ ।
ಮುಹಂಗಮರಿದೆಗ್ಗ ಮೊಗ್ಗೆ ನಿನಗಮುಪೆನಗಂ ॥೩॥

ನವ ಶಶಿಕಳೆಗಳನಮೃತ ।
ದ್ರವಂಗಳೊಳ್ ತೀವಿ ತೀವಿ ನಿಱಿಸಿದರೆನೆ ತ ॥
ದ್ಧವಳೇಕ್ಷು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಡೆ ನೋ ।
ಡುವ ಜನಪದ ಜನದ ಮನಮನಱಿ ಸೆಱಿವಿಡಿಗುಂ ॥೪॥

(ಶಾಂತಿಪುರಾಣ) —ಪೊನ್ನ

೭. ದುರ್ಯೋಧನನ ಸ್ನೇಹಹೃದಯ

ನೆಗಪಿ ವರೂಥಮಂ ವಸುಧೆ ನುಂಗಿದುದಂ ಸಮಪಾದದಾಸನಂ
ಬಗೆಗೊಳೆ ತನ್ನ ಮುಂತೆಗೆದ ಮುಷ್ಟಿಯೆ ದಕ್ಷಿಣಕರ್ಣಮೂಲದೊಳ್
ಸೊಗಯಿಸೆ ಪಾಱಿಯಂ ನೆಱಿಪದಾಳ್ವನ ಕಜ್ಜಮನೊಕ್ಕು ಸತ್ತ್ರಂ
ನಗುವವೊಲಿರ್ದನಂಗಪತಿ ನೆಮ್ಮಿ ನಿಜೋನ್ನತಕೇತುದಂಡಮಂ ॥೧॥

ಅಂತಿರ್ದ ದಿನಕರತನೂಜನಂ ರಾಜರಾಜಂ ನೋಡಿ ಬಾಷ್ಪವಾರಿ
ಧಾರಾಪೂರಿತಲೋಚನನುಂ ಮನ್ಯುದ್ಗತಕಂಠನುಂ ಅಸಹ್ಯಶೋಕಾನಲ-
ದಹ್ಯಮಾನಾಂತಃಕರಣನುಮಾಗಿ—

ಆನುಂದುಶ್ಶಾಸನನುಂ।
ನೀನುಂ ಮೂವರೆ ದಲಾತನುಂ ಕಱಿದ ಬಱಿ॥

 ಹೂಮಾಲೆ

ಕ್ಕಾನುಂ ನೀನೆ ದಲೀಗಳ್।
ನೀನುಮಗಲ್ದಿತ್ತವ್ರೋದೆಯಂಗಾಧಿಪತೀ ॥೨॥

ನಿನ್ನ ಮಗಂ ವೃಷಸೇನಂ।
ತನ್ನ ಮಗಂ ಸತ್ತನಣ್ಮೈ ಲಕ್ಷ್ಮಣನುಂ ಸೀ ॥
ನೆನ್ನಂ ಸಂತೈಸುವುದಾಂ।
ನಿನ್ನಂ ಸಂತೈಸೆ ಬಂದೆನಂಗಾಧಿಪತೀ ॥೩॥

ಅಱಿಯೆನಿದಂ ನಿನ್ನಿಂದಿನ।
ತೆಱನಂ ನೀನೆನಗೆಯೇಕೆ ಮುಳಿದಿರ್ದೆಯೋ ಮೇಣ್॥
ಮಱುಮಾತುಗುಡದೆ ರವಿಸುತ।
ಮಱವಿಂದಿರ್ದಪೆಯೋ ಮೇಣ್ ಬೞಲ್ದಿರ್ದಪೆಯೋ ॥೪॥

ನಿನ್ನ ಕಳೆಯುಂ ಸುಯೋಧನ-।
ನನ್ನೋಡದೆ ನುಡಿಯದಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬೆಸನೇ ॥
ನೆನ್ನದೆ ಜೀಯೆನ್ನದೆ ದೇ।
ವೆನ್ನದೆಯೇಕುಸಿರದಿರ್ದೆಯಂಗಾಧಿಪತೀ ॥೫॥

ಅನೃತಂ ಲೋಭಂ ಭಯಮೆಂಬ।
ಬಿನಿತುಂ ನೀಸಿರ್ದ ನಾಡೊಳಿರ್ಕುಮೆ ರವಿನಂ ॥
ದನ ನನ್ನಿ ಚಾಗಮಣ್ಮೆಂ।
ಬಿಸಿತರ್ಕಂ ನೀನೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗನಾದಯ್ ॥೬॥

ಆನಱಿವೆಂ ಪೃಥೆಯಱಿವಳ್।
ದಾನವರಿಪುವಱಿವನರ್ಕನಱಿವಂ ದಿವ್ಯ॥
ಜ್ಞಾನಿ ಸಹದೇವನಱಿವಂ।
ನೀನಾರ್ಗೆಂದಾರುಮಱಿಯರಂಗಾಧಿಪತೀ ॥೭॥

ಒಡವುಟ್ಟಿದನೆಂದಱಿದೊಡೆ।
ಕುಡುಗುಂ ರಾಜ್ಯಮನೆ ಧರ್ಮತನಯಂ ನಿನಗಾಂ॥
ಕುಡಲಾರ್ತೆ ನಿಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ।
ಕ್ಕೊಡೆಯನನಱಿಯುತ್ತುಮಿರ್ದೆನಂಗಾಧಿಪತೀ ॥೮॥

ನೀನುಳ್ಳೊಡುಂಟು ರಾಜ್ಯಂ।
ನೀನುಳ್ಳೊಡೆ ಪಟ್ಟಮುಂಟು ಬೆಳ್ಗೊಡೆಯುಂಟಯ್॥
ನೀನುಳ್ಳೊಡುಂಟು ಪೀಱಿಗೆ।
ನೀನಿಲ್ಲದವೆಲ್ಲಮೊಳವೆ ಅಂಗಾಧಿಪತೀ ॥೯॥

ಹರಿ ಬೇಡೆ ಕವಚಮಂ ನೀ-।
ನರಿದಿತ್ತಯ್ ಕೊಂತಿ ಬೇಡೆ ಬೆಗಡದೆ ಕೊಟ್ಟಯ್॥
ಪುರಿಗಣೆಯಂ ನಿನಗೆಣೆ ಕಸ ।
ವರಗಲಿ ಮೆಯ್ಗಲಿಯುಮಾವನಂಗಾಧಿಪತೀ ॥೧೦॥

ನಯನದೊಳಮೆರ್ದೆಯೊಳಂ ನಿ-।
ನ್ನಯ ರೂಪಿರ್ಪುದು ನಿನ್ನ ಮಾತಿರ್ಪುದೆ ॥
ನ್ನಯ ಕಿವಿಯೊಳಮಿನನಂದನ।
ವಿಯೋಗಮೆಂತಾದುದಱಿಯೆನಂಗಾಧಿಪತೀ ॥೧೧॥

ನಿನ್ನಂ ಕೊಂದ ಕಿರೀಟಿಯು-।
ಮೆನ್ನಣುಗನನಿಕ್ಕಿ ಕೊಂದ ಭೀಮನುಮೊಳನಾ ॥
ನಿನ್ನುಮೊಳೆಂ ಗಡ ಸಾಲದೆ।
ನಿನ್ನಯ ಕೂರ್ಮೆಗಮುದೆನ್ನ ಸೌಧರ್ಮಿಕೆಗಂ ॥೧೨

ಇಂದಾನಾಪೆಂ ಮೇಣಿನ-।
ನಂದನ ಕೇಳ್ ಪಾಂಡುತನಯರಾದರ್ ನಿನ್ನಂ॥

ಕೊಂದುಂ ದುಶ್ಶಾಸನನಂ।
ಕೊಂದುಂ ಬರ್ದುಕುವನದಾವನಂಗಾಧಿಪತೀ ॥೧೩॥

ಎಂದು ವಿಪ್ರಳಾಪಂಗೆಯ್ದು

ಇನಸುತನಿರವಂ ದುಶ್ಶಾ-।
ಸನನಿರವಂ ಕಂಡುಮಿನ್ನುಮೆನ್ನಸು ತಾಂ ನೆ-॥
ಟ್ಟನೆ ಪೋದುದಿಲ್ಲ ಕಲ್ಲೆರ್ದೆ-।
ತನದಿಂದೆನ್ನಂತು ಬರ್ದ ನಾವನುಮೊಳನೇ ॥೧೪॥

ಎಂದು ತನ್ನಂ ತಾನೆ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡು

ಸೂನುಗಳಳಿವಂ ಪ್ರಿಯಮಿ-।
ತ್ರಾನುಜರಳಿವಂ ವಿಧಾತ್ರ ನೀಂ ಕಾಣಿಸಿಯುಮಿ ॥
ನ್ನೇನಂ ಕಾಣಿಸಲಿರ್ದಪೆ।
ನೀನೆನ್ನಂ ಪಾಪಕರ್ಮನಂ ನಿರ್ಗುಣಿಯಂ ॥೧೫॥

ಕೆಳೆಯಂಗಾಯ್ತು ಸುಮೋಕ್ಷಮಾಗದೆನಗಂ ಬಾಷ್ಪಾಂಬುಮೋಕ್ಷಂ ಧರಾ।
ತಳಮಂ ಕೊಟ್ಟನಿವಂ ಜಳಾಂಜಳಿಯುಮಂ ನಾಂ ಕೊಟ್ಟೆನಿಲ್ಲನ್ಯಮಂ-॥
ಡಳಮಂ ಸುಟ್ಟನಿವಂ ಪ್ರತಾಪಶಿಖಿಯಿಂದಾನೀತನಂ ಸತ್ಕ್ರಿಯಾ।
ನಳನಿಂ ಸುಟ್ಟೆನುಮಿಲ್ಲ ಮತ್ಪ್ರಿಯತಮಂ ಕರ್ಣಂಗಿದೇಂ ಕೂರ್ತೆನೋ ॥೧೬॥

(ಗದಾಯುದ್ಧ) —ರನ್ನ

೮. ಭೀಮ-ದುರ್ಯೋಧನರ ಗದಾಯುದ್ಧ

ವಾರಣರಕ್ತಸಿಕ್ತ ಮೃಗರಾಜಯುಗಕ್ಕೆ ನವಪ್ರಸೂನ ರಾ।
ಗಾರುಣ ಕಿಂಶುಕದ್ರುಮಯುಗಕ್ಕೆ ಸಧಾತುಕಭೃದ್ಯುಗಕ್ಕೆ ಸಿಂ।
ದೂರಿತಗಂಧಸಿಂಧುರಯುಗಕ್ಕೆಣೆಯೆಂಬಿನಮಣ್ಮಿ ಕಾದಿದರ್।
ಕೌರವರಾಜನುಂ ಕುರುಕುಲಾಂತಕನುಂ ರುಧಿರಾರ್ದ್ರ ಮೂರ್ತಿಗಳ್ ॥೧॥

ಕರಿಯುಂ ನುಂಗಿ ಕಳಿಂಗನಂ ನೊಣೆದ ದರ್ಪಕ್ಕೊಂದುಗೊಳ್ ಮತ್ಸಹೋ
ದರರಂ ಕೋಪದೆ ತಿಂದುದರ್ಕೆರಡುಗೊಳ್ ದುಶ್ಶಾಸನೋರಃಸ್ಥಳ ॥
ಕ್ಷರದಸ್ರಾಂಬುವನಾರ್ದು ಪೀರ್ದ ಮುಳಿಸಿಂಗಂ ಮೂಱುಗೊಳ್ಳೆಂದು ಮ-।
ತ್ಸರದಿಂದೋವದೆ ಪೊಯ್ದನೆತ್ತಿ ಗದೆಯಂ ದುರ್ಯೋಧನಂ ಭೀಮನಂ ॥೨॥

ಎಂದು ಮುಟ್ಟೆ ಮೂದಲಿಸೆ

ಇದು ಲಾಕ್ಷಾಗೇಹದಾಹಕ್ಕಿದು ವಿಷಮವಿಷಾನ್ನಕ್ಕಿದಾ ನಾಡಜೂದಿಂ।
ಗಿದು ಪಾಂಚಾಲೀಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿದು ಕೃತಕಸಭಾಳೋಕನಭ್ರಾಂತಿಗೆಂದೋ ॥
ವದೆ ಪೊಯ್ದಂ ಕಾಲ್ಗಳಂ ತೋಳ್ಗಳನಗಲುರಮಂ ಕೆನ್ನೆಯಂ ನೆತ್ತಿಯಂ ಕೋ-।
ಪದಿನಯ್ದುಂ ದುರ್ನಯಕ್ಕಯ್ದೆಡೆಯನುರುಗದಾದಂಡದಿಂ ಭೀಮಸೇನಂ॥೩॥

ಚರಣಾಕ್ರಾಂತಂ ಮಹೀಮಂಡಲಮಡಿರೆ ಭುಜಾಕ್ರಾಂತಮಾಶಾ
ಗಜೇಂದ್ರೋ।
ತ್ಕರಮಾಶಾಭಿತ್ತಿಯಿಂದಂ ಪೆಱದೆಗೆಯೆ ಗದಾಕ್ರಾಂತಮುದ್ಭ್ರಾಂತವಿದ್ಯಾ-।
ಧರಚಕ್ರಂ ಗೆಂಟುಗೆಂಟಾಗಿರಿಸೆ ನಿಜವಿಮಾನಂಗಳಂ ಭೈರವಾಡಂ-।
ಬರಮಾ ಕಲ್ಪಾಂತಕಾಲಂ ನೆಗೞ್ದುದು ಸಮರಂ ಭೀಮದುರ್ಯೋಧನೀಯಂ॥೪॥

ನೆಲಸಿದ ಬಿನ್ನಣಂ ಸೋಸಿ ಬಿನ್ನಣಂ ಗೆಲೆ ಕಾಣ್ಕೆ ಕಾಣ್ಕೆಯುಂ।
ಗೆಲೆ ಜವಮುಂ ಜವಂ ಗೆಲೆ ಬಲಂ ಬಲಮುಂ ಗೆಲೆ ದಂಡೆ ದಂಡೆಯಂ॥

ಗೆಲೆ ಮುಳಿಸುಣ್ಮೆ ಪೊಣ್ಮೆ ಮುಳಿಸಂ ಗೆಲೆ ಸತ್ವದಳುರ್ಕೆ ಸತ್ವಮಂ।
ಗೆಲೆ ಗೆಲಲಾರ್ತರಿಲ್ಲ ಕುರುಪಾಂಡುತನೂಭವರೊರ್ವರೊರ್ವರಂ ॥೫॥

ಅಂತು ನೆಱಲೊಳ್ ಪೋರ್ಕುಳಿಯಾಡುವಂತೊರ್ವರೊರ್ವರಂ ಗೆಲಲ್ ನೆಱೆಯದಿರೆ ದುರ್ಯೋಧನಂ ಕರಂ ಮುಳಿದು

ಕುರುರಾಜಂ ವಿದ್ಯಾಧರ ।
ಕರಣದೆ ನೆಗೆದಂಬರಕ್ಕೆ ಗದೆಯಂ ಕ್ರಮದಿಂ ॥
ತಿರಿಪೆ ಧರಾಚಕ್ರಂ ಕೋ ।
ವರಚಕ್ರಂ ತಿರಿವ ತೆಱದೆ ತಿರಿದತ್ತೆನಸುಂ ॥೬॥

ಅಂತು ಮೂದಲಿಸದೆ ಇಱಿವುದು ತುಱುಲಾಯ್ತುಮಲ್ಲೆಂದು ಮುಟ್ಟೆ ಮೂದಲಿಸಿ

ತೆಱಪಂ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ಕುರುಪತಿ
ಬಱಸಿಡಿಲೆಱಗುವವೊಲೆಱಗಿ ಪೊಯ್ಯಲೊಡಂ ಮೆಯ್ ॥
ಮಱೆದು ಪವನಜನದೇಂಕೆ-।
ದಱೆಯೆಂ ಮತಿವಿಕಳನಾಗಿ ಮೂರ್ಛೆಗೆ ಸಂದಂ ॥೭॥

ಅಂತು ಕುಲಿಶಾಭಿಘಾತದೊಳ್ ನೀಲಾಚಲಮೆ ಕೆಡೆವಂತೆ ಕೆಡೆದು ಮೂರ್ಛಾಗತನಾಗಿರ್ದ ಭೀಮಸೇನನಿರವಂ ಕಂಡು ಗಾಂಡೀವಿ ಕೋಪಾತುರಾಟೋಪಮಂ ತಾಳ್ದಿ

ಎಲ್ಲಿಯ ಬಲದೇವಂ ಮ-।
ತ್ತೆಲ್ಲಿಯ ಸತ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆ ದುರ್ಯೋಧನನಂ॥
ಕೊಲ್ಲದಿರೆನೆಂದು ಭಾರತ ।
ಮಲ್ಲಂ ಗಾಂಡಿವಕೆ ನೇಱಿದಂ ನೆಱೆ ತಿರುವಂ ॥೮॥

ಮುಳಿದೇವಂ ಹಲಿ ಕೃಷ್ಣಂ।
ಮುಳಿದೇವಂ ಧರ್ಮನಂದನಂ ಮುಳಿದೇವಂ॥
ಮುಳಿದರನಿಕ್ಕುವೆನೆಂದು ।
ಮ್ಮಳಿಸಿದರಿಱಿಯಲ್ಕೆ ನಕುಲ ಸಹದೇವರ್ಕಳ್ ॥೯॥

ಅರಿಗಿಂಬಾಯ್ತುಱಿವಾದುದು।
ಮರುತ್ಸುತಂಗರ್ಜುನಾದಿಗಳ್ ಮುಳಿದರ್ ಮೂ ॥
ವರುಮೆನ್ನ ನನ್ನಿಗೀಗಳಿ।
ಪರಿಭವವಾಯ್ತೆಂದು ಧರ್ಮಜಂ ಚಿಂತಿಸಿದಂ ॥೧೦॥

ಅಲರ್ದ ಹಲಧರನ ಮೊಗಮುಂ।
ತಲೆಯುಂ ಬಾಗಿರ್ದ ಧರ್ಮತನಯನ ಮೊಗಮುಂ॥
ಜಲರುಹನಾಭಂ ಕಂಡೆರ್ದ।
ಕಲಂಕಿ ಕಣ್ಜರ್ಬು ಜರ್ಬಿದಂ ಗಾಂಡಿವಿಯುಂ ॥೧೧॥

ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್ ಧಾತುನಿರ್ಜರಗಿರಿ ಕೆಡೆವಂತು ಕೆಡದಿರ್ದ ಪಗೆಯುಂ ನೋಡಿ ಧರ್ಮಯುದ್ಧಮಂ ನೆನೆದು

ಇಱಿಯೆಂ ಬಿಟ್ಟಿನನೆಂಬೀ।
ಬಿಱುಬಿಂದಂ ಬೀಸೆ ಗದೆಯ ಗಾಳಿಯ ಕೋಳೆ ॥
ಟ್ಟಿಱಿಸಿದುದು ಭೀಮನಂ ಮೆಯ್ಯ್ ।
ಮಱೆದವನಂ ತಂದೆ ಸುತರ್ಗೆ ಕೂರದರೊಳರೇ ॥೧೨॥

ಅಂತು ಮೂರ್ಛೆಯಿಂ ಮಾರುತಿಯೆಟ್ಟಿತ್ತಾಗಳ್

ಪೊಡೆಯಲರಾತಂ ರಾಗದೆ।
ತೊಡೆಯಂ ಪೊಯ್ದಾರ್ದ ನೆವದೆ ನೆಱನೀತಂಗೀ ॥

ಯೆಡೆಯೆಂದು ತೋಱಿ ಕುಡೆ ಪೊಲ।
ಗಿಡದಱಿಂದಂ ಪರಮಸಂಡಿತಂ ಪವನಸುತಂ ॥೧೩॥

ತಿಳಿದಾಗಳ್ ನೆಱನಿಂತುಟೆಂದು ನೆಲನಂ ಮಾಱುದ್ದಿ ಕಯ್ಯಿಂ ಧರಾ।
ತಳದೊಳ್ ಸೂಸಿದ ತನ್ನ ·ತೀವ್ರಗದೆಯುಂ ಕಂಡೆತ್ತಿಕೊಂಡಂಬರ॥
ಸ್ಥಳದಿಂದಂ ಸಿಡಿಲೇಱಿ ಗಿಯಿಂದೆಱಗಿ ಪೊಯ್ವಾಗಳ್ ಗದಾದಂಡದಿಂ।
ಮುಳಿದಿಟ್ಟಂ ಕಲಿ ಸತ್ತಿಗಂ ಕುರುಕುಭೃಚ್ಚಂಡೋರುದಂಡಂಗಳಂ ॥೧೪॥

ಇಡೆ ತೊಡೆಯನುಡಿದು ನೆಟ್ಟನೆ।
ಕೆಡೆಯುತ್ತುಂ ಕರ್ಚಿ ನೆಲನನಾನಿದನೆಂತುಂ॥
ಬಿಡೆನೆಂಬ ತೆಱದೆ ಕುಲಗಿರಿ।
ಕೆಡೆವಂದದೆ ಕೆಡೆದು ಕೌರವೇಂದ್ರಂ ಮಡಿದಂ ॥೧೫॥

ಅಂತು ದಿಕ್ಕರಿಕರಾನುಕಾರಿಗಳಪ್ಪ ನಿಜಭುಜಸ್ತಂಭಂಗಳಿಂ ಕುರುಕುಲ ಮಹೀಶನ ಕದಳೀಸ್ತಂಭಂಗಳನನುಕರಿಸುವ ತೊಡೆಗಳನುಡಿದು ಅಶ್ರಮ ದೊಳ್ ಪುಡಿಯೊಳ್ ಪೊರಳ್ಚಿ ತನ್ನ ಮುನ್ನ ನುಡಿದೂರುಭಂಗಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂ ತೀರ್ಚಿ ಮಕುಟಭಂಗಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂತೀರ್ಚಲೆಂದು ಕುರುಕುಲಾಂತಕಂ ಮಾಮಸಕಂ ಮಸಗಿ

ಇದು ಭುವನಾಧಿಪತ್ಯಸವನೋದಕದಿಂ ಗಡ ಪೂತಮಾದುದಿಂ ।
ತಿದು ಧವಳಾತಪತ್ರದ ನೆೞಲ್ಗೆ ಗಡಂ ಗುಱಿಯಾದುದಾರ್ಗಮಿಂ ॥
ತಿದು ಗಡ ಬಾಗದೀ ತಲೆಗೆ ತಕ್ಕುದನೀಗಳೆ ಮಾೞ್ಪೆನೆಂದು ಕೋ-।
ಪದಿನೊದೆಯಲ್ಕೆ ಸಾರ್ತರೆ ಹತೋರುಸಪತ್ನ ಕಿರೀಟಶೃಂಗಮಂ ॥೧೬॥

ಬಲದೇವಾದಿಗಳಾಗದಾಗದೊದೆಯಲ್ಕೇಕಾದಶಾಕ್ಷೋಹಿಣೀ ।
ಬಲ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಂ ಪರಾಭವಿಸದಿರ್ ಚಿಃ ತಕ್ಕುದಲ್ಲೆಂದು ಮಾ ॥

ಕೆರ್ೞಳಲುಂ ಮಾಣದೆ ಭೀಮಸೇನನೊಡೆದಂ ವಾಮಾಂಘ್ರಿಯಿಂ ರತ್ನಮಂ
ಡಲರಶ್ಮಿಪ್ರಕಟಜ್ವಲನ್ಮಕುಟಮಂ ಕೌರವ್ಯರಾಜೇಂದ್ರನಾ ॥೧

ಅಂತು ಗುಣರತ್ನಾರ್ಣವಂ ತೀರ್ಣಪ್ರತಿಜ್ಞಾರ್ಣವನುಮಾಗೆ

ಸುರತರು ಕುಸುಮೋತ್ಕರಮಂ।
ಸುರಿಯೆ ಸುರಾಂಗನೆಯರೆಸೆಯೆ ಸುರದುಂದುಭಿಗಳ್॥
ಪರಮಾಶೀರ್ವಚನ ಪರಂ ।
ಪರೆಯಿಂದಂ ಮೆಚ್ಚಿ ಪರಸಿದರ್ ಸತ್ತಿಗನಂ ॥೧

(ಗದಾಯುದ್ಧ) —ರನ್ನ

೯. ವೈರಾಗ್ಯ

ತನು ತಾಳಲಾಱದನ್ನೆಗ।
ಮೆನಸುಂ ನೀನದಱೊಳಾತ್ಮಶಕ್ತಿಕ್ಷಯಮು॥
ಪ್ಪಿನೆಗಮಿರಲ್ಕಕ್ಕುಮೆ ಕಟಾ।
ದ ನೀರ್ಗೆ ಬಂದಪುದೆ ಬಱಿಕ ಜರೆಗಂ ತಿರ್ದಲ್ ॥೧

ಎನಿತೆಸಿತು ಕಟಾದಭವಮಂ।
ನೆನೆದಪೆಯೆನಿತೆನಿತು ಭವದಬಂಧುಗಳಂ ನೀಂ॥
ನೆನೆದಪೆಯೆನಿತೆನಿತೊಡಲಂ।
ನೆನೆವಪೆಯೆಲೆ ಜೀವ ನೀನೆ ಪೇೞ್ ಪವಣೊಳವೇ ॥೨

ಎನಿತಂ ಕುಕ್ಕುಟಿಗುದಿದಪೆ।
ಯೆನಿತಂ ತಕ್ಕಳಗಱಲ್ದಪೈ ಜೀವನೆ ನೀ॥
ನೆನಿತಂ ಮಲ್ಮಲ ಮಱುಗುವೆ।
ಯೆನಿತಂ ಸಂಸಾರದೊಳಗೆ ತಿಱ್ರನೆ ತಿರಿವೈ ॥೩

 ಹೂವು

ಕಡೆಯಿಲ್ಲದ ಸಂಸಾರದ।
ಕಡೆಗಾಣಲ್ಬಗೆವೆಯುಪ್ಪೊಡೆನ್ನುಕ್ತಿಗೊಡಂ॥
ಬಡು ಜೀವ ನಿನ್ನ ಕಾಲಂ।
ಪಿಡಿವೆಂ ಧರ್ಮಮನೆ ಮಗುಳೆ ಬಲ್ವಿ ವಿಡಿಯಾ ॥೪॥

(ಅಜಿತ ಪುರಾಣ) —ರನ್ನ

೧೦. ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಪುಂಡರೀಕರ ಪ್ರಣಯ

[ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ತಾನು ಪುಂಡರೀಕನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತೆಯಾದುದನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.]

ಎಸೆವ ವಸಂತಮಾಸದೆ ವಸಂತಮನಾಂತ ಕುಜಾತಪಲ್ಲವ।
ಪ್ರಸರದಿನಾ ವಸಂತಸಮಯಂ ಕುಸುಮಾವಳಿಯಿಂದೆ ಪಲ್ಲವಂ॥
ವಿಸುಪಳಿಮಾಲೆಯಿಂ ಕುಸುಮಮಂಜರಿ ರಂಜಿಸುವಂತಿರಲ್ ವಿಜೃಂ।
ಭಿಸಿದುದು ಯೌವನೋದಯ ವಿಲಾಸಮನುಕ್ರಮದಿಂ ಮದಂಗದೊಳ್ ॥೧॥

ಆಗಳೊರ್ಮೆ ವಸಂತದೊಳುಳ್ಳಲರ್ದ ನವನಳಿನ ಕುಮುದ ಕುವಲಯ ಕಲ್ಹಾರಂಗಳಿಂ ಕಣ್ಗೊಳಿಪಚ್ಛೋದಸರಸಿಗೆ ಜನನಿವೆರಸು ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆಂದು ನಡೆತಂದು ನೋಟ್ಪಲ್ಲಿ ಮುಂಡೆ ಮುನಿಕುಮಾರನೊರ್ವನೆಯ್ತರುತಿರೆ

ಕರತಳವೊಂದಱೊಳ್ ಮಣಿಕಮಂಡಲು ನಾಳಸಮೇತಮಪ್ಪ ಕೇ।
ಸರಫಲದಂತಿರಿರ್ದುದು ಮನೋಜವಿನಾಶದಿನಟ್ಟಿ ತನ್ಮನೋ॥
ಹರಿಯ ಪೊದಳ್ದ ಕಣ್ಬನಿಗಳಂತಮಲಸ್ಫಟಿಕಾಕ್ಷಮಾಲೆ ಸುಂ।
ದರತರಮಾದುದೊಂದು ಕರಪಲ್ಲವದೊಳ್ ಮುನಿಪಾಗ್ರಗಣ್ಯನಾ ॥೨॥

ತನಗನುರೂಪಮೆಂಬಿನೆಗವೊರ್ವ ಕುಮಾರತಪಸ್ವಿ ದೇವತಾ।
ರ್ಚನೆಗೆ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪೊಸವೂಗಳನಟ್ಟಿಯೊಳಾಯ್ದು ಕೊಯ್ದು ಬೆ॥

ನ್ನನೆ ಬರಲೀ ವನಾಂತರಸರೋವರದಲ್ಲಿಗೆ ವಿಹಾಯಲೆಂದು ಮೆ।
ಲ್ಲನೆ ಬರುತಿರ್ದ ತನ್ಮುನಿಕುಮಾರನನಾಂ ಬಿಡೆ ನೋಡಿದೆಂ ನೃಪಾ

ಸಿರಿ ನಲವಿಂದಮಿರ್ಪ ನೆಲೆ ಕಣ್ಗಳ ಪರ್ವಮೆನಿಪ್ಪ ಪಂಕಜೋ।
ತ್ಕರಮುಮನಿಂದುಮಂಡಲಮುಮಂ ಮೊದಲೊಳ್ ಸಮೆದಬ್ಜಜಂ ಮನೋ।
ಹರಮೆನೆ ಮಾಡಿದೀ ಮೊಗದ ಪೋಲ್ವೆಗೆ ಮುನ್ ನೆಗಲಿಲ್ ತಗುಳ್ಚಿ ಬಿ।
ತ್ತರಿಸಿದನಲ್ಲದಿಂತು ಸಮವಸ್ತುಗಳಂ ಪಡೆವಂತು ಗಾಂಪನೇ

ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ

ನವಯೌವನದೊಳ್ ಗುಣದೋ।
ಷವಿಚಾರಮನಿಂತು ಮಾಡಲೀಯದ ಭಾವೋ॥
ದ್ಭವನಿಂ ಪರವಶೆಯಾದೆಂ।
ನವ ಕುಸುಮಾಸವದೆ ಸೋರ್ಕಿದಳಿನಿಯ ತೆಱದಿಂ

ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯನೊಳ್ ತೇಜೋ।
ಮಯನೊಳ್ ರೂಪೈಕಪಕ್ಷಪಾತದೆ ನೆಱೆ ನೀ॥
ತಿಯನುೞಿದು ಮುನಿಪನೊಳ್ ನಿ।
ರ್ಭಯನಂಗಜನೆನ್ನ ನಿಂತಿರಲ್ ಸೋಲಿಕುಮೇ

ಪಲಬರ್ ಕಾಂತೆಯರೊಲ್ದು ಪೋಪರೊಳರೆಂತುಂ ಕಾಂತರೊಳ್ ಬೇಟಮ।
ಗ್ಗಲಿಸಲ್ ಕಾಣದೆ ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟರೊಳರಿಂತೀಲೋಕದೊಳ್ ರೂಪುಗಾ॥
ಣಲೊಡಂ ತೊಟ್ಟನೆ ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟಱವುಗೆಟ್ಟೆನ್ನಂತೆ ಕಣ್ಗೆಟ್ಟು ಪೇ।
ಟಿಸೊಲವಿಂದಿಃತೆರ್ದೆಗೆಟ್ಟರಾರೆನುತುಮತ್ಯೌತ್ಸುಕ್ಯಮಂ ತಾಳ್ದಿದೆಂ

ಅಂತಾಶ್ಚರ್ಯಮಂ ತಳೆದು ನನ್ನ ನಾನೆ ಸಂತೈಸಿ

ಎನ್ನೆವರಂ ಸಚೇತನೆಯೆನೆನ್ನೆವರಂ ಲಗುವಾಗದಿರ್ಪೆನೋ।
ಅನ್ನೆಗವಿಾಗಳೀಯೆಡೆಯಿನಾಂ ತೊಲಗಿರ್ಪುದು ಕಜ್ಜಮಲ್ಲದಂ॥
ದೆನ್ನಯ ಮನ್ಮಥೋಚಿತವಿಕಾರಮನೀಕ್ಷಿಸಿ ಸೋಲ್ತುಳಕ್ಕಟಾ।
ಎನ್ನದೆ ಶಾಪಮಂ ಕುಡುವನಂತುಟೆ ಕೋಪಿಗಳಲ್ತೆ ತಾಪಸರ್ ॥೮॥

ಎಂದು ಪೋಗಲುದ್ಯೋಗಂಗೆಯ್ದು ನಿಖಿಳಜನಪೂಜಾರ್ಹರನವಜ್ಞೆಗೆಯ್ಯಲಾಗದೆಂದು

ತೊಳಗುವ ಚಿನ್ನಪೂಗಳಲಕಾವಳಿಯೊಳ್ ಮಿಱುಗಲ್ ಕಪೋಲಮಂ।
ಡಳತಲದೊಳ್ ತೆಱಂಬೊಳೆಯೆ ಕೋಮಲಪಲ್ಲವ ಕರ್ಣಪೂರ ಮಂ॥
ಜುಳಮಣಿಕುಂಡಲಂ ಪೆಗಲೊಳಾಡೆ ಮರಳ್ದೆಯೆಯಿಕ್ಕದಾಂ ಮನಂ।
ಗೊಳಿಪ ಮುನೀಂದ್ರನಾನನಮನೀಕ್ಷಿಸುತುಂ ಪೊಡವಟ್ಟೆನಳ್ಕಱಿಂ ॥೯॥

ತದನಂತರಂ

ಮದನಂ ದುರ್ಜಯನಿಂದ್ರಿಯಂಗಳನಿವಾರ್ಯಂಗಳ್ ವಸಂತಂ ಮದ।
ಪ್ರದನಾ ಸ್ಥಾನವತೀವರಮ್ಯಮೆನಗಂ ದುಃಖಂಬರಲ್ವೇಳ್ಕುಮ॥
ಪ್ಪುದಱಿಂ ಭಾವಿಸಿ ಮದ್ವಿಕಾರಮನೆ ನೋಡುತ್ತಿರ್ಪುದುಂ ಗಾಳಿಗೊ।
ಡ್ಡಿದ ದೀಪಾಂಕುರದಂತೆ ತನ್ಮುನಿಯುಮಂ ಕಾಮಂ ಚಲಂ ಮಾಡಿದಂ ॥೧೦॥

ಅಂತು ಮಾಡೆ

ಪೆಸರೇನಾರ್ಗೀತನೀ ಜವ್ವನಿಗ ತವಸಿ ತೊಟ್ಟಿರ್ಪ ಕರ್ಣಾವತಂಸಂ।
ಪೊಸತೀಲೋಕಕ್ಕಿದಾವಂಘ್ರಿಪದ ಪೊಳೆವ ಪೂಗೊಂಚಲಿಂದಾದುದೋ ನೀಂ॥
ಬೆಸಸಲ್ವೇೞ್ಕುಂತಿದಂ ಕೌತುಕಮೆನೆನಗೆನುತ್ತುಂ ನಮಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಂ।
ಬೆಸಗೊಂಡೆಂ ತನ್ಮುನೀಂದ್ರಾನುಚರಮುನಿಯನಾನಂದತಿಪ್ರೀತಿಯಿಂದಂ ॥೧೧॥

ಅಂತು ಬೆಸಗೊಳೆ

ಬೆಸಗೊಳ್ವುದಱಿಂದಿದನು।
ದ್ದೆಸವಾವುದು ತರುಣಿ ನಿನಗೆ ಕೌತುಕವೆನೆ ಕೇ॥
ಳುಸಿರ್ದಪೆನೆಂದಾ ಮುನಿಪಂ।
ನಸುನಗುತುಂ ಪೇೞಲಾಗಳುದ್ಯತನಾದಂ ॥೧೨॥

ಅದೆಂತೆನೆ ಶ್ವೇತಕೇತು ಮಹಾಮುನಿಗಂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಂ ಕುಮಾರಂ ಪುಂಡರೀಕ-
ನೆಂಬೊನೀತಂಗೆ ಶೈಶವಂ ಪತ್ತುವಿಡಲೊಡಮಖಿಳವಿದ್ಯಾಕಲಾಪದೊಳ್
ಪರಿಣತನಂ ಮಾಡಿ ಯತಿತ್ವಮುಂ ಕಯ್ಕೊಳಿಸೆ ತದನುಷ್ಠಾನ ಪರಾಯಣನಾದ
ಮಹಾನುಭಾವನೀತಂಗೀ ವ್ರತವಿರುದ್ಧಮಪ್ಪ ಕುಸುಮಮಂಜರಿಯೆಂತು ಬಂದು
ದೆಂಬೆಯಪ್ಪೊಡೆ

ಇಂದು ಚತುರ್ದಶಿಯಪ್ಪುದ।
ಱಿಂದಂ ಕೈಲಾಸವಾಸಿಯಂ ಕಾಣಲ್ಕಾ॥
ನಂದದೆ ದಿವದಿಂದಿರ್ಬರು।
ಮೊಂದಾಗಿ ಬರುತ್ತಮಿರ್ಪುದುಂ ತತ್ಕ್ಷಣದೊಳ್ ॥೧೩॥

ಬನದೇವತೆಯೊರ್ವಳ್ ಬಂದು ಪೊಡವಟ್ಟು ಭುವನತ್ರಯಾಭಿರಾಮಮಪ್ಪ
ನಿನ್ನ ಸೌಕುಮಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಲಂಕಾರಮೀ ದಿವ್ಯಕುಸುಮಮಂಜರಿಯು ನವ
ತಂಸಂಮಾಡಿ ಪಾರಿಜಾತಜನ್ಮಮುಂ ಸಫಲಂಮಾಳ್ಪುದೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸೆ ನಿಜ
ರೂಪಸ್ತುತಿಗೆ ಲಜ್ಜಿಸಿ ಕೇಳದಂತೆ ಪೋಗೆ ಮತ್ತಂ ಬೆನ್ನನೆ ಪತ್ತಿ ಬರುತಿರ್ಪ
ದುಮಾಂ ಕಂಡು ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದೀ ಕಾಂತೆಗೆ ಸಂತೋಷಂಮಾಡಿಮೆನಲಿದೇಕೆ
ಬೇಡವೇಡೆನೆಯುಂ ಕಿವಿಯೊಳ್ ತೊಡರ್ಚಿ ಪೋದಳೀ ಕುಸುಮಮಂಜರಿ
ಯನೆಂದು ಸಹಚರಮುನಿ ಪೇೞೆ ಪುಂಡರೀಕಂ ದರಹಸಿತಾರ್ಧಕಪೋಲ
ತಲನಾಗಿ

ಎಳಸುತ್ತಿರ್ದಪೆ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಗೆ ಕೊಳ್ಳೀ ಸುತ್ತಿದೇಕೆಂದು ಸಂ।
ಚಳಿಸುತ್ತುಂ ನಿಜಕರ್ಣದಿಂ ತೆಗೆದು ಸೋಲ್ತಿಂ ಕೂಡು ನೀನೆನ್ನೊಳಿಂ॥

ದಳಿವಾಲಾರವದಿಂದೆ ಪೇೞ್ವ ತೆಱದಿಂ ಮತ್ಕರ್ಣದೊಳ್ ತಾರಕೋ।
ಜ್ವಳಮಂ ರಂಜಿಪ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯನತ್ಯೌತ್ಸುಕ್ಯದಿಂದಿಕ್ಕಿದಂ ॥೧೪॥

ಇಂ ಪೇೞ್ವುದೇನನೆನ್ನ ಕ।
ದಂಪಿನ ನಸುಸೋಂಕಿನೊಂದು ಸುಖದಿಂದಾದಂ॥
ಕಂಪಿಸುತಿರೆ ಕರತಳದಿಂ।
ದಂ ಪೋದತ್ತಕ್ಷಮಾಲೆ ನಾಣ್ಬೆರಸಾಗಳ್ ॥೧೫॥

ಅಂತು ಪೋದೊಡವಂಱಿಯದಿರಲಾನಾ ಅಕ್ಷಾವಳಿಯಂ ನೆಲಕೆ ಬೀೞ್ವನಂ ಪಿಡಿದು ತೊಳಗುವ ಹಾರಮಂ ತಳೆವಂತೆ ಕೊರಲೊಳ್ ತಳೆದು ಸುಖಮಂ ತಳೆಯಲಿಂತಾ ವ್ಯತಿಕರದೊಳೆನ್ನಂ ಛತ್ರಧಾರಿಣಿ ನೋಡಿ

ತಡೆದಿರಲಾಗದಿಂತು ಮೊಗಮಜ್ಜನಮಂ ನೆಱೆಮಾಡಿ ದೇವಿಯರ್।
ನಡೆಗೊಳಲಿರ್ದಪರ್ ಮನೆಗೆ ಮಜ್ಜನಕೀಗಳೆ ರಾಜಪುತ್ರಿ ನೀಂ॥
ನಡೆವುದೆನುತ್ತುಮಿಚ್ಚೆಯಣಮಿಲ್ಲದೊಡಂ ತೆಗೆದಳ್ ಕರಂ ಮನಂ।
ಕಿಡೆ ಪೊಸತಪ್ಪದೊಂದು ಪಿಡಿಗಂಕುಶಮಿಟ್ಟು ಮರಳ್ಚುವಂದದಿಂ ॥೧೬॥

ಅಂತವಳೆನ್ನನಿಂತಾನುಂ ತೆಗೆಯಲೊಡನೆಯೆ ಕುಮಾರನಾತನ ಧೈರ್ಯ-ಸ್ಖಲನೆಯಂ ನೋಡಿ

ಎನಗನುರೂಪಮಲ್ತಿದು ನಿಕೃಷ್ಟಜನೋಚಿತ ಮಾರ್ಗಮೆಂಬಿದಂ।
ಮನದೊಳಣಂ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಸೈರಣೆಗೆಟ್ಟಱವೆತ್ತ ಪೋದುದೆಂ॥
ಬಿನದಮೆರ್ದೆಗೆಟ್ಟು ಮೆಯ್ಯಱಿಯದಂತಿರಲಕ್ಕುಮೆ ಪುಂಡರೀಕ ಭೋಂ।
ಕನೆ ನಿನಗೀಗಳಿಂದ್ರಿಯದ ಡಾವರವೆತ್ತಣಿನೆತ್ತ ಬಂದುದೋ ॥೧೭॥

ಎಲ್ಲಿತ್ತೊ ಧೈರ್ಯಮುಪಶಮ।
ಮೆಲ್ಲಿತ್ತೊ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವಗುಣಮೆಲ್ಲಿತ್ತೋ॥

ಎಲ್ಲಿತ್ತೊ ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯಮು।
ದೆಲ್ಲಿತ್ತುಪಭೋಗ ರಾಗವಿಷಯ ದ್ವೇಷಂ ॥೧೮॥

ಅತಿಶಯದಿಂ ವಿಷಯಾಸ।
ಕ್ತತೆ ನಿನ್ನನ್ನರುಮನಿಂತು ಮಾಡಿತ್ತೆನಲಿನ್॥
ಮತಿ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಮ ಸಂ।
ತತಿ ನಿರ್ಗುಣಮುಱಿವು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನಮಲ್ತೇ ॥೧೯॥

ಎಂತು ಗಡ ನಿನ್ನ ಕಯ್ಯಿಂ।
ದಂ ತೊಟ್ಟನೆ ಬಿೞ್ದ ಜಪದ ಮಣಿಯುಮನೆಲೆ ಮುಂ॥
ದಂತುಯ್ಯಲಱಿಯೆಯೆನಲಿ।
ನ್ನಿಂತಿರೆ ನಿನ್ನಂತೆ ವಿಗತಚಿತ್ತರುಮೊಳರೇ ॥೨೦॥

ಆದಱಿನಿನ್ನಾದೊಡಂ ನಿನ್ನ ಮನಮಂ ನೀಂ ನಿಲಿಸಿಕೊಳ್ಳೆಂದು ನುಡಿಯೆ ಲಜ್ಜಿತನಾದಂತೆ ಗೆಯ್ದು

ಬೆಸೆದು ಕಪಿಂಜಲ ನೀಂ ಭಾ।
ವಿಸದಿರ್ ಬೇಱೊಂದು ತೆಱನನವಳೆನ್ನಂ ವಂ॥
ಚಿಸಿದಪರಾಧಮನಾಂ ಸೈ।
ರಿಸುವೆನೆ ನೋಡೆನುತುಮೆೞ್ದು ಪುಸಿಮುಳಿಸಿದಂ ॥೨೧॥

ಕುಡು ಚಪಳೆ ಜಪದ ಮಣಿಯಂ।
ಕುಡದಿನ್ನೊಂದಡಿಯನಪ್ಪೊಡಂ ಪೋಗದಿರೆಂ॥
ದೊಡೆ ಕೇಳ್ದು ಜಪದ ಮಣಿಗೆ।
ತ್ತೊಡನೆಯೆ ಹಾರಮನೆ ತೆಗೆದೆನೆನ್ನಯ ಕೊರಲಿಂ ॥೨೨॥

ಅಂತು ತೆಗೆದು ಕುಡುವುದುಮಾತನುಂ ಮನ್ಮುಖಾಸಕ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂ ಮಯ್ಯಱಿಯದಕ್ಷಾವಳಿಗೆತ್ತು ಕಳೆದುಕೊಳ್ವುದುಮಾನಾಗಳಲ್ಲಿಂ ತಳರ್ದು

ಕೆಳವಳಿಸಿ ಬೆಮುತ್ತಗಳ್।
ಕೊಳದೊಳ್ ವಿಾಯಲ್ಕತಿಪ್ರಯತ್ನದಿನುಯ್ವರ್॥
ಕೆಳದಿಯರೆಂತಾನುಂ ತೆಗೆ।
ದಳವಿಲ್ಲದೆ ಬಂದ ನದಿಯನಿದಿರೇಱುವೊಲ್ ॥೨೩॥

(ಕಾದಂಬರಿ) --ನಾಗವರ್ಮ

೧೧. ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ಕಾದಂಬರಿಯರ ಪ್ರಥಮ ಸಮಾಗಮ

[ಮಹಾಶ್ವೇತೆ] ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನಿಂತೆಂದಳ್

ಇದೆ ಸಾರಿರ್ಪುದು ರಾಜಧಾನಿ ಪಿರಿದುಂ ಚಿತ್ರಾವಹಂ ಬಂದು ನೋ।
ಟ್ಪುದು ನೀನೆನ್ನೊಡಸಂದು ಮತ್ಸಖಿಗಮೆಂತುಂ ಬುದ್ಧಿ ವೇಟಲ್ಕೆ ವೇ॥
ಟ್ಪುದು ಮತ್ಪ್ರಾಣಸಮಾನೆಯಾಕೆ ನಿಜದಿಂದಸ್ಪೃಷ್ಟ ಗಂಧರ್ವಲೋ।
ಕದೊಳಿಂದಕ್ಕೆ ಭವದ್ವಿಲೋಕನಸುಖಂ ಭೂಪಾಲವಿದ್ಯಾಧರಾ ॥೧॥

ಆದಲ್ಲದೆಯುಂ ಮದೀಯಪ್ರಾರ್ಥನೆಯುಂ ನಿರರ್ಥಕಂ ಮಾಡದಿಂದು ಬಂದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ನಾಳೆ ಬೀಡಿಂಗೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ವುದೆಂದು ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಳ್

ನಿನ್ನನಕಾರಣಬಾಂಧವ।
ನಂ ನೋಡಿಯೆ ಶೋಕವಾಱಿದುದು ಸುಜನರಲೋ॥
ಕೋನ್ನತರ ಪರಹಿತರ ನಿ।
ಮ್ಮನ್ನರ ಬರವಾರ್ಗೆ ಸುಖಮನುತ್ಪಾದಿಸದೋ ॥೨॥

ಎಂದು ನುಡಿದೊಡೆ

ಇನಿತಂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲೇಂ ನೀ।
ನಿನಿತೆಸಗುವುದೆಂದು ಬೆಸಸುವುದು ಸಾಲ್ಗುಂ ನೀ॥
ಮೆನಗೆಂದು ವಿನಯದೊಳ್ ಕಾ।
ಮಿನಿ ಪಿಂತನೆ ನಡೆವನಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡಂ ॥

ಅಂತು ಬರುತ್ತುಂ ಹೇಮಕೂಟಮನೆಯ್ದಿ ವಿಚಿತ್ರಮೆನಿಸಿದ ಚಿತ್ರರಥರಾಜ
ಧಾನಿಯಂ ಪೊಕ್ಕು ಸಪ್ತಕಕ್ಷ್ಯಾಂತರಂಗಳ ಕಾಂಚನಮಯತೋರಣಂಗಳಂ
ನುಸುಳ್ದು ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದ್ವಾರಮನೆಯ್ದಿವರ್ಪಾಗಳ್

ಇದು ನಾರೀಮಯಮಪ್ಪ ಲೋಕಮಿದು ಬೇಱೊಂದಂಗನಾದ್ವೀಪಮಿಂ।
ತಿದು ನಿಷ್ಪೂರುಷಜೀವಲೋಕಮಿದು ಸರ್ಗಕ್ಕೆಂದು ಪದ್ಮೋದ್ಭವಂ॥
ಸುದತೀರತ್ನಸಮೂಹಮಂ ಪದಪಿದಿಂ ಬಯ್ಚಿಟ್ಟ ಭಂಡಾರಮಿ।
ಪ್ಪುದೆನಲ್ ಸಂದಣಿಸಿರ್ದ ಸುಂದರಿಯರಂ ಕಂಡಂ ನರೇಂದ್ರಾತ್ಮಜಂ ॥

ಎರಡುಂ ಪಕ್ಕದೊಳೋಲಗಕ್ಕೆ ಪದಪಿಂ ಬಂದಿರ್ದ ಕಾಂತಾಜನೋ।
ತ್ಕರರತ್ನಾಭರಣ ಪ್ರಭಾಪ್ರಸರಮಾದಂ ತಳ್ತು ತದ್ವೀಥಿಕಾಂ॥
ತರದೊಳ್ ಪೆರ್ಬೊನಲಂದದಿಂ ಪರಿಯೆ ಕಂಡಂತಾ ಪ್ರಭಾಪೂರದೊಳ್।
ಭರದಿಂ ತಾನಿದಿರೀಸುವಂತೆ ನಡೆದಂ ಭೂಪಾಲ ವಿದ್ಯಾಧರಂ ॥

ಪೊಳೆಯುತ್ತಿರ್ಪ ಮಹಾವರಾಹವದನೋದ್ಯದ್ದಂಷ್ಟ್ರಮಂ ಸೆಮ್ಮಿ ನಿಂ।
ದಳೆ ಭೂಕಾಂತೆಯನಲ್ಕೆ ನೀಲವಸನಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಪರ್ಯಂಕಮಂ॥
ಡಳದೊಳ್ ಬೆಳ್ಪೆಸೆದಿರ್ದ ಕಾಳುಡೆಯನೊಂದಂ ಸೆಮ್ಮಿ ಕುಳ್ಳಿರ್ದ ಕೋ।
ಮಳೆಯಂ ದೂರದೆ ನೋಡಿ ಕಂಡನರಸಂ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯಂ ॥

ಅಂತಿರ್ದ ಗಂಧರ್ವರಾಜನಂದನೆಯನತಿದೂರದೊಳ್ ವಿಸ್ಮಿತಾಂತರಂಗನಾಗಿ
ನೋಡಿ

ಇವಳಂ ನೋಡಲ್ ಪಡೆದೆ।
ನ್ನ ವಿಲೋಚನಮಾವ ನೋಂಪಿಯಂ ನೋಂತುವೊ ಮಾ॥

ಯ್ದ ವಿಧಾತ್ರಸೇಕೆ ವಿರಚಿಸಿ।
ಸೊ ವಿಲೋಚನಮಯುಮೆನಲ್ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಚಯಮಂ ॥೭॥

ಬಗೆಯೊಳ್ ಪಿರಿದುಂ ಕೌತುಕ।
ಮೊಗೆಯಲ್ಕನ್ಯೋನ್ಯಮೊಲ್ದು ನೋಡುತ್ತಿರ್ಪ॥
ನ್ನೆಗಮೊರ್ವೊರ್ವರಲಿರ್ವರ ದಿ।
ಟ್ಟಿಗಳುಂ ಸಮದಿಟ್ಟಿಯಾದುವಂತಾ ಕ್ಷಣದೊಳ್ ॥೮॥

ಅಂತು ನೋಡಿ

ಈತಂ ಕೇಯೂರಂ ಪೇ।
ಳ್ದಾತಂ ಪುಗುತರ್ಪನೆಂದೆನುತ್ತುಂ ತದ್ರೂ॥
ಪಾತಿಶಯಕ್ಕಚ್ಚರಿವ।
ಟ್ಟಾ ತರುಣಿಯುಮಂತೆ ಬಿಡದೆ ನೋಡುತ್ತಿರ್ದಳ್ ॥೯॥

ಒದವೆ ಪುಲಕಾಂಕುರಂಗಳ್।
ಮೊದಲೊಳ್ ಭೂಷಣದ ರವಮೆರಡನೆಯ ಸೂಟಿಬ್ ಮ॥
ನ್ನಿದಿರೇಟಿ ತಾಂ ಬಟಿಕ್ಕಿರ।
ದಿದಿರೆಟ್ದಳ್ ತರಳನಯನೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಂ ॥೧೦॥

ಪಲವು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಕಂಡೊಗೆ।
ದೊಲವಿಂ ಜಿಗಿಯಪ್ಪಿದಳ್ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನಾ॥
ಲಲನೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯುಮಾ।
ಲಲನೆಯನನುರಾಗದಿಂದಮಪ್ಪಿದಳಾಗಳ್ ॥೧೧॥

ಅನಂತರಂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಕಾದಂಬರಿಯನಿಂತೆಂದಳ್ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೆಂಬೀ
ಮಹಾನುಭಾವಂ ಭಾರತವರ್ಷದ ರಾಜನುಂ ಕ್ಷಪಿತ ಪ್ರಜಾಪೀಡನುಮೆನಿಸಿದ

ತಾರಾಪೀಡನರೇಂದ್ರಂಗೆ ನಂದನಂ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಪ್ರಸಂಗದಿಂ ಬಟಿಸಂದೀ ಪ್ರ
ಶಕ್ಕೆ ಬಂದನಲ್ಲದೆಯುಂ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಸಕಲಸಂಗೆಯಾಗಿ ಕಲ್ಲೆರ್ದೆಯಾಗಿಸಿಸಿದೆನ
ಕಾಣಲೊಡನೆ ಸ್ವಭಾವಸರಳತೆಯನಪ್ಪಕಯ್ದು ನಿಜಗುಣದಿಂ ನಿಷ್ಕಾರಣ ಬ
ವುಂ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಮಿತ್ರನುಮೆನಿಸಿದನೀ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಸಫಲತೆಯುಮಂ ಸೌಜ
ಗ್ಯದ ಭಾಗ್ಯಮುಮಂ ಮನುಷ್ಯರಗ್ರಾಮ್ಯತೆಯುಮಂ ನೀನುಂ ಕಾಣ್ಬೆಯೆಂದ
ತಾನುಮಿಲ್ಲಿಗೊಡಗೊಂಡು ಬಂದೆಂ

ಅರಸನನಾಂ ಕಂಡಜುಯೆಂ।
ಪರಿಚಯಮಿಲ್ಲೆನ್ನೊಳೆಂದು ಮಿಗೆ ತಾಂ ನಾಣ್ಚು॥
ತ್ತಿರದಿಂದೆನ್ನೊಳದೆಂತಂ।
ತಿರೆ ನೀಂ ನೆಗಟ್ಟುದು ನಿರಂತರಂ ಕಮಲಮುಖೀ ॥೧

ಎಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಜುಪುವುದುಂ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನುಂ ಕಯ್ಗ
ಮುಗಿಯೆ ಸರ್ವಾಂಗಪುಳಕಮಂ ತಳೆದು

ಸಿರಿದೊಂದಟ್ಟಿಜುಳೊಲ್ದು ನೋಟ್ಟವಳ ದೀರ್ಘಾಪಾಂಗದೇಶಕ್ಕೆ ಚೆ।
ಚ್ಚರಮಾಗಳ್ ಪರಿತಂದ ಸೇದೆಯೊದವಲ್ ಘರ್ಮೋದಬಿಂದೂತ್ಕರಂ॥
ಸುರಿಯುತ್ತಿರ್ದುದು ಕಣ್ಣ ಪಾಪೆಗೆಲೆ ನೋಡೆಂಬಂದದಿಂ ಸ್ನೇಹನಿ।
ರ್ಭರವಾ ಕಾಂತೆಗೆ ಭೋಂಕೆನಲ್ ಸುರಿದುದಾನಂದಾಶ್ರು ಬಿಂದೂತ್ಕರಂ ॥೧

ಅನಂತರಂ ಪರಿಜನಂ ಸಂಭ್ರಮಂಬೆರಸು ತಂದು ಶಯನತಳಶಿರೋಭಾ
ದೊಳಿಕ್ಕಿದ ಹೇಮಪದಾಂಕಿತಾಸನದೊಳರಸಂ ಕುಳ್ಳಿರೆ ಕಾದಂಬರಿ ಮಹಾಶ್ವೇ
ಯೊಡನೆ ನಿಜಪರ್ಯಂಕದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರ್ದುದುಂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕಣ್ಣಜು
ವೇಣುರವಂಗಳುಮಂ ವೀಣಾನಾದಂಗಳುಮಂ ಗೀತಸ್ವನಂಗಳುಮಂ ಮಾಗ
ಯರ ಜಯಶಬ್ದಂಗಳುಮಂ ಪ್ರತೀಹಾರಿಯರ್ ನಿವಾರಿಸುತ್ತುಮಿರ್ದರನ್ನೆ

ಪ್ರಿಯದಿಂ ಕಾಂತೆ ಮಹಾಶ್ವೇ।
ತೆಯ ಕಾಲಂ ತಾನೆ ಕರ್ಚಿಪದಪಿಂದೆ ನಿಜ॥

ಪ್ರಿಯಸಖಿಯೆನಿಸಿದ ಮದಲೇ।
ಖೆಯೆಂಬಳಿಂ ನೃಪನ ಕಾಲ್ಗಳಂ ಕರ್ಚಿಸಿದಳ್ ॥೧೪॥

ಅನಂತರಂ ತಾಂಬೂಲಪ್ರದಾನೋದ್ಯತೆಯಾದ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯಂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯಿಂತೆಂದಳ್

ಭುವನಾಧೀಶ್ವರಸುತನಭಿ।
ನವಾಗತಂ ಮಾನ್ಯನಪ್ಪನಾರಾಧ್ಯನೆ ದಲ್॥
ನವಗೆಲ್ಲ ತೆಱದಿನದಱಿಂ।
ದವೀವುದರಸಂಗೆ ಮುನ್ನಮಿಾ ತಂಬುಲಮಂ ॥೧೫॥

ಎಂದು ನುಡಿಯೆ

ಆನಕ್ಕ ನಾಣ್ಚುವೆಂ ಪಿಡಿ।
ನೀನೆ ನೃಪಂಗಿಕ್ಕು ತಂಬುಲಮನಱಿವೆನೆ ಪೇ॥
ೞೀನುಮನಾನೆಂದತಿ ಲ।
ಜ್ಜಾನತಮುಖಿಯಾಗಿ ಕಾಂತೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿದಳ್ ॥೧೬॥

ಅಂತು ನುಡಿಯೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಮತ್ತಮಾಗ್ರಹಿಸೆ ತಂಬುಲಂಗುಡಲುಜ್ಜುಗಂಗೆಯ್ದು

ಬೆಮರಿಂ ಮುಱುಗಿದಪೆಂ ಸಂ।
ಭ್ರಮದಿಂ ಬಿಟ್ಟಪ್ಪೆನರಸ ಕಯ್ಗುಡು ನೀಂ ಬೇ॥
ಗಮೆನಿಪ್ಪ ತೆಱದೆ ತಾಂಬೂ।
ಲಮಿಳಿತಮಂ ಕಾಂತೆ ನೀಡಿದಳ್ ನಿಜಕರಮಂ ॥೧೭॥

ಆಗಳ್ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ವೃತ್ತಿಗಳ್ ಬೇಱೆಬೇಱೆರೂಪಂದಳೆದುವೆನಿಪಂಗುಳಿಗಳಿಂ ಮನಂಗೊಳಿಸುವ ಕರಕಮಲಂಗಳಂ ಚಂದ್ರಾಪೀಡಂ ನೀಡೆ

ಎನಸುಂ ಮುಂದೆ ಸಾಖಾಂಶು ನಿಳ್ಕೆ ನೃಪಹಸ್ತಾಸ್ಪರ್ಶನಂಗೆಯ್ವವೋಲ್।
ನಿನಗೆನ್ನಂ ಬಿಡದುಣ್ಮುತೀ ಬೆಮರೆ ಕಯ್‌ನೀರಾಗಿರಲ್ ತೋರ್ಕೆಗೊ॥
ಟ್ಟನನಂಗಂ ಪಿಡಿ ನಿನ್ನ ಕಯ್ಯೆಡೆಯನೊಂದಿರ್ದಪ್ಪುದಿನ್ನೆನ್ನ ಜೀ।
ವನವೆಂಬಂದದಿನಿಕ್ಕಿದಳ್ ನಡುಗುತುಂ ತನ್ನಂಗಿ ತಾಂಬೂಲಮಂ ॥೧೮॥

(ಕಾದಂಬರಿ) --ನಾಗವರ್ಮ

೧೨. ರಾವಣನ ಪರಾಂಗನಾವಿರತಿ

ನಳಕೂಬರನ ಕುಲಾಂಗನೆ।
ವಿಳಾಸವತಿ ರಾವಣಂಗೆ ಪಲಕಾಲಂ ಮು॥
ನ್ನೆಳಸಿರ್ಪ ಕಾಮುಕಾತರೆ।
ಕೆಳದಿಗೆ ತಿಳಿವಂತು ತನ್ನ ತೆಱನಂ ಪೇೞ್ದಳ್ ॥೧॥

ಅಂತು ವಿದ್ಯಾಧರ ಪರಮೇಶ್ವರಿ ಚಿತ್ರಮಾಲೆಗೆ ನಿಜಾಭಿಪ್ರಾಯಮಂ ಕಲಿಸಿ
ರಾವಣನಲ್ಲಿಗಟ್ಟುವುದುಂ

ನೀಲಪಟಚ್ಛದೆ ನಿಶೆಯೊಳ್।
ಲೋಲೇಕ್ಷಣೆ ಗಗನಮಾರ್ಗದಿಂ ರಾವಣನಿ॥
ರ್ದಾಲಯಮಂ ವಿಜಯಶ್ರೀ।
ಲೀಲೆಯಿನಾ ಚಿತ್ರಮಾಲೆ ಬಂದೊಳಪೊಕ್ಕಳ್ ॥೨॥

ಅಂತು ಪೊಕ್ಕು ರಾವಣನ ಕೆಲಕ್ಕೆ ವಂದು

ಉಪರಂಭೆಯೆಂಬಳೆಮ್ಮರ।
ಸಿ ಪೋಲಪೊಡೆ ರಂಭೆಗಗ್ಗಳಂ ಚೆಲ್ವಿಂದಾ॥

ರುಪವೊಗೆ ಪೆಱರೆನಿಪಳ್ ಪೀ।
ನ ಪಯೋಧರೆ ನಿನ್ನ ಸಾರ್ಕೆಗಟ್ಟಿದಳೆನ್ನಂ ॥೩॥

ಪಲವು ದಿನಂ ನಿನ್ನೊಳ್ ತೊ।
ಟ್ಟೊಲವಿಂದಾ ಚೆನ್ನೆ ನಿನ್ನನನವರತಂ ಪಂ॥
ಬಲಿಸುತ್ತುಂ ಚಿತ್ತೋದ್ಭವ ।
ನಲರಂಬುಗಳುರ್ಜೆ ನಾಡೆ ಪಾಡೞಿಳಿರ್ದಳ್ ॥೪॥

ಏವೊಗೞ್ವನತನುವಿದ್ಯಾ।
ದೇವತೆ ನಿರತಿಶಯುವೆನಿಪ ರೂಪಿಂ ವಿದ್ಯಾ॥
ದೇವತೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿನೆನಿ।
ಪಾ ವಧು ಬರೆ ದೇವ ನಿನಗೆ ತೀರದುದುಂಟೇ ॥೫॥

ಎನೆ ದಶಾನನಂ ಪೞಿಯುಂ ಪಾಪಮುಮಪ್ಪ ದುಶ್ಚರಿತ್ರಮನೇವೆನೆಂದು ಮನದೊಳೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ವಿಭೀಷಣನಂ ಬರಿಸಿ ರಹಸ್ಯದೊಳದನಱಿಪುವುದುಮಾತಂ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಾಕಾರಮುಂ ಕಿಡಿಸುವಂತುಟಂ ಪ್ರತಿವಿದ್ಯೆಯನಾಕೆಯುಂ ಬರಿಸಿ ಪುಸಿದು ನಂಬಿಸಿ ಕಲ್ತುಕೊಳ್ವುದೆನೆ ರಾವಣನಾ ದೂದವಿಗೆ ನಿನ್ನ ನುಡಿಗೊಡಂಬಟ್ಟೆನಾಕೆಯುಂ ತಾಯೆಂದು ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯಿಂ ನುಡಿವುದುಮಾ ಕ್ಷಣದೊಳೆ ಪೋಗಿ ಪುರದೊಳ್ ಕೂಟಮಪ್ಪಂತು ಮಾಡೆನೆ ಮನದೆ ಕೊಂಡಂತೆ ಗೆಯ್ವೆನೆಂದು ಸಾಲ ವಿದ್ಯಾಭೇದಿನಿಯುಂ

ಪ್ರತಿವಿದ್ಯೆಯನಾಕೆ ಕುಲ।
ಕ್ಷತಿಯುಂ ಪತಿಗಪ್ಪಹಾನಿಯುಂ ಬಗೆಯದೆ ದು॥
ರ್ಮತಿ ಕೊಟ್ಟಳದೆನ್ನರುಮುಂ।
ಮತಿಗಿಡಿಪುದು ಚೋದ್ಯಮಲ್ತು ಮದನೋನ್ಮಾದಂ ॥೬॥

ಅಂತಾಕೆಯ ಕಯ್ಯೊಳಾವಿದ್ಯೆಯಂ ಕೊಂಡು ಕಟಿಪಿ ಮಱುದಿವಸಂ
ಸಾಲವಿದ್ಯೆಯಂ ಪ್ರತಿವಿದ್ಯೆಯಿಂ ಕಿಡಿಸಿ ದುರ್ಲಂಘ್ಯಪುರಮಂ ರಾವಣಂ ಮುತ್ತು
ವುದುಂ

ಸೆರಗಂ ಬೆರಗಂ ಬಗೆಯದೆ।
ಪುರಮಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ಕಾದುವಾಗಳ್ ನಳಕೂ॥
ಬರನಂ ವಿಭೀಷಣಂ ಮುದ।
ಕರಿಯಂ ಮೃಗವೈರಿ ಪಿಡಿವ ತೆಱದಿಂ ಪಿಡಿದಂ ॥೭॥

ಆ ಸಮಯದೊಳ್

ದನುಜಾಧೀಶ್ವರನ ಪುರಾ।
ತನ ಪುಣ್ಯದ ಫಲದಿನಾಯುಧಾಗಾರದೊಳೀಂ॥
ಜನಿಯಿಸಿದುದೊ ವಿದ್ವಿಷ್ಟಾ।
ವನಿಪಾಲ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲಚಕ್ರಂ ಚಕ್ರಂ ॥೮॥

ಅಂತು ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರಂ ಪುಟ್ಟುವುದುಂ ರಾವಣಂ ಮಹೋತ್ಸವದಿಂ
ಚಕ್ರಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಿ ರಹಸ್ಯದಿಂದಾಕೆಯಂ ಕರೆದು ನೀನ್ ವಿಶುದ್ಧ
ಕುಲದ ಕುಶಧ್ವಜಂಗಂ ಮಧುಕಾಂತೆಗಂ ಪುಟ್ಟಿದುದಱಿಂ ನಿಜ ಕುಲಾಚಾ
ರಮಂ ಬಗೆದು ಶೀಲಪರಿಪಾಲನಂ ಮಾಳ್ಪುದಾತಲ್ಲದೆಯುಂ ನೀನೆನಗೆ
ವಿದ್ಯೋಪದೇಶಂಗೆಯ್ದುದಱಿಂ ಗುರುವಾದೆ ಪೆಱತೇನುಮಂ ಬಗೆಯದೆ ನಳ
ಕೂಬರನೊಳ್ ಕೂಡಿ ಸುಖಮಿರೆಂದಾಕೆಯ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಮಂ ಪತ್ತುವಿಡಿಸಿ

ನಳಕೂಬರನುಮನಾಕ್ಷಣ।
ದೊಳೆ ಬರಸಿ ನಿಜಾಗ್ರತನನಿಂದಗಿಯಿಂದ॥
ಗ್ಗಳಮೆನೆ ಮನ್ನಿಸಿ ಭಯಮಂ।
ಕಳೆದಿತ್ತಂ ಭೃತ್ಯಪದವಿಯಂ ದಶವದನಂ ॥೯

(ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣ) —ನಾಗಚಂದ್ರ

೧೩. ಸೀತಾಪಹರಣ

ಅಳಿಪಿ ಪರವಧುಗಧೋಗತಿ।
ಗಿಱುವುದನಭಿನಯಿಸುವಂತೆ ಸೀತೆಯ ಸಾರ॥
ಣ್ಗಿಱಿದಂ ನಭದಿಂ ಖಚರಂ।
ಪಱಿಗಂ ಪಾಪಕ್ಕಮಂಜದವರೇಗೆಯ್ಯರ್ ॥೧॥

ದೋಷಿ ಪಿಡಿವಂತೆ ದಿವ್ಯದ।
ಕಾಸಿದ ಕುಳುವಂ ಕಡಂಗಿ ಕಾಳೋರಗನಂ॥
ಕೂಸು ಪಿಡಿವಂತೆ ಪಿಡಿದಂ।
ಸಾಸಿಗನವಿವೇಕಿ ಸೀತೆಯಂ ದಶಕಂಠಂ ॥೨॥

ಅಂತು ಪಿಡಿದು ನಿಜ ವಿಮಾನದೊಳಿಟ್ಟು

ದಶಮುಖನುನ್ಮುಖನಳಿಪಿಂ।
ಶಶಿಮುಖಿಯಂ ಜನಕಸುತೆಯನಾವರಿಸೆ ಚತು॥
ರ್ದಶಭುವನಮನಪವಾದಂ।
ಶಶಿಕಲೆಯಂ ಸೈಂಹಿಕೇಯನುಯ್ವಂತುಯ್ದಂ ॥೩॥

ಆಗಳದಂ ಕಂಡು ಜಟಾಯು ಕೋಪಾನಲ ವಿಸ್ಫುಲಿಂಗದಂತಾರಕ್ತಂಗಳಾದ ಕಣ್ಗಳಿಂ ನುಂಗುವಂತೆ ನೋಡಿ

ಪತಿ ಕಾಪುವೇೞ್ದು ಪೋದಂ।
ಸತಿಯಂ ಕಳ್ದುಯ್ದಪಂ ಖಳಂ ಮಾರ್ಕೊಂಡು॥
ದ್ಧತನಂ ಮದೀಯ ತುಂಡಾ।
ಹತಿಯಿಂ ಶತಖಂಡಮಾಗೆ ಮಾೞ್ಪೆನೆನುತ್ತುಂ ॥೪॥

ಖರ ನಖರಂಗಳಿಂ ನಿಶಿತ ಚಂಚುಗಳಿಂದಿಱಿಯಲ್ ಕಱುತ್ತು ಸಾ।
ರ್ತರೆ ನಸುನಕ್ಕು ಪೊಯ್ಯೆ ಕರದಿಂ ಗಮನೋತ್ಸುಕನಿಂದ್ರವೈರಿ ತ॥

ನ್ನೆರಡುಮೆಱಂಕೆಗಳ್ ಮುಱಿದಿಳಾತಳದೊಳ್ ಕೆಡೆದತ್ತು ವಜ್ರದಿಂ
ಸುರಪತಿ ಪೊಯ್ಯೆ ಬಿಟ್ಟ ಕೆಡದಂತೆ ಜಟಾಯು ನಭೋವಿಭಾಗದಿಂ ॥೫॥

ಮನಮೇಳದಾಗೆ ಮನ್ಯು ಮಿಗೆ ತಳ್ತಿಮೆಯಿಂ ಕರೆಗಣ್ಮಿ ಸೂಸೆ ಕ।
ಣ್ಬನಿ ಗಳ ಕಂದಳಂ ಬಿಗಿಯೆ ಗದ್ಗದ ನಿಸ್ವನಮುಣ್ಮೆ ಹಾ ರವಂ॥
ಜನಿಯಿಸೆ ಸೀತೆ ಭೀತೆ ದೆಸೆಗೆಟ್ಟೆರ್ದೆಗೆಟ್ಟಱಿ ಪೊಣ್ಮಿದತ್ತು ಮಾ।
ರ್ದನಿ ದೆಸೆಯೊಳ್ ದಿಗಂಗನೆಯರುಂ ಬಿಡದಂದೊಡನೞ್ವ ಮಾಱ್ಕೆಯಿಂ॥೬॥

ಭೋಂಕನೆ ಕಂಡು ಸೀತೆ ದಶಕಂಧರನಂ ನೆಲೆವೆರ್ಚೆ ಶೋಕಮಾ।
ತಂಕಮೊಡರ್ಚೆ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದ ರತ್ನ ವಿಚಿತ್ರ ಪತ್ರಿಕಾ॥
ಸ್ಸಂಕುಲಮುಱ್ತುಡಱ್ತು ಬೆಮರ್ತೊಡೆ ಕೂಡೆ ಬೆಮರ್ತುವಾಗಳಾ।
ಲಂಕೆಯ ಸೂಡನುನ್ನತಿಯ ಕೇಡನಮಂಗೆ ನಿವೇದಿಪಂತೆವೋಲ್ ॥೭॥

ಬಲಿಗೊಳಗಾದ ಸೋಗೆ ನವಿಲಂತೆ ಭಯಾಕುಲೆ ತನ್ನ ಚಿತ್ತದೊಳ್।
ನೆಲಸಿದ ರಾಮನಂ ಬಯಸಿ ನೋಡಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಬಾಹ್ಯ ದರ್ಶನ॥
ಕ್ಕಲಸಿದಳೆಂಬಿನಂ ಮುಗಿಯೆ ಕಣ್ಮನಲರ್ಗಳ್ ನಸುಮುಚ್ಚಿಪೋಗಿ ತ।
ಣ್ಣೆಲರಲಿಪಿಂಬೆ ಮೂರ್ಛೆದಿೞ್ದಳ್ ಮಗುಳ್ದುಂ ಪೊಱಪೊಣ್ಮೆ ಹಾ ರವಂ ॥೮॥

ಕ್ರೂರಾತ್ಮಂ ವಂಚಕನವಿ।
ಚಾರಿ ದುರಾಚಾರಿ ಬಗೆಯದುಯ್ದಪನೆನ್ನಂ॥
ಹಾ ರಾಮಾ ಹಾ ರಾಮಾ।
ಹಾ ರಾಮಾ ಎಂದು ಸೀತೆ ಬಾಯಬಿಡುತ್ತಿರ್ದಳ್ ॥೯॥

ಅಂತು ಶೋಕಂಗೆಯ್ವ ಸೀತೆಯಂ ದಶಾಸ್ಯನ್ ಪರಾಂಗನಾವಿರತಿ ವ್ರತದ ಭಂಗಮಂ ಬಗೆಯದುಯ್ದನ್

(ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ ಪುರಾಣ) —ನಾಗಚಂದ್ರ

೧೪. ಕಾಮದಹನ

ತನ್ನ ಸರಸದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂ ಹರನಂ ನೋಡುತುಂ ತಪೋಭರಮಂ
ಬಿಡಿಸಲಿರ್ದ ಮೃಡಾನಿಯುಂ ಕುಸುಮಕೋದಂಡಂ ಕಂಡು,

ಇನ್ನಂಜೆನಂಜೆನಾಹಾ।
ಉನ್ನತಬಲಮಾಯ್ತೆನುತ್ತೆ ವಿಭ್ರಮಬಳಸಂ॥
ಪನ್ನಂ ಕಾಮಂ ತೆಗೆದಂ।
ತನ್ನಗ್ಗದುದಂಚಪಂಚಬಾಣಮನಾಗಳ್ ॥೧॥

ನಳನಳಿಸುವಿಕ್ಷುಚಾಪದೊ।
ಳಳವಡೆ ನಟೆನೋಡಿ ಹೂಡುತೈದಂಬಂ ಸಂ॥
ಚಳಿಸದ ಶಂಕರನ ಮನಂ।
ಚಳಿಯಿಪುದಂ ಸಾರ್ದು ಸಾರ್ದು ತೆಗೆ ನೆಱೆದಿರ್ದಂ ॥೨॥

ತೆಗೆದಾಕರ್ಣಾಂಬರಂ ಶಂಬರರಿಪು ನೆಱೆ ಹೂಡಿರ್ದ ಪುಷ್ಪಾಸ್ತ್ರದೊಂದು।
ಜ್ಜಗಮಾಕಾಶಸ್ಥನಾಕೌಕರೊಳೊದವಿದನೂನಾರ್ತಿ ಕೂರ್ತೆಯ್ದೆ ನಿಂದಿ॥
ರ್ದ ಗಜಾಚಿತ್ತಾಭಿಲಾಷಾವಿತತಿ ನೆರೆದು ಭೂತೇಶಚಿತ್ತಾಂತರದೊಳ್ ಪ್ರೋ।
ಕ್ಷ್ಯಗಭೀರೋದ್ಯತ್ ತಪೋಬೀಜಮನತಿಭರದಿಂದೊತ್ತಿ ಮುತ್ತಿತ್ತು ಸುತ್ತಂ॥೩॥

ಇಂತು ಮದನನ ಪಂಚಬಾಣಂ ಪರಿತಂದು ನೆರೆದಡಪಿ ಬೆರಸಿ ಕವಿದು ಮನಮನಿರ್ಮೆಯ್ಗೊಂಡು ಸಹಸ್ರಮುಖದಿಂ ಸಂಚಳಮನೀಯೆ ನಿಲಲ್ ಬಾರದೆ ತಪೋಭರದ ಬೆಸುಗೆ ಬಿಡುವಂತೆ ಮೆಯ್ಯ ಸಂಪುಟಂ ಬಿರ್ಚಲೊಡಂ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನೋಡಲಣ್ಮದೆ ಪುಷ್ಪಶರಮಂ ಸೂಳ್ಮಡಿಸುವಂತೆ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯಂ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕಂಪಿಸಿ ಮುಂತೆ – ಮೆಯ್ಯಿಕ್ಕಿರ್ದ ಗಿರಿಜಾತೆಯುಂ ಭೂತೇಶ್ವರಂ ಕಂಡಾನೇಕೆಯ್ದೀ ಮಾನಿನಿಯೇಕೀ ತಪಸೊಳಿಲ್ಲಿಯದೆತ್ತಣಿಂ ಬಂದುದಾರ್ಗಿ

ದಾದುದೆಂದು ಕಾಮನಿರ್ಪ ವಾಮಭಾಗವಂ ನಿಟಿಲಾಕ್ಷಂ ನಸುಗೋಪದಿಂ ನೋಡಿದಾಗಳ್,

ನೋಡದ ಮುನ್ನಂ ಕೋಪಂ।
ನಾಡೆಯುಮೊತ್ತರಿಸಿ ನೀಳ್ದು ನಿಟಿಲೇಕ್ಷಣದೊಳ್॥
ಕೂಡೆ ಬಳೆಬಳೆದು ಸುಳಿಸುಳಿ।
ದೀಡಿಱಿದೊಳಗೊಳಗೆ ಘುಳುಘುಳಿಸಿ ಕುದಿದಾಗಳ್ ॥೪॥

ಪೊಗೆದುದು ಪೊತ್ತಿದತ್ತು ಕಿಡಿಯಿಟ್ಟುದು ನಾಲ್ದೆಸೆದೋಱಿದತ್ತು ಬಾನ್।
ಗೊಗೆದುದು ನಿಂದು ಪೊಂಬೆಳಗುಮಂ ಪರಪುತ್ತದು ಧಂ ಧಗಿಲ್ ಧಗಿಲ್॥
ಧಗಿಲೆನುತಟ್ಟಿತಟ್ಟಿದುದು ಮುಟ್ಟಿತು ಸುಟ್ಟಿತು ತಿಂದು ತೇಗಿದ।
ತ್ತಗಿಯಡೆ ನಿಂದ ಪೊಗಣೆಯನಂ ಪಣೆಗಣ್ಣೊರಿ ಹಂಪೆಯಾಳ್ದನಾ ॥೫॥

ಇಟ್ಟಣಿಸಿ ಘುಡುಘುಡಿಸಿ ಕಿಡಿ।
ಗುಟ್ಟಿ ಕನಲ್ದಡಸಿ ಸಿಡಿಲ ಬಳಗದ ಮುಳಿಸಂ॥
ತೊಟ್ಟುದು ಬಿಸುಗಣ್ಣುರಿ ಪೊಱ।
ಮಟ್ಟುದು ಸುಟ್ಟುದು ರತೀಶನಂ ನಿಮಿಷಾರ್ಧಂ ॥೬॥

ತೊಟ್ಟನೆ ಬಾಳಾನಲನಿರ।
ದೊಟ್ಟಯಿಸಿಯೆ ಕುಸುಮಶರನನುರುಪಿದ ಪದದೊಳ್॥
ಪುಟ್ಟಿತುಮಂ ಪೋದುದುಮಂ।
ಸುಟ್ಟುದುಮಂ ಕಾಣಬಾರದಾಯ್ತು ಕ್ಷಣದೊಳ್ ॥೭॥

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆ,

ಆರರೇ ಭುರ್ಭುಗು ಭಾಪುರೇ ಭುಗುಭುಗು ಪ್ರಜ್ವಾಲೆ ಮಜ್ಜಯ್ಯ ದೇ।
ವುರೆ ಮೇಘಾನಲವಿಸ್ಫುಲಿಂಗಮುಮು ಪ್ರದ್ಯೋತವಯ್ಯಯ್ಯ ಭೀ॥

ಕರವಾಹಾ ಛಿಣಿಛಿಳ್ ಛಿಟಿಲ್ ಭಲರೆ ಭಾಳಾಭೀಳವೆಂದೆಂದು ನಿ।
ರ್ಜರಲೋಕಂ ಬೆಱಗಾಗೆ ಸುಟ್ಟುದು ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಕ್ಷಿ ಕಂದರ್ಪನಂ ॥೮॥

ಸಂದಣಿಸಿ ಪತ್ತಿದುರಿ ಘರಿ।
ಲೆಂದುರುಪಿಡೆ ಬೇಗದಿಂದೆ ಉರಿದಾಕ್ಷಣದೊಳ್॥
ಬೆಂದ ನುಲಿಯಂತೆ ಮದನಂ।
ನಿಂದಿರೆ ಕಂಡಭವನೆಯ್ದೆ ಮುಳಿದಂ ತುಳಿದಂ ॥೯॥

ಜಯಶೀಲು ಪ್ರಭು ಪಾವಕ।
ನಯನಂ ವಿಷಕಂಠನಹಿವಿಭೂಷಂ ಕೋಪೋ॥
ದಯನಭವಂ ಸ್ಮರಭಸ್ಮಾ।
ವಯವಂ ತಾನಾದನತುಳಬಳನಪ್ರತಿಮಂ ॥೧೦॥

(ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಯಾಣ) —ಹಂಹರದೇವ

೧೫. ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ

ಪನ್ನಗಭೂಷಣನ್ ಗಿರಿಜೆಯ ಮನಮನೊರೆದು ನೋಡುವ ಭರದಿಂ,

ದಶಭುಜಮಂ ಪಂಚಾಸ್ಯಮು।
ನಶೇಷಭೀಮಾಂಗವಿತತಿಯುಂ ತನುವಿನೊಳಂ॥
ವಶಮಂ ಮಾಡುತಡಂಗಿಸಿ।
ಪಶುಪತಿ ವಟುವೇಷದಿಂದಮೊಪ್ಪುತ್ತಿರ್ದಂ ॥೧॥

ಮಿಗೆ ಶೀತಾಂಶು ಚಕೋರಿಯಲ್ಲಿಗೆ ವಸಂತಂ ರಾಜಿಪುದ್ಯಾನದ।
ಲ್ಲಿಗೆ ಸೂರ್ಯಂ ಸರಸೀಜದಲ್ಲಿಗೆ ವರಪ್ರಾಣಾನಿಳಂ ದೇಹದ॥

ಲ್ಲಿಗೆ ಮೇಘಂ ಶಿಖಿಯಲ್ಲಿಗೊಪ್ಪುವ ಮರಾಳಂ ಪೂರ್ಣಕಾಸಾರದ।
ಲ್ಲಿಗೆ ಬರ್ಪಂತೆ ಭವಾನಿಯಲ್ಲಿಗಭವಂ ಬಂದಂ ಜಗದ್ವಲ್ಲಭಂ ॥೩॥

ಇಂತು ಭೂಲೋಕಕ್ಕಿಳಿತಂದು ಹೇಮಕೂಟದೊಳ್ ಹೈಮವತಿಯಿರ್ಪ ತಪೋವನಮಂ ಪೊರ್ದಿ ಕಪಟವಟುವೇಷಮಂ ತಳೆದ ಕಪರ್ದಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯರ್ ತಪದೊಳಿರ್ಪ ಸೀಮಾಸಮಿಾಪದ ವಿಶಾಲಬಾಲಚೂತಶೀತಳಚ್ಛಾಯೆಯೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರೆ ಸಹಚರಿಯರಪ್ಪ ಜಯೆವಜಯೆಗಳ್ ಕಂಡು,

ತರಳನಪೂರ್ವಿಗನತಿಥಿ।
ಸ್ವರೂಪನಿಷದ್ ವಿಭೂತಿಲಸಿತಲಲಾಟಂ॥
ವರವಿಪ್ರನೆನುತೆ ಬಂದಾ।
ದರಿಸಿದರೊಲವಿಂದೆ ಚರಣತಳಮಂ ತೊಳೆದರ್ ॥೬॥

ಅಂತು ತೊಳೆದು,

ಎಳಮಾಳಿಯ ಸುಳಿಯೆಲೆಯೊಳ್।
ನಳನಳಿಸುವ ಕಂದಮೂಲಮಂ ನವಜಂಬೂ॥
ಫಳಮಾಮ್ರಫಳಂ ಕದಳೀ।
ಫಳಂಗಳಂ ತೀವಿ ತಂದು ಮುಂದಿಳಿಪುತ್ತುಂ ॥೪॥

ಎಲೆಯತಿಥಿ ಬಳಲ್ದಿರಿವಿಾ।
ಫಲದಿಂದಂ ನಿಮ್ಮ ಪಸಿವನುಡುಗಿಸಿಯೆನೆ ಹೈ॥
ಫಲವಂ ಆಯ್ಕೊಂಡಪೆವೀ।
ಲಲನೆಯದಾರ್ ತಪವಗಣ್ಯಮಾವನ ಪುಣ್ಯಂ ॥೫॥

ಎಂದು ನುಡಿಯೆ ಜಯೆವಿಜಯೆಗಳ್ ಕೇಳ್ದು,

ಇವರಿರವಿನ ಚಿಂತಾರತಿ।
ನಿವಗೇಕೀ ಕ್ಷುಧೆಯನೀ ಪಥಶ್ರಮಮಂ ತೀ-।

ರ್ಚಿವ ಬಗೆಯಂ ಬೇಗಂ ಮಾ।
ಡುವುದೆನೆ ನಸುನಗುತೆ ವಿಪ್ರನಂದಿಂತೆಂದಂ ॥೬॥

ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ ದೋಷಮೆ ಈ।
ಪೊಸಕನ್ನೆ ತಪೋನಿರೋಧದಿಂದಿರ್ದೊಡೆ ಸೈ॥
ರಿಸಬರ್ಪುದೆ ತಪಮಂ ಮಾ।
ಣಿಸುವವರಿಲ್ಲಾ ಸಹಾಯಸಂಪದಮಿಲ್ಲಾ ॥೭॥

ಎನೆ ಕೇಳ್ದು ಗಿರಿಜೆ ಮನದೊಳ್।
ಮುನಿಯುತ್ತುಂ ಜಪವನುಡುಗಿ ಜಪಮಾಲೆಯನೊ॥
ಯ್ಯನೆ ಕೆಯ್ಯೊಳೋಸರಿಸಿ ಮೆ।
ಲ್ಲನೆ ಕಣ್ದೆಱೆಯುತ್ತೆ ಕಂಡಳಾ ವರವಟುವಂ ॥೮॥

ಆ ಸಮಯದೊಳ್,

ಇಂದುಂಗೆ ಮೇಘಂ ಕವಿಪೊಡ।
ಮಂದೀ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಣ್ಪು ತಪ್ಪದ ತೇಜದಿಂ॥
ದಿಂದುಧರಂ ವರವಟುವೇ।
ಷಂದಳೆದೊಡನಗಜಗಾದುದತಿಹರ್ಷಮುಖಂ ॥೯॥

ಅಂತು ಹರ್ಷವನಿಮಿತ್ತಮೇಕಾದಪುದೆಂದು ನಿಮಿತ್ತಮನಱಿಯದೆ ಬೆಱಗಾಗಿ ನೋಡುತಿರ್ಪಲ್ಲಿ

ಗಿರಿಸುತೆಯ ಮಧುರದೃಷ್ಟಿಗ।
ಳುರವಣೆಯಿಂ ತಾಗೆ ತನ್ನನಾಗಳ್ ವಿಪ್ರಂ॥
ಕರಗಿ ನಿಲಲಾರದೆಲ್ಲಾ।
ತುರಪುಳಕಮನಂತುಮಿಂತು ಸಂತಮಿಡುತ್ತುಂ ॥೧೦॥

ನೆಗೆವ ಜಡೆಮುಡಿಯನೊತ್ತು।
ತ್ತೊಗೆವ ಭುಜಾಳಿಯನಡಂಗಿಸುತ್ತೂರುಗಳಿಂ॥
ಮಿಗುವ ವೃಷೇಂದ್ರನನಾಂಕು।
ತ್ತಗಲದೆ ನಿಜಮೂರ್ತಿಯೊಳಗೆ ಗಜಬಜಿಸುತ್ತುಂ ॥೧೧॥

ಎಂತಾನುಂ ನಿಜರೂಪಂ।
ಸಂತವಿಡುತ್ತಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರನತಿಧೈರ್ಯತೆಯಂ॥
ಮುಂತಿಟ್ಟು ಗಿರಿಜೆಯೊಡನುಸಿ।
ರ್ದಂ ತಡಬಡಿಸುತ್ತೆ ವಿಸುಪ ಪೊಸಪುಸಿವಾತಂ ॥೧೨॥

ಈ ಸುಕುಮಾರತೆಯಿಾ ನಿಲ।
ವೀ ಸುಕುರತೆಯಿಾ ನವೀನಯೌವನಮುದವೀ॥
ಭಾಸುರತೆಯಿಾ ಸುಧಾಮಯ।
ವೀ ಸುಖದೊಳ್ ತಪವಿದೆಂತು ಬಂದುದು ಮುಗ್ಧೇ ॥೧೩॥

ನಿನಗೇಕೀ ತರುಣತೆಯೊಳ್।
ಘನತಪವೆಡೆಗೊಂಡುದಕಟ ನವಲತೆಯಂ ಸೂ॥
ರ್ಯನ ಬಿಸಿಲಿಂ ಕೊರಗಿಪ ದು।
ಷ್ಟನನೆನಗಱಿಪಬಲೆ ಸೌಕುಮಾರ್ಯಾವರಣೇ ॥೧೪॥

ಬಿಸಿಲೆನ್ನದೆ ಮಳೆಯೆನ್ನದೆ।
ಶಿಶಿರಮಿದೆನ್ನದೆ ತೃಷೋನ್ನತಿ ಕ್ಷುದೆ ನಿದ್ರಾ॥
ವಿಸರಮುಮಂ ನೆಱೆ ಗೆಲ್ದೀ।
ವಸುಮತಿ ಬೆಱಗಾಪೆ ತಪದೊಳಿರ್ಪ ವರುಂಟೇ ॥೧೫॥

ವನಜಾನನೆ ಏಱುಂಜ।
ವ್ವನದೊಳ್ ವನದೊಳ್ ನಿರೋಧದೊಳ್ ಪೇಳೆಂತಾ॥

ವನನುದ್ದೇಶಿಸಿ ತಪವಿದ।
ನೆನಗಜೀಪಿದೊದೇನೊ ದೋಷವೇ ಮೃಗನಯನೇ ॥೧೬॥

ಎಂದು ಪ್ರೇಮಜನಪ್ರಣಯಕಲಹಲೀಲಾಲೋಲಚಿತ್ತನಪ್ಪ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ಪರಮವಟುವೇಷದಿಂ ನುಡಿದ ಮೃದುಕಠಿನಾಕ್ಷೇಪಗರ್ಭಿತವಚೋವಿಳಾಸವಂ ಶೈಳಜೆ ಕೇಳ್ದು ಚಿಂತೆಯಂ ತಾಳ್ದು,

ಬೆಸಗೊಂಡಪನವಳದ್ವಿಜ।
ನುಸಿರಲ್ ತಾಂ ಬಾರದುಸಿರದಿರಬಾರದೆನು॥
ತ್ತುಸದೃಶತಪಮಂ ಮನದು।
ಬ್ಬಸದಿಂದೆ ಭವಾನಿ ಮಾನಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿದಳ್ ॥೧೭॥

ಬಗೆವೆರ್ಚಿ ಕೇಳುತಿರ್ದಪೆ
ಮಿಗೆ ಪೇಳ್ದಪೆನೆಲೆಲೆ ಧೂರ್ತವಿಪ್ರನೆ ಕೇಳ್ ಶಂ॥
ಭುಗೆ ಕಾರುಣ್ಯಾಬ್ಧಿಗೆ ಶೂ।
ಲಿಗೆ ಕರುಣಂ ಪುಟ್ಟುವಂತೆ ತಪದಿಂದಿರ್ಪೆಂ ॥೧೮॥

ಎನುತುಂ ಗದ್ಗದಿಸುತೆ ಪುಳ।
ಕನಿಕಾಯುಮನಾನುತಶ್ರುವಂ ಕಳೆಯುತ್ತುಂ॥
ಘನಹರ್ಷಚಿತ್ತೆಯಾಗು।
ತ್ತೆನಗೇಶ್ವರಪುತ್ರಿ ಶಂಕರನ ಪೆಸರ್ಗೊಂಡಳ್ ॥೧೯॥

ಎಂದು ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂಗೆ ತಪವಿರ್ದಪೆನೆಂಬ ನುಡಿಯಂ ಕೇಳ್ದು ದುಷ್ಟ ಧರಾಮರನಟ್ಟಹಾಸದಿಂದಿಂತೆಂದಂ,

ಅಕ್ಕಕ್ಕ ಕಾಮಹರನೊಳ್।
ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೊಳಖಿಳವೇದಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮಮಂ॥

ಮಿಕ್ಕವನೊಳ್ ಪಿತೃವನದೊಳ್।
ಪೊಕ್ಕವನೊಳದೆಂತು ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟೆ ಲತಾಂಗೀ ॥೨೦॥

ನೀನಿನಿಯಳ್ ವಿಷಮಾತಂ।
ನೀನತಿಮೃದು ಕಠಿನಗುಣಗಣಾಶ್ರಯನಾತಂ॥
ನೀನಬಲೆಯುಗ್ರನಾತಂ।
ನೀನುರುತರಭೀರು ಸರ್ಪಭೂಷಣನಾತಂ ॥೨೧॥

ಪುಲಿದೊವಲುಡುಗೆಯು ಹಾವಿನ।
ನೆಲೆದೊಡಿಗೆಯು ನೊಸಲ ಕಣ್ಣು ಖಟ್ವಾಂಗದ ಪಂ॥
ದಲೆಗಳ ಮಾಲೆಯು ಶೂಲದ।
ಕಲಿಗಂಜದೆ ಮನವನೆಂತು ಮಾಡಿದೆ ಮುಗ್ಧೇ ॥೨೨॥

ಎಂದು ವಿಪ್ರಂ ನುಡಿದ ಶಿವನಿಂದಿಗೆ ಭವಾನಿ ಮುನಿದು ಕನಲ್ದು ಕಿನಿಸಿ ಕಿಡಿಕಿಡಿವೋಗಿ,

ತಪವಂತದಿರ್ಕೆ ಮಾಡುವ।
ಜಪವಿರ್ಕೆ ಮೃಗಾಂಕಮೌಳಿಯುಂ ಭರದಿಂ ಧ್ಯಾ॥
ನಿಪ್ಪುದಿರ್ಕೆ ಶಂಭುವಂ ನಿಂ।
ದಿಪ್ಪುವಂ ಕೇಳ್ವೊಂದು ಪಾಪಮಿಂದೆನಗಾಯ್ತೇ ॥೨೩॥

ಘೋರತಪದಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಸ।
ಬಾರದು ತಾಂ ತಪದ ಕೇಡು ಪತಿನಿಂದೆಯುಮಂ॥
ಸೈರಿಸಬಾರದೆನುತ್ತೆ ವಿ।
ಚಾರಮನುೞಿದಗಜೆ ಮನದ ಮುೞಿಸಿಂದಾಗಳ್ ॥೨೪॥

ಆದ ನಿರೋಧದ ನಿಂದೆಯು।
ನಾದರಿಸದೆ ಭಸಿತದಿಂದೆ ವಿಪ್ರನನಿಡೆ ಪೋ॥

ಪೋದುದು ವಟುವೇಷಂ ಶಿವ।
ನಾದೊಡದೇಂ ಪುಸಿ ದಿಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ವುದೆ ಜಗದೊಳ್ ॥೨೫॥

ಆಗಳ್,

ಮುಗಿಲ ತೆಱೆ ಸರಿದ ಶಶಿಯಂ।
ತೊಗೆದ ತಮಂ ತೆಗೆದ ತರುಣತರುಣಿಯ ತೆಱದಿಂ॥
ಪೊಗೆ ತಳ್ಗಿದಗ್ನಿಯಂತಿರೆ।
ಮಿಗೆ ವೇಷಂ ತೊಲಗಿ ಶಂಭು ತೋಱಗುತ್ತಿರ್ದಂ ॥೨೬॥

ಜಡೆಮುಡಿ ಪಂಚಮುಖಂ ನೆಗೆ।
ದುಡುಪತಿಕಳೆ ದಶಭುಜಂ ತ್ರಿಣೇತ್ರಂ ಗಾತ್ರಂ॥
ಬಿಡಿದ ನವಭೂತಿ ಪುಲಿದೊವ।
ಲುಡಿಗೆಗಳಿಂ ಶಂಕರಂ ಕರಂ ಮೆರೆದಿರ್ದಂ ॥೨೭॥

ಆ ಸಮಯದೊಳ್,

ಸುರಿದುದು ಪುಸಿವೇಷದ ತೆಱೆ।
ಸುರಿದುದು ಕೆಯ್ನೀರ ತೆಱದೆ ಪೂವಳೆ ಸರಿಸಂ॥
ಬರಿದುದು ಜೀರಿಗೆಬೆಲ್ಲದ।
ಪರಿಯಿಂ ಮುಳಿದಿಟ್ಟ ಭಸಿತಮದೆ ಮದುವೆಯವೋಲ್ ॥೨೮॥

(ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಯಾಣ) —ಹರಿಹರದೇವ

೧೬. ಮಂಗಳವಾಡಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಆಗಮನ

ಎಂದಲ್ಲಿ ಕರುಣಿಸಿದ ಮಾತು ಸಂಬಳವಾಗಿ
ಬಂದನೆಂತೆಂತಕ್ಕೆ ಅಗಲಲಾರದೆ ರಾಗಿ
ಸಂಗಮನ ಕರುಣವೇ ತನಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ
ಸಂಗಮಧ್ಯಾನವೇ ತನಗೆ ಸಂಗಡವಾಗಿ
ಸಂಗನಾಡಿದ ಮಾತನಾಡಿ ಹಾರೈಸುತಂ
ಸಂಗನಿರ್ದಿರವ ತಾ ನೆನೆದು ನೆಱೆ ಹಿಗ್ಗುತಂ
ನಡೆವಾಯುಸವನಜಃಯುದಾನಂದದಿಂ ಮಿಕ್ಕು
ಮೃಡನೆ ಶರಣೆನುತೆ ಮಂಗಳವಾಡಮಂ ಪೊಕ್ಕು
ಪಟ್ಟಣದ ಕೇರಿಕೇರಿಗಳೊಳಗೆ ನಡೆವುತಂ
ಇಟ್ಟಣಿಪ ಸಂಪದಕೆ ಸಂತಸಂಬಡೆವುತಂ
ಬಂದು ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನರಮನೆಗೆ ನಡೆವುತಂ
ಸಂದಣಿಪ ರಾಜಪುತ್ರಾಳಿಯಂ ನೋಡುತಂ
ಮತ್ತ ಗಜಘಟಿತುರಂಗಾಳಿಯಂ ನೋಡುತಂ
ಒತ್ತರಿಪ ವೀರಭಟರೊಪ್ಪವಂ ಕಾಣುತಂ
ಭಾವರಸಪೂರಿತ ಕವೀಂದ್ರರಂ ನೋಡುತಂ
ನೇವುರದ ನುಣ್ದನಿಯ ಸತಿಯರಂ ನೋಡುತಂ
ಕುಪ್ಪಸದ ಬೀರಣೆಯ ಬಿನ್ನಣದ ಹಸನಿಗಂ
ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯ ಹೊಜಪೇಷದಿಹಪರವ ಲಿಕ್ಕಿಗಂ
ನಡೆನಡೆದು ಕರಣಸಾಲೆಗೆ ಬಂದು ಕುಳ್ಳಿರ್ದು
ಸಡಗರಿಸಿ ಬರೆವ ಗಣಕರನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರ್ದು ೨೦
ಕರಣಸಂಪ್ರತಿಯ ಸಂಪದದ ಗಣಕರ್ಕಳಂ
ಎರೆವ ಲಂಚವನೀವ ದಂಡನಾಥರ್ಕಳಂ
ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿರ್ಪ ರಾಜಪುತ್ರರ್ಕಳಂ
ಮಿಕ್ಕು ಝುಂಕಿಪ ಸಲುಗೆಯಾಳ್ಗಳೊಪ್ಪಂಗಳಂ

ನೋಡುತಂ ಬೆಱಗಾಗುತಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನಿರೆ
ಕೊಡೆ ಲೆಕ್ಕದ ಸಂಭ್ರಮಂ ಸಿರಯುನುಗುಳುತಿರೆ

ಬಂದನಲ್ಲಿಗೆ ಮೆಱೆವ ಭಂಡಾರಿ ರಾಗದಿಂ
ಸಂದಣಿಸಿ ಲೆಕ್ಕಮಂ ನೋಡುವುದ್ಯೋಗದಿಂ
ಕಮ್ಮೆ ಕುಲಪತಿಯೆನಿಪ ಸಿದ್ಧದಂಡಾಧಿಪಂ
ಸುಮ್ಮಾನಿ ಶಿವಭಕ್ತನಚಳಿತಗುಣಾಧಿಪಂ
ಕುಳ್ಳಿರ್ದು ತನ್ನ ಲೆಕ್ಕಂಗಳಂ ಕೇಳುತಿರೆ
ಒಳ್ಳಿತೆನೆ ಗಣಕರ್ಕಳೆಲ್ಲರುಂ ನೋಡುತಿರೆ
ಆಯದೊಳು ಬೀಯಮಂ ಕಳೆದು ನಿಲವಂ ಕಂಡು
ಆಯತಿಯೊಳೆಲ್ಲರುಂ ಪೇಳಲ್ ಮನಂಗೊಂಡು
ಐದು ಕೋಟಿಯು ಮೇಲೆ ಲಕ್ಕವೈವತ್ತೆಂದು
ಐದೆ ಗಣಕರ್ ತಪ್ಪಿ ಪೇಳೆ ಭರದಿಂದಂದು
ತಪ್ಪಿದುದನಱಿದನಾ ಬಸವರಾಜಂ ನೋಡ
ಒಪ್ಪುವ ಗಣೇಶ್ವರರ ಗಣಕಾಧಿಪಂ ನೋಡ
ಭಂಡಾರಿಗಂ ಸ್ಥಿತವನೊಲಿದೊಡಂಬಡಿಸುತಿರೆ
ತಂಡತಂಡದ ಗಣಕತತಿ ತಪ್ಪದೆನುತಮಿರೆ ೪೦
ಕಂಡು ಬಸವಂ ಭಕ್ತನೊಡವೆ ಕೆಡಲಾಗದಿದು
ಕಂಡುದಂ ಪೇಳ್ವೆನಯ್ಯಾ ಎನುತ್ತಂ ನೆನೆದು
ಸಿದ್ಧದಂಡಾಧಿಪನನಲ್ಲಿ ಬಸವಂ ನೋಡಿ
ಬುದ್ಧಿ ನಿಮಗಿಲ್ಲ ತಪ್ಪಿದುದು ಲೆಕ್ಕಂ ನೋಡಿ
ಎಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿಸುತಲಿಪ್ಪನಿತಕ್ಕೆ
ಸಂದಾಯಮಂ ಬೀಯದೊಳಗೆ ಕಳೆವನಿತಕ್ಕೆ
ಐದು ಕೋಟಿ ಸ್ಥಿತವನೊಳಗೆ ಗಣಕರ್ ಕಂಡು
ಐದೆ ಬಸವಣ್ಣನುಮನೀಕ್ಷಿಸುತೆ ಮನಗೊಂಡು
ಭಂಡಾರಿಯುಂ ಗಣಕರುಂ ಮತ್ತೆ ಮಿಗೆ ನೋಡಿ
ಕೊಂಡಾಡಿ ಬೆಱಗಾಗಿ ಕೌತುಕದೊಳೋಲಾಡಿ ೫೦

ಮಂಗಳವಾಡಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಆಗಮನ ೪೫

ಹರೆಯುವಿದು ಲೆಕ್ಕವಿದು ಹರನ ಕಾರುಣ್ಯವಿದು
ಶರಣಕಾರಣಿಕನೀತಂ ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವಿದು
ಎಮಗೆ ತಮಗೆಂದು ಬಸವನನೆಲ್ಲರುಂ ಬೇಡಿ
ನಿಮಗಲ್ಲದೆನುತೆ ಭಂಡಾರಿಗಂ ತಾಂ ಕೂಡಿ
ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಬಿಜ್ಜಳನನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿ ದೇವ
ಕಂಡೆನಿಲ್ಲಿಂತಪ್ಪ ಮತಿಯ ನಿಂತೆಲೆದೇವ
ಲಕ್ಕವೈವತ್ತನಿಂತೆನಗಾಗುಮಾಡಿದಂ
ಲೆಕ್ಕದೊಳು ಪಡಿಯಿಲ್ಲ ಮತಿಯುಳ್ಳ ಕೋವಿದಂ
ಎನ್ನ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಬರೆಯಿಸುವೆನೀತನಂ
ಉನ್ನತಜ್ಞಾನಯುತಗಣಕವಿಖ್ಯಾತನಂ
ಎಂದು ಉಡಕೊಡಿಸಿ ಜೀವಿತವನಾಗಳೆ ಮಾಡಿ
ಒಂದು ವರುಷಕ್ಕೆ ನೂಱೊಂದು ಹೊನ್ನಂ ಬೇಡಿ
ಕೊಡಿಸಿ ಭಂಡಾರಿ ತನ್ನರಮನೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು
ಕಡುಮೋಹದಿಂದ ಹೊಗಳುತ್ತೆ ಮನ್ನಣೆಗೆಯ್ದು
[ಸುಖದಿನಿರ್ದಂ]

(ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ) —ಹರಿಹರದೇವ

೧೭. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಸಂವಾದ

ಹಂದಿಯಂ ಕಾಣುಹ ತಡಂ ಕೋಪಗಿಚ್ಚು ಭುಗಿ।
ಲೆಂದು ಜಪ ಜಾಱಿ ತಪ ತಗ್ಗಿ ಮತಿ ಗತವಾಗಿ।
ಸಂದ ಯೋಗಂ ಹಿಂಗಿ ದಯೆ ದಾಂಟೆ ನೀತಿ ಬೀ
ತಾನಂದವಱಿತು ಹೊಗಿ॥

ಹಿಂದ ನೆನೆದುರಿದೆದ್ದು ಸಿಕ್ಕಿದನಲಾ ಭೂಪ।
ನಿಂದು ನಾನಾಯ್ತು ತಾನಾಯ್ತು ಕೆಡಿಸದೆ ಮಾಣೆ।
ನೆಂದು ಗರ್ಜಿಸುವ ಕೌಶಿಕನ ಹೂಂಕಾರದಿಂ
ದೊಗೆದರಿಬ್ಬರು ಸತಿಯರು ॥೧॥

ಮುನಿಗೆ ಹೊಲೆಯಾವುದತಿಕೋಪ ಬದ್ಧದ್ವೇಷ।
ವನಿಮಿತ್ತ ವೈರವದಱಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದರಾಗಿ।
ವನಿತೆಯರು ಕಡೆಗೆ ಹೊಲತಿಯರಾಗಿ ಕೆಲಸಾರಿ
ನಿಂದು ಬೆಸನಾವುದೆನಲು॥
ಜನಪತಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಬಂದು ನಮ್ಮಯ ತಪೋ।
ವನದೊಳೈದನೆ ನೀವು ಸರ್ವಬುದ್ಧಿಗಳೊಳಾ।
ತನ ಮರುಳುಮಾಡುತಿರಿ ಹೋಗಿಯೆಂದಟ್ಟಿದಂ
ದುರ್ಮಂತ್ರಬಲವಂತನು ॥೨॥

ಸಂದ ಕಾರಿರುಳ ಕನ್ಯೆಯರು ಹಗಲಂ ನೋಡ।
ಲೆಂದು ಬಂದರೊ ಸುರಾಸುರರಬುಧಿಯಂ ಮಥಿಸು।
ವಂದು ಹೊಸ ವಿಷದ ಹೊಗೆ ಹೊಯ್ದು ಕಗ್ಗನೆ ಕಂದಿ
ಜಲದೇವಿಯರು ಮನದಲಿ॥
ನೊಂದು ಮಾನಿಸರಾದರೋ ಪಮುಲಜಂ ನೀಲ।
ದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಾಲಭಂಜಿಕೆಗಳೊದವಿ ಜೀ।
ವಂದಳೆದವೋ ಎನಿಪ್ಪಂದದಿಂ ಬಂದರಂ
ಗನೆಯರವನೀಶನೆಡೆಗೆ ॥೩॥

ಮಾಯದಬಲೆಯರು ಕಾಣುತ್ತ ಮಝುಭಾಪದಟ।
ರಾಯ ಮಝುರೇ ರಾಯ ರಾಯದಳವುಳಕಾಱ।
ರಾಯಕಂಟಕ ರಾಯಜಗಜಟ್ಟಿ ರಾಯದ
ಲ್ಲಣ ರಾಯಕೋಳಾಹಳ॥

ರಾಯಭುಜಬಲಭೀಮ ರಾಯಮರ್ದನರಾಯ।
ಜೀಯ ಸ್ಥಿರಂಜೀವಯೆಂದು ಕೀರ್ತಿಸಿ ಗಾಣ।
ನಾಯಕಿಯರೊಲಿದು ದಂಡಿಗೆವಿಡಿದು ಪೊಡಮಟ್ಟು
ಹಾಡಲುದ್ಯೋಗಿಸಿದರು ॥೪॥

ಎಕ್ಕಲನ ಬಳಿವಿಡಿದು ಸುತ್ತಿದಾಸಜನು ಮುನಿ।
ರಕ್ಕಸನ ಬನಕೆ ಬಂದಂಜಿಕೆಯನೆರಡನೆಯ।
ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೆನಿಪ ಗುರುವಾಜ್ಞೆಗೆಟ್ಟೆಳಲನ
ಲ್ಲದೆ ಕನಸ ಕಂಡ ಭಯವ॥
ಮಿಕ್ಕ ಮಟಿತಿಮಂಶಡಸಿ ಕವಿವ ಗತಿಗಳ ಸೊಗಸಿ।
ನಕ್ಕಿಸದೆ ಸಮಯೋಚಿತದ ಪಸಾಯಕ್ಕೆ ಮನ।
ವುಕ್ಕಿ ಸರ್ವಾಭರಣಮಂ ಗಾಣರಾಣಿಯರಿ
ಗಿತ್ತನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ॥೫॥

ಒಡತನದ ಹೊತ್ತಾನೆ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ನೀ।
ರಡಿಸಿರ್ದ ಹೊತ್ತಾಜ್ಯ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ರುಜೆ।
ಯಡಸಿ ಕೆಡೆದಿಹ ಹೊತ್ತು ರಂಭೆ ದೊರೆಕೊಂಡಲ್ಲಿ
ಫಲವೇನು ಸಾವ ಹೊತ್ತು॥
ಪೊಡವಿಯೊಡೆತನ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ಕಡುವಿಸಿಲು।
ಹೊಡೆವು ಬೆಂಡಾಗಿ ಬೀಳ್ವೆಮಗೆ ನೀನೊಲಿದು ಮಣಿ।
ದೊಡಿಗೆಗಳನಿತ್ತು ಫಲವೇನು ಭೂಪಾಲ ಹೇ
ಳೆನುತ ಮತ್ತಿಂತೆಂದರು ॥೬॥

ಕಡಲೊಳಾಳ್ವಂಗೆ ತೆಪ್ಪವನು ದಾರಿದ್ರಂಗೆ।
ಕಡವರವನತಿರೋಗಿಗಮೃತವಂ ಕೊಟ್ಟಡವ।
ರಡಿಗಡಿಗದಾವ ಹರುಷವನೆಯ್ದು ತೆಪ್ಪರವ
ರಂ ಪೋಲ್ವರೇ ಪೊತ್ತಿನ॥

ಸುಡುಸುಡನೆ ಸುಡುವ ಬಿಜುಬಿಸಿಲ ಸೆಕೆಯುಸುರ ಬಿಸಿ।
ಹೊಡೆದುದುರಿಹತ್ತಿ ಬಾಯಱ್ ಬತ್ತಿ ಡಗೆ ಸುತ್ತಿ ಸಾ।
ವಡಸುತಿದೆ ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಸತ್ತಿಗೆಯನಿತ್ತು
ಸಲಹು ಭೂಭುಜಯೆಂದರು ॥೭॥

ರವಿಕುಲದ ಪೀಳಿಗೆಯೊಳೊಗೆದ ರಾಯರ್ಗೆ ಪ।
ಟ್ಟವ ಕಟ್ಟುವಂದಿದಿಲ್ಲದಡರಸುತನ ಸಲ್ಲ।
ದವನಿಯೊಳು ಯುದ್ಧರಂಗದೊಳಿದಂ ಕಂಡ ಹಗೆ
ಗಳು ನಿಲ್ಲರಿದಱ ಕೆಳಗೆ॥
ಕವಿವ ನೆಳಲೊಳಗಾವನಿರ್ದನಾತಂಗೆ ತಾಂ।
ತವಿಲೆಡರು ಬಡತನಂ ರೋಗವಪಕೀರ್ತಿ ಪರಿ।
ಭವಭಯಂ ಹರೆವುದಿದನಱಿದಱಿದು ಸತ್ತಿಗೆಯ
ಕೊಡಬಹುದೆ ಹೇಳೆಂದನು ॥೮॥

ಅನುನಯದೊಳೆಲ್ಲವಂ ಕೊಡಬಹುದು ಬಿಡಬಹುದು।
ಜನನಿಯಂ ಜನಕನಂ ನಲ್ಲಳಂ ದೈವವಂ।
ಮನವಾರೆ ನಂಬಿ ನಚ್ಚಿರ್ದ ಪರಿವಾರವಂ
ಕೊಡುನಬಿಡುವತಿ ಕಲಿಗಳು॥
ಜನರೊಳಗೆ ಜನಿಸರೆಂಬೆನಲು ನೀನೀಗ ಪೇ।
ಳ್ದನಿತಱೊಳಃ ಬೇಡಿದಡೆ ಕೊಡಬೇಡ ಕೊಡೆಯನೀ।
ಯೆನೆ ಲೋಭವೇಕರಸ ಎನಲಿದಲ್ಲದೆ ಬೇಱೆ
ಮಾತೆಪಿತರಿಲ್ಲೆಂದನು ॥೯॥

ಲೋಗರಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದಾಗಿ ಸತಿ ವಂಶಗತ।
ವಾಗಿ ಬಂದುದಱಿಂದ ತಂದೆ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟು।
ವಾಗಲರ್ಚಿಸಿಕೊಂಬುದಾಗಿ ದೈವಂ ನೆಳಲ
ತಂಪನೊಸೆದೀವುದಾಗಿ॥

ಸಾಗಿಸುವ ತಾಯ್ ಧುರದೊಳರಿಗಳಂ ನಡುಗಿಸುವು।
ದಾಗಿ ಚತುರಂಗಬಲವೆನಿಸಿತೀ ಛತ್ರವೆಂ।
ಬಾಗಳಿದನಜುಂಡಜುಂದು ಬೇಡುವರಸತಿಯರುಳ
ರೆನ್ನರೇ ಮೂಜಗದೊಳು ॥೧೮

ಇಳೆಯೊಳಗೆ ಹೆಸರುಳ್ಳ ದಾನಿಯೆಂಬುದನು ಕೇ।
ಳ್ದೆಳಸಿ ಕಟ್ಟಾಸೆವಟ್ಟೆಯ್ತಂದು ಬೇಡಿ ನಿ।
ಷ್ಫಳವಾಗದಂತೆ ನಾವತಿಮುಜುಗದಂತಳಲ
ದಂತೆ ಬಿಸುಸುಯ್ಯದಂತೆ॥
ತಿಳಿದು ನೀನೆಮಗೆ ವಲ್ಲಭನಾಗಿ ಚಿತ್ತದು।
ಮ್ಮಳಿಕೆಯಂ ಕಳೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಭೂನಾಥ ಎಂ।
ದಳವಳಿದು ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ಕೈಮುಗಿದು ನುಡಿದರೊಲ
ವಿಂದನಾಮಿಕಸತಿಯರು ॥೧೧

ಲಲಿತ ವಸುಮತಿ ಹುಟ್ಟುವಂದು ಹುಟ್ಟಿದ ಸೂರ್ಯ।
ಕುಲದ ರಾಯರ್ಗೆ ವಂಶದೊಳು ಕೀರ್ತಿಯೊಳು ಭುಜ।
ಬಲದೊಳೊರೆದೊರೆಯೆನಿಸಿ ಕನ್ನಿಕೆಯರಂ ಕೊಡುವ
ಭೂಪರಿಲ್ಲಿಂದು ತನಕ॥
ಹೊಲತಿಯರು ಬಂದಾವು ಸತಿಯರಾದಪ್ಪೆವೆಂ।
ಬುಲಿಹವೆಂಬುದು ಬಂದ ಕಾಲಗುಣವೋ ಸಿಂದ।
ನೆಲದ ಗುಣವೋ ನೋಡು ನೋಡೆಂದು ಕಡುಮುಳಿದು
ಕೋಪಿಸಿದನವನೀಶನು ॥೧೨

ಪಾವನಕ್ಷೀರಮುಂ ಕೊಡುವ ಕೆಚ್ಚಲ ಮಾಂಸ।
ವಾವ ಲೇಸಿನಿಮುಳ್ಳ ಮಧುವನೊಸೆದೀವ ನೊಳ।
ವಾವ ಲೇಸಧಿಕಕಸ್ತೂರಿಯಂ ಕೊಡುವ ಮೃಗ
ನಾಭಿ ತಾನಾವ ಲೇಸು॥

ದೇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲವೇ ಉತ್ತಮಗುಣಂಗಳಿ।
ದಾರ್ವ ಕುಂದಂ ಕಳೆಯಲಾದವವನೀಶ ಕೇಳ್।
ಭಾವಿಸುವಡಿಂದೆಮ್ಮ ರೂಪುಜವ್ವನವಿರಲು
ಕುಲದ ಮಾತೇಕೆಂದರು ॥೧೩॥

ಅಕ್ಕಕ್ಕು ಬಚ್ಚಲುದಕಂ ತಿಳಿದಡಾರ ಮಾ।
ಹಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಂ ನಾಯ್ಗೆ ಹಾಲುಳ್ಳಡಾವನೂ।
ಟಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಂ ಪ್ರೇತವನದೊಳಗೆ ಬೆಳೆದ ಹೂ
ವಾರ ಮುಡಿಹಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಂ॥
ಮಿಕ್ಕ ಹೊಲತಿಯರು ನೀವೆನೆ ನಿಮ್ಮ ಜವ್ವನದ।
ಸೊಕ್ಕು ರೂಪಿನ ಗಾಡಿ ಜಾಣತನದೊಪ್ಪವೇ।
ತಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಂ ರಮಿಸಿದವರುಂಟೆ ಶಿವಶಿವೀ
ಮಾತು ತಾ ಹೊಲೆಯೆನೆಂದನು ॥೧೪॥

ಹಾಡನೊಲಿದಾಲಿಸಿದ ಕಿವಿಗೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ ಮಾ।
ತಾಡಿ ಹೊಗಳಿದ ಬಾಯ್ಗೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ ರೂಪ ನೆಱೆ।
ನೋಡಿದ ವಿಲೋಚನಕೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ ಮೆಯ್ಮುಡಿಗ
ಳಿಂ ಸುಳಿವ ತಂಗಾಳಿಯಿಂ॥
ತೀಡುವ ಸುಗಂಧಮಂ ವಾಸಿಸಿದ ನಾಸಿಕಕೆ।
ನಾಡೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ ಸೋಂಕಿಂಗೆ ಹೊಲೆಯುಂಟಾಯ್ತು।
ಕೂಡಿರ್ದ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳೊಳು ನಾಲ್ಕಧಮ
ವೊಂದಧಿಕವೇ ಎಂದರು ॥೧೫॥

ಕಂಡಜೀವವ್ವೈಸಲೇ ನಯನೇಂದ್ರಿಯಂ ಘ್ರಾ[illegible]।
ಕೊಂಡಜೀವವ್ವೈಸಲೇ ವಾಸನೆಯ ಕರ್ಣಂಗ।
ಳುಂಡಜೀವವ್ವೈಸಲೇ ಶಬ್ದಮಂ ದೂರದಿಂ
ದಲ್ಲದವು ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ॥

ಭಂಡತನವೀ ಮಾತಿದಕ್ಕೆಯುಪಮಾನವೇ।
ಕೆಂಡವನು ಮುಟ್ಟಿದಡೆ ಜೀವಂತೆ ಕೇಳ್ದಡಂ।
ಕಂಡು ವಾಸಿಸಿದಡಂ ಬೆಂದವೇ ಕಾಳುಗೆಡೆ
ಯದೆ ಹೋಗಿ ನೀವೆಂದನು ॥೧೬॥

(ರಾಘವಾಂಕ) —ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ

೧೮. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ರಾಜ್ಯಪರಿತ್ಯಾಗ

ಇದು ರತ್ನಭಂಡಾರವಿದು ಹೇಮಭಂಡಾರ।
ವಿದು ಸುನಾಣೆಯುವರ್ಗವಿದು ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಕುಲ।
ವಿದು ಬೆಳ್ಳಿಯುಗ್ರಾಣವಿದು ಕಂಚಿನುಗ್ರಾಣ
ವಿದು ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಶಾಲೆ॥
ಇದು ಹಸ್ತಿಸಂದೋಹವಿದು ತುರಗಸಂತಾನ।
ವಿದು ವರೂಥಪ್ರಕರವಿದು ಪದಾತಿವ್ರಾತ।
ವಿದ ನೋಡಿಕೋಯೆನುತೊಪ್ಪಿಸಿದನಾ ಮುನಿಗೆ
ಭೂನಾಥಕಂದರ್ಪನು ॥೧॥

ಹಿರಿಯ ಬಿರುದಿನ ಮುದ್ರೆಯಿದು ನಗರವಿದು ಪೂರ್ವ
ದರಮನೆಯಿದಖಿಳಪರಿವಾರವಿದು ಸಿವುಡಿಯಿದು।
ಕರಣವಿದು ಮೇಲುಳ್ಳ ಸರ್ವಸ್ವವಿದು ನೋಡಿ
ಕೋ ಮಹಾಪುರುಷ ಎಂದು॥
ವರಕೌಶಿಕಂಗೊಪ್ಪುಗೊಟ್ಟೆಲ್ಲ ಸಂದುದೇ।
ಪರಿಣಾಮವೇ ಇನ್ನು ಹೋಹೆನೇ ಮುನಿನಾಥ।
ಕರುಣಿಸಿದಿರೇ ಎಂದು ಪೊಡವಂಟು ಹೋಹರಸ
ನೊಡನೆದ್ದನಾ ಮುನಿಪನು ॥೨॥

ಪೊಱಮಡುವ ಭೂಪಾಲನಂ ಕಂಡು ಕಣ್ಗೆಟ್ಟು
ಮಱುಗಿ ಬಸುಱಂ ಹೊಸೆದು ಬಸವಳಿದು ಬಿಸುಸುಯ್ದು।
ಮೊಱೆಯಿಟ್ಟು ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ಕೈನೀಡಿ ಕರೆದು ಕ
ಟ್ಟೊಱಲಿ ಸೈರಿಸಲಾಱದೆ॥
ನೆಱೆ ನಿನ್ನ ನಂಬಿ ನಚ್ಚಿರ್ದ ಪರಿವಾರಮಂ।
ಮಱೆದೆಯೋ ತೊಱೆದೆಯೋ ಮಾಱಿದೆಯೊ ಪೇಳು ನೀ।
ಸಱಕುಲಜ ಎಂದೆಂದು ನುಡಿನುಡಿದು ಮಿಡುಮಿಡನೆ
ಮಿಡುಕಿತ್ತು ಪೌರಜನವು ॥೩॥

ದಂತಿಯಿಂದಿಳಿದು ನಡೆದಱಿಯದವ ಬಱಿಗಾಲೊ।
ಳೆಂತಡಿಯನಿಡುವೆ ಹಾಸಿನೊಳು ಪವಡಿಸುವಾತ।
ನೆಂತು ಕಲುನೆಲದೊಳೊಱಗುವೆ ಸಿತಚ್ಛತ್ರ ತಂ
ಪಿನೊಳು ಬಪ್ಪಾತ ನೀನು॥
ಎಂತು ಬಿಱುಬಿಸಿಲನಾನುವೆ ಪುರದೊಳಿಪ್ಪಾತ।
ನೆಂತರಣ್ಯದೊಳಿಪ್ಪೆ ಜನವನಗಲ್ದಱಿಯದವ।
ನೆಂತು ಪೇಳೇಕಾಕಿಯಾಗಿಪ್ಪೆ ಎಂದು ಬಾ
ಯ್ವಿಟ್ಟುದು ಸಮಸ್ತ ಜನವು ॥೪॥

ಹೊಱಗೆ ದಾನವ ಬೇಡುವವರುಂಟೆ ಕೊಟ್ಟು ಬೇ।
ಸಱದ ಮುಗುದರಸು ದೊರಕಿದನಲಾ ಎಂದು ಕ।
ಟ್ಟುಱೆಗಂಡ ಪಾಪಿ ನಿಷ್ಕರುಣಿ ನಿರ್ದಯ ಮೂರ್ಖ
ನೀಚ ನೀರಸ ನಿರ್ಗುಣ॥
ನೆಱೆ ಕೊಂದೆ ನಂಬಿ ನಚ್ಚಿರ್ದರೆಮ್ಮೊಡಲೊಳ।
ಳ್ಳಿಱಿಯುತಿಪ್ಪಳಲ ಬೇಗೆಯ ಬೆಂಕೆಯುರಿ ನಿನ್ನ।
ನಿಱಿಯದೇ ಹೇಳು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ್ಯವಾದೆ ವಿ
ಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಎನುತಿರ್ದರು ॥೫॥

ಪುರದ ಪುಣ್ಯಂ ಪುರುಷರೂಪಿಂದೆ ಪೋಗುತಿದೆ।
ಪರಿಜನದ ಭಾಗ್ಯವಡವಿಗೆ ನಡೆಯುತಿದೆ ಸಪ್ತ।
ಶರಧಿಪರಿವೃತಧರೆಯ ಸಿರಿಯ ಸೊಬಗಜ್ಞಾತ
ವಾಸಕ್ಕೆ ಪೋಗುತಿದೆ ಕೋ॥
ಎರೆವ ದೀನಾನಾಥರಾನಂದವಡಗುತಿದೆ।
ವರಮುನೀಂದ್ರರ ಯಾಗರಕ್ಷೆ ಬಲವಳಿಯುತಿದೆ।
ನಿರುತವೆಂದೊಂದಾಗಿ ಬಂದು ಸಂದಿಸಿ ನಿಂದ
ಮಂದಿ ನೆಱೆ ಮೊಱೆಯಿಟ್ಟುದು ॥೬॥

ವಸುಧೆ ಬಾಯ್ಬಿಡೆ ದೆಸೆಗಳಸವಳಿದು ಮಱುಗೆ ನಿ।
ಟ್ಟಿಸಲಾಱದಂಬರಂ ಕಂಬನಿಯನುಗುಳೆ ಶೋ।
ಕಿಸುವ ಪರಿಜನದಳಲನಾಱಿಸುತ ಪಾಲಿಸುತ
ಸರದೋಱಿ ಸಂತವಿಡುತ॥
ಮಸಗಿ ಪುರಮಂ ಮಿಾಱಿ ಹೋಗುತ್ತ ಹಿಂದೆ ಸಂ।
ದಿಸಿ ಬಪ್ಪ ಕೌಶಿಕನ ಕಂಡು ನಿಂದವನೀಶ।
ನೊಸೆದು ನಿಲಿಸುವ ಭರದೊಳೊಂದೆರಡು ಮಾತನಾ
ಡಿದನದೇವಣ್ಣಿಸುವೆನು ॥೭॥

ಹಿಂದೆ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ವ ಗರ್ವದಿಂಹೊಲತಿಯರ।
ತಂದು ಕುಲವಂ ಕೆಡಿಸಲಾಱದಳಲಿಂ ನಿಮ್ಮ।
ನೊಂದೊಂದು ವಿಧದಿ ದಟ್ಟೈಸಿ ಜಱೆದು ಮಾಱುತ್ತ
ರಂಗೊಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟು ನುಡಿದು॥
ನಿಂದೆಗೆಯ್ದನ್ಯಾಯ ಪಾಪಿ ಚಂಡಾಲನೆ.
ನ್ನಿಂದಧಮರಾರಯ್ಯ ಸರ್ವಾಪರಾಧಿಯಾಂ।
ತಂದೆ ಕರುಣಂಗೆಡದಿರೆಂದು ಮುನಿಯಂ ಬೇಡಿ
ಕೊಂಡನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ॥೮॥

ಮನದೊಳಗೆ ಮಱುಗದಿರಿ ಚಿಂತಿಸದಿರಳಲದಿರಿ।
ಮುನಿಯದಿರಿ ನೋಯದಿರಿ ಧೃತಿಗೆಡದಿರೀಗಳೆರ।
ಡನೆಯ ಶಿವನೆನಿಪ ಕೌಶಿಕನೊಡೆಯನಾದನಾ
ತನ ಪಾದಪಂಕಜಕ್ಕೆ
ಎನಗೆ ಬೆಸಕೈವಂತೆ ಬೆಸಕೈವುದಂಜುವುದು।
ವಿನಯಮಂ ನುಡಿವುದೋಲೈಸುತಿಹುದೆಂದು ಪರಿ।
ಜನಕೆ ಕೈಮುಗಿದೆಯ್ದೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡಂ ಧೈರ್ಯ
ನಿಧಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನೃಪನು ॥೯॥

ಧರೆಗಧಿಕವೆನಿಪ ರವಿವಂಶದಿಕ್ಷ್ವಾಕು ಭೂ।
ವರನು ಮೊದಲನ್ವಯಾಗತವಾಗಿ ಬಂದುದೀ।
ಪರಿವಾರವೀ ದೇಶವೀ ನಗರವಿಂದುತನ
ಕಾವೆಡರುಬಡತನವನು॥
ನೆರೆವಱಿಯದಯ್ಯ ನೀವಿನ್ನಿದಂ ರಕ್ಷಿಪುದು।
ಹೊರೆವುದಿನಿತಂ ಬೇಡಿ ಪಡೆದೆ ನಾ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ।
ಕರುಣಿಸೆನಗೆಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಮುನಿಗಪ್ಪಯಿಸಿ
ಕೊಟ್ಟನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ॥೧೦॥

(ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ) —ರಾಘವಾಂಕ

೧೯. ಚಂದ್ರಮತಿಯ ಪ್ರಳಾಪ

ಏವೆನೇವೆನೆಲೆ ಮಗನೇ ಮಗನೇ।
ಸಾವೇಕಾಯಿತ್ತೆಲೆ ಚೆನ್ನಿಗನೇ॥
ಇಱಿದೆಯಲಾ ಎನ್ನನು ಸುಕುಮಾರಾ।
ಕೊಱಿದೆಯಲಾ ಕೊರಳನು ಜಿತಮಾರಾ॥

ಎತ್ತಣ ಬಱಸಿಡಿಲೆಱಗಿತೊ ನಿನ್ನ।
ಹುತ್ತಿನ ಹತ್ತಿರೆ ಒಱಗಿದೆ ಚೆನ್ನ॥
ಹಾವು ಹಿಡಿಯೆ ಹಾ ಎಂದೊರಲಿದೆಯಾ।
ಸಾವಾಗವ್ವಾ ಎಂದಳಲಿದೆಯಾ॥

ರನ್ನದ ಕನ್ನಡಿ ಸಿಡಿದುದೊ ದೇವಾ।
ಹೊನ್ನ ಕಳಸ ಕೆಟ್ಟೊಡೆದುದೊ ದೇವಾ॥ ೧೦
ಎನ್ನ ಕಡವರಂ ಸೂಱೆಹೋಯಿತೋ।
ಹೊನ್ನ ಪ್ರತಿಮೆಯುಸು ಹಾಱಿಹೋಯಿತೋ॥
ಇನವಂಶದ ಲತೆ ಕುಡಿಮುರಿಟಿತ್ತೋ।
ಜನಪನಿಟ್ಟ ಸುರತರು ಮುಱಿಯಿತ್ತೋ॥
ಕಾಲ ಕರುಣವಿಲ್ಲದೆ ನೀನೊಯ್ದೆ।
ಬಾಲನನಗಲಿಸಿ ಕೊರಳಂ ಕೊಯ್ದೆ॥
ಆರ ಸಿರಿಯನೆಳತಂದೆನೊ ಮುನ್ನ।
ಆರಳಲಲು ಸೆಳೆಕೊಂಡೆನೊ ಹೊನ್ನ॥
ಅಲ್ಲದಡೀಯುಳಲಪ್ಪುದೆ ನಿನಗೆ ೨೦
ಹೆತ್ತ ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿಯುತ್ತಿದೆ ಮಗನೆ।
ಎತ್ತಿದ ತೋಳನು ಕೆತ್ತಿದೆ ಮಗನೆ॥
ಹಾಡುವ ಬಾಯಲಿ ಮಣ್ಣನು ಹೊಯ್ದೆ।
ನೋಡುವ ಕಣ್ಣಲಿ ಸುಣ್ಣವ ಹೊಯ್ದೆ॥
ಪಾಪಿಯೆನ್ನ ನೀನೊಮ್ಮೆಗೆ ನೋಡಾ।
ಕೋಪವನುಳಿದೊಯ್ಯನೆ ಮಾತಾಡಾ॥
ನುಡಿದಡೆ ಪಾಪವೆ ಹೆತ್ತವರೊಡನೆ।
ಕಡುಮುಳಿಸೇ ಮಗನೇ ಎನ್ನೊಡನೆ॥

ಬಾರೈ ಬಹಳ ಸಿರಿಯ ಸಿಂಗಾರ।
ಬಾರೈ ಸುಜನಜನಕ್ಕಾಧಾರ॥

ಏಳಿನ್ನಾನಂದಾಮೃತಶರಧಿ।
ಏಳಖಿಳಗುಣಾರ್ಣವಕಳಾಸಿಧಿ॥
ಹಲ್ಲಣಿಸಿದ ವಾರುವವಿದೆ ಮಗನೆ।
ಮಲ್ಲಾಮಲ್ಲಿಯ ರಥವಿದೆ ಮಗನೆ॥
ಗಜಘಟೆಗಳು ಹಲ್ಲಣಿಸಿವೆ ಮಗನೆ।
ನಿಜಪರಿವಾರಕೆ ಬೆಸಗೊಡು ಮಗನೆ॥
ನೆತ್ತರ ಕಡಲೊಳಗಿಭಕುಲ ಬೀಳೆ।
ಮೊತ್ತದ ತುರಗಂಗಳು ಬೆಂಡೇಳೆ॥
ಮಣಿಮಕುಟದ ಘಟರಟ್ಟೆಗಳಾಡ್ಡೆ।
ಮಣಿದು ಭೂತ ಸಂಕುಳ ಕುಣಿದಾಡೆ॥ ೪೦
ಮಾರಿಮೃತ್ಯುಗಳಿಗೋಕರೆ ಹುಟ್ಟಿ।
ಕ್ರೂರ ಜವಂಗತಿಭೀಕರ ಹುಟ್ಟಿ॥
ರಿಪು ಬಲವಂ ಕೊಂದಳಿದಡೆ ತಪ್ಪೆ।
ತಪನಕುಲದ ವಿಜಯಶ್ರೀಯೊಪ್ಪೆ॥
ಧರೆಯನಾಳ್ವ ಸಿರಿಯಂ ಕಳೆದಿಂದು।
ಉರಗನ ವಿಷದಗ್ನಿಯೊಳುರಿ ಬೆಂದು॥
ಅಡವಿಯೊಳೀಪರಿ ಕೆಡೆವರೆ ವೀರ।
ಪೊಡವಿಯೊಡೆಯನಗ್ಗದ ಸುಕುಮಾರ॥
ಏನು ಮಾಳ್ಪೆ ನಾ ಮಾಡಿರ್ದುದನು।
ತಾನುಂಬುದು ವಿಧಿ ಮಾಡಿದ ಹದನು॥
ಕರುಣಿಸಿ ಕಾಯ್ವೈ ಗೌರೀರಮಣ।
ನರಕಿಯ ನೋಡೆಲೆ ಅಗಜಾರಮಣ॥
ಕರುಣಿಸು ಪಾಪಿಯ ಪಂಪಾಪತಿಯೆ।
ಕರುಣಿಸನಾಥೆಗೆ ಕಾಶೀಪತಿಯೆ॥

(ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ) —ರಾಘವಾಂಕ

೨೦. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಲೀಲೆ

ನೀರದೋತ್ಪಲ ವರ್ಣನಾಡಿದನಾಡಿದಂ ಕಮಲೇಕ್ಷಣಂ।
ಚಾರುಹಾಸನಿವಾಸನಾಡಿದನಾಡಿದಂ ಸುಭಗಂ ಶುಭಾ॥
ಕಾರನಾಡಿದನೆಂದು ಗೋಪಿಯರಾಡಿಸುತ್ತುಮಿರಲ್ಕೆ ಸಂ।
ಸಾರನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರಿ ಮುರಾರಿ ಕೈಪಜಿಗಾಡಿದಂ ॥೧॥

ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಯದೊಳ್ ಪಾಲ್ಗುಡಿಯಲೊಲ್ಲದಾಟಿಗುಟ್ಟುವ ದಾಮೋದರನಂ ಯಶೋದೆ ಕಂಡು,

ಶಕಟವಿಮರ್ದನಾ ಮುಸಲಿ ಬಾರದ ಮುನ್ನಮೆ ನಮ್ಮ ಹೇಮಘಂ।
ಟಿಕೆ ಘಣಿಲೆಂಬ ನಂದಿನಿಯ ಪಾಲಿದೆ ನೀಂ ಕುಡಿಯಲ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಜೆಂ॥
ಡಿಕೆ ಬಳೆದಪ್ಪುದೆಂದಬಲೆ ನಂಬಿಸೆ ಪಾಲ್ಗುಡಿದೀಗಳಬ್ಬೆ ಜೆಂ।
ಡಿಕೆಯೆನುತುದ್ದವಾದ ದೆನುತುಂ ಬೆಸಗೊಳ್ವ ಮುಕುಂದನೊಪ್ಪುಗುಂ ॥೨॥

ಒಂದಲ್ಲದೊಂದನೆನುತುಮು।
ದೊಂದುದಿನಂ ಕೃಷ್ಣನಾಟಿಗುಟ್ಟಿದೊಡವನೇ॥
ನೆಂದುಂ ಮಾಣಿಸಲಱಿಯದ।
ದೊಂದು ಕಥಾಂತರದೆ ಗೋಪಿ ಮಾಣಿಪ ಬಗೆಯಿಂ ॥೩॥

ಕತೆಯಂ ಕೇಳಲೆ ಕಂದ ಹುಂ ರಘುಜನೆಂಬಂ ಹುಂ ಸಕಾಂತಂ ವನ।
ಸ್ಥಿತನಾದಂ ಗುರು ಪೇೞೆ ಹುಂ ದಶಶಿರಂ ಕೊಂಡುಯ್ದನಾರಾಮನಾ॥
ಸತಿಯಂ ತಾನೆನೆ ಪೂರ್ವಮಂ ನೆನೆಯುತುಂ ಹುಂಕೊಳ್ಳದುತ್ಕೋಪಹುಂ।
ಕೃತಿಯಂ ಮಾಡುತುಮಾಂಡುಗರ್ಜಿ ಕಿಸುಗಣ್ಬಿಟ್ಟಚ್ಯುತಂ ರಂಜಿಕುಂ ॥೪॥

ಆಡುತ್ತುಂ ಸಹಪಾಂಸು।
ಕ್ರೀಡಿತರೊಳ್ ಕೃಷ್ಣನಬ್ಬ ಮಣ್ಣಂತಿದಂ॥

ಹೂಮಾಲ

ನೋಡೆಂದು ಹಳಭರಂ ಪಿಸು।
ಣಾಡಲ್ ಕೇಳ್ದೊರ್ವ್ಯ ಗೋಪಿ ಸೆಳೆವಿಡೆದೊಲವಿಂ ॥೫॥

ಹರಿ ನೀಂ ಮಣ್ಣಿಂಜೆ ತಿನ್ನೆಂ ಜನನಿ ಪುಸಿದನೆಮ್ಮಗ್ರಜಂ ತೋಱು ವಕ್ತ್ರಾಂ॥
ತರಮಂ ನೋಡೆಂದು ಬಾಯಂ ತೆಱೆವುದುಮದಱೊಳ್ ವಾರ್ಧಿಯೇೞುಂ ಕುಲೋರ್ವೀ॥
ಧರೆಯೇೞುಂ ದ್ವೀಪವೇೞುಂ ಬೆರಸು ಜಗಮುನೀರೇೞುಮಂ ಕೂಡೆ ಕಂಡ।
ಚ್ಚರಿವಟ್ಟಂ ಮುಚ್ಚಿ ಮುಚ್ಚಾನನಮನೆನುತುಮಾಕಾಂತೆ ವಿಭ್ರಾಂತೆಯಾದಳ್ ॥೬॥

(ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ) -ರುದ್ರಭಟ

೨೧. ಗೋಪಿಯರ ಪ್ರೇಮಹೃದಯ

[ಅಕ್ರೂರಂ] ರಾಮಕೃಷ್ಣರನೊಡಗೊಂಡುಯ್ಯಲುದ್ಯೋಗಿಸಿರ್ಪುದಂ ಕಂಡು,

ವನಜಾತಾಕ್ಷನನುಯ್ವುಗಲ್ಕುವುದಱಿಂದಕ್ರೂರನಾಗಿರ್ದ ಮಾ।
ಣ್ದನೆ ಹಿಂದೋಳರವಕ್ಕೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಗೆ ಬೆಳ್ದಿಂಗಳ್ಗೆ ತಂಗಾಳಿಗಿ॥
ನ್ನೆನಸುಂಕ್ರೂರತೆಯಂ ಸೆಗೞ್ಚಿದಪನೋ ಅಕ್ರೂರನೆಂತಾದನೀ।
ತನತಿಕ್ರೂರನವೋಘಮೆಂದರಱಲಿಂದಕ್ರೂರನಂ ಗೋಪಿಯರ್ ॥೧॥

ದಿತಿಸುತನ ರಾಜಧಾನಿಯುಂ।
ಚತುರೆಯರಂ ಕಂಡೊಡೆಮ್ಮನೀಗ್ರಾಮ್ಯೆಯರಂ॥
ದಿತಿಜಾರಿ ನೆನೆಗುಮೇ ಮಾ।
ಳತಿಗೆಱಗಿದ ತುಂಬಿ ಸೆನೆಗುಮೇ ಮುಕ್ಕುಲರಂ ॥೨॥

ಆನಗರಮನಿಂ ಪೊಕ್ಕೊಡೆ।
ದಾನವರಿಪು ಗೋಪಪಳ್ಳಿಯುಂ ನೆನೆದಪನೇ॥

ಮಾನಸದೊಳಿರ್ಪ ಹಂಸಂ।
ತಾನಿತರಸರೋಜಷಂಡಮಂ ನೆನೆದಪುದೇ ॥೩।

ಇಂತಪ್ಪ ಸುಭಗರೂಪನ।
ನಂತನನಿಂ ಕಂಡರಪ್ಪೊಡಾಕಂಸಪುರೀ॥
ಕಾಂತೆಯರೇಂ ಬರಲೀಗುಮೆ।
ತಂತಮ್ಮ ವಿಳಾಸನಿಗಡದಿಂ ಸಿಲುಕಿಗೆಯ್ವರ್ ॥೪

ಒಡನೇಱಿ ರಥಮನಗ್ರಜ।
ನೊಡವರಲಕ್ರೂರನೊಡನೆ ಹರಿ ಪೊಱಮಡಲಾ॥
ಗಡೆ ಪೊಱಮಟ್ಟುದದೊರ್ವಳ।
ನಿಡುಸುಯ್ಲ ಸಮೀರನೊಡನೆ ಜೀವ ಸಮೀರಂ ॥೫

ಮತ್ತಮಂತಂತೆ ಕಿಱಿದಂತರಮಂ ದೇವಕೀನಂದನಸ್ಯಂದನಂ ನಡೆಯೆ,

ಒಡನೆಯ್ದಿದುವಲರ್ಗಣ್ಗಳ್।
ಬಿಡದೆ ಮನಂ ಪೋಯ್ತು ಮನದ ಪಿಂತಣೆ ಧೈರ್ಯಂ॥
ನಡೆಗೊಂಡುದು ಧೈರ್ಯದ ಬೆಂ।
ಬಿಡಿದೊರ್ವಳ ಜೀವಮಿರದೆ ಪೋದತ್ತಾಗಳ್ ॥೬

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ಮತ್ತೊರ್ವಳ್ ವಿಯೋಗಂ ತನಗೆ ದುಸ್ಸಹಮಾಗೆ,

ಪೊಡೆಯಲರಾತನಕ್ಷಿಗಮಗೋಚರಮಾಗಿರೆ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಧೀಂ।
ಕಿಡುವ ರಥಧ್ವಜಾಗ್ರಮನದುಂ ಮಸುಳುತ್ತಿರೆ ತೇರ ಧೂಳಿಯಂ॥
ಬಿಡೆ ನಡೆ ನೋಡಿ ಧೂಳಿಯುಮಡಂಗಿರೆ ಕೃಷ್ಣನ ತೇರ ಧೂಳಿಯ।
ಪ್ಪೊಡಮಿದದಾಯ್ತೆನುತ್ತಬಳೆ ಧೂಳಿಪಡುತ್ತಿರೆ ಬಾಯ್ಪುಲುಂಬಿದಳ್ ॥೭

(ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ) —ರುದ್ರಭಟ್ಟ

೨೨. ಅಮೃತಮತಿಯ ಅನುರಾಗ

ಹೃದಯ ಪ್ರಿಯರಂತೊಱಗಿದ।
ಪಣದೊಳ್ಗರಟಿಗೆಯ ಜಾವದುಕ್ಕಡದುಲಿ ಮ॥
ಗ್ಗಿದ ಪೊತ್ತು ಸೂೞ್ಗೆ ಕರುಮಾ।
ಡದ ಪಕ್ಕದೊಳಿರ್ದ ಪಟ್ಟದಾನೆಯ ಬದಗಂ ॥೧॥

ಬಿನದಕೆ ಪಾಡುತ್ತಿರೆ ನು।
ಣ್ದನಿ ನಿದ್ರೆಗೆ ಕತಕಬೀಜಮಾಯ್ತೆನೆ ತಿಳಿದಾ॥
ವನಮೃಗಲೋಚನೆ ಮುಟ್ಟಿದ।
ಮನಮನೆ ತೊಟ್ಟನೆ ಪಸಾಯದಾನಂಗೊಟ್ಟಳ್ ॥೨॥

ಆಂತೊಸೆದು ಪಾಡುತಿರೆ ತ।
ದ್ದಂತಿಪನತಿನೂತ್ನ ಗೀತಪಾತನವಿಕಲ॥
ಸ್ವಾಂತೆಗೆ ನೋಡುವ ಕೂಡುವ।
ಚಿಂತೆ ಕಡಲ್ವರಿದುದಂದು ಬೆಳಗಪ್ಪಿನೆಗಂ ॥೩॥

ಮನದನ್ನಳಪ್ಪ ಕೆಳದಿಗೆ।
ಮನಮಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಬೞಿಕ ಕಳಿಪಿದೊಡವಳಾ॥
ತನ ರೂಪುಗಂಡು ಕಣ್ಗಂ।
ಮನಕ್ಕಮುದ್ವಾಗ್ರವೆತ್ತು ಭೋಂಕನೆ ಮಗುಳ್ದಳ್ ॥೪॥

ಅಮೃತಮತಿಯೆತ್ತ ರೂಪಾ।
ಧಮನಷ್ಟಾವಂಕನೆತ್ತ "ಚಿತ್ರಮಪಾತ್ರೇ॥
ರಮತೇ ನಾರೀ"ಯೆಂಬುದು।
ಸಮನಿಸಿದುದು ಬೆಂದ ಬಿದಿಗೆ ಕಣ್ಣೆಲ್ಲಕ್ಕುಂ ॥೫॥

ಎನುತುಂ ಬಂದು ವಿಷಣ್ಣಾ।
ನನೆಯಂ ಮಾರ್ಗಾವಲಗ್ನನೇತ್ರೆಯನುಚ್ಛ್ವಾ॥
ಸ ನಿತಪ್ತಾಧರರುಚಿಯಂ।
ಮನುಜೇಂದ್ರಾಂಗನೆಯನೆಯ್ದೆ ಕಂಡಿಂತೆಂದಳ್ ॥೬॥

ಕಂತುವಿನ ಕೆಯ್ಯ ಕೂರಸಿ।
ಯಂತಿರೆ ಗರಗರಿಕೆವಡೆದು ಪೊಳೆವಸಿಯಳೆ ನೀ॥
ನಿಂತಪ್ಪ ಕಾಮದೇವಂ।
ಗೆಂತೆಂತಾಯ್ದುರಸಿ ಕೂರ್ತೆಯೆಂದಾನಱಿಯೆಂ ॥೭॥

ಈ ದೊರೆಯನೆಂದು ತೋಱಲ್।
ಮೇದಿನಿಯೊಳಗಾತನಲ್ಲದಿಲ್ಲೆನೆ ಪೇೞ್ವೆಱ್॥
ಕಾದನಲನಂತಿರೆ ಚೆಲ್ವನೆ।
ದೂದವಿ ನೀನೆನ್ನ ಕೊಂದೆಯೆಂದೊಡೆ ಪೇೞ್ದಳ್ ॥೮॥

ಪಱಿದಲೆ ಕುಱಿನೊಸಲಱಿಗ।
ಣ್ಣೊಱೆವಾಯ್ ಹಪ್ಪಳಿಕೆಮೂಗು ಮುರುಟಿದ ಕಿವಿ ಬಿ॥
ಬ್ಬಿಱಿವಲ್ಕುಸಿಗೊರಲಿಱಿದೆರ್ದೆ।
ಪೊಱಂಟ ಬೆನ್ ಬಾತ ಬಸಿಱಿಡಂಗಿದ ಜಘನಂ ॥೯॥

ಕಱಿದೊವಲ ಪೞಿಯ ಕುಱಿಯಂ।
ತೆಱಿದಂದಂ ಮೆಯ್ಯನಾತಮಾತನ ಕೆಯ್ಗಳ್॥
ಕುಱಿಗಣ್ಣ ಕೂನಬೆನ್ ಕಾಲ್।
ಮಱಿಯಿಸುವುದು ಟೊಂಕಮುಱಿದ ಕತ್ತೆಯ ಕಾಲಂ ॥೧೦॥

ಮುದುಗರಡಿಯ ಮುರುದೊವಲಂ।
ದದೆ ಕಱಿಯಂ ತಾಳಕಾಯ ಮೋಳಗೆಯೊಂದಂ॥

ದದ ಮುರುಡನಷ್ಟವಕ್ರಂ।
ಮೊದಲೊಗಿದ ಕೂನಗೊರಡಿನಂದದೆ ಕೊಂಕಂ ॥೧೧॥

ಎಂದೊಡೆ ದೂದವಿಗವಳಿಂ।
ತೆಂದಳ್ ಗರಗರಿಕೆ ಕೊರಲೊಳೀಕ್ಷಣದೊಳ್ಬಾ॥
ರ್ಬಿಂದುವಿಡುಕೆರ್ದೆಯೊಳೊದವೆ ಪು।
ಳಿಂದನ ಕಣೆಗಟ್ಟ ನಿಂದ ವನಹರಣಿಯವೊಲ್ ॥೧೨॥

ಕರಿದಾದೊಡೆ ಕತ್ತುರಿಯಂ।
ಮುರುಡಾದೊಡೆ ಮಲಯಜಂಗಳಂ ಕೊಂಕಿದೊಡೇಂ॥
ಸ್ಮರಚಾಪಮನಿಟೀಕೆಯ್ವರೆ।
ಮರುಳೇ ಪೊಲ್ಲಮೆಯೆ ಲೇಸು ನಲ್ಲರ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ॥೧೩॥

ಒಲವಾದೊಡೆ ರೂಪಿನ ಕೋ।
ಟಲೆಯೇವುದೊ ಕಾರ್ಯವಾಗೆ ಕಾರಣದಿಂದಂ॥
ಫಲವೇನಿಂದೆನಗಾತನೆ।
ಕುಲದೈವಂ ಕಾಮದೇವನಿಂದ್ರಂ ಚಂದ್ರಂ ॥೧೪॥

(ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆ) --ಜನ್ನ

೨೩. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವರ್ಣನೆ

ಪಲವುಂ ನಾಲಗೆಯುಳ್ಳವಂ ಬಗೆವೊಡೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲ್ಕಾಱನಾ।
ನೆಲನಂ ಮತ್ತಿನ ಮಾನಿಸರ್ ಪೊಗೞಲೇನಂ ಬಲ್ಲರೆಂಬೊಂದು ಬ॥
ಲ್ಲುಲಿಯಂ ನೆಟ್ಟನೆ ತಾಳ್ದು ಕನ್ನಡಮೆನಿಪ್ಪಾನಾಡು ಚೆಲ್ವಾಯ್ತು ಮೆ।
ಲ್ಲೆಲರಿಂ ಪೂತ ಕೊಳಂಗಳಿಂ ಕೆಱೆಗಳಿಂ ಕಾಲೂರ್ಗಳಿಂ ಕೆಯ್ಗಳಿಂ ॥೧॥

ಇವು ಪಳ್ಳಿಗಳಿವು ಪಟ್ಟಣ।
ಮಿವು ಕೆಱೆಗಳಿವೆಱಗಿ ನಿಂದ ಮುಗಿಲೋಳಿಗಳಿಂ||
ತಿವು ಕಾಡಿನ ವೆಸರ್ವಡೆವೊ।
ಪ್ಪುವ ಬನವೆಂದಱಿದು ಪೇೞ್ವುದರಿದಾ ನಾಡೊಳ್ ॥೨॥

ಮೆಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲದೆ ಸಂಪಗೆ।
ಯಲ್ಲದೆ ದಾಳಿಂಬಮಲ್ಲದೊಪ್ಪುವ ಜೆಂಪೆಂ॥
ಗಲ್ಲದೆ ಮಾವಲ್ಲದೆ ಕೌಂ।
ಗಲ್ಲದೆ ಗಿಡಮರಗಳೆಂಬುವಿಲಾ ನಾಡೊಳ್ ॥೩॥

ಅಡರ್ದೆಱಱ ಕೋಡಗಂಗಳ್।
ಕಡುಪಿಂದೀಡಾಡೆ ಘಟಿಲನೊಡೆದೆಳಗಾಯಿಂ॥
ದೆಡೆವಿಡಿದೊಸರ್ವೆಳನೀರ್ಗಳ್।
ಮಡುಗೊಂಡೋವುತ್ತುಮಿರ್ಪುವಲ್ಲಿಯ ಬನಮಂ ॥೪॥

ಉಱೆ ಕಾಯ್ವ ಬಿಸಿಲೊಳಿಮ್ಮಂ।
ಮಱೆದುಂ ಕೊರಗಿಸದೆ ಪೊರೆದುದೆಂದೊಲವಿಂ ಬಂ॥
ದೆಱಗುವವೋಲ್ ತೆನೆಯಂ ಕಾ।
ಲ್ಗೆಱಗುವ ಕಳವೆಗಳವೆಲ್ಲಿಯುಂ ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ ॥೫॥

ನೆಯ್ದಿಲ್ಗೊಳಂಗಳೆಡೆಯೊಳ್।
ಕಾಯ್ದೋವದೆ ಪೋರ್ವ ಪಲವು ನೀರ್ವಕ್ಕಿಗಳಿಂ॥
ದೆಯ್ದುಣ್ಬುವ ಸೀರ್ಪನಿಯೊಳ್।
ತೊಯ್ದೊಯ್ಯನೆ ಗಾಳಿ ಕೂಡೆ ತೀಡುತ್ತಿರ್ಕುಂ ॥೬॥

೧ವೃತ್ತಮಾನಾಡೊಳ್ ಕೀಟೆಂಬುದು ಕುದುರೆಯ ಬಾಯ ಕಬ್ಬಿಣದೊಳ್, ಕವರೆಂಬುದು ಚಪ್ಪರದೊಳ್, ಬಂದಿಯೆಂಬುದು ತೊಡವಿನೊಳ್, ಏಱೆಂಬುದು

ನೆಲೆವಾಡದೊಳ್, ಪುಡಿಯೆಂಬುದು ಮರುಗದ ತಾಣದೊಳ್, ಪೊಱೆಯೆಂಬು
ದು ನಂಟರೊಳ್, ಪೊಡೆಯೆಂಬುದು ಬೆಳೆಗೆಯ್ಯೊಳ್, ಕಱೆಯೆಂಬುದು ತುಱುಗಾ
ರ್ತಿಯರೊಳ್, ಪಿಡಿಯೆಂಬುದು ಪೆಣ್ಣಾನೆಯೊಳಲ್ಲದಿಲ್ಲಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಪುದಿದೆಳವಳ್ಳಿಯಿಲ್ಲದಮರಂ ಕೊಳನಿಲ್ಲದ ತೋಂಟವಾವಲಿ।
ಲ್ಲದ ಕೆಱೆ ಗಂಡುಗೋಗಿಲೆಗಳಿಲ್ಲದ ಬಂದೆಳಮಾವು ಕಾಳ್ಗಳಿ॥
ಲ್ಲದ ತೊಱೆ ತುಂಬಿಯಿಲ್ಲದಲರಂಚೆಗಳಿಲ್ಲದ ಬೆಂಚೆ ಬೇಟವು।
ಲ್ಲದ ಬೆಲೆವೆಣ್ಗಳಿಲ್ಲ ಪೆಸರಿಲ್ಲದ ಮಾನಿಸರಿಲ್ಲದೆಲ್ಲಿಯುಂ ॥೭॥

(ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ) -ಆಂಡಯ್ಯ

೨೪. ಮನ್ಮಥಪ್ರತಾಪ

ಉಡುವ ಪುಲಿದೊವಲೊ ಕೆಯ್ಯೊಳ್।
ಪಿಡಿದಾಲಾಗುಳದ ಕೋಲೊ ಬಗರಿಗೆಯೋ ಕೆಂ॥
ಜೆಡೆಯೋ ಪೂಸುವ ಬೂದಿಯೊ।
ಬಡಗೊರವಂಗೇಕೆ ತನಗೆ ಕಾದುವ ಬೆಸನಂ ॥೧॥

ಎನ್ನೆಡಗೈಯುಗುರ್ವಿಸುವ ಕರ್ಬಿನ ಬಿಲ್ಗೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾರದಿ।
ರ್ದನ್ನೆಗಮೆನ್ನ ಜೇವೊಡೆಯ ಬಲ್ಲುಲಿ ನಾಲ್ಕೆಸೆಯಂ ಪಳಂಚದಿ॥
ರ್ದನ್ನೆಗಮೆನ್ನ ಪೂಗಣೆಗಳೋವದೆ ಬೆನ್ನನೆ ಪೋಗಿ ನಾಂಟದಿ।
ರ್ದನ್ನೆಗಮುಂಟು ತನ್ನ ಕಡುಸೊರ್ಕು ಬಲುಕ್ಕದು ಪಾಱು ಪೋಗದೇ ॥೨॥

ಕಡಲೊಳ್ ಮೆಯ್ಗರೆದಿರ್ದೊಡಂ ಪೊಡವಿಯೊಳ್ ಪೊಕ್ಕಿರ್ದೊಡಂ
ಬೆಟ್ಟದೊಳ್।
ಡೆಡೆದೇಱಿರ್ದೊಡಮುಳ್ಕುತುಂ ದೆಸೆಗಳೊಳ್ ಬಳ್ಕುತ್ತಡಂಗಿರ್ದೊಡಂ॥

ಕಡುಪಿಂದೊರ್ವೆಯೆ ಪೂವಿನಂಬದಟರಂ ಮೆಯ್ಯ್ದಾಗಿ ನೋಯಿಪ್ಪುದೆಂ।
ದೊಡೆಕೇಳೆನ್ನಯ ಬಾರಿಯೊಳ್ ತಿಸುಳಿ ತಾನಿನ್ನೆತ್ತ ಪೋಗಿರ್ದಪಂ ॥

ಅದಟಿನಳುರ್ಕೆಯುಂ ಕಿಡಿಸಲಾಂಬರವೋ ತನಗೊಂದು ಕರ್ಬುಸಾ।
ಲದೆ ಮಱಿದುಂಬಿ ಸಾಲದೆ ಪಸುರ್ವಿಡಿ ಸಾಲದೆ ಬಂದ ಮಾವು ಸಾ॥
ಲದೆ ಸುೞಿವಂಚೆ ಸಾಲದೆಳಗೌಂಗುಱಿ ಸಾಲದೆ ಕಾಯ್ತ್ತತೆಂಗು ಸಾ॥
ಲದೆ ಪೊಸನೀಱಿವೆಣ್ಣನುಡಿ ಸಾಲದೆ ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿ ಸಾಲದೇ ॥

(ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ) –ಆಂಡ

೨೫. ಕಾವಬಸಂತರ ಗಾಡಿ

ಬಿಳಿಯ ನನೆಯ ಕಣೆಗೆ ನಾಡೆ।
ಪಗೆವರೊಡಲು ಸುಗಿಯೆ ಕೂಡೆ॥
ನೆಲನನೊಂದೆ ಕೊಡೆಯಿನಾಳ್ದು।
ವಿಸುಪ ಜಸವೆ ನಿಮಿರೆ ಕೇಳ್ದು ॥

ಕುಳಿರ್ವ ಪೂಗೊಳಂಗಳಲ್ಲಿ।
ತಳಿರ ಕಾವಣಂಗಳಲ್ಲಿ॥
ಪಳುಕುವೆಸದ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ।
ಪರಿವ ತೊಱೆಯ ತಡಿಗಳಲ್ಲಿ ॥

ತುಂಬಿವಿಂಡಿನಂತೆ ಪಾಡಿ।
ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿಯಂತೆ ಕೂಡಿ॥
ದೆಸೆಯನಿಚ್ಚೆಯಿಂದೆ ನೋಡಿ।
ಸೊಗಯಿಪಂಚೆಯಂತಿರಾಡಿ ॥

ಪೊಳೆವ ತಳಿರ ನನೆಯ ವೊನೆಯ।
ತುಱುಗಿದಲರ ಬಳಸುವೆಲರ॥
ಮುಳಿರ್ವ ಮಿಡಿಯ ಗಿಳಿಯ ನುಡಿಯ।
ಪರಿವ ಕಾಲ ಕರ್ವುಗೋಲ ॥೪॥

ಚೆಲ್ವನಾಂತು ತೋರ್ಪ ಬನದ।
ನಡುವೆ ತನ್ನದೊಂದು ಬಿನದ॥
ಮುಮುರೆ ಮಿಱುಪ ಬಟ್ಟ ವೊಗದ।
ಸೊಬಗು ರೂಡಿವಡೆದ ನೆಲೆಯ ॥೫॥

ಚೆನ್ನೆಯರ್ಕಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ।
ಮುಗುಳ ಸರಮನಡರೆ ಸೂಡಿ॥
ನಲ್ಲರೊಡನೆ ಕೂರ್ಮೆಯಿಂದೆ।
ಕಾವನೊಡನೆ ಪೆರ್ಮೆಯಿಂದೆ ॥೬॥

ಮೂವಿನಡಿಯೊಳಾಡುತುಂ।
ಪಾಡನೆಯ್ದೆ ಕೇಳುತುಂ॥
ಪೊಟ್ತುನಿಂತು ಕಳೆಯುತುಂ।
ತೊಲಗದಿರ್ದರೆಸೆಯುತುಂ ॥೭॥

ಇಂತು ಕಾವನುಂ ಬಸಂತನುಂ ರೂಡಿವೆತ್ತು ಗಾಡಿಯಿಂದೊಪ್ಪಿದರ್

(ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ) —ಆಂಡಯ್ಯ

೧೬. ಮಾಯಾದೇವಿಯ ಬಾಲ್ಯ

ಅದಱೊಳವನೀಕಾಂತೆಗೊಪ್ಪುವ।
ವದನವೋ ಶೃಂಗಾರಸಾರದ।
ಸದನವೋ ಸೊಬಗಿನ ಸುಮಾನದ ಸುಖದನೆಲೆವೀಡೋ॥
ಸುದತಿರತ್ನಗಳೊಗೆವ ಜೆಲ್ವಂ।
ಬುಧಿಯೊ ಪೇೞಿನೆ ಸಕಲಸಂರಂ।
ಭದಲಿ ಸೊಗಸಿಹುದಲ್ಲಿ ಬನವಸೆಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವು ॥

ಆವಕಾಲದಲಾದಡೆಯು ಫಲ।
ಮೀವುತಿಹ ಪಲತೆಱದ ನೇಱಿಲು।
ಮಾವು ದಾಡಿಮ ತೆಂಗು ನಾರಂಗಾದಿ ತರುಲತೆಯು॥
ತೀವಿ ಚರಿಸುವ ಶುಕಪಿಕಭ್ರಮ।
ರಾವಳಿಯು ನಾನಾವಿಧದ ಶೋ।
ಭಾವಹವೆ ತಾನಾದುದಾಬನವಸೆಯುಲುದ್ಯಾನ ॥

ಕೇರಿ ಕೇರಿಯ ತಳಿರಿಡಿದ ಗುಡಿ।
ತೋರಣಂಗಳ ಪರಿಮಳಿಸುತಿಹ।
ಸಾರಣೆಯ ಕಾರಣೆಯ ಗಂಧೋದಕದ ಚಳಯುಗಳ॥
ಸೌರಭದ ಪೂವಲಿಗಳಲಿ ಶೃಂ।
ಗಾರಿಸಿದ ಬೀದಿಗಳ ಸೊಬಗಿನ।
ಸಾರದಲಿ ಸಮನಿಸಿದುದತಿಸಂರಂಭ ಬನವಸೆಯ ॥

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮ ಪುರಾಣವ।
ನೋದುವ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಖಳರೊಳು।
ಕಾದಿ ಗೆಲಿದತಿಬಳರ ಕೈವಾರಿಸುವ ದನಿಯಿಂದ॥

ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಗಡವಿ।
ರೋಧಮದಗಜತತಿಯ ಬೃಂಹಿತ।
ನಾದದಲಿ ಕಳಕಳತೆವೆತ್ತಿಹುದಾಗಳಾಪುರವು ॥೪॥

ನುಡಿದು ಜಾಣರು ಸಕಲಬುದ್ಧಿಯ।
ನಡೆದು ಚಾಣ್ಮು ನಿಖಿಲರೀತಿಯ।
ಕೊಡಲು ಜಾಣರು ಕುಂದದಂತಿರಲರ್ಥಿಗರ್ಥವನು॥
ಪೊಡವಿಗಿದು ಪೊಸತೆಂಬ ಜನಪದ।
ವಿಡಿದು ಕಿಕ್ಕಿಱಿದಿರುವ ಬನವಸೆ।
ಗೊಡೆಯನಾಗಿರುತಿರ್ದನೈ ಮಮಕಾರಭೂಪಾಲ ॥೫॥

ಆರುಬಣ್ಣಿಸಬಲ್ಲರಾ ಮಮ।
ಕಾರನೃಪನ ಮಹಾಪ್ರತಾಪದ।
ಶೂರತೆಯ ಸಾಹಸವ ನಾನಾಸಕಲಗುಣಗಣವ॥
ಧಾರಿಣಿಯಲಪ್ರತಿಮನಾಗಿಯು।
ದಾರತೆಯಲಿರುತಿರ್ಪನಾತಗೆ।
ನಾರಿಯಾಗಿಹಳೊಬ್ಬಮಾನಿನಿ ಮೋಹಿನೀದೇವಿ ॥೬॥

ಭಾವಿಸಲು ಮಮಕಾರಮೋಹಿನಿ।
ದೇವಿಯರ ಬಸಿಱಿನಲಿ ವರರಾ।
ಜೀವಲೋಚನೆ ರಚಿತರಂಚನೆ ಸಕಲಸಂಪನ್ನೆ॥
ದೇವದಾನವಮಾನವರುಗಳ।
ಡಾವಣಿಯ ದನವಾಗಿ ಕಟ್ಟುವ।
ಭಾವೆ ಮಾಯಾದೇವಿ ಜನಿಸಿದಳಖಿಲವಿಭವದಲಿ ॥೭॥

ಹಲವು ಕಾಲಕೆ ಹರಸಿ ಹೆತ್ತರು।
ಲಲಿತ ಗಾತ್ರಿಯ ವಿಮಲನೇತ್ರಿಯ।
ವಿಲಸಿತವ್ಯಾಮೋಹನವರಸಭರಿತಪಾತ್ರಿಯನು॥

ಬಳಿಕ ಬುಧರಿಂಗೆ ಸಕಲರಿಂಗೆ ಹೊಂ।
ಗಳನು ಭೂಷಣವಸ್ತ್ರರತ್ನವ।
ನೊಲಿದು ದಾನವ ಮಾಡಿದನು ಮುಮುಕಾರಭೂಪಾಲ ॥೮॥

ಸಿಸುವ ನೋಡಿದ ಕಣ್ಗೆ ಮಾಯುವೆ।
ಮುಸುಕುವುದು ಮನಮುಚ್ಚುವುದು ಮೋ।
ಹಿಸುವುದೀಪರಿ ಜನನಿಜನಕಾದ್ಯರುಗಳೆಲ್ಲರಿಗೆ॥
ವಸುಮತೀಪತಿ ಬಳಿಕಲತಿಸಂ।
ತಸದೊಳಾತ್ಮಜೆಗಖಿಳವಿಭವದಿ।
ಪೆಸರನಿಟ್ಟನು ಮಾಯೆಯೆಂಬ ನವೀನನಾಮವನು ॥೯॥

ಉಲಿವ ಗೆಜ್ಜೆಯ ಕಾಲ ಕಡಗದ।
ಫಲಿಫಲಿಸುವಂದುಗೆಯ ರತುನದ।
ಲುಲಿಯ ಸೂತ್ರದ ಝಣಝಣತ್ಕಾರಿಸುವ ಕಂಕಣದ॥
ಪುಲಿಯುಗುರ ಬಂದಿಯ ಸುಡಾಳದ।
ಲೊಲೆವ ಮಾಗಾಯಿಗಳ ಹೊಳೆವರ।
ಳೆಲೆಯ ಮಿಸುಗುವ ಬಾಲದೊಡಿಗೆಯ ಮಾಯೆಗಿಕ್ಕಿದರು ॥೧೦॥

ಬೆಚ್ಚನೀರೆಱೆದಿಟ್ಟು ತೊಟ್ಟಿಲೊ।
ಳೊಚ್ಚೈಱಗುದುಗುಲದಲಿ ತನುವನು।
ಮುಚ್ಚಿ ಸೊಡರಕ್ಕಿಯಲಿ ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟೊಲವಿನಲಿ ಹರಸಿ॥
ನಿಚ್ಚದಲಿ ತೂಪಿಱಿದು ತೂಗುವ।
ನಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ದಾದಿಯರ್ಗಗಂ।
ಮೆಚ್ಚಿನೀಯುತ ಹೆಚ್ಚುತಿರ್ದಳು ಮೋಹಿನೀದೇವಿ ॥೧೧॥

ಹಲಗೆ ಮಾಣಿಕದೊಟ್ಟಿಲಲಿ ಮು।
ಗ್ಗುಲಲಿ ಮಲಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ ಮಾ।
ರ್ಪೊಳೆವ ತನ್ನನೆ ಕಂಡು ನಲಿಯುತ ನಗುತ ಕೈದುಡುಕೆ॥

ಸೆಳೆದು ತೆಗೆದರೆ ಬಾರದಿರಲಾ।
ನೆಲನನೊದೆಯುತ ಕಾಲಗೆಜ್ಜೆಯು।
ಗಲುಕನಾಲಿಪ ಮಾಯೆ ಮೆಱೆದಳು ಬಾಲಲೀಲೆಯಲಿ ॥೧೨॥

ಒಮ್ಮೆ ಮಮಕಾರಾವನೀಪನ।
ನೊಮ್ಮೆ ಮೋಹಿನೀದೇವಿಯನು ಮ।
ತ್ತೊಮ್ಮೆ ತನ್ನವನಾಡಿಸುವ ಕೆಳದಿಯರ ತಂಡವನು॥
ಹೆಮ್ಮೆಗೊಳಿಸುತ ಸುಖಮುಖವ ಹೊಱ।
ಹೊಮ್ಮಿಸುತ ನೆಱೆ ಬಾಲಲೀಲೆಯು।
ಸೊಮ್ಮುಸೂಱೆಯ ಕೊಡುತಲಿರ್ದಳು ಮಾಯೆ ಮೋಹಿನಿಗೆ॥೧೩॥

ಬೀಱುತಿರ್ದಳು ಮುದ್ದುತನವನು।
ಹೇಱುತಿರ್ದಳು ಸಕಲ ಚೆಲುವನು
ತೋಱುತಿರ್ದಳು ಜಗದ ಜಂಗುಳಿಗಾಡುವಂದವನು॥
ಸಾಱುತಿರ್ದಳು ಸಕಲಸೊಬಗನು।
ಮೀಱುತಿರ್ದಳು ದಿನದಿನಕೆ ಕಳೆ।
ಯೇಱುತಿರ್ದಳು ಮಾಯೆ ವಿವಿಧವಿಲಾಸವೃತ್ತಿಯಲಿ ॥೧೪॥

ಹಿಡಿಹಿಡಿದು ಕೊಂಡಱ್ತಿಯಲಿ ಬೆಂ।
ಬಿಡದೆ ಶಿಕ್ಷಾಚಾರ್ಯತನದಲಿ।
ಜಡಿದು ಝುಂಕಿಸಿ ಮುದ್ದುತನವಿಗೆ ಮಾಯೆ ತನ್ನಂತೆ॥
ನಡೆಯ ಕಳಿಸಿದಳಂಚೆವಿಂಡಿಗೆ।
ನುಡಿಯ ಕಳಿಸಿದಳರಗಿಳಿಗೆ ಸರ।
ವಿಡಲು ಕಲಿಸಿದಳಾಕೆ ತನ್ನರಮನೆಯ ಕೋಗಿಲೆಗೆ ॥೧೫॥

(ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ) —ಚಾಮರಸ

೨೭. ದ್ರೌಪದೀ ಸ್ವಯಂವರ

ರಾಯುಸಭೆ ನಗಲ್ಬೈದಿ ಯಂತ್ರದ।
ದಾಯುವನು ನೆಱಿ ಗೆಲಿದು ನಿರ್ಜರ।
ರಾಯುನಂದನ ಕಾದಿ ಗೆಲಿದನು ಸಕಲರಿಪುನೃಪರ॥

ಕೇಳು ಜನುಮೇಜಯಧರಿತ್ರೀ।
ಪಾಲ ಪಾಂಚಾಲಿಯು ಮನೋರಥ।
ಶಾಲೆಯುಲಿ ಸಾರಿದರಲ್ಬೈ ಸಭೆಯುಲಿ ಮಹೀಸುರರ॥
ಏಳಿ ಭುಜಬಲವುಳ್ಳವರು ವಿ।
ಪ್ರಾಳಿಯುಲಿ ಬಿಲುವಿಡಿದು ಯಂತ್ರದಿ।
ಕೋಲುಗಳ ಕೇವಣಿಪುದೆಂದರು ಹೊಯ್ಸು ಡಂಗುರವ ॥೧॥

ಎಂದು ಸಾರಿದ ದನಿಯುನಾದ್ವಿಜ।
ವೃಂದವಾಲಿಸಿ ನಮಗಿದೇಕರ।
ವಿಂದವದನೆಯು ತೊಡಕು ತೆಗೆ ನಾವಾರು ಧನುವಾರು॥
ಬಂದ ದಕ್ಷಿಣೆ ಮೃಷ್ಟಭೋಜನ।
ದಿಂದ ತುಷ್ಟರು ನಾವು ನಮಗಿದ।
ಱಿಂದ ಬಹ ದುಷ್ಕೀರ್ತಿ ಬರಲೆಂದುದು ಬುಧವ್ರಾತ ॥೨॥

ವಚನಶೂರರು ನಾವು ಪಾರ್ಥಿವ।
ನಿಚಯುವೇ ಭುಜಶೂರರನಿಬರ।
ನಚಲಧನು ಭಂಗಿಸಿತು ನಮಗೀವಿದ್ಯೆ ವೈದಿಕವೇ॥
ಉಚಿತವಲ್ಲಿದು ನಮ್ಮ ಸಾಹಸ।
ರಚನೆಯುನು ನೋಡುವಡೆ ಪಂಡಿತ।
ನಿಚಯುವಿದಿರಲಿ ನಿಲಲಿ ತೋಱುವೆವಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯುವ ॥೩॥

ಭರತವಲಿ ವೈದ್ಯದಲಿ ಕಾವ್ಯ ಸು।
ವಿರಚಿತಾಲಂಕಾರದಲಿ ಗಜ।
ತುರಗ ಲಕ್ಷಣದಲಿ ಸಮಾಹಿತ ಮಂತ್ರತಂತ್ರದಲಿ॥
ಸರಸಕವಿತಾರಚನೆಯಲಿ ವಿ।
ಸ್ತರದುಪನ್ಯಾಸದಲಿ ಭೂಪತಿ।
ಕರೆಸಿ ನೋಡಲಿ ನಮ್ಮನೆಂದರು ದ್ವಿಜರು ತಮತಮಗೆ ॥೪॥

ಅಲ್ಲದಿರ್ದರೆ ಸೋದಿಸಿದ ತನಿ।
ಬೆಲ್ಲವಿಕ್ಕಿದ ಹೂರಿಗೆಯ ಮೆದೆ।
ಯಲ್ಲಿ ಪರಡಿಯ ಸೇವಿಗೆಯ ಪರಿಪರಿಯ ಪಾಯಸದ॥
ಪುಲ್ಲಿಗೆಯ ತತ್ಸವಿಯ ಮಂಡಿಗೆ।
ಯಲ್ಲಿ ನವಘೃತಸೂಪದಂಶಕ।
ದಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ನಮ್ಮನೆಂದದು ಧೂರ್ತವಟುನಿಕರ ॥೫॥

ರಸದ ಹೊರಲೇಪದಲ ಹುದುಗಿದ।
ಮಿಸುನಿಯಂತಿರೆ ಜೀವಭಾವ।
ಪ್ರಸರದೊಳಗವಲಂಬಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನಂದದಲಿ॥
ಎಸೆವ ವಿಪ್ರಾಕಾರದಲಿ ರಂ।
ಜಿಸುವ ಭೂಪತಿ ತತ್ಸಭಾಸ।
ದ್ವಿಸರಮಧ್ಯದೊಳಿರ್ದು ಕೇಳಿದನೀ ಮಹಾಧ್ವನಿಯ ॥೬॥

ನೋಡಿದನು ತಮ್ಮನನು ಸನ್ನೆಯ।
ಮಾಡಿದೊಡೆ ಕೈಕೊಂಡನವನಿಪ।
ಗೂಡಿ ಕುಂತಿಗೆ ಭೀಮಸೇನಂಗೆಜಗಿ ಮನದೊಳಗೆ॥
ಕೂಡೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ದ ಖಿಲವಿಪ್ರರ।
ನೋಡಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ದೋತ್ರದರ್ಭೆಯ।
ಗೂಡ ಸಂವರಿಸುತ್ತ ಸಭೆಯಿಂದೆದ್ದನಾ ಪಾರ್ಥ ॥೭॥

ಏನು ಸಿದ್ಧಿಯುಪಾಧ್ಯರೆದ್ದಿರಿ।
ದೇನು ಧನುವಿಂಗಲ್ಲಲೇ ತಾ।
ನೇನುಮನದಂಘವಣೆ ಬಯಸಿದಿರೇನು ಕಾಮಿನಿಯು॥
ವೈನತೇಯನ ವಿಗಡಿಸಿದ ವಿಷ।
ವೇನು ಸದರವೊ ಹಾವಡಿಗರಿಗಿ।
ದೇನು ನಿಮ್ಮುತ್ಸಾಹವೆಂದುದು ಧೂರ್ತವಟುನಿಕರ ॥

ಮದುವೆ ಜೇಕೇ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಸ್ತೋ।
ಮದಲಿ ಕನ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಾವೆಂ।
ಬುದು ನಿಜಾನ್ವಯವಿದ್ಯೆಯಲಿ ಕೊಡುವುದು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ॥
ಮದುವೆಯಹುದಿದು ಸೌಖ್ಯ ಪುಣ್ಯ।
ಪ್ರದವು ಭೂದೇವರಿಗೆ ನೀಂ ನೆನೆ।
ದುದು ಭಗೀರಥಯತ್ನವೆಂದು ಭೂಸುರವ್ರಾತ ॥

ನೀವು ಸೈರಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಕಾರು।
ಣ್ಯಾವಲೋಕನವುಂಟಲೇ ಸ।
ದ್ಭಾವದಲಿ ನೀಂ ರಚಿಸಿದಾಶೀರ್ವಾದ ಶಕ್ತಿಯಲಿ॥
ನಾವು ವಿಜಯರು ಚಾಪಯಂತ್ರವಿ।
ದಾವ ಘನವೆಂದರ್ಜುನನ ಸಂ।
ಭಾವನೋಕ್ತಿಗೆ ಸಿಲ್ಲದವರೊದಜಿದರು ತಮತಮಗೆ ॥೧

ಕೆಲರು ಹೋಗದಿರೆಂದು ಜಜಿದರು।
ಕೆಲರು ತಾನೇ ಬಲ್ಲನೆಂದರು।
ಕೆಲರು ನುಡಿದರು ವಿಪ್ರಸಭೆಗಪಹಾಸ್ಯವಹುದೆಂದು॥
ಕೆಲರು ತಪ್ಪೇನೆಂದು ಕಳೆದರು।
ಕೆಲರು ಭದ್ರಾಕಾರನೀತಂ।
ಗಳುಕುವುದು ಧನು ಭಾಗ್ಯಮುಖನೆಂದುದು ಬುಧಸ್ತೋಮ ॥೧

ಹೂಮ

ತೊಟ್ಟ ಹೊಸ ಯಜ್ಞೋಪವೀತದ।
ಮುಟ್ಟ ನೊಸಲಲಿ ಕುಶೆಯ ಕರಡಿಗೆ।
ಕಟ್ಟಿಯಿರುಕಿದ ಕಕ್ಷೆಬೆರಳಲಿ ಮಾಜಿದ ದರ್ಭೆಗಳ॥
ಉಟ್ಟ ಬಾಸರ ಬಳಲಗಚ್ಚೆಯು।
ಅಟ್ಟಹಾಸದ ಜನದ ನಗೆಗಳ।
ನಟ್ಟವಿಗನೋಸರಿಸಿ ಸಭೆಯಲಿ ಮೆಲ್ಲನೈತಂದ ॥೧೨॥

ಧನು ತನಗೆ ನೆಗಹಲ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣಾ।
ಜಿನವೊ ಸಾಲಗ್ರಾಮದೇವರೊ।
ವಿನುತ ತುಳಸಿಯೊ ಕುಶವೊ ದರ್ಭೆಯೊ ಸಮಿಧೆಗಳ ಹೊರೆಯೊ॥
ನೆನೆದ ತಿಲವೋ ಮೇಣಿದೌಪಾ।
ಸನದ ಕೊಳವಿಯೊ ಬಣಗುವಿಪ್ರನ।
ನೆನಹ ನೋಡಿರೆ ಘನವಲಾ ದ್ರೌಪದಿಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ ॥೧೩॥

ಇತ್ತನೋಡೌ ತಾಯೆ ಹಾರುವ।
ರತ್ತ ಗಡ್ಡದುಪಾಧ್ಯರನು ತಾ।
ವೆತ್ತವರು ಗಡ ಧನುವನಿಸುವರು ಗಡ ತಿಮಿಂಗಿಲನ॥
ಹೊತ್ತುಗಳೆವೊಡೆ ಲೇಸು ಬಳಿಕಿ।
ನ್ನುತ್ತಮರಲಾ ವಿಪ್ರರೆನೆ ತಲೆ।
ಗುತ್ತಿ ನಾಚಿದಳುಂಗುಟದೊಳೌಕುತ ಮಹೀತಳವ ॥೧೪॥

ಅವನಿಪತಿ ಕೇಳಿತ್ತಲೀ ಪಾ।
ರ್ಥಿವರ ಪರಿಹಾಸವನು ಕಾಂತಾ।
ನಿವಹದಲಿ ನಿಬ್ಬರದ ನುಡಿಗಳನಾ ಮಹೀಸುರರ॥
ವಿವಿಧಕಟು ಮಧುರೋಕ್ತಿವಿನ್ಯಾ।
ಸವನು ಕೇಳುತ ಮುಗುಳನಗೆಯಲಿ।
ನವಮದದ್ವಿಪಗತಿಯ ಗರುವಾಯಿಯಲಿ ನಡೆತಂದ ॥೧೫॥

ಹೊಯ್ದು ತಿರುವನು ಸೆಳೆದು ಶಿವಿವರೆ।
ಗೊಯ್ದುನಿದು ಹದವಿಲ್ಲಲಾ ಬಲು।
ಹಾಯ್ದುದಕಟಾ ಬಱಿದೆ ಹೆದರಿತು ಮಾಗಧಾದಿಗಳು॥
ಕಯ್ದುಗೆದರಿದಱಿತೊಳಗೆ ಹೆಸರೆನ।
ಗೆಯ್ದು ಬೇಗಂದೈಸಲೀ ಎನು।
ತಯ್ದು ಬಾಣವ ಕೊಂಡು ಯಂತ್ರದ ಹೊಳಹನೀಕ್ಷಿಸಿದ ॥೧

ತೂಗಿ ಶಿವಿವರೆಗುಗಿದು ಯಂತ್ರವ।
ತಾಗಿಸಿದನಂಬಿನಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನ।
ಲಾಗುವೇಗವನಾರು ಬಲ್ಲರು ಯಂತ್ರಭೇದದಲಿ॥
ಜಾಗು ಧಣು ಧಣು ಪೂತು ಕಾರ್ಮುಕ।
ಯೋಗಸಿದ್ಧನೆ ಮಝುರೆ ಕೋದಂ।
ಡಾಗಮತ್ರಿಪುರಾರಿಯೆಂದುದು ವಂದಿಸಂದೋಹ ॥೧

ಆಯೆನುತ ಬೊಬ್ಬಿರಿದು ವಿಪ್ರನಿ।
ಕಾಯ ಕುಣಿದುದು ಕಮಲಮುಖಿ ನಿ।
ರ್ದಾಯದಲಿ ಸೇರಿದಳು ಹಾರುವಗೆನುತ ಹರ್ಷದಲಿ॥
ಆ ಯುವತಿ ಜನಜಲಧಿ ಮಸಗಿತು।
ಬಾಯ ಮೌನದ ಬೆರಳ ಮೂಗಿನ।
ರಾಯರಿದ್ದರು ಬಿಗಿದ ಬೆಜಗಿನ ಹೊತ್ತ ದುಗುಡದಲಿ ॥೧

ಮೊಳಗಿದುವು ನಿಸ್ಸಾಳತತಿ ಹೆ।
ಕ್ಕಳದ ಪೆರ್ಚಿನೊಳಲ್ಲಿ ದಿವಿಜಾ।
ವಳಿಯ ದುಂದುಭಿರವದಲುಬ್ಬಿದ ಸಾಧುವಾದಗಳ॥
ಕಳಕಳದ ಕೊಲ್ಲಣಿಗೆಯುಲಿ ಪೂ।
ವಳೆಯ ಪೂರದ ಹರಹಿನಲಿ ಜನ।
ಮುಳುಗಿತದ್ಭುತ ರಭಸವಳ್ಳಿಱಿದುದು ಜಗತ್ರಯವ ॥೧

ನಳಿನಮುಖಿ ದಂಡಿಗೆಯೊಳೈತಂ।
ದಿಳಿದಳೀತನ ಹೊರೆಯೊಳಾಗಳೆ।
ಕಳಕಳದೊಳೊಳತೋಟಿ ಮಸಗಿತು ಹರುಷಲಜ್ಜೆಯಲಿ॥

೦ ೦ ೦ ೦

ತರುಣಿ ನಿಜತನುಪರಿಮಳದೊಳುಜಿ೩।
ಹೊರೆದ ಹೂವಿನ ದಂಡೆಯುನು ನಿಜ।
ವರನ ಕೊರಳಲಿ ಹಾಯ್ಕಿದಳು ಜಯವೆನೆ ಸುರಸ್ತೋಮ ॥೨೦॥

(ಮಹಾಭಾರತ) --ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

೨೮. ಉತ್ತರನ ಪೌರುಷ

ಕೇಳು ಜನಮೇಜಯ ಸುಯೋಧನ।
ನಾಳು ಮುಸುಕಿತು ತುರುಗಳನು ಮೇ।
ಲಾಳು ಕವಿದುದು ಭೀಷ್ಮ ಕರ್ಣ ದ್ರೋಣ ಮೊದಲಾಗೆ॥
ಕೋಲ ಸೂಠಿಯು ಸರಿವಳೆಗೆ ಗೋ।
ಪಾಲಪಡೆ ಮುಗ್ಗಿದುದು ಗೋವರ।
ಸಾಲ ಹೊಯ್ದರು ಕರ್ಣ ಶಕುನಿಜಯದ್ರಥಾದಿಗಳು ॥೧॥

ಮೇಲುದಳಕಿದಿರಾಗಿ ತುರುಹರಿ।
ಗಾಳೆಗದೊಳೊಡೆಮುಗ್ಗಿ ಗೋವರು।
ದೂಳಿಗೋಟೆಯಕೊಂಡರಮರರ ರಾಜಧಾನಿಯನು॥
ಸಾಲೊಡೆದು ಕೆಟ್ಟೋಡಿದರು ಗೋ।
ಪಾಲನೊಬ್ಬನ ಹಿಡಿದು ಮೂಗಿನ।
ಮೇಲೆ ಸುಣ್ಣವ ತೊಡೆದುಬಿಟ್ಟರು ಹಗೆಯ ಪಟ್ಟಣಕೆ ॥೨॥

ಗಣನೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನೆ ಸಮರಾಂ।
ಗಣದ ಭಾರಣೆ ನೂಕಿತೆಲವೋ।
ರಣದ ವಾರ್ತೆಯದೇನೆನುತ ಜನವೆಲ್ಲ ಗಜಬಜಿಸೆ॥
ರಣವು ಕಿರಿದಲ್ಲೆನುತ ಢಗೆ ಸಂ।
ದಣಿಸಲವನೈತಂದು ಮೇಳದ।
ಗಣಿಕೆಯರ ಮಧ್ಯದಲಿ ಮೆಱೆದಿರೆ ಕಂಡನುತ್ತರನ ॥೩॥

ಏಳು ಮನ್ನೆಯಗಂಡನಾಗು ನೃ।
ಪಾಲ, ಕೌರವರಾಯ ತುರುಗಳ।
ಕೋಳಹಿಡಿದನು ಸೇನೆ ಬಂದುದು ಧರಣಿಯಗಲದಲಿ॥
ದಾಳಿ ಬರುತಿದೆ ಕರೆಸಿಕೋ ನಿ।
ನ್ನಾಳುಕುದುರೆಯ ರಾಣಿವಾಸದ।
ಗೂಳೆಯವ ತೆಗೆಸೆಂದು ನುಡಿದನು ಬಿನ್ನಹದ ಹದನ ॥೪॥

ಏನೆಲವೊ ತುದಿಮೂಗಿನಲಿ ಬಿಳು।
ಪೇನು ಢಗೆ ಹೊಯ್ದೇಕೆ ಬಂದೆಯಿ।
ದೇನು ನಿನ್ನಿನ ರಣವನೈಯನು ಗೆಲಿದುದೇನಾಯ್ತು॥
ಏನು ಭಯ ಬೇಡಿನ್ನು ಕಲಹನಿ।
ದಾನವರ್ತೆಯದೇನೆನಲು ಕುರು।
ಸೇನೆ ಬಂದುದು ತುರುವ ಹಿಡಿದುದು ಬಡಗದಿಕ್ಕಿನಲಿ ॥೫॥

ಒಳಗೆ ನೀ ಕಾದುವೊಡೆ ದುರ್ಗವ।
ಬಲಿಸು ಧೈರ್ಯದಿ ಹಿಂದುಗಳೆಯದೆ।
ನಿಲುವ ಮನ ನಿನಗುಂಟೆ! ನೀ ಕಾದಲಿಕೆ ನಡೆಯೆನಲು॥
ಕೆಲಬಲನ ನೋಡಿದನು ವಿಸಾಸೆಯ।
ನಲುಗಿದನು ತನ್ನಿದಿರ ಮೇಳದ।
ಲಲನೆಯರ ಮೊಗನೋಡಲುತ್ತರ ಭಟನು ನಗುತೆಂದ ॥೬॥

ಎನಿತುಬಲ ಘನವಾದೊಡೇನದು।
ನಿನಗೆ ಗಹನವೆ ಜೀಯ, ಜಗದಲಿ
ದಿನಪನಿದಿರಲಿ ದಿಟ್ಟತನವೇ ತಮದ ಗಾವಳಿಗೆ॥
ಬಿನುಗುರಾಯರ ಬಿಂಕ ಗೋವರ।
ಮೊನೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದುದೆ ಸಾಕು, ನಿಂದಿರು।
ಜನಪ ತೋರಿಸು ಕೈಗುಣವ ಕೌರವನ ಥಟ್ಟಿನಲಿ ॥೭॥

ಎಂದೊಡುಬ್ಬರಿಸಿದನು ತಾ ಕಲಿ।
ಯೆಂದೆ ಬಗೆದನು ವಿಾಸೆಯನು ಬೆರ।
ಳಿಂದ ತಿದ್ದುತ ಮುಗುಳುನಗೆ ಹರುಷದಲಿ ಮೈಮರೆದು॥
ಸಂದಣಿಸೆ ರೋಮಾಳಿ ಕೆಲಬಲ।
ದಿಂದು ಮುಖಿಯರ ನೋಡಿದನು ನಲ।
ವಿಂದ ನುಡಿದನು ತನ್ನ ಪೌರುಷತನದ ಪರಿಣತಿಯ ॥೮॥

ಅಹುದಹುದು ತಪ್ಪೇನು ಜೂಜಿನ।
ಕುಹಕದಲಿ ಪಾಂಡವರ ಸೋಲಿಸಿ।
ಮಹಿಯ ಕೊಂಡಂತೆನ್ನ ಕೆಣಕಿದನೇ ಸುಯೋಧನನು॥
ಸಹಸದಿಂದವೆ ತುರುವ ಮರಳಿಚಿ।
ತಹೆನು ಬಳಿಕಾ ಕೌರವನ ನಿ।
ರ್ವಹಿಸಲೀವೆನೆ ಸೂರೆಗೊಂಬೆನು ಹಸ್ತಿನಾಪುರವ ॥೯॥

ಆರೊಡನೆನೆ ಕಾದುವೆನು ಕೆಲಬರು।
ಹಾರುವರು ಕೆಲರಂತಕನ ನೆರೆ।
ಯೂರವರು ಕೆಲರಧಮಕುಲದಲಿ ಸಂದು ಬಂದವರು॥
ವೀರರೆಂಬವರಿವರು ಮೇಣಿ।
ನ್ನಾರ ಹೆಸರುಂಟವರೊಳೆಂದು ಕು।
ಮಾರ ನೆಣಗೊಬ್ಬಿನಲಿ ನುಡಿದನು ಹೆಂಗಳಿದಿರಿನಲಿ ॥೧೦॥

ಬಲವ ಮುರಿವೆನು ಹಸ್ತಿನಾಪುರ।
ದೊಳಗೆ ಠಾಣಾಂತರವನಿಕ್ಕಿಸಿ।
ಕುಲುಕುವೆನು ಕೌರವನ ಸೇನೆಯ ದೂಳಿಪಟಮಾಡಿ॥
ಗೆಲವ ತಹೆನೆನುತುತ್ತರನು ಕೋ।
ಮಲೆಯರಿದಿರಲಿ ಬಾಯ್ಗೆ ಬಂದುದ।
ಗಳಹುತಿದ್ದನು ಬೇಕು ಬೇಡೆಂಬವರ ನಾ ಕಾಣೆ ॥೧೧॥

ಅರಿಯೆನೇ ಗಾಂಗೇಯನನು ತಾ।
ನರಿಯದವನೇ ದ್ರೋಣ ಕುಲದಲಿ।
ಕೊರತೆಯೆನಿಸುವ ಕರ್ಣನೆಂಬವನೆನಗೆ ಸರಿಬಹನೇ॥
ಮೆರೆವ ಬಯಲಾಡಂಬರದಿ ತುರು।
ಸೆರೆಯ ಹಿಡಿದರೆ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರ।
ಸೆರೆಯ ತಾರದೆ ಮಾಣೆನೆಂದುತ್ತರನು ಗಜರಿದನು ॥೧೨॥

ನುಡಿದು ಫಲವೇನಿನ್ನು ಸಾರಥಿ।
ಮಡಿದ ನಿನ್ನಿನ ಜವರದಲಿ ನಾ।
ಮುಡುಹನಾದೆನು ಶಿವಶಿವಾ ಇಂದೆನ್ನ ಕೈಗುಣಕೆ॥
ಗಡಣಿಸುವ ಸಾರಥಿಯನೊಬ್ಬನ।
ಪಡೆದೆನಾದೊಡೆ, ಕೌರವೇಂದ್ರನ।
ಪಡೆಗೆ ಹಬ್ಬವ ಮಾಡುವೆನು ತೋರುವೆನು ಕೈಗುಣವ ॥೧೩॥

ಸಾರಥಿಯು ಶಿವ ಕೊಟ್ಟನಾದೊಡೆ।
ಮಾರಿಗುಬ್ಬಸವಾಗದೇ ಜವ।
ನೂರು ತುಂಬದೆ ಹಬ್ಬವಾಗದೆ ರಣಪಿಶಾಚರ್ಗೆ॥
ದೋರೆಗರುಳಲಿ ಶಾಕಿನಿಯರೊಡ।
ಲಾರೆ ಹಿಗ್ಗದೆ ಡೊಳ್ಳು ನೂಕದೆ।
ಭೂರಿ ಬೇತಾಳರಿಗೆ ಹೋಹುದೆ ಬರಿದೆ ರಣವೆಂದ ॥೧೪॥

ಕೇಳಿದನು ಕಲಿಪಾರ್ಥನಾತನ।
ಬಾಲ ಭಾಷೆಗಳೆಲ್ಲವನು ಪಾಂ।
ಚಾಲಿಗೆಕ್ಕಟಿಗರೆದು ನುಡಿದನು ರಾಜಕಾರಿಯವ॥
ಕಾಲ ತುಂಬಿತು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವ।
ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಲು ಬೇಕು ಕೌರವ।
ರಾಳು ನವುಗೋಸುಗವೆ ಬಂದುದು ಕಾಂತೆ ಕೇಳೆಂದ ॥೧೫॥

ನರನ ಸಾರಥಿಯೆಂದು ನೀನು।
ತ್ತರೆಗೆ ಸೂಚಿಸು ತನ್ನ ನೀಗಳೆ।
ಕರಸೆನಲು ಕೈಕೊಂಡು ದುರುಪದಿ ಬಂದಳೊಲವಿನಲಿ॥
ತರುಣಿ ಕೇಳರ್ಜುನನ ಸಾರಥಿ।
ವರಬೃಹನ್ನಳೆ ಖಾಂಡವಾಗ್ನಿಯು।
ಹೊರೆದ ಗಡ ತಾನೆಂದು ಸತಿಯುತ್ತರೆಗೆ ಹೇಳಿದಳು ॥೧೬॥

ಕೇಳಿ ಹರುಷಿತೆಯಾದಳುತ್ತರೆ।
ಯೋಲಗಕೆ ಬಂದಣ್ಣನಂಘ್ರಿಗೆ।
ಲೋಲಲೋಚನೆಯೆರಗಿ ಕೈವುುಗಿದೆಂದಳೀ ಹದನ॥
ಕೇಳಿದೆನು ಸಾರಥಿಯು ನೆಲೆಯುನು।
ಕಾಳೆಗಕೆ ನಡೆಯಣ್ಣದೇವ, ನೃ।
ಪಾಲಕರ ಜಯಿಸೆನಲು ನಗುತುತ್ತರನು ಬೆಸಗೊಂಡ ॥೧೭॥

ತಂಗಿ ಹೇಳೌ ತಾಯೆ, ನಿನಗೀ।
ಸಂಗತಿಯನಾರೆಂದರಾರವ।
ನಂಗಣೆಯುಳ್ಳವನೆ ಸಾರಥಿತನದ ಗೆಯ್ಮೆಯಲಿ॥
ಮಂಗಳವಲಾ ತನಗೆ ರಣದೊಳ।
ಭಂಗನಹೆ ನಿನ್ನಾಣೆ ತನ್ನಯ।
ತುಂಗವಿಕ್ರಮತನವನುಳುಹಿದೆ ಹೇಳು ಹೇಳೆಂದ ॥ ೮॥

ಎಂದಳೀ ಸೈರಂಧ್ರಿ ಸುರಪನ।
ನಂದನವ ಸುಡುವಂದು ಪಾರ್ಥನ।
ಮುಂದೆ ಸಾರಥಿಯಾದ ಗಡ ನಾವರಿಯೆವೀ ಹದನ॥
ಹಿಂದುಗಳೆಯದೆ ಕರಸು ನಮ್ಮಬ್ಬೆ।
ಹಂದಳಿಯನೆನೆ ನಗುತ ಲೇಸಾ।
ಯ್ತೆಂದು ಕದನೋತ್ಸಾಹದಲಿ ಸೈರಂಧ್ರಿಗಿಂತೆಂದ ॥೧೯॥

ಸಾರಥಿಯ ಕೊಟ್ಟೆನ್ನನುಳುಹಿದೆ।
ವಾರಿಜಾನನೆ ಲೇಸು ಮಾಡಿದೆ।
ಕೌರವನ ತನಿಗರುಳನುಗಿವೆನು ತಡವ ಮಾಡದೆಯೇ॥
ನಾರಿ ನೀನೇ ಹೋಗಿ ಪಾರ್ಥನ।
ಸಾರಥಿಯ ತಾ ಎನಲು, ನಮ್ಮನು।
ವೀರ ಬಗೆಯನು ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿಯ ಕಳುಹಿ ಕರಸೆನಲು ॥೨೦॥

ವರನಿರಾಜಿಯ ನಿರಿಯ ರಭಸದ।
ಚರಣದಂದುಗೆ ದನಿಯ ಗಮನದ।
ಭರದಿ ಕಿರು ಬೆಮರಿಡುತ ನಡೆತರುತಿರ್ದಳಿಂದುಮುಖಿ॥
ಬರಲು ಕಂಡನು ಪಾರ್ಥನೇನು।
ತ್ತರೆ ಕುಮಾರಿ ಕಠೋರ ಗತಿಯಲಿ।
ಬರವು ಭಾರಿಯ ಕಾರಿಯವ ಸೂಚಿಸುತಲಿದೆಯೆನಲು ॥೨೧॥

ನೆರೆದು ಬಂದರು ಹಸ್ತಿನಾಪುರ।
ದರಸುಗಳು ಹೊಲನೊಳಗೆ ಶತಸಾ।
ವಿರದ ತುರುಗಳ ಹಿಡಿದರಳಿದುದು ಗೋಪಪಡೆ ಕಾದಿ॥
ಮರಳಿಚುವೊಡೆಮ್ಮಣ್ಣ ದೇವನ।
ಧುರಕೆ ಸಾರಥಿಯಿಲ್ಲ ನೀವಾ।
ನರನ ಸಾರಥಿಯೆಂದು ಕೇಳಿದೆವೆಂದಳಿಂದುಮುಖಿ ॥೨೨॥

ಇನ್ನು ನೀವೇ ಬಲ್ಲಿರಿದೆ ನಡೆ।
ನಿನ್ನ ಮಾತನು ಮಿಾರಬಲ್ಲೆನೆ।
ಮುನ್ನ ಸಾರಥಿಯಹೆನು ನೋಡುವೆನೆನುತ ಮಹಿಲದಲಿ॥
ಬೆನ್ನಂಬಲೆಯನ್ಯೈದಲಾ ಸಂ।
ಪನ್ನ ಬಲನೋಲಗಕೆ ಬರೆ ಹ।
ರ್ಷೋನ್ನತಿಯಲುತ್ತರಕುಮಾರಕ ಕರೆದು ಮನ್ನಿಸಿದ ॥೨೩॥

ಎಲೆ ಬೃಹಂದಳೆ ತೆತ್ತುದೆನಗ।
ಗ್ಗಳೆಯರೊಳು ವಿಗ್ರಹವು ಸಾರಥಿ।
ಯಳಿದನೆನ್ನವ ನೀನು ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಸಮರದಲಿ॥
ಉಳುಹಬೇಹುದು ನೀ ಸಮರ್ಥನು।
ಫಲುಗುಣನ ಸಾರಥಿಯೆಲೈ ನೀ।
ನೊಲಿದು ಮೆಚ್ಚಲು ಕಾದು ತೋರುವೆನಹಿತಸೇನೆಯಲಿ ॥೨೪॥

ಭರತವಿದ್ಯಾವಿಷಯದಲ್ಲಿಯ।
ಪರಿಚಯಂವು ನಮಗಲ್ಲದೀ ಸಂ।
ಗರದ ಸಾರಥಿತನವ ಮರೆದೆವು ಹಲವು ಕಾಲದಲಿ॥
ಅರಿಭಟರು ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳು ನಿಲ।
ಲರಿದು ಸಾರಥಿತನದ ಕೈಮನ।
ಬರಡರಿಗೆ ಕೈಕೊಂಬುದೇ ರಣ ಸೂರೆಯಲ್ಲೆಂದ ॥೨೫॥

ಆನಿರಲು ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳು ನಿನ।
ಗೇನ ಮಾಡಲು ಬಲ್ಲರಳುಕದೆ।
ನೀನು ಸಾರಥಿಯಾಗು ನಿಮಿಷಕೆ ಗೆಲುವೆನನಿಬರನು॥
ತಾನದಾರೆಂದರಿಯೆಲಾ ಗುರು।
ಸೂನುಕರ್ಣದ್ರೋಣರೆಂಬವ।
ರಾನರಿಯದವರಲ್ಲ ಸಾರಥಿಯಾಗು ಸಾಕೆಂದ ॥೨೬॥

ಮಂಗಳಾರತಿಯೆತ್ತಿದರು ನಿಖಿ।
ಳಾಂಗನೆಯರುತ್ತರಗೆ ನಿಜಸ।
ರ್ವಾಂಗ ಶೃಂಗಾರದಲಿ ಹೊಳೆಹೊಳೆಯುತ್ತ ರಥವೇರಿ॥
ಹೊಂಗೆಲಸದೊಳು ಕವಚವನು ಪಾ।
ರ್ಥಂಗೆ ಕೊಟ್ಟನು ಜೋಡುಸೀಸಕ।
ವಂಗದೊಳಗಳವಡಿಸಿ ರಾಜಕುಮಾರನನುವಾದ ॥೨೭॥

ನರನು ತಲೆಕೆಳಗಾಗೆ ಕವಚವ।
ಧರಿಸುತಿರೆ ಕೈಹೊಯ್ದು ಘೊಳ್ಳೆಂ।
ದರಸಿಯರು ನಗೆ ನಾಚಿದಂತಿರೆ ಪಾರ್ಥ ತಲೆವಾಗಿ॥
ತಿರುಗಿ ಮೇಲ್ಮೊಗವಾಗಿ ತೊಡಲು।
ತ್ತರೆ ಬಳಿಕ ನಸುನಗಲು ಸಾರಥಿ।
ಯರಿಯ ತಪ್ಪೇನೆನುತಲುತ್ತರ ತಾನೆ ತೊಡಸಿದನು ॥೨೮॥

ಕವಚವನು ತೊಡಲರಿಯದವ ನಾ।
ಹವಕೆ ಸಾರಥಿತನವ ಮಾಡುವ।
ಹವಣು ತಾನೆಂತೆನುತ ನಕ್ಕರು ನಿಖಿಳ ರಾಣಿಯರು॥
ಬವರವನು ನಮ್ಮಣ್ಣ ಗೆಲಿದಪ।
ನವರ ಮಣಿಪರಿಧಾನವಾಭರ।
ಣವನು ಸಾರಥಿ ಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದಳು ಸರೋಜಮುಖಿ ॥೨೯॥

ನಸುನಗುತ ಕೈಕೊಂಡನರ್ಜುನ।
ನೆಸಗಿದನು ರಥವನು ಸವಿಾರನ।
ಮಿಸುಕಲೀಯದೆ ಮಿಕ್ಕು ನಡೆದವು ವಿಗಡವಾಜಿಗಳು॥
ಹೊಸಪರಿಯ ಸಾರಥಿಯಲಾ ನಮ।
ಗಸದಳವು ಸಂಗಾತ ಬರಲೆಂ।
ದುಸಿರದುಳಿದುದು ಹಿಂದೆ ಮತ್ಸ್ಯನ ಚಾತುರಂಗಬಲ ॥೩೦॥

ಎಲೆ ಪರೀಕ್ಷಿತತನಯ, ಕೇಳಾ।
ಫಲುಗುಣನು ವೇಗದಲಿ ರಥವನು।
ಕೊಳುಗುಳಕೆ ತರೆ ಕಂಡನುತ್ತರ ಮುಂದೆ ದೂರದಲಿ॥
ತಳಿತಕುಂತದ ಬಾಯಿಧಾರೆಯ।
ಹೊಳಹುಗಳ ಹೊದರೆದ್ದ ಸಿಂಧದ।
ಸೆಳೆಯ ಸೀಸುರಿಗಳ ಸುರೌದ್ರದ ಸಕಲಮೋಹರವ ॥೧೦॥

ಕರಿಘಟಾವಳಿಯೊಡ್ಡುಗಲ್ಲಿನ।
ತುರಗನಿಕರದ ತೆರೆಯ ತೇರಿನ।
ಹೊರಳಿಗಳ ಸುಳಿಯಾತಪತ್ರದ ಬಹುಳ ಬುದ್ಬುದದ॥
ನರನಿಕಾಯದ ಜಲಚರೌಘದ।
ತರದ ವಾದ್ಯಧ್ವನಿಯ ರವದು।
ಬ್ಬರದೊಳಿದ್ದುದು ಬಹಳ ಜಲನಿಧಿಯಂತೆ ಕುರುಸೇನೆ ॥೩೨॥

ಜಡಿವ ಖಡ್ಗದ ಕಿಡಿಯ ಸೇನೆಯ।
ಕಡುಹುಗಳ ಕೇಸುರಿಯ ಬಲದು!
ಗ್ಗಡದ ರಭಸದ ರೌದ್ರರವ ಛಟಛಟಿತ ನಿಸ್ವನದ॥
ಇಡಿದ ಧೂಳಿಯ ಧೂಮರಾಜಿಯ।
ಪಡೆ ವಿರಾಟನ ಮಗನ ಕಂಗಳಿ।
ಗೊಡನೊಡನೆ ದಾವಾಗ್ನಿಯಂತಿರೆ ತೋರಿತಿದಿರಿನಲಿ ॥೩೩॥

ಕಡೆಗೆ ಹಾಯ್ದುವು ಕಂಗಳೀಬಲ।
ಗಡಲ ಮನವೀಸಾಡಲಾರದು।
ಮೊಡಲುವಿಡಿದಿರಲೇನ ಕಾಣಲು ಬಾರದದ್ಭುತವ॥
ಪೊಡವಿಯಿದೊಂದುದೊ ಮೋಹರವನಿದ।
ರೊಡನೆ ಕಾದುವ ವೀರನಾತನೆ।
ವ್ಮೃಡನು ಶಿವಶಿವ ಕಾದಿ ಗೆಲಿಪೆವು ಬಲಕೆ ನಮೊ ಎಂದ ॥೩೪॥

ಹಸಿದ ಮಾರಿಯು ಕಟಕದಲಿ ಕುರಿ।
ನುಸುಳಿ ಬದುಕುವುದೇ ಬೃಹಂದಳೆ।
ಎಸಗದಿರು ತೇಜಿಗಳ ತಡೆ ಚಮ್ಮಟಿಕೆಯನು ಬಿಸುಡು॥
ಮಿಸುಕಬಹುದೇ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲನ।
ಮುಸುಕನುಗಿವವನಾರು ಕೌರವ।
ನಸಮಬಲನೈ ರಥವ ಮರಳಿಚು ಪುರಕೆ ನಡೆಯೆಂದ ॥೩೫॥

ಸಾರೆ ಬರಬರಲವನ ತನು ಮಿಗೆ।
ಭಾರಿಸಿತು ಮೈಬಿಗಿದ ರೋಮವಿ।
ಕಾರ ಮಿಗೆ ಕಾಹೇರಿತವಯವವಡಿಗಡಿಗೆ ನಡುಗಿ॥
ಭೂರಿ ಭಯ ತಾಪದಲಿ ತಾಳಿಗೆ।
ಸೇರುದೆಗೆದುದು ತುಟಿಯೊಣಗಿ ಸುಕು।
ಮಾರ ಕಣ್ಣೆವೆ ಸೀಯೆ ಕೈಯಲಿ ಮುಚ್ಚಿದನು ಮೊಗವ ॥೩೬॥

ಏಕೆ ಸಾರಥಿ, ರಥವ ಮುಂದಕೆ।
ನೂಕಿ ಗಂಟಲ ಕೊಯ್ವೆ ಸುಡುಸುಡು।
ಕಾಕನೈ ಕಣ್ಣೊಡೆಯವೇ ಕಾಣಾ ಮಹಾಬಲವಾ॥
ನಾಕನಿಳಯರಿಗರಿದು ನಿನಗೆ ವಿ।
ವೇಕವೆಳ್ಳನಿತಿಲ್ಲಲಾ ನಿಲು।
ಸಾಕು ವಾಘೆಯ ಮರಳಿ ಸೆಳೆ ತೇಜಿಗಳ ತಿರುಹೆಂದ ॥೩೭॥

ನುಡಿಯ ಕೇಳದವೋಲು ಹತ್ತೆಂ।
ಟಡಿಯನರ್ಜುನ ರಥವ ಹರಿಸಲು।
ಹಿಡಿದ ಬಿಲ್ಲಂಬುಗಳು ಬಿದ್ದುವು ಕೈಯ ನರ ತೆಗೆದು॥
ಹಿಡಿ ಹಯವ ನಿರಿಗಾರ ಸಾರಥಿ।
ನುಡಿವವರು ನಾವ್ ಹಗೆಗಳೇ ನಿನ।
ಗೊಡೆಯರಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹಕೆ ಲೇಸು ಲೇಸೆಂದ ॥೩೮॥

ಎಂದೊಡರ್ಜುನ ನಗುತ ತೇರನು।
ಮುಂದೆ ದುವ್ವಾಳಿಸಲು ಉತ್ತರ।
ಕೊಂದನೀ ಸಾರಥಿಯೆನುತ ಸಂವರಿಸಿ ಮುಂಜೆರಗ॥
ನಿಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ರಥದ ಹಿಂದಕೆ।
ಬಂದು ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿದನು ಬದುಕಿದೆ।
ವೆಂದು ನಿಟ್ಟೋಟದಲಿ ಹರಿದನು ಬಿಟ್ಟ ಮಂಡೆಯಲಿ ॥೩೯॥

ನೋಡಿದನು ಕಲಿಪಾರ್ಥನೀ।
ಕೇಡಾಡಿ ಕೆದರಿದ ಕೇಶದಲಿ ಕೈ।
ಟ್ಟೋಡುತಿರಲೆಲೆಪಾಪಿ ಹಾಯ್ದನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆನುತ॥
ಕೂಡೆ ಸೂಠಿಯೊಳಟ್ಟಲಿಳೆಯೆ।
ಲ್ಲಾಡಲಹಿಪತಿ ಕುಸಿಯಲಿತ್ತಲು।
ನೋಡಿ ಕೌರವಸೇನೆ ಕೆಡೆದುದು ನಗೆಯ ಕಡಲೊಳಗೆ ॥೪೦॥

ಎಲೆಲೆ ಕಾದಲು ಬಂದ ವೀರನ।
ಬಲುಹ ನೋಡಾ ಶಿವ ಶಿವಾ ಬೆಂ।
ಬಳಿಯಲಟ್ಟುವ ವೀರನಾವನೊ ಸುಭಟನವನಹನು॥
ತಿಳಿಯಲರಿದಿವನಾವನೋ ವೆ।
ಗ್ಗಳೆಯನಹನಾಕಾರದಲಿ ನೆರೆ।
ಫಲುಗುಣನ ಹೋಲುವನೆನುತ ಗಜಬಜಿಸಿತರಿಸೇನೆ ॥೪೧॥

ಇಟ್ಟಣಿಸಿ ನರ ನೂರುಹೆಜ್ಜೆಯೊ।
ಳಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದನಿದೇನಮಾಡಿದೆ।
ಹುಟ್ಟಿದೆಯೊ ದ್ವಿಜರಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಜಾತನೋ ಮೇಣು॥
ದಿಟ್ಟತನ ಮಿಗ ಹೆಂಗಳಿದಿರಲಿ।
ಹೊಟ್ಟುಗುಟ್ಟಿದೆ ಹಗೆಗಳಿದಿರಲಿ।
ಬಿಟ್ಟುವೋಡಿ ದುರಾತ್ಮ ಮುರಿದೆ ವಿರಾಟನನ್ವಯವ ॥೪೨॥

ಹಲುಗಿರಿದು ಬಾಯೊಳಗೆ ಬೆರಳ್ಗಳ।
ನಿಳುಹಿ ತಲೆವಾಗಿದನು ಸಾರಥಿ,
ಕಳುಹಿ ಕಳೆಯೈ ನಿನ್ನ ಬಸಿರಲಿ ಮತ್ತೆ ಬಂದವನು॥
ಕೊಳುಗುಳದೊಳೀಯೊಡ್ಡ ಮುರಿವ।
ಗ್ಗಳಿಕೆಯುಂಟೇ ರಿಪುಗಳಿಂದಲೆ।
ಕೊಲಿಸದಿರು ನೀ ಕುತ್ತಿ ಕೆಡಹು ಕಠಾರಿಯಿದೆಯೆಂದ ॥೪೩॥

ಮನದೊಳೊಡಲೊಡೆಪಂತೆ ನಗುತ।
ರ್ಜುನನು ಗಜರಿದನೆಲವೊ ಸಭೆಯುಲಿ।
ವನಜಮುಖಿಯರ ಮುಂದೆ ಸೊರಹಿದೆ ಬಾಯ್ಗೆ ಬಂದಂತೆ॥
ಅನುವರದೊಳೇನಾಯ್ತು ರಿಪುವಾ।
ಹಿನಿಯನಿರಿಯದೆ ನಾಡ ನರಿಯವೊ।
ಲೆನಗೆ ನೀ ಹಲುಗಿರಿಯೆ ಬಿಡುವೆನೆ ಕಾದು ನಡೆಯೆಂದ ॥೪೪॥

ಹೇವ ಬೇಡಾ ವೀರರೀಪರಿ।
ಜೀವಗಳ್ಳರ ಪಥವ ಹಿಡಿವರೆ।
ಸಾವಿಗಂಜುವೆನೇ ನಪುಂಸಕರೆಮ್ಮ ನೋಡೆನಲು॥
ನೀವು ವೀರರು ನೆರೆ ನಪುಂಸಕ।
ರಾವು ಸಾವವರಲ್ಲ ಲೋಕದ।
ಜೀವಗಳ್ಳರಿಗಾವು ಗುರುಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಕಳುಹೆಂದ ॥೪೫॥

ಹರುಕನೇ ನೀನೆಲವೊ ರಾಯರೊ।
ಳುರುವ ನೃಪ ನಿಮ್ಮಯ್ಯ ನಿನಗಿಂ।
ದಿರಿದು ಮೆರೆವವಸರವಲಾ ಜವ್ವನದಧರ ಧುರವ॥
ಸರಿಗಳೆಯದಪಕೀರ್ತಿ ರವಿಶಶಿ।
ಮುರಿದು ಬೀಳ್ವನ್ನಬರವೆಲೆ ನರ।
ಗುರಿಯೆ, ನಡೆ ಕಾಳೆಗಕೆನುತ ಹಿಡಿದೆಳೆದನುತ್ತರನಾ ॥೪೬॥

ಕೊಳುಗುಳದೊಳೋಡಿದರೆ ಹಜ್ಜೆಗೆ।
ಫಲ ಮಹಾಪಾತಕವು ಮುಂದಣಿ।
ಗೊಲಿದು ಹಜ್ಜೆಯನಿಡಲು ಹಜ್ಜೆಯೊಳಶ್ವಮೇಧಫಲ॥
ಅಳಿದನಾದೊಡೆ ದೇವಲೋಕದ।
ಲಲನೆಯರು ತೊತ್ತಿರು ಸುರೇಂದ್ರನು।
ನೆಲನನುಗ್ಘಡಿಸುವನು ವೀರಸ್ವರ್ಗವಹುದೆಂದ ॥೪೭॥

ಧುರದೊಳೋಡಿದ ಪಾತಕವ ಭೂ।
ಸುರರು ಕಳೆದಪರಶ್ವಮೇಧವ।
ಧರಣಿಯೊಳ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೆ ಮಾಡಬಹುದೆಮಗೆ॥
ಸುರರ ಸತಿಯರನೊಲ್ಲೆವೆಮಗೆ।
ಮ್ಮರಮನೆಯ ರಾಣಿಯರೆ ಸಾಕೆ।
ಮ್ಮರಸುತನವೇ ಇಂದ್ರಪದವಿಯು ಬಿಟ್ಟು ಕಳುಹೆಂದ ॥೪೮॥

ಆಳೊಳೊಡ್ಡುಳ್ಳವನು ಭಾರಿಯು।
ತೋಳುಗಳ ಹೊತ್ತವನು ಮಸೆಯಲಿ।
ಬಾಳೆಯರ ಮುಂದೊದರಿ ಭಾಷೆಯ ನುಡಿದು ಬಂದವನು॥
ಕೋಲನಿಕ್ಕದೆ ಗಾಯಗಾಣದೆ।
ಕಾಲ ವೇಗವ ತೋರಿದರೆ ನೀ।
ನೋಲಗದೊಳೆಂತಕಟ ನಾಚದೆ ಕುಳ್ಳಿರುವೆಯೆಂದ ॥೪೯॥

ತೆತ್ತುಕೊಂಡಾ ನಾಚುಗೆಗೆ ನೆರೆ।
ಕುತ್ತಿಕೊಳಬೇಕೆಂಬ ಗಾದೆಯು।
ನಿತ್ತ ಹೊದ್ದಿಸಬೇಡ ನಾವಂಜುವೆವು ಕಾಳಗಕೆ॥
ತೆತ್ತಿಗನು ನೀನಹಿತನಂದದಿ।
ಮಿತ್ತುವಹರೇ ನಿನಗೆ ಬೇಡಿದ।
ನಿತ್ತು ಮನ್ನಿಪೆನೆನ್ನಕೊಲಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟು ಕಳುಹೆಂದ ॥೫೦॥

ವಳಿತವನು ವಾರುವವ ಮುಕ್ತಾ।
ವಳಿಯಲಂಕಾರವನು ರಥವನು।
ಲಲನೆಯರ ನಾನೀಸಿಕೊಡುವೆನು ರಾಜಭವನದಲಿ॥
ಎಲೆ ಬೃಹಂದಳೆ ನಮ್ಮ ಬೊಪ್ಪನು।
ಸಲಹಿದಕೆ ಕಯ್ಯೊಡನೆ ತೋರುವೆ।
ಕಲುವುನವಲಾ ನಿನದ್ನೆಂದೊಡೆ ಪಾರ್ಥನಿಂತೆಂದ ॥೫೧

ಎಲವೊ, ಸಾರಥಿಯಾಗು ನಡೆ, ಬಿಡು।
ಗಳಹಿದೊಡೆ ಕಡೆವಾಯ ಕೊಯ್ವೆನು।
ಗೆಲುವೆನಪ್ರತಿಭಟನಿಕಾಯುವ ನಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷಿಯಲಿ॥
ಬಳಿಕ ನೀ ನಗು, ನಡೆಯೆನುತ ರಿಪು।
ಬಲಭಯಂಕರನುತ್ತರನ ಹೆಡ।
ದಲೆಯ ಹದರಿನೊಳೌಕಿ ತಂದನು ರಥವನೇರಿಸಿದ ॥೫೨

(ಮಹಾಭಾರತ) —ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

೨೯. ಕರ್ಣನ ಚಿತ್ತಗ್ಲಾನಿ

ಒಲಿದವರ ಜೀವಿಸುವ ಬಗೆ ತಾಂ।
ಬಲುಹು ಮುರಮಥನಂಗೆ ಮುನಿದೊಡೆ।
ತಲೆಯ ಬರೆಹವ ತೊಡೆವನಲ್ಲದೆ ಬಟಿಕ ಸೈರಿಸನು॥
ನಳಿನನಾಭನು ಭಜಕರಿಗೆ ಬೆಂ।
ಬಟಿಯ ಬಿರುದನು ಭೇದದೊಳು ಕುರು!
ಕುಲವ ಕೊಂಡನು ಕೇಳು ಜನಮೇಜಯಮಹೀಪಾಲ ॥೧

ಇನತನೂಜನ ಕೂಡೆ ಮೈದುನ।
ತನದ ಸರಸವನೆಸಗಿ ರಥದೊಳು।
ದನುಜರಿಪು ಬರಸೆಳೆದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು ಪೀಠದೊಳು॥

ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮಡಿಗಳೊಳು ಸರಿಸೇ।
ವನೆಯೆ ದೇವ ಮುರಾರಿಯಂಜುವೆ।
ನೆನಲು ತೊಡೆಸೋಂಕಿನೊಳು ಸಾರಿದು ಶೌರಿಯಿಂತೆಂದ ॥೨॥

ಭೇದವಿಲ್ಲೆಲೆ ಕರ್ಣ ನಿವ್ಮೊಳು।
ಯಾದವರು ಕೌರವರೊಳಗೆ ಸಂ।
ವಾದಿಸುವೊಡನ್ವಯಕೆ ಮೊದಲೆರಡಿಲ್ಲ ನಿನ್ನಾಣೆ॥
ಮೇದಿನೀಪತಿ ನೀನು ಚಿತ್ತದೊ।
ಳಾದುದಿಲ್ಲಱವೆನುತೆ ದಾನವ।
ಸೂದನನು ರವಿಸುತನ ಕಿವಿಯೊಳು ಬಿತ್ತಿದನು ಭವವ ॥೩॥

ದಾನವಾಂತಕ ಬೆಸಸು ವಂಶವಿ।
ಹೀನನನು ನಿಮ್ಮಡಿಗಳೊಡನೆ ಸ।
ಮಾನಿಸುವರೇ ಸಾಕೆನುತೆ ತಲೆವಾಗಿ ಕೈಮುಗಿಯೆ॥
ಮಾನನಿಧಿಯೆನ್ನಾಣೆ ಬಾರೈ।
ನೀನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹವಣೆ ವರ।
ಭಾನುವಂಶಲಲಾಮ ನೀಂ ರಾಮಂಗೆ ಸರಿಯೆಂದ ॥೪॥

ಕಳೆದುಕೊಂಡನು ವೀಳಯವನಂ।
ಜುಳಿಯೊಳಾತಂಗಿತ್ತು ಕರ್ಣನ।
ಕೆಲಕೆ ಬರಸೆಳೆದವನ ಕರದೊಳು ಕರತಳವನಿಕ್ಕಿ॥
ಎಲೆ ದಿವಾಕರತನಯ। ನಿನ್ನಯ।
ಕುಲವನಱಯೆಯಲಾ ಸುಯೋಧನ।
ನೊಳು ವೃಥಾ ಸೇವಕತನದೊಳಿಹುದುಚಿತವಲ್ಲೆಂದ ॥೫॥

ಲಲನೆ ತಾಂಪಡೆದೈದುಮಂತ್ರಂ।
ಗಳೊಳು ಮೊದಲಿಗ ನೀನು ನಿನ್ನಯ।
ಬಳಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರದೇವ ಮೂಱನೆಯಾತ ಕಲಿಭೀಮ॥

ಫಲುಗುಣನು ನಾಲ್ಕನೆಯೊಳೈದನೆ।
ಯೊಳು ನಕುಲಸಹದೇವರಾದರು।
ಬಳಿಕ ಮಾದ್ರೀದೇವಿಯಲ್ಲಿಯುದೊಂದು ಮಂತ್ರದೊಳು ॥೬

ಅದಱೀಪಾಂಡವರೊಳೈವರ।
ಮೊದಲಿಗನು ನೀನಿರಲು ಧರಣಿಯು।
ಕದನವಿತ್ತಂಡಕ್ಕೆ ಕಾಮಿತವಲ್ಲ ಭಾವಿಸಲು॥
ಇದು ನಿದಾನವು ಕರ್ಣ ನಿನ್ನ।
ಭ್ಯುದಯವನೆ ಬಯಸುವೆನು ನಿನ್ನಯ
ಪದಕೆ ಕೆಡಹುವೆನ್ನೈವರನು ಬಹುದೆನ್ನ ಸಂಗಾತ ॥೭

ನಿನಗೆ ಹಸ್ತಿನಪುರದ ರಾಜ್ಯದ।
ಘನತೆಯನು ಮಾಡುವೆನು ಕೌರವ।
ಜನಪಪಾಂಡವಜನಪರೋಲೈಸುವರು ಗದ್ದುಗೆಯ॥
ನಿನಗೆ ಕಿಂಕರರೆರಡುಸಂತತಿ।
ಯೆನಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ನೀನು ದುರ್ಯೋ।
ಧನನ ಬಾಯ್ದಂಬುಲಕೆ ಕೈಯಾನುವರೆ ಹೇಟಿಂದ ॥೮

ಎಡದ ಮೆಯ್ಯೊಳು ಕೌರವೇಂದ್ರನ।
ಗಡಣ ಬಲದೊಳು ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ।
ಗಡಣವಿದಿರೊಳು ಮಾದ್ರ ಮಾಗಧ ಯಾದವಾದಿಗಳು॥
ನಡುವೆ ನೀನೋಲಗದೊಳೊಪ್ಪುವ।
ಕಡುವಿಲಾಸವ ಬಿಸುಟು ಕುರುಪತಿ।
ನುಡಿಯೆ ಜೀಯ ಹಸಾದವೆಂಬುದು ಕಷ್ಟ ನಿನಗೆಂದ ॥೯

ಶೌರಿಯುದೊಳಿದಿರಿಲ್ಲ ಕುಲದೊಳು।
ಸೂರಿಯನ ಸುತನೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದ।
ವೀರರಗ್ಗದ ಪಾಂಡುತನಯರು ನಿನ್ನ ವೈಭವಕೆ

ಆರು ಸರಿಯೈ ಕರ್ಣ ನಡೆ ನಡೆ।
ಧಾರಿಣೀಪತಿಯಾಗು ನೀನಿರೆ।
ವೈರವಿತ್ತಂಡಕ್ಕೆ ಬಳಿಕಿಲ್ಲೆಂದನಸುರಾರಿ ॥೧೦॥

ಕೊರಳ ಸೆರೆ ಹಿಗ್ಗಿದುವು ದೃಗುಜಲ।
ಪುರವಣಿಸೆ ಕಡುನೊಂದನಕಟಾ।
ಕುರುಪತಿಗೆ ಕೇಡಾದುದೆಂದನು ತನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ॥
ಹರಿಯು ಹಗೆ ಹೊಗೆದೋರಿದುರುಹದೆ।
ಬಳಿಕೆ ಹೋಹುದೆ ತನ್ನ ಜನನವ।
ನಱುಹಿ ಕೊಂದನು ಹಲವು ಮಾತೇನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ ॥೧೧॥

ಕಾದಿಕೊಲುವೊಡೆ ಪಾಂಡುಸುತರು ಸ।
ಹೋದರರು ಕೊಲಲಿಲ್ಲ ಕೊಲ್ಲದೆ।
ಕಾದೆನಾದೊಡೆ ಕೌರವಂಗವನಿಯೊಳು ಹೊಗಲಿಲ್ಲ॥
ಭೇದದೊಳು ಹೊಕ್ಕಿರಿದನೋ ಮಧು
ಸೂದನನು ತಾನಕಟೆನುತೆ ಚಿಂ।
ತೋದಧಿಯೊಳದ್ದಂತೆ ಮೌನದೊಳಿರ್ದನಾ ಕರ್ಣ ॥೧೨॥

ಏನು ಹೇಳಯ್ಯ ಕರ್ಣ ಚಿತ್ತ।
ಗ್ಲಾನಿಯಾವುದು ನಿನಗೆ ಕುಂತೀ।
ಸೂನುಗಳ ಬೆಸಗೆಯ್ಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೇರದೇ ಮನಕೆ॥
ಹಾನಿಯಿಲ್ಲೆನ್ನಾಣೆ ನುಡಿ ದು।
ರ್ಮಾನವೇತಕೆ ಮರಳುತನ ಬೇ।
ಡಾನು ನಿನ್ನ ಪದಶೆಯು ಬಯಸುವನಲ್ಲ ಕೇಳೆಂದ ॥೧೩॥

ಮರುಳು ಮಾಧವ ಸಕಲ ರಾಜ್ಯದ।
ಸಿರಿಗೆ ಸೋಲುವನಲ್ಲ ಕೌಂತೇ।
ಯರು ಸುಯೋಧನರೆನಗೆ ಬೆಸಗೈವಲ್ಲಿ ಮಾನವಿಲ್ಲ॥

ಹೊರೆದ ದಾತಾರಂಗೆ ರಿಪುಗಳ।
ಶಿರವನರಿದೊಪ್ಪಿಸುವೆನೆಂಬೀ।
ಭರದೊಳಿರ್ದೆನು ಕೌರವೇಂದ್ರನ ಕೊಂದೆ ನೀನೆಂದ ॥೧೪॥

ಒಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದರೆಂಬ ಕಥನವ।
ನೆಡೆಗುಡದೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ ಪಾಂಡವ।
ರಡಗು ಬಾಣಕೆ ಬಲಿಯೆನಿಪ್ಪೀಫಲವ ಮಾಣಿಸಿದೆ॥
ನುಡಿದು ಫಲವೇನಿನ್ನು ಕೌರವ।
ರೊಡೆಯನಾದಂತಹೆನು ಬಾರೆನು।
ಪೊಡವಿಯೊಳು ನೀಂ ಹರಹಿಕೊಳು ನಿನ್ನವರ ನಿಲಿಸೆಂದ ॥೧೫॥

ಹಲವು ಮಾತೇನಖಿಲ ಜನಕೆ।
ನ್ನಳಿವು ಸೊಗಸದು ಕೌರವೇಶ್ವರ।
ನೊಲವು ತಪ್ಪಿಸೆ ಭುವನದೊಳಗೆನಗಾಪ್ತಜನವಿಲ್ಲ॥
ಸಲಹಿದನು ಮನ್ನಣೆಯೊಳೆನಗ।
ಗ್ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲದೆ ಹೀನವೃತ್ತಿಯ।
ಬಳಸಿ ನಡೆಸನು ಕೌರವೇಂದ್ರನನೆಂತು ಮಱೆದಿಹೆನು ॥೧೬॥

ನೋಡಿ ದಣಿಯನು ನಿಚ್ಚವುಚಿತವ।
ಮಾಡಿ ದಣಿಯನು ಬಿರುದ ಹೊಗಳಿಸಿ।
ಹಾಡಿ ದಣಿಯನು ಮಾನನಿಧಿಯನದೆಂತು ಮಱೆದಪೆನು॥
ಕಾಡಲಾಗದು ಕೃಷ್ಣ ಖಾತಿಯ।
ಮಾಡಲಾಗದು ಬಂದನಾದೊಡೆ।
ರೂಢಿ ಮೆಚ್ಚದು ಕೌರವನ ಹಗೆ ಹರಿಬವೆನಗೆಂದ ॥೧೭॥

ವೀರ ಕೌರವರಾಯನೇದಾ।
ತಾರನಾತನ ಹಗೆಯೆಹಗೆ ಕೈ।
ವಾರವೇ ಕೈವಾರವಾದಂತಹೆನು ಕುರುನೃಪತಿ॥

ಶೌರಿ ಕೇಳ್ಳೈ ನಾಳೆ ಸಮರದ।
ಭಾರದೊಳು ತೋಱುವೆನು ನಿಜಭುಜ।
ಶೌರಿಯದ ಸಂಪನ್ನತೆಯನಾ ಪಾಂಡುತನಯರೊಳು ॥೧೮॥

ಅರುಣಜಲದಾಜ್ಯದೊಳು ಬಂಬಲು।
ಗರುಳಚರುವಿನೊಳೆಲುವಿನೊಟ್ಟಲ।
ಬೆರಳ ಸಮಿಧೆಯೊಳಡಗಿನಖಿಳಾಹುತಿಯ ರಚನೆಯೊಳು॥
ನರಕಪಾಲದ ಪಾತ್ರೆಯೊಳು ನಿಡು।
ದೆರಳೆಗಳ ಕೇಶದ ಸುದಭಾರ್ಂ।
ಕುರದೊಳಾಹವಯಜ್ಞ ದೀಕ್ಷಿತನಹೆನು ತಾನೆಂದ ॥೧೯॥

ಮಾರಿಗೌತಣವಾಯ್ತು ನಾಳಿನ।
ಭಾರತವು ಬಹುಜೀವಹರವೀ।
ಕೌರವನ ರುಣಹಿಂಗೆ ರಣದೊಳು ಸುಭಟಕೋಟಿಯನು॥
ತೀಱಿಸಿಯೆ ಪತಿಯುವಸರಕ್ಕೈ ಶ।
ರೀರವನು ನೂಕುವೆನು ನಿನ್ನಯ।
ಧೀರರೈವರ ನೋಯಿಸೆನು ರಾಜೀವಸಖನಾಣೆ ॥೨೦॥

ಎನಲು ಕರ್ಣ್ಣನ ದೃಢವ ಕಂಡನು।
ಮನದೊಳುತ್ಸಾಹಿಸಿದನಾದಡೆ।
ಯನುಜರೈವರ ಹದನು ನಿನ್ನದು ಬಲುಹಮಾಡಿದಡೆ॥
ಮನಕೆ ಖತಿಯಹುದಱುಹದಿರ್ದಡೆ।
ತನಗೆ ಗುಣವಲ್ಲೆಂಬ ಕಾರಣ।
ವಿನಿತನಾನಱುಹಿದೆನು ನೀಂ ಸುಖಿಯಾಗು ಹೋಗೆಂದ ॥೨೧॥

ಬಂದಡೊಳ್ಳಿತು ಬಾರದಿರ್ದಡೆ।
ಕಂದ ಕೇಳ್ಳೆ ಮಧುರ ವಚನದೆ।
ಮಂದಮತಿಯನು ತಿಳುಹಿ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನು॥

ಇಂದು ಕೊಡಿಸುವುದುಚಿತ ಸಂಪ್ರತಿ।
ಗಿಂದು ಸೇರಿಸು ನಿನ್ನ ಮಾತನು।
ಹಿಂದುಗಳೆಯನು ಕೌರವೇಶ್ವರನೆಂದನಸುರಾರಿ ॥೨೨॥

ಮುಸೆದುದಿತ್ತಂಡಕ್ಕೆ ಮತ್ಸರ।
ವಸಮಸಂಗರರೀಗ ಸಂಧಿಯು।
ನುಸಿರಿದಡೆ ಮನಗಾಣನೇ ಕೌರವ ಮಹೀಶ್ವರನು॥
ವಿಷಮನಹ ಕಟ್ಬಾಳು ಮಂತ್ರವ।
ನೆಸಗಲಾಗದು ತನ್ನ ಬೀರಕೆ।
ಮುಸುಳಹುದು ಮುರವೈರಿ ಸಂಧಿಯನಱಿಯೆನಾನೆಂದ ॥೨೩॥

ಕಳುಹಬೇಹುದು ದೇವ ದಿನಪತಿ।
ಯಿೞಿದನಪರಾಂಬುಧಿಗೆ ಸಂಪ್ರತಿ।
ಯೞಿದ ಹೊತ್ತಿಂದೀಗ ನೆಟ್ಟನೆ ನೀವು ಪಾಂಡವರು॥
ಹ.ಲುಸರವಿ ಹಾವಹುದು ಹುತ್ತಿನ।
ಬೞಿಯೊಳಿರಲಜ್ಞರಿಗೆ ಹಿಸುಣರ।
ಬಳಕೆ ಹೊಗುವುದು ಕಳುಹಬೇಕೆಂದಂಘ್ರಿಗೆರಗಿದನು ॥೨೪॥

ಬೀೞುಕೊಂಡನು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ವಿ।
ಶಾಲಮತಿ ಚಿಂತಿಸಿದನಾ ಸಿರಿ।
ಲೋಲ ಮಾಡಿದ ಮಂತ್ರ ಮನದೊಳು ನಟ್ಟು ಬೇರ್ವರಿಯೆ॥
ಕಾಳುಮಾಡಿದನಕಟ ಕುರುಪತಿ।
ಬಾೞಲಱಿಯದೆ ಕೆಟ್ಟನೀಗೋ।
ಪಾಲ ಬಱಿದೇ ಬಿಡನು ಜೀವವ ಕೊಳ್ಳದಿರನೆಂದ ॥೨೫॥

(ಮಹಾಭಾರತ) —ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

೩೦. ನಳನ ವಿಕಾರರೂಪ

ಕೇಳು ಕುಂತೀತನಯ ನಿಷಧನೃ।
ಪಾಲನಿತ್ತಲು ಮಱೆದು ಮಲಗಿದ।
ಬಾಲೆಯನು ಬಿಟ್ಟಡವಿಯಲಿ ಪೊಱಮಟ್ಟನಾಶ್ರಮುವ॥
ಕಾಲವಾತನ ಕೀಳುಮಾಡಿತು।
ಶೂಲಪಾಣಿಯೆ ಬಲ್ಲ ನಳಭೂ।
ಪಾಲಕನ ವಿಧಿಯೇನನೆಂಬೆನು ಬಂದನಡವಿಯಲಿ ॥೧॥

ವನಿತೆ ಮಲಗಿಹಳೋ ಅಧೈರ್ಯದಿ।
ನೆನೆವಳೋ ದೈವವನು ಮನದಲಿ।
ಕನಸ ಕಂಡೇಳುವಳೊ ಕಾಣದೆ ಹಲವ ಹಂಬಲಿಸಿ॥
ಕನಲಿ ವಿಧಿಯನು ಬಯ್ವಳೋ ಕಂ।
ಬನಿಯ ಸುರಿವಳೊ ಶೋಕದಲಿ ನಿಜ।
ತನುವ ಬಿಡುವಳೊ ಕಾಂತೆಯೆಂತಿಹಳೆನುತ ಬಿಸುಸುಯ್ದ ॥೨॥

ಸುತರ ಪರರೆಡೆಗಿತ್ತು ನಂಬಿದ।
ಸತಿಯ ತಂದಡವಿಯಲಿ ಮಲಗಿಸಿ।
ಮತಿವಿಕಳನಾದೆನು ಪುರಾಕೃತಕರ್ಮಫಲವೈಸೆ॥
ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಾರುಂಟೆನ್ನವೊಲು ನಿಜ।
ಸತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದ ಬಾಹಿರರು ಎಂ।
ದತಿಶಯದ ಶೋಕದಲಿ ನಡೆದನು ಶಿವ ಶಿವಾಯೆನುತ ॥೩॥

ಲೋಕದೊಳಗಗ್ಗಳೆಯ ಮಹಿಪರ।
ನೇಕರವರೊಳಗಾರನೊಲ್ಲದೆ।
ನೂಕಿ ತನ್ನನೆ ಒಲಿದು ಕೈಕೊಂಡಳು ಸರೋಜಮುಖಿ॥

ಆಕೆಯಗಲಿದ ಪಾತಕನು ತಾ।
ನೇಕೆ ಧರೆಯೊಳು ಶಿವಶಿವಾಯೆಂ।
ದಾಕಮಲಲೋಚನೆಗೆ ಮಱುಗಿದನರಸ ಕೇಳೆಂದ ॥೪

ಈ ಪರಿಯೊಳತಿಶೋಕದಿಂದ ಪ್ರ।
ಲಾಪಿಸುತಲಾನೃಪತಿ ಹೆಚ್ಚಿದ।
ತಾಪದಲಿ ಕಡುನೊಂದು ಬಳಲಿದ ತನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ॥
ಶ್ರೀಪತಿಯ ನೆನೆಯುತ್ತ ಹೃದಯದ।
ತಾಪದೊಳು ಬರುತಿರಲು ಮುಂದೆ ಸ।
ಮೀಪದೊಳು ಹುತವಹನ ಮಹಿಮೆಯ ಕಂಡನವನೀಶ ॥೫

ಬಿದಿರಮೆಳೆ ಧಗಧಗಿಸೆ ಘನಹೆ।
ಬ್ಬಿದಿರು ಛಟಛಟಯೆನಲುವುರಿಯೊಳು।
ಕದಳಿಗಳು ಸಿಮಿಸಿಮಿಸೆ ತರುಗಳನುರುಹಿ ಮೆಳೆಗಳೊಳು॥
ಗಡಗದಿಸೆ ಗುಹೆಗಳಲಿ ಮೃಗತತಿ।
ಬೆದಱಿ ಹಾಯ್ದುವು ಪಕ್ಷಿಸಂಕುಲ।
ಮುದುರಿದುವು ಗರಿಸಹಿತ ಬೆಂದಾ ವನದ ಮಧ್ಯದಲಿ ॥೬

ತೆಗೆದು ಹಾಯ್ದುವು ಸಿಂಹಶಾರ್ದೂ।
ಲಗಳು ಕರಿಗಳ ಹಿಂಡು ನಾನಾ।
ಮೃಗಗಳಗಣಿತ ಬೆಂದು ಬಿದ್ದುವು ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲಿ॥
ಚಿಗಿದು ಹಾಯ್ದುಱಿ ಗಂಡಭೇರುಂ।
ಡಗಳು ಮೊದಲಾದಖಿಳಮೃಗಪ।
ಕ್ಷಿಗಳು ಕೆಡೆದುವು ಕಿಚ್ಚಿನೊಳಗವನೀಶ ಕೇಳೆಂದ ॥೭

ಪ್ರಳಯದಿನದಲಿ ಸುಳಿವ ಬಡಬಾ
ಸಲನ ಪರಿಯಿಂ ವನವ ಸುಡತಲಿ।
ಸುಳಿಸುಳಿಯುತಾಹಾರಗೊಳುತಿರಲಲ್ಲಿ ದನಿಯಾಯ್ತು॥
ಸಿಲುಕಿದೆನು ಪಾವಕನೊಳೆನ್ನನು।
ವೊಲಿದು ಹಾ ನೃಪಕುಲಶಿರೋಮಣಿ।
ಕಳೆದು ಬಿಡಿಸೈ ಸುಕೃತ ನಿನಗಹುದೆಂದುದಾ ನಿನದ ॥೮॥

ಆಗಲಾ ದನಿಗೇಳಿ ನೃಪತಿ ಸ।
ರಾಗದಿಂದಲಿ ಬಂದು ಹೊಕ್ಕನು।
ಕೂಗಿದವರಾರೆನುತ ಬರುತಿರೆ ಕಂಡನುರಗಪತಿ॥
ಹೋಗುತಿದೆಯೆನ್ನಸುವು ಸಲಹು ಷ।
ಡಾಗಮಜ್ಞ ನೃಪಾಲ ಎನಲಾ।
ಭೋಗಿಯನು ಕಂಡರಸ ನೀನಾರೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡ ॥೯॥

ಉರಗಪತಿ ಕರ್ಕೋಟಕನು ನಾ।
ನರಸ ಕೇಳೈ ಬನದೊಳಿರುತಿರೆ।
ಪರಮಋುಷಿ ಬಂದೆನ್ನ ತಾಗಿದನಂದು ಖಾತಿಯಲಿ॥
ಕರೆದು ಕೊಟ್ಟನು ಶಾಪವನು ಸಂ।
ಚರಿಸದಂತಿರೆಯೆನಗೆಯಿದು ಪರಿ।
ಹರವದೆಂದಿಗೆ ಮುನಿಪ ಕರುಣಿಪುದೆಂದೊಡಿಂತೆಂದ ॥೧೦॥

ಇರಲಿರಲು ಕಾಲಾಂತರಕೆ ಭೂ।
ವರನು ನಳನೃಪನಿಲ್ಲಿಗೆಯ್ದುವ।
ಧರಣಿಪನ ಕರಕಮಲ ಸೋಂಕಲು ಶಾಪವಿದು ಬಳಿಕ॥
ಪರಿಹರಿಪುದೆನೆ ಮುನಿಯ ವಚನದಿ।
ಬರವ ಹಾರೈಸಿದೆನು ಬಂದೈ।
ಕರುಣದಿಂದಗ್ನಿಯನು ಪರಿಹರಿಸೆಂದನುರಗಪತಿ ॥೧೧॥

ಕರುಣದಲಿ ನೃಪ ಭೀತಿಗೊಳ್ಳದೆ।
ಯುರಗಪತಿಯನು ತೆಗೆಯುತನಲನ।
ವುರಿಯ ತಪ್ಪಿಸಿ ತಂದು ಸರಸಿಯ ತಡಿಯೊಳುಪಚರಿಸೆ॥
ಕರವಿಡಿದು ಧರಣಿಪನ ಕಚ್ಚಿದೊ।
ಡುರವಣಿಸಿ ವಿಷವೇಱೆ ನೃಪತಿಯ।
ಪರಮತೇಜದ ದೇಹ ಕೆಟ್ಟಿತು ವಿಕೃತರೂಪಾಗಿ ॥೧೨॥

ಅಡ್ಡವೋರೆಯ ಗಂಟುಮೂಗಿನ।
ಜಡ್ಡು ದೇಹದ ಗುಜ್ಜು ಗೊರಲಿನ।
ದೊಡ್ಡ ಕೈಕಾಲುಗಳ ವುದುರಿದ ರೋಮಮಿಾಸೆಗಳ॥
ದೊಡ್ಡಹೊಟ್ಟೆಯ ಗೂನುಬೆನ್ನಿನ।
ಗಿಡ್ಡರೂಪಿನ ಹಱಕುಗಡ್ಡದ।
ಹೆಡ್ಡನಾದ ಕುರೂಪಿತನದಲಿ ನೃಪತಿ ವಿಷದಿಂದ ॥೧೩॥

ಮಾರನಾಕಾರದ ನೃಪಾಲಕ।
ಕ್ರೂರರೂಪಾದನು ಪುರಾಕೃತ।
ಮಿಾರಲಾರಳವೆಂದು ನುಡಿದನು ತನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ॥
ತೋರ ಮಾಣಿಕವೆಂದು ಪಿಡಿದರೆ।
ಭೂರಿಕೆಂಡವಿದಾಯ್ತು ಹರಹರ।
ಕ್ರೂರಜಂತುಗಳೊಡನೆ ಸಖತನ ಫಲಿಸಿತೆನಗೆಂದ ॥೧೪॥

ಮುನ್ನ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಫಲವಿದು।
ಬೆನ್ನ ಬಿಡುವುದೆಯುರಗಪತಿ ಕೇ।
ಳಿನ್ನು ನೋಯಲದೇಕೆ ತಾನೇ ಪಾಪಿಯಾದೆನಲಾ॥
ಪನ್ನಗಾರಿಧ್ವಜನ ಕೃಪೆ ತನ।
ಗಿನ್ನು ತಪ್ಪಿದ ಬಳಿಕ ಲೋಕದೊ!
ಳಿನ್ನು ಸೈರಿಸಲಾರವಶವೆಂದೆನುತ ಮಱುಗಿದನು ॥೧೫

ಏಕೆ ನೃಪತಿ ವೃಥಾ ಮನೋವ್ಯಥೆ।
ಕಾಕು ಬಳಲಬು ಬೇಡ ನೀನವಿ।
ವೇಕಿಯೋ ಸಾಕಿನ್ನು ನಿನಗುಪಕಾರವಂಜದಿರು॥
ಲೋಕ ನಿನ್ನನು ಕಾಣದಂತಿರ।
ಬೇಕೆನ:ತಲೇಱಿಸಿದೆ ಗರಳವ।
ನೇಕವುಪಕಾರಂಗಳಹವಿದಱಿಂದ ನಿನಗೆಂದ ॥೧೬॥

ಜನಪ ಕೇಳೈ ಧರೆಗೆ ಋತುಪ।
ರ್ಣನು ಮಹಾರಾಜೇಂದ್ರ ಗುಣನಿಧಿ।
ಯಿನಕುಲಾಂಬುಧಿಚಂದ್ರನಾತನ ಪುರವಯೋಧ್ಯೆಯದು॥
ನಿನಗೆ ಬಹುದಕ್ಷದ ಹೃದಯವಾ।
ತನಲಿ ನೀನವಗಶ್ವಹೃದಯವ।
ನನುಗೊಳಿಸು ಸಾಕಿನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ ಹೋಗೆಂದ ॥೧೭॥

ಪೊಡವಿಪನನೋಲೈಸು ತುರಗವ।
ಪಿಡಿದು ಬಾಹುಕನೆಂಬ ನಾಮದಿ।
ನಡಸು ರಥವನು ಹೀನವೃತ್ತಿಯದಲ್ಲ ನಿನಗಿನ್ನು॥
ಬಿಡದು ಮುನ್ನಿನ ರೂಪು ಬೇಕಾ।
ದೊಡೆ ನೆನಹುದಾಪಕ್ಷಿಗಳ ಹ।
ಚ್ಚಡನನೀವುವು ಧರಿಸಲಡಗುವುದೀ ಕುರೂಪಿತನ ॥೧೮॥

ಪರಮಸತ್ಯವ್ರತನೆ ಕೇಳ್ ಪು।
ಷ್ಕರನ ಗೆಲಿದುನ್ನತದ ರಾಜ್ಯದ।
ಸಿರಿಸಹಿತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾಳುವೆ ನಿನ್ನ ಸತಿಸಹಿತ॥
ವರವನಿತ್ತೆನು ನಿನಗೆಯೆಂದುಪ।
ಚರಿಸಿ ಕರ್ಕೋಟಕನು ನಳನೃಪ।
ಗಱುಹುತಾಕ್ಷಣ ಮಾಯವಾದನು ರಾಯಕೇಳೆಂದ ॥೧೯॥

(ನಳಚರಿತ್ರೆ) —ಕನಕದಾಸ

೩೧. ದೈವಮಾಯೆ

ನೀ ಮಾಯೆಯೊಳಗೊ ನಿನ್ನೊಳು ಮಾಯೆಯೊ।
ನೀ ದೇಹದೊಳಗೊ ನಿನ್ನೊಳು ದೇಹವೊ ॥ಪ॥

ಬಯಲೊಳಗೆ ಆಲಯವೊ ಆಲಯದೊಳಗೆ ಬಯಲೊ।
ಬಯಲು ಆಲಯವೆರಡು ನಯನದೊಳಗೊ॥
ನಯನ ಬುದ್ಧಿಯವೊಳಗೊ ಬುದ್ಧಿ ನಯನದೊಳಗೊ।
ನಯನಬುದ್ಧಿಗಳೆರಡು ನಿನ್ನೊಳಗೊ ಹರಿಯೆ ॥೧॥

ಸವಿಯು ಸಕ್ಕರೆಯೊಳಗೊ ಸಕ್ಕರೆಯು ಸವಿಯೊಳಗೊ॥
ಸವಿಯು ಸಕ್ಕರೆಯೆರಡು ಜಿಹ್ವೆಯೊಳಗೊ॥
ಜಿಹ್ವೆಬುದ್ಧಿಯವೊಳಗೊ ಬುದ್ಧಿ ಜಿಹ್ವೆಯವೊಳಗೊ।
ಜಿಹ್ವೆ ಬುದ್ಧಿಗಳೆರಡು ನಿನ್ನೊಳಗೊ ಹರಿಯೆ ॥೨॥

ಕುಸುಮದೊಳು ಗಂಧವೋ ಗಂಧದೊಳು ಕುಸುಮವೊ।
ಕುಸುಮಗಂಧಗಳೆರಡು ಘ್ರಾಣದೊಳಗೊ॥
ಅಸಮಭವ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ ನಿನ್ನ।
ಉಸುರಲೆನವಶವೆ ನಿನ್ನೊಳು ಸಕಲ ಹರಿಯೆ ॥೩॥

—ಕನಕದಾಸ

೩೨. ಆರು ಒಲಿದರೇನು!

ಆರು ಒಲಿದರೇನು ನಮಗಿನ್ನಾರು ಮುನಿದರೇನು।
ಕ್ಷೀರಸಾಗರಶಾಯಿಯಾದವನ ಸೇರಿದಂಥ ಹರಿದಾಸರಿಗೆ ॥ಪ॥

ಊರನಾಳುವ ದೊರೆಗಳು ನಮ್ಮನು। ದೂರ ಅಟ್ಟಿದರೇನು।
ಘೋರಾರಣ್ಯದಿ ತಿರುಗುವ ಮೃಗಗಳು। ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿದರೇನು॥
ಮಾರಿಹಿಂಡು ಮತ್ತೆ ಮುಸುಕಿನ ದಂಡು। ಮೈಗೆ ಮುತ್ತಿದರೇನು।
ವಾರಿಜನಾಭನ ವಸುದೇವಸುತನ। ಸೇರಿದಂಥ ಹರಿದಾಸರಿಗೆ ॥೧॥

ಹಡೆದಾ ತಾಯಿತಂದೆ ನಮ್ಮೊಳು। ಅಹಿತವ ಮಾಡಿದರೇನು।
ಮಡದಿಯು ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯ ನಂಟರು। ಮುನಿಸುಗೊಂಡರಿನ್ನೇನು॥
ಒಡನೆ ಆಡುವಾ ಗೆಳೆಯರು ನಮ್ಮೊಳು। ವೈರವ ಬಳಸಿದರೇನು।
ಕಡಲಶಯನ-ಕರುಣಾನಿಧಿ ನಾಮವು। ಒಡಲೊಗಿಹ ಹರಿದಾಸರಿಗೆ ॥೨॥

ಕಾನನದೊಳು ಹರಿದಾಡುವ ಸರ್ಪವು। ಕಾಲಿಗೆ ಸುತ್ತಿದರೇನು।
ಜೇನಿನಂದದಲಿ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಂಗಳು। ಚರ್ಮಕೆ ಮುತ್ತಿದರೇನು।
ಭಾನುನಂದನನ ಬುಧಮಂಗಳರಾ। ಬಲವು ತಪ್ಪಿದರೆಯೇನು।
ದೀನನಾಥ ಶ್ರೀಪುರಂದರವಿಠಲನ। ಧ್ಯಾನವುಳ್ಳ ಹರಿದಾಸರಿಗೆ ॥೩॥

—ಪುರಂದರದಾಸ

೩೩. ಬಿನ್ನಹಕೆ ಬಾಯಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ!

ಬಿನ್ನಹಕೆ ಬಾಯಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ।
ಅನ್ನಂತ ಅಪರಾಧ ಎನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುತಿರಲು ॥ಪ॥

ಶಿಶುಮೋಹ ಸತಿಮೋಹ ಜನನಿ-ಜನಕರ ಮೋಹ।
ರಸಿಕಮಿತ್ರರ ಮೋಹ ರಾಜಮೋಹ।
ಪಶುಮೋಹ ಭೂಮೋಹ ಬಂಧುವರ್ಗದ ಮೋಹ।
ಅಸುರಾರಿ ಇವುಗಳಿಂ ನಿನ್ನ ಮರೆತಿಹೆನು ॥೧॥

ಅನ್ನಮದ ಅರ್ಥಮದವಖಿಳವೈಭವದ ಮದ।
ಘನ್ನಪ್ರಾಯದ ರೂಪಬಲದ ಮದವು॥
ಇನ್ನು ಸತ್ವದ ಮದವು ಧಾತ್ರಿವಶವಾದ ಮದ।
ಚೆನ್ನ ತನಗೆದುರಿಲ್ಲವೆಂತೆಂಬ ಮದಗಳಿಂ ॥೨॥

ಇಷ್ಟು ದೊರಕಿದರೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಬೇಕೆಂಬಾಶೆ॥
ಅಷ್ಟು ದೊರಕಿದರು ಇನ್ನಷ್ಟರಾಶೆ॥
ಕಷ್ಟಬೇಡೆಂಬಾಸೆ ಕಡುಸುಖವ ಕಾಂಬಾಶೆ।
ನಷ್ಟಜೀವನದಾಶೆ ಪುರಂದರ ವಿಠಲಾ ॥೩॥

--ಪುರಂದರದಾಸ

೩೪. ಬಿಡುಬಾಹ್ಯದೊಳು ಡಂಭವ!

ಬಿಡುಬಾಹ್ಯದೊಳು ಡಂಭವ। ಮಾನಸದೊಳ।
ಗೆಡೆವಿಡಿದಿರು ಶಂಭುವ ॥ಪಲ್ಲ॥

ಒಡಲೊಳು ವಂಚಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಕೀರ್ತಿಯ।
ಪಡೆದರೆ ಶಿವ ನಿನಗೊಲಿವನೆ ಮರುಳೆ ॥ಅ. ಪ.॥

ಜನಮೆಚ್ಚೆ ನಡೆಕೊಂಡರೇನುಂಟು ಲೋಕದಿ।
ಮನಮೆಚ್ಚೆ ನಡೆಕೊಂಬುವುದೆ ಚೆಂದವು॥
ಜನರೇನು ಬಲ್ಲರು ಒಳಗಾಗೋ ಕೃತ್ಯವ।
ಮನವರಿಯದ ಕಳ್ಳತನವಿಲ್ಲವಲ್ಲ ॥೧॥

ಜನರು ಮೆಚ್ಚುತೆ ನಿನ್ನ ಕೈಲಾಸಕೊಯ್ವರೆ।
ಜನ ಮೆಚ್ಚದಿರೆ ಶಿವ ಬಿಡುತಿಹನೆ॥
ಜನರಿಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನು ದೊಡ್ಡಾತನೆಂದರೆ।
ಚಿನುಮಯ ಶಿವನೇನಲ್ಲರಿಯನೆ ಮರುಳೆ ॥೨॥

ಮನದೊಳು ಶಿವ ತಾನೆ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿಹ।
ಮನ ಮೆಚ್ಚೆ ನಡೆದರೆ ಶಿವ ಮೆಚ್ಚುವ॥
ಮನಕಂಜಿ ನಡೆಯದೆ ಜನಕಂಜಿ ನಡೆದರೆ।
ಮನದಾಣ್ಮ ಗುರುಸಿದ್ಧ ಮರೆಯಾಗುವನಲ್ಲ ॥೩॥

—ಸರ್ಪಭೂಷಣ ಶಿವಯೋಗಿ

೩೬. ನಾಟಕಶಾಲೆ

ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯಂತಿಂತಿರ್ದುದೆಂದು ಕ।
ರ್ಣಾಟಸಿಪೇಳಲಾನರಿಯೆ॥
ಕೋಟಿ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಸುರರ ವಿಮಾನಕೆ।
ಸಾಟಿಯೆಂದಾಡಿ ಬಿಡುವೆನು ॥೧

ಮಿಸುನಿಗಂಬಗಳಿಂದ ಮಿಸುನಿಗೋಡೆಗಳಿಂದ।
ವಸುಮಣಿಗಳ ತೋಲೆಯಿಂದ॥
ಮಸುಳದಿರುಳು ಪಗಲೆನ್ನದೆ ತಣ್ಪಿನ।
ಬಿಸಿಲ ಕರೆವುದನೇನೆಂಬೆ ॥೨

ಸಿರಿಗಂಪು ಕುಂಕುಮ ಪನ್ನೀರು ಸಾದು ಕ।
ತ್ತುರಿಯ ಸಾರಣೆ ಚಳೆಯುಗಳಾ॥
ಪೊರಪಿಂದ ಸ್ವರ್ಗದ ಕಂಪ ತುಂಬಿದ ಹೊನ್ನ।
ಕರಡಿಯಂತೊಪ್ಪುತಿಹುದು ॥೩

ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಪದ ಕುಚ್ಚಿಂದ।
ಪುಷ್ಪೋಪಹಾರಗಳಿಂದ॥
ಪುಷ್ಪಾಸ್ತ್ರನಾಡುವ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯು।
ಪುಷ್ಪಿನಲುರುಹಿ ಕಳೆವುದು ॥೪

ಮೇಲು ಕಟ್ಟಿನ ಝಲ್ಲಿಗಳು ನೆಲ ಕಟ್ಟಿನ।
ನೀಲ ರತ್ನದೊಳು ಮಾರ್ಪೊಳೆಯೆ॥
ಸಾಲು ಬೆಳ್ನೊರೆಯೆದ್ದ ಮಡುವೆಂಬ ಶಂಕೆಯು।
ನೇಳಿಸುತಿಹುದು ನೋಳ್ಪರಿಗೆ ॥೫

ಮುತ್ತಿನ ಕುಚ್ಚು ಮಾಣಿಕಗಳ ಮಾಲೆ ಮೇ।
ಲೆತ್ತಿರ್ದು ಕೆಳಗೆ ಬಿಂಬಿಸಲು॥
ಮುತ್ತು ಮಾಣಿಕವನೀ ಮನೆಯೊಳೇತಕೆ ತಂದು।
ಬಿತ್ತಿದರೆಂಬವೊಲಿಹುದು ॥೬॥

ಚಕಚಕಿಸುತ ರನ್ನಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಲ್ಲಿ।
ಮಕರಿಸೆ ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ॥
ಅಕಳಂಕ ಚಂದ್ರಲೋಕವೊಯೆನೆ ನೃಪನ ನಾ।
ಟಕಶಾಲೆ ಮೆರೆವುದೇನೆಂಬೆ ॥೭॥

ಪಟ್ಟೆಪರ್ವತದ ಮೇಲ್ಗಟ್ಟನ ಬೊಂಬೆಗ।
ಳೊಟ್ಟು ಮಾರ್ಪೊಳೆಯೆ ಭೂಮಿಯೊಳು॥
ಇಟ್ಟಣಿಸಿದ್ದುದು ಜನವೆಂದು ಹೊಸಬರು।
ಮೆಟ್ಟದೆ ನಿಲ್ವರಂಚಿನೊಳು ॥೮॥

ಧರೆಗೆ ವಿಸ್ಮಯವಾದ ನಾಟಕಶಾಲೆಯೊ।
ಳರಸನೋಲಗವಾಗಲೊಡನೆ॥
ಬರುತಿದ್ದರುಚಿತ ಕಲಾವಿದರೆಸೆವ ಸಿಂ।
ಗರಗೂಡಿ ಘನ್ಮೆನುತಾಗ ॥೯॥

ರಾಜಕುಮಾರರು ರಸಿಕರು ಬುಧರಧಿ।
ರಾಜರು ಕವಿಗಮಕಿಗಳು॥
ತೇಜಸ್ವರೈತಂದು ಭರತರಾಜನ ಕಂಡು।
ತೇಜದೊಳೊಲ್ದು ಕುಳಿತರು ॥೧೦॥

ತೆರೆಸೇಲೆ ಮರೆಯೊಳಾ ತೆರೆದ ಗವಾಕ್ಷದೊ।
ಳೊರೆದು ನೋಡುತ ಬಾಹ್ಯ ಜನವಾ॥

ಅರಸಿಯರಿದ್ದರು ಭೂಪಾಲನೆಡಬಲ।
ದೆರಡು ಪಕ್ಕದೊಳು ಸಾಲಾಗಿ ॥೧

ಒಲೆಯದಿರೊತ್ತದಿರೊಯ್ಯಾರದೊಳು ಕುಳ್ಳಿ
ರುಲಿಯದಿರಲ್ಲಲ್ಲಿರೆಂದು॥
ಸುಳಿದು ಕಟ್ಟಿಗೆಕಾರರೆಲ್ಲರ ತರವರಿ।
ದೊಳುನುಡಿದೋರಿ ತಿದ್ದಿದರು ॥೧

ಪರಿಮಳದಿಂದುಚಿತಾಸನದಿಂದ ಕ।
ಪ್ಪುರ ವೀಳೆಯದಿಂದ ಸಭೆಯಾ॥
ತರವರಿದು ಮನ್ನಿಸಿದರು ಪರಿಚಾರ।
ಕರು ರಾಯನನುಮತದಿಂದ ॥೧

(ಭರತೇಶ ವೈಭವ) —ರತ್ನಾಕರವ

೩೬. ಕಲ್ಯಾಣ ದೇಶ

ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಬೆಳಿಗಳಿಂ ಮೆಬಿಗಳಿಂ
ದಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ನೆಜಿವ ತಳಗಳಿಂ ಕೊಳಗಳಿಂ।
ದಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ರನ್ನದರೆಗಳಿಂ ಕೆಜಿಗಳಿಂ
ಪರಿವ ಕಾಲುವೆಗಳಿಂದ॥
ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ತೋರ್ಪ ಗಿರಿಗಳಿಂ ಕರಿಗಳಿಂ।
ದಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ನೆಜಿದ ಶುಕಗಳಿಂ ಪಿಕಗಳಿಂ।
ದಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಗವಾಸ್ಪದಗಳಿಂ ನದಗಳಿಂ
ದಾದೇಶವೊಪ್ಪಿರ್ಪುದು ॥

ಕಂಜಕುಮುದಂಗಳಿಲ್ಲದ ಸರಂ ಸರದಿಂದ।
ರಂಜಿಸದ ಶುಕಪಿಕಂ ಶುಕಪಿಕಂಗಳಿಗೆ ಫಲ।
ಮಂಜರಿಯನೀಯದಿಹ ಮಾವು ಮಾವುಗಳನ
ಪ್ಪದಬಳ್ಳಿಬಳ್ಳಿಗಳೊಳು॥
ಮಂಜುಳಧ್ವನಿಗೊಡದ ಪಜಮೆ ಪಜಮೆಗೆ ಸಂತ।
ಸಂ ಜನಿಸದರಲರಲ ನವಪರಿಮಳಂಗಳಿಂ।
ದಂ ಜಡಿಯದೆಳಗಾಳಿಯೆಳಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದಿಹ
ಬನವಿಲ್ಲವಾನಾಡೊಳು ॥೨॥

ದೇವಮಾತೃಕನದೀಮಾತೃಕದೊಳಂ ಬೆಳೆವು।
ದಾವ ಚೋದ್ಯಂ ಗಿಳಿ ಕದರ್ುಂಕಿದೊಡೆ ಬಿದ್ದಿನಿದು।
ಮಾವಣ್ಣ ತನಿರಸದ ಕಾಲ್ಗಳಂ ಬೆಳೆವುವಾ
ಗಾಳಿಯಲೆದೋಸರಿಸುವ॥
ತೀವಿದೆಳನೀರ ಕಬ್ಬಿನಸಾರದಿಂ ಬೆಳೆವು।
ದಾವಗಂ ಪಾಮರೀಮುಖಶಶಿಗೊಸರ್ವಿಂದು।
ಗ್ರಾವನಿರ್ಮಳ ಜಲದ ಪೂರದಿಂ ಬೆಳೆಯುತಿಹ
ಶಾಲಿಗಳ್ ಕಣ್ಗೆಸೆದುವು ॥೩॥

ಪಲವುಕಾಲಂ ಬೆಳೆದಿದೇಂ ಫಲಂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ।
ತಲೆಗೊಯ್ಸಿಕೊಂಬುದೆಂದು ಬಿಡದೆನುತ ನಾಣ್ಚಿ।
ತಲೆವಾಗಿದುವೊ ಪುತ್ರಮೋಹದಿಂ ಪ್ರತಿದಿನಂ
ತನ್ನ ನೋವಂ ನೋಡದೆ॥
ಸಲಹಿದೀ ಭೂದೇವಿಗಂ ನಮಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂ।
ನಲಿದು ಬಾಗಿದುವೊ ಪೇಟಿಂಬಿನಂ ಕಿಕ್ಕಿಱಿದ।
ಫಲಭಾರದಿಂ ಕೊರಳ್ವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿರ್ದ
ಶಾಲಿಗಳ್ ಕರಮೆಸೆದುವು ॥೪॥

ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಗಾಣದೊಳಱೆದು।
ಹಿಂಡಿ ರಸಮಂ ತೆಗೆದು ಕಾಸಿಕಾಲ್ದುಳಿಯಲ್ಕೆ।
ಖಂಡಶರ್ಕರೆಯಾದುವೇಗೈದೊಡಂ ಸುಗುಣ
ಮಂ ಬಿಡದ ಸುಜನರಂತೆ॥

ದಿಂಡುರುಳ್ಚಿದೆವಾಳ್ದಗಿದಿರಾದರಂ ಸುಕೋ।
ದಂಡರೂಪಿಂ ಸ್ವಾಮಿಹಿತಕೆಂದು ತಮ್ಮೊಳು।
ದ್ದಂಡತೆಯ ಬಿರುದೆತ್ತಿತೆನೆ ಸೋಗೆವೆಸುರ ಕ
ಬ್ಬಿನಕೊಂಬು ಕಣ್ಗೆಸೆದುದು ॥೫॥

ಸುರಿದ ಶ್ಯಾಲನ್ನ ರಾಶಿಗಳ ಘೃತಪೂರಿತದ।
ಹರವಿಗಳ ಸೂಪಾದಿಶಕಸಂತತಿಯ ಪರಿ।
ಪರಿಯಪಚ್ಚಡಿಯುಪ್ಪುಗಾಯ್ ಭಕ್ಷ್ಯಪರಮಾನ್ನ
ಬಹುವಿಧದ ಸಿಯ್ಕರಣೆಯ॥
ತರತರೆದ ದಧಿದುಗ್ಧ ತಕ್ರದಿಂ ಪುದಿದ ಕೊ।
ಪ್ಪರಿಗೆಗಳನುಂಡುಂಡು ಪೋಪ ನಡೆತಪ್ಪ ಪಥಿ।
ಕರ ನೆಱವಿಗಳ ಸತ್ರದಾಲಯಂ ರಂಜಿಸಿದು
ದಾಪಥದೊಳೇನೆಂಬೆನು ॥೬॥

ಮುಂತೆಸೆದುದಾಗಳಾ ಘನವಿಭವದಿಂ ಮುಕ್ತಿ।
ಕಾಂತೆಯರ ಮನೆಯಂತೆ ಪುಣ್ಯದಾಲಯದಂತೆ।
ಸಂತತಂ ಶೈವನೇಮದ ಕೋಶಗೃಹದಂತೆ।
ಧರೆಯ ಮುಖಕಮಲದಂತೆ॥
ತಿಂತಿಣಿಯೊಳೆಸೆವ ಸೌಧಂಗಳ ಮರೀಚಿ ಗಗ।
ನಾಂತಮಂ ಚುಂಬಿಸಲ್ ಸಕಲ ಸೌಭಾಗ್ಯಮಂ।
ತಾಂ ತಳೆದ ಪಟ್ಟಣಂ ಕಲ್ಯಾಣಮೆಸೆವ ಜಾ
ಣರ ತಾಣವೊಪ್ಪಿರ್ದುದು ॥೭॥

ಪೊಸತೆಂಗು ಕೌಂಗು ಪೇರಿಳೆ ಕಿತ್ತಿಳೆಗಳು ಶೋ।
ಭಿಸುವಂಚೆ ಕೊಂಚೆ ಪೊಪ್ಪುಡ ಗಿಳಿವಿಂಡು ರಂ।
ಜಿಸುವ ಕಾದಲರೆಲರ್ ಸವಿವಾವು ಪೂವು ಬಕು
ಳಂ ಮುಕುಳವೊಪ್ಪುವ ಕೊಳಂ॥

ಮಿಸುಪ ನಳಿನಂ ಪುಳಿನವುಂ ತುಂಬಿ ತುಂಬಿ ರಾ।
ಜಿಸುವಶೋಕಂ ಕೋಕವಾದಾಡಿವುಂ ಹಿಮಂ।
ಬೆಸೆಗೊಂಪು ಸೊಂಪು ಪೆಂಪಿಂದಾಪುರೋಪವನ
ಮೆಸೆದಿರ್ದುದೇನೆಂಬೆನು ॥೭॥

ನವಿಲ ನಟನೆಯೆ ನರ್ತನಂ ಮೊಱೆವ ತುಂಬಿಗಳ।
ರವಮೆ ಗೀತಂ ಕೋಕಿಲ ಧ್ವನಿಯೆ ವಾದ್ಯಮೊ।
ಪ್ಪುವ ಮರುತನಿಂ ಕೆದರ್ವ ಕುಸುಮಂಗಳೆಸೆವ ಪು
ಷ್ಪಾಂಜಲಿಗಳಂದವಾಗೆ॥

ನವಪಾತ್ರಮಂ ವಸಂತಂ ತಿದ್ದಿ ತದಂಗ
ಭವನ ಮುಂದಾಡಿಸಲ್ ಸವೆದಿರ್ದ ಸಲ್ಲಾಸ್ಯ।
ಭವನದಂತೊಪ್ಪಿರ್ದುದುಪವನಂ ಜನಪದದ
ಜನರಿಗಚ್ಚರಿಯಿೂಯುತ ॥೯॥

ಸರಸಿಯೊಳಗಾಡುವರಸಂಚೆಯಿಂ ಕೊಂಚೆಯಿಂ।
ಬಱಿವ ಮುಗುಳ್ಗೆಱಗುವ ಮದಾಳಿಯಿಂ ಗಾಳಿಯಿಂ।
ವರಫಲವನುಂಬ ಪೊಕ್ಕುಳಿಗಳಿಂ ಗಿಳಿಗಳಿಂ
ಲತೆವನೆಗಳೋವರಿಯೊಳು॥

ಹರುಷದಿಂದೊಪ್ಪುವ ಜನಾಳಿಯಿಂ ಕೇಳಿಯಿಂ।
ಮೊಱೆವ ನಾನಾಪಕ್ಷಿ ಜಾಳದಿಂ ಮೇಳದಿಂ।
ಪರಲ್ವ ಪೂಗಳ ಸೊಗಸುಗಂಪಿನಿಂ ಪೆಂಪಿನಿಂ
ವನವನಂಗಳ್ ಮೆಱೆದುವು ॥೧೦॥

ಅಲ್ಲಗಲ್ಲಿಗೆ ಲತಾ ಮಂಟಪಂಗಳು ನೋಡ।
ಲಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ತಳಿರ ಚಪ್ಪರಂಗಳು ಬಟಿ।
ಕ್ಯಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಫೂಗಳಿಂ ಸಮೆದು ತೋರ್ಪ ಚಾ
ವಡಿ ಮಲಗುವಮಾಡಂಗಳು॥

ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಡುವೆಟ್ಟು ತಳಿರಯ್ಯಲೆಗ।
ಳಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪನ್ನೀರ ಕಾಲ್ಗಳಜವಟ್ಟಿಗೆಗ।
ಳೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳಿಂತು ಸಾಹಸ್ರಯೋಜನವನಂ
ಕಣ್ಗೆಸೆದುದೇನೆಂಬೆನು ||೧೧||

ತಳಿರ ಗುಡಿ ತೋರಣಾದ ಸಾಲ್ಗಳಿಂದೆಡೆಗೆಡೆಗೆ।
ತೊಳಪ ಮುಕುಳದ ಮಕರತೋರಣಗಳಿಂದೆ ಪೂ।
ಗಳ ಕುಱುಜು ದೊಡ್ಡ ಮೇರುಗಳಿಂದವಱನೆಲೆ
ನೆಲೆಗಳೊಳು ಕಂಗೊಳಿಸುವ॥
ನಲಿದು ನರ್ತಿಸುವ ಪೂವಲಿಗೆದ್ದರ್ವ ಕಲಿತ ಪರಿ।
ಮಳಜಲಂಗಳನೆ ಜೀರ್ಕೊಳವಿಯಿಂದಿಸುವ ಪೂ।
ಗಳ ಬೊಂಬೆಗಳ ಸಾಲ್ಗಳಿಂದ ಚೆಲ್ವಾದುದಾ
ಬನಮದೇಂ ವರ್ಣಿಸುವೆನು ||೧೨||

(ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ) ...ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ

೩೭. ಕಾಳಿಯ ಮರ್ದನ

ಮತ್ತೆ ಗೋಪಕುಮಾರಕರು ಸಹಿ।
ತುತ್ತಮಾಮಳಕೀರ್ತಿ ತುರುಗಳ।
ವೊತ್ತ ಸಹಿತಾಡುತ್ತ ವೃಂದಾರಕವನಾಂತರಕೆ॥
ತತ್ತ್ವನಿಧಿ ಗೋಪಿಯರ ಕಂಗಳು।
ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳೊಡನೊಡನೆ ಕಳು।
ಹುತ್ತ ಬರೆ ಕರುಣಾಳು ಬಿಜಯಂಗೈದನೊಲವಿನಲಿ ॥೧॥

ಹಿಂದಿರಿಸಿ ಬಲರಾಮನನು ಗೋ।
ವಿಂದನಾಡುತ ತುರುಸಹಿತ ಮ।
ಧ್ಯಂದಿನದ ವೇಳೆಯಲಿ ನಲಿದಾ ಗೋವಳರು ಸಹಿತ॥
ಬಂದನಾ ಕಾಳಿಯ ಮಹೋರಗ।
ಮಂದಿರದ ದುಸ್ಸಹವೆನಿಪ ಕಾ।
ಳಿಂದಿಗಾಗಿತ್ತಡಿಯ ವಿಷದಿಂದುರಿವ ಜಲದೆಡೆಗೆ ॥೨॥

ಬಿಸಿಲಝಳದಲಿ ನೀರಡಿಸಿ ಪಶು।
ವಿಸರ ಕವಿದುದುವುರಗರಾಜನ।
ವಿಷದ ಮಡುವಿನ ದೆಸೆಗೆ ಗೋಪಕುಮಾರಕರು ಸಹಿತ॥
ಅಸುರರಿಪುವಿನ ಕೃಪೆಯನರಿನೀ।
ಕ್ಷಿಸುವವೋಲುದಕವನು ಕುಡಿಕುಡಿ।
ದಸುವ ನೀಗಿದರರ್ಭಕರು ತುರುವಿಂಡುಗಳು ಸಹಿತ ॥೩॥

ಮೇಲೆ ಹಾರುವ ವಿಹಗನಿವಹದ।
ಜ್ವಾಲೆಯಲಿ ಗರಿಸೀದು ಜಲದಲಿ।
ಬೀಳುವುವು ತತ್ತೀರವನತರುನಿಕರವುರಿಹೊಯ್ದು॥

ಹೇಳಲೇನೊಣಗಿರಲು ನೋಡದೆ।
ಬಾಲಕರು ತುರುವಿಂಡುಸಹಿತ ಕ।
ರಾಳವಿಷಜಲಪಾನಮೂರ್ಛಿತರಾದರಾಕ್ಷಣಕೆ ||೪||

ಕಂಡನಾ ಕೋಳಾಹಳದ ತುರು।
ವಿಂಡುಗಳ ನಾಶವನು ಗೋಪರ।
ತಂಡದಸುಸಂಕ್ಷಯವನಕಟಕಟೇನಿದೇನೆನುತ॥
ಕಂಡು ನಿಜದೃಷ್ಟಿಯಲಿ ಕಾಲನ।
ದಂಡವೀ ಜಲವಾಯ್ತು ಜೀವನ।
ಕೊಂಡುದಿದೆಲಾ ಹಾಯೆನುತ ನೋಡಿದನು ಕರುಣದಲಿ ||೫||

ನೋಡಿದಾಗಳೆ ಶಿಶುಪಶುಗಳನು।
ಕೂಡೆ ಪಸರಿಸಿ ಬಿಗಿದ ನಿದ್ದೆಯು।
ಕೇಡನಲಿ ವೈಮುರಿದು ಕಂದೆರದಂತೆ ತಮತಮಗೆ॥
ಆಡುತಿದ್ದರು ತುರುಸಹಿತ ದಿಟ।
ನೋಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೋಟಿಯ।
ಮಾಡಳೇನಜಮಾಯೆಯಾವನ ನಯನಸಂಜ್ಞೆಯಲಿ ||೬||

ಕೆಟ್ಟುದೀಪರಿಯಕಟಕಟ ಗಡಿ।
ಗೆಟ್ಟ ಜಲಚರನಿಕರವನು ನೆರೆ।
ಸುಟ್ಟುದೀವನತರುಗಳುರಿವುತ್ತಿವೆ ವಿಷಾಗ್ನಿಯಲಿ॥
ಮುಟ್ಟಿದವರಿಂಗೀ ಹದನು ಕೈ।
ಯಟ್ಟುತಿದೆಲಾ ಪಾಪಿಯನು ಯೆ।
ಬ್ಬಟ್ಟಿದಲ್ಲದೆ ನದಿಯ ಜಲವಿದು ಸೇವ್ಯವಲ್ಲೆಂದ ||೭||

ಮಜ್ಜನನವಿದು ಸಕಲ ಲೋಕದ।
ಸಜ್ಜನಾನುಗ್ರಹಕೆ ಕಾರಣ।
ದುರ್ಜನರ ನಿಗ್ರಹಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮತ್ತಿಂದು॥

ವರ್ಜಿಸಿದಡಿದನಾರು ಮಾಡುವ।
ಸಜ್ಜನಾನುಗ್ರಾಹಕರು ದಿಟ।
ಕಬ್ಜಜಾದಿಮಹೇಶರಿದಕೆ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲೆಂದ ||೮||

ಎನುತ ಮನದಲಿ ನೋಡಿ ಕರುಣಾ।
ವನಧಿ ಪೀತಾಂಬರದ ಸೆರಗನು।
ಕನಕರಶನಾಬದ್ಧದಲಿ ರಂಜಿಸಲು ಬಿಗಿದುಟ್ಟು॥
ದನುಜರಿಪು ಕರುಳೋಳಿಗಳನೊ।
ಯ್ಯನೆ ತೆಗೆದುಬಿಗಿದೆಸೆವ ಮುಡಿಗಂ।
ಟಿನಲಿ ನೇವರಿಸಿದನು ಮಿಗೆ ಮುಂಗೈಯ ಕಂಕಣವ ||೯||

ವಿಷಜಲಾಶಯದಂತರದಲೊಂ।
ದೆಸೆವ ಕಡಹದತರು ಮಹಾದ್ರುಮ।
ವಸಮವೆನೆ ಪಲ್ಲವಿಸಿ ಮುಗಿಲುದ್ದದಲಿ ಬೆಳೆದಿರಲು॥
ಅಸುರರಿಪು ನಗುತಡರಿದನು ಪದ।
ಬಿಸರುಹಂಗಳು ಕೆಂಪಡರಲಾ।
ಗಸದಲಮರಾವಳಿಯುಘೇಯೆನಲಾ ಮಹಾದ್ರುಮವ ||೧೦||

ಗಂಡುಗಲಿಗಳ ದೇವನೊಡರಿಸಿ।
ದಂಡೆಯನು ಬೊಬ್ಬಿರಿದು ಮರದಿಂ।
ದಿಂಡುವಾಯ್ದನು ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷಣವೆನಿಪ ಮಡುವಿನಲಿ॥
ಕಂಡು ಸುರರಂಬರದಲದನಾ।
ಖಂಡಲಾದ್ಯರು ತಮತಮಗೆ ಭಯ।
ಗೊಂಡು ಮರುಗಿದರರಿಯದವರನುಪಮನ ಮಹಿಮೆಗಳ ||೧೧||

ಕೀರಿ ಹಾಯ್ದಡೆ ವಿಷದ ಮಡುವದು।
ನೂರು ಬಿಲ್ಲಂತರ ದಡಕೆ ನೀ।
ರೇರಲುಕ್ಕಿತು ಬಹುಳತರನಿರ್ಘೋಷದಲಿ ಜಡಿದು॥

ಕಾರಿದನು ಕಡುಗನಲಿದಹಿತಪತಿ।
ಘೋರ ವಿಷವನು ಭುವನಜನಸಂ।
ಹಾರಸಮಯವಿದಾಯ್ತೆನಲು ಬೆದರಿಸಿತು ಮೂಜಗವ ||೧೨||

ಮತ್ತಗಜದಂದಲಿ ತೋಳ್ಗಳ।
ನೆತ್ತಿ ಹೊಡೆವುತ್ತಡಿಗಡಿಗೆ ಕಲ।
ಕುತ್ತ ಮಂದರದಂತೆ ಮಂದರಧಾರಿ ಮುರಿಮುರಿದು॥
ಸುತ್ತಿಸುಳಿವುತ್ತಿರಲು ಕಾಳಿಯ।
ದೆತ್ತಣದು ಬಲು ರಭಸವೆನುತು।
ದ್ವೃತ್ತಫಣಮಂಡಲದಲಾಲಿಸಿದನು ಮಹಾರವವ ||೧೩||

ನೋಡಲರಿದಮರರಿಗೆ ತನ್ನಯ।
ಬೀಡನಿದನಾ ವಿಹಗಪತಿ ಮಾ।
ತಾಡಲಾರನು ಮಿಕ್ಕವರುಯಿಾ ವಿಷದ ಮಡುವಿನಲಿ॥
ಕೂಡಲಮ್ಮುವರುಂಟೆ ಹೋ ಕೋ।
ಲಾಡುವವರಾರೋ ದುರಾತ್ಮರ।
ನೋಡುವೆನು ತಾನದನೆನುತ್ತುರಗೇಂದ್ರನೈತಂದ ||೧೪||

ಕ್ಷೀರವಾರಿಧಿಶಯನನಾ ವಿಷ।
ವಾರಿ ಕೇಳಿಯಲಿರಲು ಕಾಣುತ।
ಚಾರುಚರಣಾಂಬುಜದ ತಳವನುದಾರರೇಖೆಗಳ॥
ವೀರಬಾಲಕನಾರೆನುತ ಕಾ।
ಳೋರಗನು ಕಮನೀಯ ಮೂರ್ತಿಯ।
ಭೂರಿತೇಜವನಾವರಿಸುತ್ತೈತಂದನುರೆ ಮುನಿದು ||೧೫||
ಊರಿವರ್ಮಂಗಳನು ಭುವನಾ।
ಧಾರಮೂರ್ತಿಯನೊಂದಧಿಕವಹ।
ನೂರ ಮುಖದಲಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡೊಳಗಿಕ್ಕಿ ತೆಕ್ಕೆಯಲಿ॥

ತೋರಿದನು ನಿಜವಿಷದ ವೀರ್ಯದ।
ಸಾರತರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನು ದು।
ರ್ವಾರನಿಖಿಳೇಶ್ವರನೊಡನೆ ನಾಗೇಂದ್ರನುರೆ ಮುನಿದು ॥೧೬॥

ಇತ್ತಲುರಗನ ಬಂಧದಲಿ ಹರಿ।
ಮೂರ್ತಿ ಮುಳುಗಿರೆ ಕಾಣುತಾ ತಡಿ।
ಯತ್ತಲಾ ಕೆಳೆಯರು ನಿಜಾತ್ಮಪ್ರಾಣನಾಥನನು॥
ಎತ್ತಲೇನಾದನೊಯೆನುತ ವೊಗ।
ವೆತ್ತಿ ನೋಡುತ ನೋಡುತವನಿಯು।
ಲತ್ತು ಕೆಡೆದರು ಮೂರ್ಛೆಯಲಿ ಗೋಪಾಲಬಾಲಕರು ॥೧೭॥

ಏನನೆಂಬೆನು ಭೂಪ ಮನ ದು।
ಮ್ಮಾನದಲಿ ಪಶುಗಳು ಸಹಿತ ಕೃ।
ಷ್ಣಾನನಾರ್ಪಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಲಿವೊಗುವಶ್ರು ಪೂರದಲಿ॥
ಕಾನನದ ಚಿತ್ರದವೊಲುತ್ಕಟ।
ದೀನ ಭಾವವ ತಳೆದು ಮೂರ್ಛಾ।
ಧೀನವೃತ್ತಿಗಳಾಗಿ ಮಿಡುಕುತ ನಿಂದರೀಕ್ಷಿಸುತ ॥೧೮॥

ತೋರಿದುವು ಗೋಕುಲದಲತ್ತಲು।
ವೂರುವೆರೆದುತ್ಪಾತವವನಿಯು।
ನೋರು ಗುಡಿಸುವವೋಲು ನಭದಲಿ ಧರೆಯಲಾತ್ಮನಲಿ॥
ದೂರಿದುವು ಕಾನನದಲೊಬ್ಬನೆ।
ಬೇರೆ ರಾಮುನನುಳಿದು ಹರಿತುರು।
ಗಾರರೊಡನೈದಿದುದನರಿದಳಲಿದುದು ಜನನಿವಹ ॥೧೯॥

ಪ್ರಳಯದುತ್ಪಾತಂಗಳಾರಿಂ।
ಗಳಿವ ತರುವುವೊ ಹಾಯೆನುತ ಗೋ।
ಕುಲದ ಜನ ತನತನಗೆ ವಿಗತಪ್ರಾಣರಾದಂತೆ॥

ನಿಳಯುವನು ಸೊರವಂಟು ಹರಿಯುಳ।
ದುಳಿವರಾವಲ್ಲಿನುತ ಹೊರವಂ।
ಟಳುತ ನಡೆದುದು ಕೂಡೆ ವೃಂದಾವನಕೆ ಕಳವಳಿಸಿ ॥೨೦॥

ಮುಂದೆ ತುರುಗಳ ಹಜ್ಜೆಗೊಂಡಾ।
ನಂದ ಗೋಪಾದ್ಯಖಿಳ ಗೋಪರ।
ವೃಂದವಾಗೋಪಾಂಗನೆಯರಾಬಾಲವೃದ್ಧಜನ॥
ಸಂದಣಿಸಿ ನಡೆತಂದುದಾ ಕಾ।
ಳಿಂದಿಗೇಳುತ ಬೀಳುತಾ ಗೋ।
ವಿಂದ ಮೂರ್ತಿಯನೀಕ್ಷಿಸುವ ಮನದೊಂದು ತವಕದಲಿ ॥೨೧॥

ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಮೆರೆವ ಹರಿಪದ।
ಪಲ್ಲವದ ವಜ್ರಾಂಕುಶಧ್ವಜ।
ಸಲ್ಲಲಿತ ರೇಖೆಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಳುತ್ತ॥
ನಿಲ್ಲದೈದಿದರರರಸುತರಸುತ।
ಹಳ್ಳಿಯವರಾಮ್ನಾಯ ತತ್ತ್ವವ।
ಬಲ್ಲಿರೆಂದಾ ವನದ ತರುಲತೆಗಳನು ಬೆಸಗೊಳುತ ॥೨೨॥

ಬೇಗೆಯಲಿ ಬಿದ್ದಂತೆ ಜನ ನದಿ।
ಗಾಗಿ ಹರಿತಂದಾ ಜಲಾಂತದ।
ಭೋಗಿ ಭೋಗಪರೀತನಾಗಿಹ ಕೃಷ್ಣನನು ಕಂಡು॥
ನೀಗಿದರು ಜೀವವನು ಜಾತವಿ।
ಯೋಗದಲಿ ಗೋ ಗೋಪನಿಕರದ।
ಸಾಗರದ ಸಂಕ್ರಂದಿತವ ಲಾಲಿಸುತ ಮೂರ್ಛೆಯಲಿ ॥೨೩॥

ಗೋಪಿಯರು ಗೋವಿಂದಮೂರ್ತಿಯ।
ರೂಪ ಗುಣ ಸೌಂದರ್ಯ ಮಧುರಾ।
ಳಾಪವನು ನೆನವುತ್ತ ಕಂಬನಿಗಡಲಲಾಳುತ್ತ॥

ತಾಪತಪ್ತೆಯರಾಗಿ ಭುವನಕ।
ಳಾಪಹಾಳಾಯ್ತೆನುತ ಕಂಡಾ।
ಶ್ರೀಪತಿಯು ದುಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರುಗಿದರಂದು ಮರುಕೊಳಿಸಿ ॥೨೪॥

ಬಾಯಿಬಿಡುತ್ತೈತಂದರಂದಾ।
ಸ್ತ್ರೀಯರಳಲುವ ನಂದಗೋಪಿಯು।
ಕಾಯದಲಿ ಕಾಯುವನು ಕೆಡಹಿ ಸಮಾನದುಃಖದಲಿ॥
ಬೇಯಲೊಡಲೊಡನೊಡನೆ ಮೂರ್ಛೇ।
ಪಾಯೆದಲಿ ಹಲುಬುತ್ತ ಹರಿಯನು।
ಸಾಯಲನುಗೈವುತ್ತಲಿರ್ದುದು ಸಕಲ ಜನನಿವಹ ॥೨೫॥

ಏಕೆ ಜೀವನವತ್ವ ನಮಗಿ।
ನ್ನೇಕೆ ನಮಗೀ ವಿಭವ ಸಾಕಿ।
ನ್ನೇಕೆ ಗೋಕುಲ ಕೃಷ್ಣನೆಂಬನು ಹೋಗಿ ನಾವೇಕೆ॥
ಏಕೆ ಲೋಕವಿದಿನ್ನು ಕೃಷ್ಣನ।
ಲೋಕವೇ ನಿಜಲೋಕವೆಮಗೆಂ।
ದಾಕುಳಿಯರಳವಳಿದು ಬಿದ್ದರು ಧರೆಗೆ ಮೂರ್ಛೆಯಲಿ ॥೨೬॥

ಇರಲು ಕಾಣುತ ಕೃಷ್ಣನಾನಿಜ।
ಶರಣಜನದಾಯಾಸ ಪಾರಂ।
ಪರೆಯನಾ ಗೋಕುಲದ ದುಸ್ಸಹವೆಸಿಪ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯು॥
ನರರ ಲೀಲೆಯ ನಾಟಕವನನು।
ಕರಿಸಿ ಮೈಮುರಿದಂತೆ ನಿಮಿಷಾಂ।
ತರಕೆ ಮೈಮುರಿದೆಪ್ಪನುಗ್ರೋರಗನ ಬಂಧನವ ॥೨೭॥

ಅಸುರರಿಪು ಮೈಮುರಿಯಲಾ ಶಿಶು।
ಪಶುಗಳಸುಗಳು ಸಹಿತ ಗೋಕುಲ।
ದಸುವ ಮುರಿದೊಡಲೊಳಗೆ ಮುಸಗಿದರೊಡನೆ ಮುಸಗಿದುದು॥

ನಸುನಗುತ ಹರಿ ನೋಡಲಾನನ।
ವಿಸರ ವಿಕಸಿತವಾಯ್ತು ಜೀವ।
ಪ್ರಸರ ಚೇತನಮೂರ್ತಿ ಹರಿಯೆಂಬುದನು ತೋರ್ಪಂತೆ ॥೨೮॥

ಜರೆದು ಹರಿ ಮೈಮುರಿದು ನಿಲೆ ಬಿಗಿ।
ದುರಗನೊಡಲಿನ ಬಂಧವನು ಬಿಡೆ।
ಬಿರಿದು ಬಿಸುಟೆಳಲುತ್ತ ಮಿಗೆ ಕಡುನೊಂದು ಹರೆ ಸಾರ್ದು॥
ಉರುಹುವಂತೀರೇಳು ಜಗವನು।
ಧರಧರದನೂರೊಂದು ಮುಖದಿಂ।
ದುರಗನುರೆಯುಗುಳುತ್ತಲಿರ್ದನು ಹಲವು ಕಂಗಳಲಿ ॥೨೯॥

ಕೆರಳಿ ನೋಡುತ್ತುರಗಪತಿ ಮೋ।
ಹರದ ಹೆಡೆಗಳನೆತ್ತಿ ಪುನರಪಿ।
ಹರಿಯನೊಳಕೊಂಬೊಂದು ಮನದ ಸರೋಷದುಬ್ಬಿನಲಿ॥
ಹರಿದು ಬರೆ ಸಮ್ಮುಖಕೆ ನಾಗನ।
ಕೆರಳಿಸುತ ಬಳಲಿಸುತ ತಪ್ಪಿಸಿ।
ಮುರಿಮುರಿದು ಮುರವೈರಿ ಸುಳಿದಾಡಿದನು ಮಡುವಿನಲಿ ॥೩೦॥

ಅದ್ದಡೊಡನದ್ದುತ್ತ ಮುರಹರ।
ನೆದ್ದರೊಡನೇಳುತ್ತ ತಿರುಗಿದ।
ಡದ್ವಯದಿ ಬೆಂಬಳಿಯ ಬಿಡದೋರಂತೆ ತಿರುಗುತ್ತ॥
ಹೊದ್ದಲಾರದೆ ತನ್ನ ಕಟವಾ।
ಯಿದ್ದೆಸೆಯು ನೆಕ್ಕುತ್ತ ಘನತರ।
ರೌದ್ರಮುಖನುರಿಯುಗುಳುತಿರ್ದನು ರೋಷಪಾವಕನ ॥೩೧॥

ಕಾದ ಮಡಕೆಗಳಂತೆಸೆವನಾ।
ಸೋದರದ ವಿಷವೀರ್ಯ ದುಸ್ಸಹ।
ವಾದ ಕಂಗಳ ಸುಯ್ಲ ಹೊಗೆಗಳ ಭೀಕರಾನನದ॥

ಹಾದಿಯನು ಹತ್ತಿಸುತ ಬಹ ಕಾ।
ಕೋದರೇಂದ್ರನ ಕಡುಹ ತಳವೋ।
ಲಾದುದೈದಲು ಸೆರೆಯದಾ ವೇದಾಂತವಿಶ್ರುತನ ॥೩೨॥

ಬಳಲಿದನು ನಾಗೇಂದ್ರನೊಡಲಾ।
ರ್ಗಳಿದು ತನ್ನಯ ಮುಂದೆ ರೋಷಾ।
ಕುಳಿತನೈತರೆ ಮೆಟ್ಟೆ ಹೆಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂದಿರ್ದ॥
ತುಳಿದನುರಗನ ಮಸ್ತಕದ ಮಂ।
ಡಲವನರುಣತರಾಂಘ್ರಿ ಪಂಕಜ।
ದಳದ ರೇಖೆಗಳೆಸೆಯಲಮರಾವಳಿಯುಘೋಯೆನಲು ॥೩೩॥

ಮೆಟ್ಟಿದನು ಮುನಿದಂತೆ ದೈತ್ಯಘ।
ರಟ್ಟನುರಗಾಧಿಪನ ಹೆಡೆಗಳ।
ಘಟ್ಟಗಳನೊಡನೊಡನೆ ಹೆಡೆವಣಿನಿಕರ ರಂಜಿಸಲು॥
ಸೃಷ್ಟಿಪಾಲಕರೊಡೆಯನುದರನಿ।
ವಿಷ್ಟಜನದ ಮಹಾ ಗುರುತ್ವದ।
ಲಷ್ಟದಿಗಧೀಶ್ವರರು ಭಾಪೆನೆ ವಿವಿಧ ಲೀಲೆಯಲಿ ॥೩೪॥

ತಾಳ ಮದ್ದಳೆ ಶಂಖ ಪಟಹಸ।
ಮೇಳವದ ಸಂಗೀತಸುಮನೋ।
ಜಾಲವೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರರ ನಿಕರ॥
ಮೇಲೆ ಸಂಸ್ತುತಿ ಜಯರವಂಗಳ।
ಲೋಲಗಿಸುತಾ ಹರಿಯ ನೃತ್ಯದ।
ಲೀಲೆಗನುಗುಣವೆನಲು ಮುಸುಕಿತು ಗಗನಮಂಡಲವ ॥೩೫॥

ವ್ಯೋಮತಳವೆಡೆಗೆಡಲುವಿಬುಧ।
ಸ್ತೋಮ ನೆರೆದೋಲಗಿಸಲಾತ್ಮಾ।
ರಾಮರರಸಲನಂತ ಭುವನಾಧಾರನಂಘ್ರಿಗಳ॥

ತಾಮರಸದಳತಾಡನದಲು।
ದ್ದಾಮ ದರ್ಪವನುಳಿದು ವಿಗತ।
ಕ್ಷೇಮ ಜೀವನನಾದನುರಗಾಧೀಶನಾಕ್ಷಣಕೆ ॥೩೬

ಮೂಗು ಬಾಯಿಗಳಿಂದ ನೆತ್ತರ।
ನಾಗನುದ್ಗಾರಿಸುತ ವಿಹ್ವಲ।
ನಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಧೀಶನಂಘ್ರಿಕ್ಷೇಪದಃರವಣೆಗೆ॥
ಬಾಗಿ ಹೆಡೆಗಳನಸುವಿಗುಬ್ಬಸ।
ವಾಗಿ ಕಳವಳಿಸಿದನು ದೇಹ।
ತ್ಯಾಗವನು ಮಾಳ್ಪಂತೆ ಮೂರ್ಛಿತನಾದನಡಿಗಡಿಗೆ ॥೩೭

(ಕನ್ನಡ ಭಾಗವತ) ...ಚಾಟುವಿಟ್ಠಲನಾಥ

೩೮. ಶ್ರೀರಾಮನ ವನವಾಸ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ಮಗನೆ ಬಂದೈ ಇನಕುಲಾಂಬರ।
ಗಗನಮಣಿ ಬಂದೈ ಮನೋರಥ।
ಸುಗುಣಬಂದೈ ಸೂನೃತವ್ರತ ಬಂದೆಯೈಯೆನುತ॥
ಉಗುವ ನಯನೋದಕದಲರೆದಿ।
ಟ್ಟಿಗಳ ನೋಟದಲಪ್ಪಿ ಸತ್ಯದ।
ತಗಹಿನವನೀನಾಥನಾ ರಘುನಾಥಗಿಂತೆಂದ ॥೧

ಕಂದ ಕೇಳೆನ್ನಣುಗ ಕೇಳಾ।
ನೊಂದ ನೆನೆದರೆ ದೈವ ತಾ ಬೇ।
ರೊಂಡ ನೆನೆದುದು ದೈವಗತಿಗೀ ಕೈಕೆಯನು ಸಾರಿ॥

ಎಂದು ಮೇಲುತ್ತರಕೆ ನಾಲಗೆ।
ಬಂದು ಬಂದೊಳಸರಿದು ಮೆಲ್ಲನೆ।
ನಿಂದು ಬಳಿಕೀ ಮಾತಸೆಂದನು ಕಲಿಸುಮಂತ್ರಂಗೆ ||೨||

ಈಸುದಿನ ಪರಿಯಂತ ವಿಭವದ।
ವಾಸ ಸೊಬಗಿನ ಸಜ್ಜೆ ಸುಖದ ಸು-।
ದೇಶ ಸುಮ್ಮಾನದ ಸುಧಾಂಬುಧಿ ಸಿರಿಯ ನೆಲೆವೀಡು||
ಲೇಸಿನಾಗರ ಶುಭದ ಬಹುಳಿತ।
ಕೋಶ ಸಂತಸದಿರ್ಕೆ ಸೊಂಪಿನ।
ವಾಸವಾಗಿರ್ದುದು ನಿವಾಸವಿದೆಂದನಾ ಭೂಪ ||೩||

ಅಶುಭದಾಡುಂಬೊಲನು ಕುಹಕದ।
ವಿಸರ ಚಿಂತೆಯ ಸಂತೆ ದು:ಖದ।
ವಸತಿ ದುಗುಡದ ಬೀಡು ದುಮ್ಮಾನದ ಜನಿಸ್ಥಾನ||
ಅಸುಖದಾರವೆ ಭೇದ ಪುದಿದಾ।
ಯಸದ ಜಾಳಿಗೆ ಜವನ ಮನೆ ರ-।
ಕ್ಕಸಿಯ ಮಠವಾಯ್ತಿಂದು ಭವನವಿದೆಂದನಾ ಭೂಪ ||೪||

ಹೇಳಿ ಫಲವೇನೆಲೆ ಸುಮಂತ್ರಕ।
ಮೇಲನರಿಯದೆ ಕೊಟ್ಟೆನೀ ಫಾ।
ತಾಳಿಗಸುರಾಮರರ ಸಂಗ್ರಾಮದಲಿ ವರವೆರಡ||
ಬಾಳ ಚಾಚಿದಳಿವಳೆನಗೆ ಗೋ।
ನಾಳಿಗೊಡ್ಡಿದೆಯಿಂದು ಬಂದೀ।
ನಾಲಗೆಗೆ ನರಸೊಕ್ಕನಿಕ್ಕಿದಳಿವಳು ತನಗೆಂದ ||೫||

ಬಟ್ಟೆಗುತ್ತರವಿದ್ಯವಱಿಯದೆ।
ಕೊಟ್ಟೆರುಂಟಲೆ ಮಂತ್ರಿ ಕೇಳ್ ಮನ।
ಮುಟ್ಟಿ ನುಡಿಯಲಿ ಭಾವಿಸದೆ ಸದ್ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲಿ||

ಕೊಟ್ಟ ವರವೆರಡುಂಟು ಬೇಡಲು।
ಕೊಟ್ಟರವರಿಂದೀಗ ಹೊದಕುಳಿ।
ಗುಟ್ಟುತಿಹರಿದನರಿಯೆ ನೀ ಕೇಳೆಂದಳಾ ಕೈಕೆ ||೬||

ಬಂದುದೆನಗಪಕೀರ್ತಿ ರಾಜ್ಯವ।
ನೊಂದುವರದಲಿ ಬೇಡಿದೆನು ನಿಜ।
ನಂದನಂಗೊಂದರಲಿ ರಾಮಂಗಡವಿಯೊಡೆತನವ॥
ಇಂದುಮುಖಿಯರ ಸಾಕ್ಷಿಯಲಿ ಮೊದ।
ಲೊಂದಿಸಿದರೆನಗೀವರವ ನೀಂ।
ಬಂದ ಬಳಿಕನುಮಾನವಾಗಿದೆ ನಿಮ್ಮ ರಾಯಂಗೆ ||೭||

ಮನುಕುಲದ ರಾಯರಲಿ ಹುಸಿ ಸಂ।
ಜನಿಸದೆಂದೊಳಗರಿಯದೆನ್ನಯ।
ತನುಜಗಧಿರಾಜತ್ವವನು ಬೇಡಿದೆನು ನಿಮ್ಮವರ॥
ಇನಿತುಸತ್ಯಕೆ ಮರಳದಲೆಯಿಪ।
ರೆನಗೆ ದೊಡ್ಡಿತೆ ಸಾಕು ರಘುನಂ।
ದನಗೆ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟಿ ನೀಂ ನೆರೆಪೆಂದಳಾ ಕೈಕೆ ||೮||

ದೊಡ್ಡಿತೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೀ ಕಡು।
ಖಡ್ಡತನವಿರಬೇಕು ರಾಮನಿ।
ಗೊಡ್ಡದೀ ಕವಲೊಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ನೆನೆದ ಮತಿ ಲೇಸು||
ಒಡ್ಡಿದುದಿದಪಕೀರ್ತಿವಧುಸಲೆ।
ದೊಡ್ಡದರು ರಘುಸಗರರವರೊಳ।
ಗಡ್ಡನಗೆ ಹೊಗದಂತೆ ಮಾಡುವುದುಚಿತ ನಿಮಗಿಂದು ||೯||

ಸುತವಿಯೋಗದಲಳಿಯದಿರನೀ।
ಕ್ಷಿತಿಪ ನೀವಿಂದುಗ್ರಪಾತಿ।
ವ್ರತೆಯರೊಳಗಗ್ಗಳರು ನಿಮ್ಮನು ನೆಮ್ಮಿದಪಕೀರ್ತಿ॥

ಕ್ಷಿತಿಯ ಕುಜನರ ಜಿಹ್ವೆ ಕಡುಕೂ।
ರಿತಿದನರ್ಥದಿನವನಿಪಾಲ।
ಚ್ಯುತಿಗೆ ಮನವನು ಮಾಡುವುದು ನಿಮಗುಚಿತವಲ್ಲೆಂದ ॥೧೦॥

ಇರಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕುಮಾರನೀ ಧರೆ।
ಯರಸುತನದಲಿ ರಾಘವೇಶ್ವರ।
ನಿರಲಿ ಭೂಸುರನಾಗಿ ರಾಜರ್ಷಿತ್ವದಲಿ ಬಳಿಕ॥
ಇರಲಿ ರಘುಪತಿ ನಿಮಗೆ ಮೆರೆವುದು।
ಧರೆಯ ಸಿರಿ ಮನ್ವಾದಿರಾಯರ।
ತರುಣಿಯರು ನಗದಂತೆ ಮಾಡುವುದುಚಿತ ನಿಮಗೆಂದ ॥೧೧॥

ಬೇಡಿದೀ ವರದಿಂದ ನೃಪತಿಯು।
ಕೂಡಿಕೊಂಡು ವನಪ್ರವಾಸವ।
ಮಾಡುವೆನು ಮರೆಯೇನು ಮನದನುತಾಪವಿನ್ನೇಕೆ॥
ಖೋಡಿ ನಿಮಗಾಗದವೋಲೀ ನೃಪ।
ನಾಡಿ ಹುಸಿ ಹೊಗದಂತೆ ಕೀರ್ತಿಯು।
ಜೋಡಿಸುವೊಡಿದು ಸಮಯವೆಂದು ಸುಮಂತ್ರ ಕೈಮುಗಿದ ॥೧೨॥

ಬಿಡು ಸುಮಂತ್ರ ಕುಮಂತ್ರ ಕೃತ್ಯವ।
ನಡೆಸಬೇಡೆಮ್ಮೊಡನೆ ರಘುಗಳ।
ಮಡದಿಯರು ನಗಲೆಮ್ಮ ನೆಮ್ಮಲಿಯಾದ ದುಷ್ಕೀರ್ತಿ॥
ಒಡರಿಸಲಿ ಪುನರುಕ್ತಿ ನಮ್ಮಯ।
ನುಡಿಗೆ ಹೊಗದಾಂಬಲ್ಲೆವೀ ಜಂ।
ಜಡೆಯತನವನು ಕೆಲಕೆ ಸಾರೆಂದಳು ಸುಮಂತ್ರಕನ ॥೧೩॥

ಇದು ಯಥಾರ್ಥ ಸುಮಂತ್ರ ನೀನಾ।
ಡಿದ ಸುಭಾಷಿತವೆಂದು ನಂಬಿಹು।
ದದಕೆ ಹೊಲೆ ಹೊಗದಂತೆ ನಡೆಸುವೆನೆಂದು ಮುನಿ ನುಡಿಯೆ॥

ಗದಿಸಬೇಡಿನ್ನಾತನಾಡಿದ।
ತುದಿಯ ಕೊಸರನು ನಿಮ್ಮ ರಾಯನ।
ವದನದಲಿ ನುಡಿ ಹುಟ್ಟಲೆಂದಳು ಕೈಕೆ ಮುನಿಪತಿಗೆ ॥೧೪॥

ಏಸಲೇ ನೀ ಬೇಡಿದುದು ತಾ।
ನೇಸುದೊಡ್ಡಿತು ತಂದೆಯಾಡಿದ।
ಭಾಷೆಗಿದೆಕೋ ಭಾಷೆಯೆನುತಾ ಜನನಿಗಾ ರಾಮ॥
ಲೇಸುಮಾಡಿದಿರನೃತವೆಮ್ಮವ।
ನೀಶನಲಿ ಹೊಗದಂತೆ ಘಟದಲಿ।
ಕಾಸದಿರಿ ಕಲ್ಮಷವ ಗಡ! ಅನ್ವಯದ ಭೂಷಣವ ॥೧೫॥

ಭರತನಾಳಲಿ ರಾಜ್ಯವನು ನೀಂ।
ನರಪತಿಯ ಚರಣಾರವಿಂದದ।
ಪರಮಸೇವಾನಿರತರಾಗಿರಿ ನಿಮ್ಮನುಜ್ಞೆಯಲಿ॥
ಚರಿಸುವೆನು ವನವಾಸವನು ಗೋ।
ಚರಿಸುವೆನು ನೀಂ ನುಡಿದ ವರುಷದ।
ಪರಿಗಣನಪರಿಯಂತವೆಂದನು ಕೈಕೆಗಾರಾಮ ॥೧೬॥

ಆ ಸತಿಯನುಪಚರಿಸಿ ಪಿತನಾ।
ಯಾಸವನು ಶ್ರುತಿಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವಿ।
ಳಾಸವಚನಾಲಾಪದಿಂದನುತಾಪವನು ಬಿಡಿಸಿ॥
ಆ ಸಕಲ ಲೋಕೈಕ ಲೀಲಾ।
ವಾಸ ತೊರವೆಯ ರಾಯನಾ ವನ।
ವಾಸವನು ಕೈಕೊಂಡನಮರೇಂದ್ರಾದಿಗಳು ನಲಿಯೆ ॥೧೭॥

(ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ) —ನರಹರಿ

೩೯. ತಿರುಕೊಳವಿನಾಚಿಯ ಪ್ರಳಾಪ

ಮಗನೆ ನೀನಿಂತಳಿಯೆ ಸೈರಿಪೆನೆಂತೊ ಪೇಳ್ವೈ ಶಂಕರಾ।
ಸುಗುಣನಿಧಿ ನೀನೆನ್ನ ಮೊರೆಗಳನೊರ್ಮ್ಮೆ ಕೇಳ್ವೈ ಶಂಕರಾ ॥೧॥

ಪರಸಿ ಪಾಡಿ ಮಹೇಶನಿಂದತೆ ಬೇಡಿ ಮುನ್ನಂ ಶಂಕರಾ।
ತುರಗಖುರಕೆಂದಕಟ ಪೆತ್ತೆನೆ ಕುವರ ನಿನ್ನಂ ಶಂಕರಾ ॥೨॥

ಎಂತು ಮರೆವೆನೊ ಸವಿಯ ಸಾಲಿಡುವಮುರ್ದ್ದ ನಗೆಯಂ ಶಂಕರಾ।
ಕಾಂತಿ ಶೋಭಿಸೆ ಮುದ್ದುವೀರುವ ಮೊಗದ ಬಗೆಯಂ ಶಂಕರಾ ॥೩॥

ಝಣಝಣಿಸೆ ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆ ಕರತಳತಾಳರವಕೆ ಶಂಕರಾ।
ಕುಣಿವ ನಿನ್ನಯ ಬಿನದವೊಪ್ಪುಗುಮೆನ್ನ ಮನಕೆ ಶಂಕರಾ ॥೪॥

ಶರಣಪದಪಂಕಜರಜಂಗಳೊಳಾಳದಂತು ಶಂಕರಾ।
ತುರಗಖುರಹತಿ ಜನಿತಧೂಳಿಯೊಳಳಿದೆಯಿಂತು ಶಂಕರಾ ॥೫॥

ಎನ್ನನೋವುವನೆಂದು ನಂಬಿರಲಿಂತು ಮಡಿದೈ ಶಂಕರಾ।
ಮುನ್ನ ಮೆನ್ನಯ ಹರ್ಷವಲ್ಲಿಯ ಕುಡಿಯನುಡಿದೈ ಶಂಕರಾ ॥೬॥

ನಿನ್ನಳಿವನೀಕ್ಷಿಸಿಯುಮೆನ್ನಸು ಪೋಗದಂದು ಶಂಕರಾ।
ನಿನ್ನೊಳೆನ್ನಯ ಕೂರ್ಮೆ ನಿಜಮೆಂತೆನಿಪುದಿಂದು ಶಂಕರಾ ॥೭॥

ಹರಣದಳಿವಿಂಗಂಜುವೆನೆ ನಿನ್ನಾಣೆ ಮಗನೇ ಶಂಕರಾ।
ಶಿರವರಿದು ನಿನ್ನಂದವಾಗದೆ ಪಿಂಗಿದಪನೇ ಶಂಕರಾ ॥೮॥

[ರಾಜಶೇಖರ ವಿಲಾಸ] **—ಷಡಕ್ಷರದೇವ**

೪೦. ವೃಷಕೇತು ಯೌವನಾಶ್ವರ ಯುದ್ಧ

ಎಲ್ಲಿ ಹಯಚೋರನಂ ತೋರವನ ನೆತ್ತರಂ।
ಚೆಲ್ಲುವೆಂ ಭೂತಗಣಕೆನುತೆ ಖತಿಯಿಂದೆ ನಿಂ।
ದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಬರ್ಪ ಯೌವನಾಶ್ವನ ರಥಕೆ
ಮಾರಾಂತು ಕರ್ಣಸೂನು॥
ಬಿಲ್ಕೊಳಂಬಂ ಪೂಡಲಾರು ನೀನೆಲವೊ ನ।
ಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೆಣಸಿದೆ ನೋಡಿದೊಡೆ ಬಾಲಕಂ ನಿನ್ನೊ।
ಳೊಲ್ಲೆ ನಾಹವಕೆಮ್ಮ ಕುದುರೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಪೋ
ಗೆಂದೊಡವನಿಂತೆಂದನು ॥೧॥

ಆರಾದೊಡೇನಶ್ವಮಂ ಬಿಡುವನಲ್ಲ ಮದ।
ವಾರಣಂ ಪಿರಿದಾದೊಡೆಳಸಿಂಗಮಂಜಿ ಕೆಲ।
ಸಾರುವುದೆ ನಿನ್ನ ತನುವಿನ ತೋರದಾಯತಕೆ
ಕಲಿಗಳೆದ ಕಾತರಿಪುದೆ॥
ವೀರನಾದೊಡೆ ಕೈದುಮುಟ್ಟಿಗಳ ಘೋರಪ್ರ।
ಹಾರಮಂ ತೋರಿಸೀ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂಗಳ ವಿ।
ಚಾರಮೇಕೆನುತೆ ವೃಷಕೇತು ತೆಗೆದೆಚ್ಚನಾ
ನೃಪನ ಕಾಯಂ ನೋಯಲು ॥೨॥

ಲೋಕದೊಳ್ತನ್ನೊಳ್ಪ್ರೊಣರ್ವ ಭಟರಿಲ್ಲ ನೀ।
ನೇ ಕಲಿ ಕಣಾ ಪಸುಳೆಯೆಂದು ಸೈರಿಸಿದೆ ನಿನ।
ಗಾಕೆವಾಳಿಕೆಯ ಧೀರತ್ವಮುಂಟಾದೊಡದು
ಬಳಿಕೆಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಮೆನುತೆ॥
ಆಕರ್ಣಪೂರದಿಂ ತೆಗೆದೆಚ್ಚನಾಭೂಪ।
ನೀಕರ್ಣಸಂಭವಂ ಕಡಿದನೆಡೆಯೊಳ್ಸರಳ।
ನೇಕಾರ್ಣವಂ ಮೇರೆದಪ್ಪಿತೆನೆ ಮುಸುಕಿದಂ
ಕಣೆಯಿಂದವನ ರಥವನು ॥೩॥

ಮಾರ್ಗದೊಳ್ಮಾರ್ಗಣಂಗಳನರಿದು ಕರ್ಣಜಂ।
ಕೂರ್ಗಣೆಯು ಕಾರ್ಗಾಲಮಂ ಸೃಜಿಸಲಾ ನೃಪನ।
ತೇರ್ಗೆರಗಿ ಕೂರ್ಗೊಂಡು ಮುತ್ತಿತು ಶರೌಘಮಾದ
ನೇನೆಂಬೆನಾಕ್ಷಣದೊಳು॥

ಏರ್ಗಳಿಂದೊರ್ಗುಡಿಸೆ ಸಾರಥಿ ಬಳಲ್ದುಕೆ।
ನ್ನೀರ್ಗಾರಿ ದೀರ್ಘಶಯನಂ ಗೆಯ್ಯೆ ಕುದುರೆಗ।
ಳ್ನೀರ್ಗೋಲ ಪೋರ್ಗಳಾ ನೃಪನಂಗದೊಳ್ಮಾಣಿ
ಸಿದುವು ಜಾಳಂದ್ರದಂತೆ ॥೪॥

ಒಡಲೊಳಡಿದಸ್ತ್ರಮಂ ಕಿತ್ತೊಡನೆ ಚಿತ್ತದೊ।
ಳ್ಕಿಡಿಯಿಡುವ ಕಡುಗೋಪದುರಿ ಮೈಯ್ಯೊಳಿರದೆ ಪೊರ।
ಮಡುವುದೋ ಕಣ್ಗಳಿಂದೆನೆ ಕೆಂಪಡರ್ದಾಲಿ
ಗಳ್ಭಯಂಕರಮಾಗಲು॥

ತುಡುಕಿ ಪಾವಕ ಮಹಾಬಾಣಮಂ ತಿರುವಿನೊ।
ಳ್ತುಡಿಸಿ ಕಿವಿವರೆಗೆ ತೆಗೆದೆಚ್ಚೊಡವನಂದು ಕೈ।
ಗೆಡದೆ ಕರ್ಣಾತ್ಮಜಂ ವಾರುಣಾಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋ
ಗದೊಳದಂ ತಂಪಿಸಿದನು ॥೫॥

ಹವ್ಯವಾಹಾಸ್ತ್ರಮಂ ವಾರುಣಾಸ್ತ್ರದಿ ಗೆಲ್ದು।
ನವ್ಯಮೋಘಾಸ್ತ್ರಮಂ ಕರ್ಣಜಂ ಪೂಡೆ ವಾ।
ಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರದಿಂದೆ ಬರಿಕೈದವಂ ತಿಮಿರಾಸ್ತ್ರ
ಮಂ ಜೋಡಿಸಲ್ಕೀತನು॥

ರವ್ಯಸ್ತ್ರದಿಂ ಜಯಿಸಿ ಶೈಲಾಸ್ತ್ರಮಂ ತುಡಲ್।
ದಿವ್ಯಕುಲಿಶಾಸ್ತ್ರದಿಂ ಮುರಿದಾನೃಪಾಲನು।
ಗ್ರವ್ಯಾಳದಸ್ತ್ರಮಂ ತೆಗೆಯಲ್ಕೆ ಗರುಡಾಸ್ತ್ರ
ದಿಂದಿವಂ ಖಂಡಿಸಿದನು ॥೬॥

ಪ್ರೂತುರೇ ತರುಣ ಮಂತ್ರಾಸ್ತ್ರಪ್ರತೀಕಾರ।
ಚಾತುರ್ಯಮುಂಟಲಾ ನಿನ್ನೊಳಿದ ಲೇಸು ಗೆ।
ಲ್ವಾತುರಮದೇಕೆ ನಿನಗೆನುತಷಂ ಕೈದೋರಿ
ಸಲ್ಕಣೆಗಳಾಗಸದೊಳು॥

ಸೇತುವಂ ಕಟ್ಟಿದವೊಲಿಟ್ಟಣಿಸಲಾಗ ವೃಷ।
ಕೇತು ತರಿದೊಟ್ಟುತಿರಲವರಿರ್ವರೆಡೆಯೊಳ।
ಡ್ಡಾತು ನಿಂದುದು ಬೆಳೆದು ಚಿನಗಡಿದ ಶರಗಿರಿಯ
ದೇನೆಂಬೆನದ್ಭುತವನು ||೭||

ಆವರಿರ್ವರೆಸುಗೆಯೊಳ್ಮಂಡಲಾಕೃತಿಯೊಳೊ।
ಪ್ಪುವ ಕಾರ್ಮುಕಂಗಳುದಯಾಸ್ತಮಯಮಪ್ಪ ಶಶಿ।
ರವಿಬಿಂಬದಾಯತದೊಲಿರೆ ನಡುವಣಂಬುಗ
ಳ್ತನ್ಮರೀಚಿಗಳಂತಿರೆ॥

ಅವಯವದ ಗಾಯದೊಳಗುವ ರಕ್ತಧಾರೆಗ।
ಳ್ತವೆ ಸಂಜೆಗೆಂಪಿಡಿದ ತೆರದಿಂದೆ ಕಂಗೊಳಿಸೆ।
ಭುವನದೊಳ್ಪೊಸತಾಯ್ತು ಸಂಗರಂ ಸಂಧ್ಯಾಗ
ಮವನಂದು ಸೂಚಿಪಂತೆ ||೮||

ಎಚ್ಚು ಕೈಗೆಡನಾ ನೃಪಾಲನಾ ಕಣೆಗಳಂ
ಕೊಚ್ಚಿ ಬೇಸರನೀ ವೃಷಧ್ವಜಂ ಬಳಿಕದಕೆ।
ಮೆಚ್ಚಿ ಕೇಳ್ದಂ ಯೌವನಾಶ್ವನೆಲೆಬಾಲ ನೀಂ
ಪಸುಳೆಯಾಗಿರ್ದೊಡೇನು॥

ಕೆಚ್ಚೆದೆಯ ಭಟನಪ್ಪೆ ನಿನ್ನ ಪಡೆದವನಾವ।
ನೆಚ್ಚರಿಸು ನಿಮ್ಮ ಮುತ್ತಯ್ಯನಾರೆನುತೆ ತೆಗೆ।
ದೆಚ್ಚೊಡಾತನ ಕೋಲ್ಗಳಂ ಕಡಿದು ನಸುನಗುತೆ
ಕರ್ಣಸುತನಿಂತೆಂದನು ||೯||

ಪುಯ್ಯಲೊಳ್ಬಂದಳವುದೋರುತಿರ್ಪಾಗ ನಿ।
ಮ್ಮಯ್ಯಮುತ್ತಯ್ಯನಾರೆಂದು ತನ್ನಂ ಕೇಳ್ವೆ।
ಕಯ್ಯರಿದು ಕಾಣಬೇಡವೆ ಕರ್ಣಕನುಲಹಿತ
ಕರರವರನುಸಿರಬಹುದೆ॥

ಪುಯ್ಯಲೆಳಸಿದ ವಿರೋಧಿಯ ಕಿವಿಗೆ ವಿರಹಿತಂ।
ಗೆಯ್ಯಬೇಕಲ್ಲದೆಲೆ ಮರುಳೆ ಕೋವಿದನಾದೊ।
ಡೊಯ್ಯನೆ ಪರೋಕ್ಷದೊಳ್ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಾಕೆನುತೆ
ವೃಷಕೇತು ತೆಗೆದೆಚ್ಚೆನು ॥೧೦॥

ಅಪ್ರತಿಮನಪ್ಪೆ ಬಾಲಕ ಲೇಸುಲೇಸು ಬಾ।
ಣಪ್ರಯೋಗಂಗಳೆನುತೊಂದು ಕಣೆಪೂಡಿ ಕ।
ರ್ಣಪ್ರದೇಶಕೆ ತೆಗೆದವಂ ಬಿಡಲ್ಕಿವನುರವ
ನುಗಿಯೆ ವೈಮರೆದು ಕೂಡೆ॥

ಸಪ್ರಾಣಿಸುತೆ ಕೆರಳ್ದಿನ್ನು ನೋಡೀಸಾಯು।
ಕಪ್ರಭಾವವನೆನುತೆ ದೆಸೆದೆಸೆಗುಗುಳ್ದ ಕನ।
ಕಪ್ರಭೆಯೊಳೆಸೆವ ಸರಳಂ ತೊಟ್ಟು ಕೆನ್ನೆಗೆಳೆ
ದಾರ್ದೆಚ್ಚನಾ ನೃಪನನು ॥೧೧॥

ಏನೆಂಬೆನರಸ ಕರ್ಣಜನ ಬಾಣದ ಘಾತ।
ಕಾನರೇಂದ್ರಂ ಕರದ ಚಾಪಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಮೂ।
ರ್ಛಾನುಗತನಾಗಲಾತನ ಬಲಂ ಮುಂಕೊಂಡು
ಬಂದಿವನ ಮೇಲೆ ಕವಿಯೆ॥

ಆನೆಯಂ ಪೊಯ್ದೆಳೆವ ಸಿಂಗಮಂ ಮುತ್ತುವ ಮೃ।
ಗಾನೀಕಮಂ ಕಂಡೆವಿಂದೆನುತೆ ತುಡುಕಿದನ।
ನೂನ ಶರಜಾಲಮಂ ಕರಿತುರಗರಥಪದಾ
ತಿಗಳ ಸಂದಣಿ ದಣಿಯಲು ॥೧೨॥

ವೈಮರೆದ ಭೂಪನಂ ಬಿಟ್ಟು ಪಟುಭಟರುಳಿದೆ।
ವೈ ಮಹಾದೇವೆನುತೆ ಸರಿದರೆಣ್ದೆಸೆಗಿವಂ।
ಕೈಮಾಡಲೊರ್ವರಂ ಕಾಣದೆ ಬಳಲ್ದ ರಿಪು
ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರಲು॥

ವೈಮನಸ್ಯದೊಳಕಟ ತಪ್ಪಿತೆ ರಣಾಟೋಪ।
ವೈಮೊಗಂ ಬಲ್ಲನೆನುತವನೆಡೆಗೆ ಬಂದಿದೇ।
ನೈ ಮೂರ್ಛೆ ನಿನಗೆನಲ್ನುಡಿಯದಿರಲೊಯ್ಯನಾ
ನೃಪನುಸಿರನಾರೈದನು ॥೧೩॥

ಸತ್ಯಮೆನಗುಂಟಾದೊಡಾಂ ಧೀರನಾದೊಡಾ।
ದಿತ್ಯಂಗೆ ಪೌತ್ರನಾದೊಡೆ ತನ್ನ ತಾತಂಗ।
ಪತ್ಯನಾನಾದೋಡೀ ನೃಪತಿ ಜೀವಿಸಲೆನುತೆ
ಕರ್ಣಜಂ ಪಗೆ ಮಾಡುವ॥

ಕೃತ್ಯಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಮಹೀಶನ ಬಳಲ್ಕೆಗಾ।
ಚಿತ್ಯಮಾದುಪಚಾರದಿಂದೆ ಸಮರಶ್ರಮಃಪ।
ರಿತ್ಯಾಗಮಪ್ಪಂತೆ ಸಂತಯಿಸುತಿರಲಾ ಧ
ರಾಧಿಪಂ ವೈಮುರಿದನು ॥೧೪॥

ಅರಸ ಕೇಳಾ ಯೌವನಾಶ್ವನಿಂತಾಗ ವೈ।
ಮುರಿದು ಕಣ್ದೆರೆವನಿತರೊಳಗಾತನರಿಯದಂ।
ತಿರೆ ಕರ್ಣಸಂಭವಂ ಮುನ್ನೆ ತಾನಿರ್ದ ಪ್ರ
ದೇಶಕ್ಕೈತಂದು ನಿಂದು॥

ಕರದ ಕಾರ್ಮುಕವನೊದರಿಸಿ ದಿವ್ಯಬಾಣಮಂ।
ತಿರುವುತಾರ್ದಿಸುವ ತೆರದಿಂ ಬರಿದೆ ಮುಳಿಸಿನು।
ಬ್ಬರಮಂ ನೆಗಳ್ಚಿ ತನ್ನಾಳ್ತನದ ಬಿಂಕಮಂ
ಕಾಣಿಸಿದನೇವೇಳ್ವೆನು ॥೧೫॥

ಕೂಡೆ ಕಣ್ದೆರೆದೆದ್ದು ಚೇತರಿಸಿ ದೆಸೆಗಳಂ।
ನೋಡಿ ತನ್ನವರೊರ್ವರಂ ಕಾಣದಿದಿರು ಕೈ।
ಮಾಡದೆ ವ್ಯಥಾಟೋಪಮಂ ನೆಗಳ್ಚುವ ವಿರೋ
ಧಿಯ ವಿಕ್ರಮವನೆ ಕಂಡು॥

ಮೂಡಿದ ವಿರಕ್ತಿಯಿಂ ನಾಚಿ ಮನದೊಳ್ಪಂತ।
ಪಾಡಿವನೊಳಿನ್ನು ಸಲ್ಲದು ತನಗೆ ಕಾರುಣ್ಯ।
ಕೇಡಾದ ಬಳಿಕದೇತಕೆ ಸಮರವೆನುತವಂ
ಕರ್ಣಜಂಗಿಂತೆಂದನು ॥೧೬॥

ಮೂಲೋಕದೊಳ್ತನಗೆ ಸಮರಾದ ಮೇದಿನೀ।
ಪಾಲರಂ ಸುಭಟರಂ ಕಾಣೆನೆಂದಾನಿನಿತು।
ಕಾಲಮುಂ ಬೆರೆತಿರ್ದೆನೆನ್ನುವಂ ಗೆಲ್ದು ನೀ
ನತಿಬಲನೆನಿಸಿಕೊಂಡೆಲಾ॥

ಬಾಲ ನೀನಾರವಂ ನಿನ್ನ ಪೆಸರೇನಿಳೆಗೆ।
ಮೇಲೆನಿಸುವೀಹಯಮಂ ನಿನಗದೇತಕೆ ನಿನ್ನ।
ಶೀಲಕಾಂ ಮಾರುವೋದೆಂ ಕಾದಲೊಲ್ಲೆನಿ
ನ್ನುಸಿರೆಂದೊಡಿಂತೆಂದನು ॥೧೭॥

ಆದೊಡೀಜಗಕೆ ಲೋಚನನೆನಿಸಿ ನಭದೊಳೆಸೆ।
ವಾದಿತ್ಯನಿಂದೊಗೆದ ಕರ್ಣನಂ ಕೇಳ್ದರಿವೆ।
ಯಾದೊಡಾತನ ಸುತಂ ಪೆಸರೆನಗೆ ವೃಷಕೇತು
ವಿಂದು ನರಲೀಲೆಗಾಗಿ॥

ಯಾದವರ್ಗರಸಾದ ಕೃಷ್ಣಂ ಭರತಕುಲದ।
ಮೇದಿನೀಶ್ವರ ಯುಧಿಷ್ಠರಸಿಂ ಮುಖಂ ಗೈಸ।
ಲೀ ದಿವ್ಯಹಯಕೆ ಭೀಮನನಟ್ಟಲವನೊಡನೆ
ಬಂದೆನಿದು ಹದನೆಂದನು ॥೧೮॥

ಎಂದೊಡೆಲೆಕುವರ ನೀನಿನ್ನೆಗಂ ತನ್ನೊಳಿಂ।
ತೆಂದುದಿಲ್ಲಕಟ ಧರ್ಮದ ರೂಪು ತಾನೀತ।
ನೆಂದೆಂಬರಾಯುಧಿಷ್ಠಿರಮಹೀಪತಿಯನವ
ನಿಂ ಮುಖಂ ಗೈಸಿದಪನೆ॥
ಇಂದಿರಾವಲ್ಲಭನ ಪದಕೆ ನವಿಷ್ಕಾಹಯವ।
ನೊಂದನೊಯ್ವರೆ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವಮಂ ತಾನೆ।
ತಂದು ಹರಿಪದಕರ್ಪಿಸುವೆನೆಲ್ಲಿ ಭೀಮನಂ
ತೋರೆಂದನಾ ಭೂಪನು ॥೧೯॥

ಎನಲಚ್ಯುತನ ಪದಕೆ ಸರ್ವಸ್ವವೊಪ್ಪಿಸುವ।
ಮನವುಳ್ಳ ನಾವನಾತಂಗೆ ಪಾಂಡವರೊಳೆರ।
ವಿನಿತಿಲ್ಲವಾ ಪಾರ್ಥಿವರ ಸಖ್ಯವಾವಂಗೆ
ದೊರೆವುದಾತಂಗೆ ಹರಿಯುಂ॥
ಮುನಿಸಿಲ್ಲಮುದರಿಂದೆ ಭೀಮನಂ ಕಾಣ್ಬುದೀ।
ಗನುನಯಂ ನಿನಗೆಂದು ಕರ್ಣಜಂ ನುಡಿದೊಡಾ।
ಜನಪನುತ್ಸವದೊಳಳವಡಿಸಿದಂ ತನ್ನ ಮಣಿ
ರಥವನಿರ್ವರುಮೈದಲು ॥೨೦॥

ಮಾನವಾಧೀಶ ಕೇಳ್ಬಳಿಕ ವೃಷಕೇತು ಸು।
ಮ್ಮಾನದಿಂದಾ ಯೌವನಾಶ್ವಭೂಪತಿಗೆ ಪವ
ಮಾನಸುತನಂ ಕಾಣಿಸುವೆನೆಂಬ ತವಕದಿಂ
ದಾತನ ವರೂಥದೊಳಗೆ॥
ಮಾನದಿಂದಡರ್ದವಂಬೆರಸಿ ನಡೆತರುತಿರೆ ವಿ।
ಮಾನದಿಂ ನೋಡುವನಿಮಿಷನಿಕರವಿಾತನ ಸ।
ಮಾನದವರಿಲ್ಲೆಂದು ಕೊಂಡಾಡುತಾಗಸದೊ
ಳಲರಸರಿಯಂ ಕರೆದರು ॥೨೧॥

[ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ] —ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ

೪೧. ಚಂಡಿಯ ಕಥೆ

ಆಲಿಸರ್ಜುನ ಮುನ್ನ ವಿಪ್ರನಂಟೊರ್ವನು।
ದ್ದಾಲಕಾಖ್ಯಂ ತಿಳಿದನಖಿಳಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ।
ಮೇಲೆ ವೈವಾಹದೊಳ್ವಧುವಾದಳಾತಂಗೆ
ಚಂಡಿಯೆಂಬಾಕೆ ಬಳಿಕ॥
ಕಾಲಕಾಲದ ಜಪಾನುಷ್ಠಾನ ಪೂಜೆಗಳಿ।
ಗಾಲಸ್ಯಮಂ ಮಾಡದೆನ್ನ ಪರಿಚರ್ಯೆಗನು।
ಕೂಲೆಯಾಗಿರ್ದು ಮನೆವಾಳ್ತೆಯಂ ಸಾಗಿಪುದು
ನೀನೆಂದೊಡಿಂತೆಂದಳು ॥೧॥

ಎಳ್ಳನಿತು ನಿನ್ನ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ವಳೆಂದೆಣಿಕೆ।
ಗೊಳ್ಳದಿರ್ಪರಿಚರ್ಯೆ ಮನೆವಾಳ್ತೆಯೆಂದೆಂಬ।
ತಳ್ಳಿಯವಳಲ್ಲ ನೀನೆಂದುದಂ ಮಾಡೆನೆಂ
ದಾ ಚಂಡಿ ಚಂಡಿಪೋರೆ॥
ಮುಳ್ಳಿಡಿದ ಮರನೇರಿದಂತಾದುದಿಹಪರಕೆ।
ಡೊಳ್ಳಿತಾದಪುದೆ ಬಂದುದು ತಪೋಹಾನಿಯೆಂ।
ದೆಳ್ಳೆಯಂ ಕೋಲ್ಗೊಂಡ ತೆರೆದೊಳುದ್ದಾಲಕಂ
ಚಿಂತಿಪಂ ಪ್ರತಿದಿನದೊಳು ॥೨॥

ಇಂತಿರುತಿರಲ್ಕೆ ಕೌಂಡಿನ್ಯನೆಂಬೊರ್ವ ಮುನಿ।
ಪಂ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಲಾತನಂ ಸತ್ಕರಿಸಿ।
ಚಿಂತೆವೆತ್ತಿರಲವನಿದೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೊ
ಡವಳ ಪ್ರತಿಕೂಲತೆಯನು॥
ಅಂತರಿಸದೆಲ್ಲಮಂ ಪೇಳ್ದೊಡವನಿದಕೆ ನೀಂ।
ಮುಂತೆ ವಿಪರೀತಮಂ ಮಾಡಲಾದಪುದೆಂದು।
ಸಂತಾಪಮಂ ಬಿಡಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಂಡವಂ ತೀರ್ಥ
ಯಾತ್ರೆಗೈದಿದನಿತ್ತಲು ॥೩॥

ಉದ್ದಾಲಕಂ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಮಂದಿರದೊಳಿರು।
ತಿದ್ದ ಸಮಯಕೆ ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧ ದಿವಸಂ ಬಂದೊ।
ಡೆದ್ದು ಚಂಡಿಯೊಳಿಲಿಗೆ ನಾಳೆ ಪೈತೃಕಮದಂ
ನಾಡಿದಲ್ಲದೆ ಮಾಡೆನು॥

ಕದ್ದು ತಹೆನಧಮ ಧಾನ್ಯವ್ರೀಹಿ ಶಾಕಮಂ।
ಪೊದ್ದಲೀಯೆಂ ಶುದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳನೊಂದುಮಂ
ತದ್ದಿನಕೆ ಮರುದಿವಸದೊಳ್ಪೇಳ್ದು ಬಹೆನಪಾ।
ತ್ರಕ್ಕೆಂದೊಡಿಂತೆಂದಳು ॥೪॥

ನಾಳೆ ಮಾಡಿಸುವೆನಾಂ ಪೈತೃಕವನುತ್ತಮದ।
ಶಾಲಿಧಾನ್ಯವ್ರೀಹಿ ಶಾಕಮಂ ಕೊಂಡು ಬಹೆ।
ನಾಲಯವನತಿಶುದ್ಧವಾದ ವಸ್ತುಗಳಿನ
ಲ್ಲದೆ ಕೂಡೆನಳ್ತಿಯಿಂದೆ॥

ಪೇಳಿಸುವೆನಂದಿನ ದಿನದ ಮೊದಲ ರಾತ್ರಿಯೆ ವಿ।
ಶಾಲಗುಣಸಂಪನ್ನ ವೇದಪಾರಾಂಗತ ಸು।
ಶೀಲರಹ ಸತ್ಪಾತ್ರದವನಿಯಮರರ್ಗೆನ
ಲ್ಚಂಡಿಗವನಿಂತೆಂದನು ॥೫॥

ಆದೊಡೆ ಕುತುಪಕಾಲಮಂ ಬಿಡುವೆನರ್ಚನೆಯೊ।
ಳಾದರಿಸೆನಾಂ ಬಂದ ವಿಪ್ರರಂ ಪಾಕದನ್ನ।
ವೋದವ ಸುಪಾಯಸ ಗುಡಾಜ್ಯ ಮಧು ತೈಲ ಮೃದು
ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನು॥

ಸ್ವಾದು ಫಲ ಶರ್ಕರ ವಿನುತ ಶಾಕ ನಿರ್ಮಲ ಪ।
ಯೋದಧಿಗಳಂ ಸಕುತ್ಸಿತಮಾಗದಂತೆ ಸಂ।
ಪಾದಿಸಿ ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧಮಂ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರದ
ಕ್ಷಿಣೆಗಂಳ ಕೊಡೆನೆಂದನು ॥೬॥

ಎಂದೊಡೆ ಕುತುಪಕಾಲಮಂ ಮೀರಲೀಯೆನಾಂ।
ಬಂದ ವಿಪ್ರರನಾದರಿಸಿ ಪೂಜೆಗೆಯ್ಸದಿರೆ।
ನಿಂದೊಲ್ಲೆನೆಂದೊಕ್ಕಣಿಸಿದಿನಿತನೆಲ್ಲಮಂ
ಸಂಪಾದಿಸದೆ ಮಾಣೆನು॥
ತಂದಮಲ ವಸ್ತ್ರತಾಂಬೂಲ ವರದಕ್ಷಿಣೆಗ।
ಳಿಂದೆ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸದೆ ಬಿಡೆನೆನುತೆ ನಲ।
ವಿಂದೊದವಿಸಿದಳಖಿಲ ಸದ್ದ್ರವ್ಯಮಂ ಬಳಿಕ
ಚಂಡಿ ಪಾಕಂಗೈದಳು ॥೭॥

ಕಂಡನೀ ತೆರನನುದ್ದಾಲಕಂ ಸಂತಸಂ।
ಗೊಂಡು ಮನದೊಳ್ಪೊರಗೆ ತಾನೊಪ್ಪದವನಾಗಿ।
ಚಂಡಿ ಪೇಳಿದವೊಲಾ ಶ್ರಾದ್ಧಮಂ ಮಾಡಿ ಸಂ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂ ವಿಪರೀತದ॥
ತೊಂಡುತೊಳಸಂ ಮರೆದು ಕರ್ಮಾಂಗಮಾಗಿರ್ದ।
ಪಿಂಡಮಂ ತೆಗೆದು ಮಡುವಿನೊಳೆ ಹಾಯ್ಕೆಂದೊಡು।
ದ್ದಂಡದಿಂದೆತ್ತಿ ಬೀದಿಗೆ ಬಿಸುಟಲಾ ದ್ವಿಜಂ
ರೋಷಭೀಷಣನಾದನು ॥೮॥

ಎಲೆಗೆ ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನೇಂ ಹರಿಯ ಹೋರುವೆಂ।
ಛಲತನಕಲಸಿದೆನಾನರೆಯಾಗಿ ಹೋಗೆಂದು।
ಸಲೆ ಮುಳಿದು ಶಾಪಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ
ದಾದ್ವಿಜಂ ಕೂಡೆ ತಿಳಿದು॥
ಕೆಲವು ಕಾಲಕೆ ನಿನ್ನೊಳಧ್ವರಹಯಂ ಬಂದು।
ನಿಲಲರ್ಜುನಂ ಬಿಡಿಸಿದೊಡೆ ಮೋಕ್ಷಮಹುದೆಂದು।
ತೊಲಗಿದಂ ಸಂನ್ಯಾಸಕವನತ್ತಲವನಿಯೊ
ಳ್ಕಲ್ಲಾದಳಿವಳಿತ್ತಲು ॥೯॥

(ಜೈಮಿನಿಭಾರತ) —ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ

೪೨. ಸೀತೆಯ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಾನುಭೂತಿ

ಎಲೆ ವನಸ್ಥಳಗಳಿರ ವೃಕ್ಷಂಗಳಿರ ಮೃಗಂ।
ಗಳಿರ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಂಗಳಿರ ಪಕ್ಷಿಗಳಿರ ಲತೆ
ಗಳಿರ ತೃಣಗುಲ್ಮಂಗಳಿರ ಪಂಚಭೂತಂಗಳಿರ
ದೆಸೆಗಳಿರ ಕಾವುದು॥

ಎಲೆ ಧರ್ಮದೇವತೆ ಜಗಜ್ಜನನಿ ಜಾಹ್ನವಿಯೆ।
ಸಲಹಿಕೊಂಬುದು ತನ್ನ ಮಾತೆಯಂ ಜಾನಕಿಯ।
ನೆಲೆ ತಾಯೆ ಭೂದೇವಿ ನಿನ್ನ ಮಗಳಿಹಳೆಂದು
ಸೌಮಿತ್ರಿ ಕೈಮುಗಿದನು ॥೧॥

ಮಾಳ್ಕೆಯಿನ್ನಾವುದಿಬ್ಬಗಿಯಾಗಿ ತನ್ನೊಡಲ।
ಸೀಳ್ಕಿಡಹಬೇಡವೆ ಧರಿತ್ರಿಯೊಳ್ನಿಷ್ಠುರದ।
ಬಾಳ್ಕೆಯಂ ಸುಡಲೆನುತ ದೇವಿಯಂ ಬಲವಂದು
ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ನಮಿಸಿ ಬಳಿಕ॥

ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ನಡೆಯಲ್ಕೆ ಹಿಂದುಹಿಂದಕೆ ಮನಂ।
ಸೀಳ್ಕುಳಿಗೊಳಲ್ಕೆಂದುಮಗಲದಣ್ಣನ ಕಡೆಗೆ।
ದೂಳ್ಕಯಿದೊಳ್ಪತ್ತಿ ಪೊರಳ್ವ ಸೀತೆಯ ಕಡೆಗೆ
ತೂಗುಯ್ಯಲೆಯೊಲಾದನು ॥೨॥

ತಾಯನೆಳಗರು ಬಿಚ್ಚುವಂತೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನ।
ತ್ಯಾಯಾಸದಿಂದಗಲ್ದಮರ ನದಿಯಂ ದಾಂಟಿ।
ರಾಯ ಕೇಳ್ ದುಃಖಾರ್ತನಾಗಿ ಸೌಮಿತ್ರಿ ಸಾ
ಗಿದನತ್ತಲವಳಿತ್ತಲು॥

ಬಾಯಾರಿ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ತಲೆ ಮಸುಳ।
ಲಾಯೆಂದೊರಲ್ದು ಭಯ ಶೋಕದಿಂದಸವಳಿದು।
ಕಾಯಮಂ ಮರೆದವನಿಗೊರಗಿದಳ್ಮೂಲವಂ
ಕೊಯ್ದೆಳೆಯ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ॥೩॥

ಅರಸ ಕೇಳಲ್ಲಿರ್ದ ಪಕ್ಷಿಮೃಗಜಂತುಗ।
ಳ್ಧರಣಿಸುತೆಯಂ ಬಳಸಿ ನಿಂದು ಮೈಯುಡುಗಿ ಜೋ।
ಲ್ದಿರದೆ ಕಣ್ಣೀರ್ಗರೆದು ನಿಜವೈರವಂ ಮರೆದು
ಪುಲ್ಮೇವುಗಳನೆ ತೊರೆದು॥
ಕೊರಗುತಿರ್ದುವು ಕೂಡೆ ವೃಕ್ಷಲತೆಗಳ್ಬಾಡಿ।
ಸೊರಗುತಿರ್ದುವು ಶೋಕಭಾರದಿಂ ಕಲ್ಗಳುಂ
ಕರಗುತಿರ್ದುವು ಜಗದೊಳುತ್ತಮರ ಹಾನಿಯುಂ
ಕಂಡು ಸೈರಿಸುವರುಂಟೆ ॥೪॥

ಮೊರೆಯಲೊಲ್ಲವು ತುಂಬಿ ಕುಣಿಯಲೊಲ್ಲವು ನವಿಲ್।
ಬೆರೆಯಲೊಲ್ಲವು ಕೋಕಿ ನಡೆಯಲೊಲ್ಲವು ಹಂಸೆ।
ಕರೆಯಲೊಲ್ಲವು ಪಿಕಂ ನುಡಿಯಲೊಲ್ಲವು ಶುಕಂ
ನಲಿಯಲೊಲ್ಲವು ಚಕೋರಿ॥
ನೆರೆಯಲೊಲ್ಲವು ಹರಿಣಿಯೊಲಿಯಲೊಲ್ಲವು ಕರಿಣಿ।
ಪೊರೆಯಲೊಲ್ಲವು ಚಮರಿ ಮೆರೆಯಲೊಲ್ಲವು ಸಿಂಗ।
ಮರರೆ ಜಾನಕಿಯ ಶೋಕಂ ತಮ್ಮದೆಂದಾಕೆ
ಯಂಗಮಂ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ॥೫॥

ಬೀಸಿದುವು ಬಾಲದೊಳ್ಚಮರಿಗಳ್ಚಮರಮಂ।
ಪಾಸಿದುವು ಕರಿಗಳೆಳದಳಿರ ಮೃದುತಳ್ಪಮಂ।
ಸೂಸಿದುವು ಸಾರಸಂಗಳ್ತಮ್ಮ ಗರಿಗಳಂ
ತೋದು ತಂದಂಬುಗಳನು॥

ಆ ಸಿರಿಮೊಗಕ್ಕೆ ಬಿಸಿಲಾಗದಂತಾಗಸದೊ।
ಳೋಸರಿಸದಂಜೆಗಳಿರಂಕೆಯುನಗಲ್ಕಿ ನೆಳ।
ಲಾಸೆಗೆಯ್ದುವು ರಾಘವನ ರಾಣಿ ದುಃಖಸಂ
ತಪ್ತೆಯಾಗಿರುತಿರಲ್ಕೆ ॥೬॥

ಸುರನದಿಯ ತೆರೆತೆರೆಯ ನಡುನಡುವೆ ಬಿದ್ದೆದ್ದು।
ಬರಲಾರದಿರ್ದೊಡಂ ಮತ್ತೆ ಗಂಗೆಯೊಳಲ।
ರ್ದರವಿಂದಗಂಧದತಿಭಾರವಂ ಪೊರಲಾರ
ದಿರ್ದೊಡಂ ಧರಣಿಸುತೆಯು॥
ಪರಿತಾಪವಂ ತವಿಸದಿರಬಾರದೆಂದು ತರ।
ಹರ್ದದೊಳೊಯ್ಯೊಯ್ಯನೆಯ್ತಂದು ಬೀಸಿತು ಸುಖ।
ಸ್ಪರುಶವಾತಂ ಜಗದೊಳುಪಕಾರಿಯಾದವಂ
ತನ್ನ ನೋವಂ ನೋಳ್ಪನೆ ॥೭॥

ಪೃಥಿವಿಯಾತ್ಮಜೆ ಬಳಿಕ ಚೇತರಿಸಿ ತನಗಿನ್ನು।
ಪಥವಾವುದೆಂದು ದೆಸೆದೆಸೆಗಳಂ ನೋಡಿ ಸಲೆ।
ಶಿಥಿಲವಾದವಯವದ ದೂಳಿಡಿದ ಮೈಯ ಬಿಡು
ಮುಡಿಯ ವಿಕೃತಿಯನೆಣಿಸದೆ॥
ಮಿಥಿಳೇಂದ್ರವಂಶದೊಳ್ಜನಿಸಿ ರಘುಕುಲದ ದಶ।
ರಥ ನೃಪನ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ತನಗೆ ಕಟ್ಟಡವಿಯೊಳ್।
ವ್ಯಥಿಸುವಂತಾಯ್ತು ಕಟ ವಿಧಿಯೆಂದು ಹಲುಬಿದಳ್
ಕಲ್ಮರಂ ಕರಗುವಂತೆ ॥೮॥

(ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ) —ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ

೪೩. ಸೋಮೇಶ್ವರ ನೀತಿ

ಕೆಲವಂ ಬಲ್ಲವರಿಂದ ಕಲ್ತು ಕೆಲವಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ ಕೇಳುತಂ।
ಕೆಲವಂ ಮಾಳ್ಪವರಿಂದ ಕಂಡು ಕೆಲವಂ ಸುಜ್ಞಾನದಿಂ ನೋಡುತಂ॥
ಕೆಲವಂ ಸಜ್ಜನ ಸಂಗದಿಂದಲರಿಯಲ್ ಸರ್ವಜ್ಞನಪ್ಪಂ ನರಂ।
ಪಲವುಂ ಪಳ್ಳ ಸಮುದ್ರಮೈ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೧॥

ರವಿಯಾಕಾಶಕೆ ಭೂಷಣಂ ರಜನಿಗಾ ಚಂದ್ರಂ ಮಹಾಭೂಷಣಂ।
ಕುವರಂ ವಂಶಕೆ ಭೂಷಣಂ ಸರಸಿಗಂಭೋಜಾತಗಳ್ ಭೂಷಣಂ।
ಹವಿ ಯಜ್ಞಾಳಿಗೆ ಭೂಷಣಂ ಸತಿಗೆ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವೇ ಭೂಷಣಂ।
ಕವಿಯಾಸ್ಥಾನಕೆ ಭೂಷಣಂ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೨॥

ಹಿತವಂ ತೋರುವನಾತ್ಮಬಂಧು ಪೊರೆವಾತಂ ತಂದೆ ಸದ್ಧರ್ಮದಾ।
ಸತಿಯೋ ಸರ್ವಕೆ ಸಾಧನಂ ಕಲಿಸಿದಾತಂ ವರ್ಣಮಾತ್ರಂ ಗುರು॥
ಶ್ರುತಿ ಮಾರ್ಗಂ ಬಿಡದಾತ ಸುವ್ರತಿ ಮಹಾ ಸದ್ವಿದ್ಯೆಯೇ ಪುಣ್ಯದಂ।
ಸುತನೇ ಸದ್ಗತಿದಾತನೈ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೩॥

ಪ್ರಜೆಯಂ ಪಾಲಿಸಬಲ್ಲೊಡಾತನರಸಂ ಕೈಯಾಸೆಯಂ ಮಾಡದಂ।
ನಿಜ ಮಂತ್ರೀಶ್ವರ ತಂದೆ ತಾಯ ಸಲಹಲ್ ಬಲ್ಲಾತನೇ ಧಾರ್ಮಿಕಂ॥
ಭಜಕಂ ದೈವದ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳೊಡೆ ಭಟಂ ನಿರ್ಭೀತ ತಾನಾದವಂ।
ದ್ವಿಜನಾಚಾರತೆಯುಳ್ಳವಂ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೪॥

ಸರಿಯೇ ಸೂರ್ಯಗೆ ಕೋಟಿ ಮಿಂಚು[illegible]ಗಳ್ ನಕ್ಷತ್ರವೆಷ್ಟಾದೊ[illegible]
ದೊರೆಯೇ ಚಂದ್ರಗೆ ಜೀವರತ್ನ ಕೆಣೆಯ[illegible]ಕ್ಯಾದ ಪಾಷಾಣಗಳ್॥
ಉರಗೇಂದ್ರಂಗೆ ಸಮಾನಮೊಳ್ಳೆಯೆ ಸುಪರ್ಣಂಗೀಡೆ ಕಾಕಾಳಿ ಸ।
ಕ್ಕರೆಗುಪ್ಪಂ ಸರಿಮಾಳ್ಪರೇ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೫॥

ಧರಣೀಶಂ ಧುರಧೀರನಾಗೆ ಘನಮುಳ್ಳಂ ತ್ಯಾಗಿಯಾಗಲ್ ಕವೀ।
ಶ್ವರ ಸಂಗೀತದಿ ಜಾಣನಾಗೆ ಸಕಲಾಪ್ರೌಢಂಗಿರಲ್ ಪ್ರೌಢವೆಣ್॥
ಬರಿವಂ ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗೆ ಮಂತ್ರಿ ಚತುರೋಪಾಯಂಗಳಂ ಬಲ್ಲೊಡಂ।
ದೊರೆವೋಲ್ ಚಿನ್ನಕೆ ಸೌರಭಂ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೬

ಉಣದಿರ್ಪಾ ಧನಮಿರ್ದೊಡೇನು ಸುತನಿರ್ದೇಂ ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಾಗದಾ।
ಒಣಗಲ್ಪೈರಿಗೆ ಬಾರದಿರ್ದ ಮಳೆ ತಾಂ ಬಂದೇನದಾಪತ್ತಿನೊಳ್॥
ಮಣಿದುಂ ನೋಡದ ಬಂಧುವೇತಕೆಣಿಸಲ್ ಕಾಲೋಚಿತಕ್ಕೈದಿದಾ।
ತೃಣವೇ ಪರ್ವತವಲ್ಲವೇ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೭

ಸುಡು ಸೂಪಂ ಘೃತವಿಲ್ಲದೂಟವ ಪರಾನ್ನಾಪೇಕ್ಷೆಯಾ ಜಿಹ್ವೆಯಂ।
ಸುಡು ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ಬಾಳ್ಕೆಯಂ ಕಲಹ ಕೋಪಂ ಮಾಳ್ಪ ಸಂಗಾತಿಯಂ॥
ಸುಡು ತಾಂಬೂಲವಿಹೀನ ವಕ್ತ್ರವ ಪರಸ್ತ್ರೀ ನೋಡುವಾ ಕಣ್ಗಳಂ।
ನುಡಿದುಂ ತಪ್ಪುವ ರಾಜನಂ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೮

ಚರಿಪಾರಣ್ಯದ ಪಕ್ಷಿಗೊಂದು ತರು ಗೊಡ್ಡಾಗಲ್ ಫಲಂ ತೀವಿದಾ।
ಮರಗಳ್ ಪುಟ್ಟವೆ ಪುಷ್ಪವೊಂದು ಬಳಲಲ್ ಭೃಂಗಕ್ಕೆ ಪೂವಿಲ್ಲವೇ॥
ನಿರುತಂ ಸತ್ಕವಿಗೊರ್ವ ಗರ್ವಿ ಪುಸಿಯುತ್ತಂ ಲೋಭಿಯಾಗಲ್ ನಿಜಂ।
ಧರೆಯೊಳ್ ದಾತರು ಪುಟ್ಟರೆ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೯

ಧರೆ ಬೀಜಂಗಳ ನುಂಗೆ ಬೇಲಿ ಹೊಲನೆಲ್ಲಂ ಮೇದೊಡಂ ಗಂಡ ಹೆಂ
ಡಿರನತ್ಯುಗ್ರದಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ ಪ್ರಜೆಗಳಂ ಭೂಪಾಲಕಂ ಬಾಧಿಸಲ್॥
ತರುವೇ ಪಣ್ಗಳ ಮೆಲ್ಲೆ ಮಾತೆ ವಿಷಮಂ ಪೆತ್ತರ್ಭಕಂಗೂಡಿಸಲ್।
ಹರ ಕೊಲ್ಲಲ್ ಪರಕಾಯ್ವನೇ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೧೦

ಗಿಡವೃಕ್ಷಂಗಳಿಗಾರು ನೀರನೆರೆವರ್ ನಿತ್ಯಂ ಮಹಾರಣ್ಯದೊಳ್।
ಕಡು ಕಾರ್ಪಣ್ಯದಿ ಕೇಳ್ವವೇ ಶಿಖಿ ಜಲೋರ್ವೀ ಮಾರುತಾಕಾಶಮಂ॥

ಹೊಮಾ

ಮೃಡನೀನಲ್ಲದದಾರು ಕಾಯ್ವರು ಜಗದ್ರಕ್ಷಾಕರಂ ನೀನೆಲೈ।
ಕೊಡುವರ್ ಕೊಂಬರು ಮರ್ತ್ಯರೇ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ॥೧೧॥

ಉಡುರಾಜಂ ಕಳೆಗುಂದಿ ಪೆರ್ಚದಿಹನೇ ನ್ಯಗ್ರೋಧ ಬೀಜಂ ಕೆಲಂ।
ಸಿಡಿದುಂ ಪೆರ್ಮರನಾಗದೇ ಎಳಗರುಂ ಎತ್ತಾಗದೇ ಲೋಕದೊಳ್॥
ಮಿಡಿ ಪಣ್ಣಾಗದೆ ದೈವದೊಲ್ಮೆಯಿರಲಾ ಕಾಲಾನುಕಾಲಕ್ಕೆ ತಾಂ।
ಬಡವಂ ಬಲ್ಲಿದನಾಗನೇ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೧೨॥

ಚಿಗುರೆಂದುಂ ಮೆಲೆ ಬೇವು ಸ್ವಾದುವಹುದೇ ಚೇಳ್ ಚಿಕ್ಕದೆಂದಳ್ಕರಿಂ।
ತೆಗೆಯಲ್ ಕಚ್ಚದೆ ಪಾಲನೂಡಿ ಫಣಿಯಂ ಸಾಕಲ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸಿಯೇ॥
ಖಗಮಂ ಸಾಕುವೆನೆಂದು ಗೂಗೆ ಮರಿಯಂ ಸಂಪ್ರೀತಿಯಿಂದೋವರೇ।
ಪಗೆಯಂ ಬಾಲಕನೆಂಬರೇ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೧೩॥

ಸುಳಿದಾ ಹೊಮ್ಮೃಗವೆಯ್ದೆ ಸೀತೆಯ ಖಳಂ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ತಾಂಬಾಳ್ದನೇ।
ಇಳಿದಂಬೋಧಿಯ ಬಾಳ್ದನೇ ತಮಸನಂದಾಮ್ನಾಯವಂ ಕದ್ದು ತಾ॥
ತಲೆಯಂ ಕಟ್ಟರೆ ಕಂಚವಾಳ ಮರದೊಳ್ ಶೂದ್ರೀಕ ವೀರಾಖ್ಯನಂ।
ಕಳವೇಂ ಕೊಲ್ಲದೆ ಕಾಯ್ದುದೇ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೧೪॥

ಬಡಿಕೋಲಂ ಸಮಮಾಡಲಕ್ಕುಮರೆಯೊಳ್ ಕೂಪಂಗಳಂ ತೋಡಲ।
ಕ್ಕಿಡಿದುಕ್ಕುಂ ಮೃದುಮಾಡಲಕ್ಕು ಮಳಲೊಳ್ ತೈಲಂಗಳಂ ಹಿಂಡಲ॥
ಕ್ಕಡವೀ ಸಿಂಗವ ತಿದ್ದಲಕ್ಕು ಕರೆಯುಲ್ ಬಕ್ಕುಗ್ರದ ವ್ಯಾಘ್ರಮಂ।
ಕಡುಮೂರ್ಖಂ ಹಿತ ಕೇಳ್ವನೇ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೧೫॥

ಅತಿಗಂಭೀರನುದಾರ ಧೀರನು ಮಹಾ ಸಂಪನ್ನ ಸತ್ಯಾತ್ಮನೂ।
ರ್ಜಿತ ನಾನಾ ಲಿಪಿ ಭಾಷೆಯೊಳ್ ಪರಿಚಿತಂ ಲಂಚಕ್ಕೆ ಕೈ ನೀಡದಂ॥
ವ್ರತಿ ಸದ್ಧರ್ಮ ವಿಚಾರಶಾಲಿ ಚತುರೋಪಾಯಂಗಳಂ ಬಲ್ಲವಂ।
ಪತಿಕಾರ್ಯಂ ವರ ಮಂತ್ರಿಯೈ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೧೬॥

ಅರೆಯಂ ಸೀಳುವೊಡಾನೆ ಮೆಟ್ಟಲಹುದೇ ಚಾಣಂಗಳಿಂದಲ್ಲವೇ।
ಕಿರಿದಾಗಿರ್ದೊಡದೇನುಪಾಯಪರನೊರ್ವಂ ಕೋಟಿಗೀಡಕ್ಕು ಹೆ॥
ಮ್ಮರನಿರ್ದೇನದರಿಂದಲೆತ್ತಬಹುದೇ ಬಲ್ಭಾರಮಂ ಸನ್ನೆ ಸಾ।
ವಿರ ಕಾಲಾಳಿನ ಸತ್ವಮೈ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ। ॥೧೭॥

ಕೊಡಬೇಕುತ್ತಮನಾದವಂಗೆ ಮಗಳಂ ಸತ್ಪಾತ್ರಕಂ ದಾನಮಂ।
ಬಿಡಬೇಕೈ ಧನಲೋಭ ಬಂಧುಜನರೊಳ್ ದುಷ್ಟಾತ್ಮರೊಳ್ ಗೋಷ್ಠಿಯಂ।
ಇಡಬೇಕೀಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿರಸಮಂ ವಿಶ್ವಾಸಮಂ ಸ್ವಾಮಿಯೊಳ್।
ಇಡಬೇಕಿದ್ದುಣಬೇಕೆಲೈ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೧೮॥

ಪೊರಬೇಡಂಗಡಿ ಸಾಲ ಮೂರ ಹೊಣೆಯಂ ಪಾಪಂಗಳಂ ನಿಂದೆಯಂ।
ಮರೆಬೇಡಾತ್ಮಜ ಸತ್ಕಳತ್ರ ಸಖರೊಳ್ ನ್ಯಾಯಂಗಳೊಳ್ ಸತ್ಯದೊಳ್॥
ಸೆರೆಬೇಡರ್ಭಕ ಪಕ್ಷಿವೃದ್ಧ ತರುಣೀ ಗೋವಿಪ್ರದೀನರ್ಕಳಂ।
ತೆರಬೇಡೊತ್ತೆಗೆ ಬಡ್ಡಿಯಂ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೧೯॥

ಕುರುಡಂ ಕನ್ನಡಿಯಂ ಕವೀಂದ್ರರ ಮಹಾದುರ್ಮಾರ್ಗಿಗಳ್ ತ್ಯಾಗಿಯಂ।
ಬರಡಂ ಬಾಲರ ಮುದ್ದ ಬಂಜೆ ಕಡು ಚೋರಂ ಚಂದ್ರನಂ ಕಾವ್ಯದ॥
ಚ್ಚರಿಯಂ ಗಾಂಪರು ಪಾಪಿಗಳ್ ಸುಜನರಂ ಮಾಣಿಕ್ಯಮಂ ಮರ್ಕಟಂ।
ಜರೆಯಲ್ ಸಿಂಗವ ಕುನ್ನಿಯೇಂ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೨೦॥

ಪೊಡೆಯೊಳ್ ತುಂಬಿರೆ ಪಂಕ ಮೇಲೆ ತೊಳೆಯಲ್ ತಾಂ ಶುದ್ಧನೇನಪ್ಪನೇ।
ಕಡುಪಾಪಂ ಬಲು ಮೀಯಲಾತ ಶುಚಿಯೇ ಕಾಕಾಳಿಯೇಂ ಮೀಯದೇ॥
ಗುಡಪಾನಂಗಳೊಳದ್ದೆ ಬೇವಿನ ಫಲಂ ಸ್ವಾದಪ್ಪುದೇ ಲೋಕದೊಳ್।
ಮಡಿಯೇ ನಿರ್ಮಲ ಚಿತ್ತಮೈ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥೨೧॥

(ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕ) **—ಸೋಮೇಶ್ವರ**

೪೪. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು

ಪೆಣ್ಣ ಪೆತ್ತವರ ಬಳಗ ಬೆಳೆವುದು ಬೇಗ।
ಪೆಣ್ಣ ಪೆತ್ತವರು ಪೆರ್ಚುವರು॥
ಪೆಣ್ಣ ಪೆತ್ತುದರಿಂದೆ ಪೆಸರೆನಿಸಿತು ಖಗೆ।
ಬಣ್ಣವೇರಿತು ಪಾಲ್ಗಡಲು ॥೧॥

ಪೆಣ್ಣಿಂದೆ ಪೆರ್ಮೆಗೊಂಡನು ಹಿಮವಂತನು।
ಪೆಣ್ಣಿಂದೆ ಭೃಗು ಪೆರ್ಚಿದನು॥
ಪೆಣ್ಣಿಂದೆ ಜನಕರಾಯನು ಜಸವಡೆದನು।
ಪೆಣ್ಣ ನಿಂದಿಸಲೇಕೆ ಪೆರರು ॥೨॥

ಸಿರಿರಾಣಿಯು ಸೀತೆಯು ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ಶ್ರೀ।
ಹರಿಯೊಡನೊಂದೆ ಹಂತಿಯೊಳು॥
ಇರಿಸಿ ಪೂಜೆಯನೊಡರಿಸುವರು ಪಿರಿಯರು।
ಪರಿಕಿ ಪೊಡಿವರು ಪೆಣ್ಣೈಸೆ ॥೩॥

ಪೆಣ್ಣಲ್ಲವೆ ತಮ್ಮನೆಲ್ಲ ಪಡೆದ ತಾಯಿ।
ಪೆಣ್ಣಲ್ಲವೆ ಪೊರೆದವಳು॥
ಪೆಣ್ಣು ಪೆಣ್ಣೆಂದೇತಕೆ ಬೀಳುಗಳೆವರು।
ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಗಾವಿಲರು ॥೪॥

ಕುವರನಾದೊಡೆ ಬಂದ ಗುಣವೇನದರಿಂದೆ।
ಕುವರಿಯಾದೊಡೆ ಕುಂದೇನು॥
ಇವರಿರ್ವರೊಳೇಳಿಗೆವಡೆದವರಿಂದೆ।
ಸವನಿಪುದಿಹ ಪರ ಸೌಖ್ಯ ॥೫॥

ಕುಲಪುತ್ರನೋದಿ ತಿಳಿದು ನಡೆದಲ್ಲದೆ।
ಕುಲವನುದ್ಧರಿಸಲರಿಯನು॥
ಕುಲಪುತ್ರಿಯೊಳಗುವರನಿಗಿತ್ತ ಮಾತ್ರಕೆ।
ಕುಲಕೋಟಿಯನುದ್ಧರಿಪಳು ॥೬

ಸುಗುಣನಾವನು ಸುಚರಿತ್ರನಾವನು ಕಣ್ಗೆ।
ಸೊಗಸುವ ಸೊಬಗನಾರೆಂದು॥
ಬಗೆದು ಭಾವಿಸಿ ಪೆಣ್ಣನೀವುದು ವಂಶದೊ।
ಳೊಗೆದೊಳುಗುವರನಿಗೊಲಿದು ॥೭

ಅಲೆಗೆಯ್ಯದವಮತಿಯೆಸಗದ ವೈರವ
ಬಲಿಸದ ಬರಿದೆ ಪಳಿಯದ॥
ಕೊಲೆಬೈಗುಳಿಂದೆ ಕೋಟಲೆಗೊಳಿಸದ ಸ।
ತ್ಕುಲಕೀವುದು ಕುವರಿಯನು ॥೮

ಪಣದಾಸೆ ನಂಟುತನದ ಪತ್ತುಗೆ ನೇಹ।
ದೆಣಿಕೆಗಳಿಂದೆದೆಗರಗಿ॥
ಗುಣ ಔವನಕುಲ ರೂಪುಗುಂದಿದ ನಡೆ।
ವೆಣಕೀಯಲಾಗದು ಪೆಣ್ಣ ॥೯

ಜಡನಿಗೆ ಜಾತಿಹೀನನಿಗೆ ಚಂಚಲನಿಗೆ
ಕಡುಮೂರ್ಖನಿಗೆ ಗಾಂಪನಿಗೆ॥
ಬಡತನದೊಳು ಬಲುಬವಣೆಗೊಂಬವನಿಗೆ।
ಕೊಡಲಾಗದು ಕುವರಿಯನು ॥೧

ಬಾಳಿ ಬದುಕಿ ತಣಿವಿಲ್ಲದ ತಮ್ಮಂತೆ।
ಬಾಳಲೆಳಸುವ ಬಾಲಕಿಯ॥

ಜೀಳುಗುವರನಿಗೆ ಬಲಿಗೆಯ್ದರೆಂಬುದ।
ಕೇಳಿ ಕಿವಿಯ ಮುಚ್ಚುವುದು

[ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ] —ಹೊನ್ನಮ್ಮ

೪೫. ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ

ಉತ್ತರಕುತ್ತರವಿತ್ತಿದಿರಾಡದೆ।
ಯೊತ್ತಿ ನುಡಿಯದೊತ್ತರಿಸದೆ॥
ಮತ್ತವರಿತ್ತಾಣತಿಯ ಮಸ್ತಕದೊಳು।
ಪೊತ್ತು ಪೂಜಿಸುತೆಸಗುವುದು ॥೧॥

ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡದೆಯುವಮತಿಗೆಯ್ಯದೆ।
ಮತ್ತೆಯಾಗದೆ ಮರೆತಿರದೆ॥
ಅತ್ತೆಮಾವಂದಿರಾಣತಿಯನಾಲಿಪುದೇಕ।
ಚಿತ್ತದೊಳೇಕಪತ್ನಿಯರು ॥೨॥

ಕೂಗಿ ನುಡಿಯದೆ ಕೊಬ್ಬದೆ ಕೋಪಪೆಸಗದೆ।
ಮೂಗುವಡದೆ ಮೋಡಿಗೊಳದೆ॥
ಲೋಗರುಚಿತವೆನಲೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆಯನು।
ವಾಗಿ ನುಡಿವುದವರೊಡನೆ ॥೩॥

ಮದುಪರಜೀಯರೆಂದು ಮುಂದುಗೆಟ್ಟಾಡದೆ।
ಚದುರರಲ್ಲೆಂದು ಜರೆಯದೆ॥
ಇದು ಹಿತವೆಂದವರಿತ್ತುಪದೇಶವ।
ನೆರ್ದೆಗೊಳಿಸುವುದೆಸಗುವುದು ॥೪॥

ಕುತ್ತವೆಣಿಸಿ ಕೋಪಗೊಳದೆ ಕೂರ್ತಿವರೆಮ್ಮ।
ಕಿತ್ತಿಗರೆಂದೆರ್ದೆಗೊಳಿಸಿ॥
ಅತ್ತಿಗೆನಾದಿನಿಯರೊಳಂತರಂಗವ।
ಪತ್ತುಗೆಗೊಳಿಸಿ ಬಾಳುವುದು ॥೫॥

ತಂದೆತಾಯನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಕೈಗೆಡೆಯಾಗಿ।
ಬಂದ ಸೊಸೆಯರ ಬಾಧಿಸದೆ॥
ಅಂದಂದಿಗುಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಯೂಟವಿವಾಹಗ।
ಳಿಂದ ಸಂತಸಗೊಳಿಸುವುದು ॥೬॥

ಬಳವಳಿಸದೆ ಪಳಿಯದೆ ಭಂಗಪಡಿಸದೆ।
ಹಸಗೆಡಿಸವೆ ಹದುಗಿಸದೆ॥
ಬಸಿರೊಳು ಬಂದ ಪೆಣ್ಮಕ್ಕಳ ಮುಱುಕವ
ಸೊಸೆಯರೆಡೆಯೊಳೆಸಗುವುದು ॥೭॥

ಬಸಿರನಿಟ್ಟೆಸಿಯುಣಬಡಿಸುವುದೊಳುಮುಡಿ।
ಯೆಸಕವರಿತು ಮಿಸಿಸುವುದು॥
ಒಸೆದು ಸಿಂಗರಿಸುವುದೊಲಿದು ನೋಡುವುದಿಂತು।
ಸೊಸೆಯರ ಸೊಗವಡಿಸುವುದು ॥೮॥

ಬುದ್ಧಿಗಲಿಯಱಿಯದ ಪಸುಮಕ್ಕಳ।
ಮುದ್ದಿಸಿ ಮುದವೇರುವುದು॥
ಬುದ್ಧಿಗಲಿವ ಕಾಲದೊಳು ಪೊಯ್ದು ಬೈದು ನ।
ಲ್ಬುದ್ಧಿಗಳನೆ ಬೋಧಿಸುವುದು ॥೯॥

ಓದುಗಲಿವ ಮಕ್ಕಳಿಗೂಟವಿವಾಹವ।
ನಾದರದಿಂದನುಗೊಳಿಸಿ॥

ಓದಿಸುವರು ಕೊಂಡು ಬೈದೊಡವುವರನು।
ಮೂದಲಿಸದೆ ಸಮ್ಮತಿಪುದು ॥೧೦॥

ಬಿಸಿರಿಯ ಬಾಣಂತಿಯ ಬೇನೆವಡೆದರೆ।
ಹಸುಮಕ್ಕಳ ಹಯನುಗಳ॥
ಬಸವಳಿಸದೆ ಬಳಲಿಸದೆ ಬಯ್ಯದೆ ಬಗೆ।
ಯೊಸೆದುಚಿತದೊಳೋವುವುದು

(ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ) —ಹೊನ್ನಮ್ಮ

೪೭. ಸರ್ವಜ್ಞ ವಚನಗಳು

ಒಬ್ಬನಲ್ಲದೆ ಜಗಕೆ ಇಬ್ಬರುಂಟೆ ಮತ್ತೆ।
ಒಬ್ಬ ಸರ್ವಜ್ಞ ಕರ್ತನೀಜಗಕೆಲ್ಲ।
ಒಬ್ಬನೇ ದೇವ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೧॥

ಚಿತ್ರವನು ನವಿಲೊಳು ವಿಚಿತ್ರವನು ಗಗನದೊಳು।
ಪತ್ರಪುಷ್ಪಗಳ ವಿವಿಧ ವರ್ಣಗಳಿಂದ।
ಚಿತ್ರಿಸಿದರಾರು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೨॥

ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವದು ಹೆಜ್ಜೇನು ಸವಿದಂತೆ।
ದುರ್ಜನರ ಸಂಗದೊಡನಾಟ ಬಚ್ಚಲಿನ।
ರೊಜ್ಜಿನಂತಿಹುದು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೩॥

ಬಲ್ಲವರ ಒಡನಾಟ ಬೆಲ್ಲವನು ಮೆದ್ದಂತೆ।
ಅಲ್ಲದಹುದೆಂಬ ಅಜ್ಞಾನಿಯೊಡನಾಟ।
ಕಲ್ಲುಹಾದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೪॥

ಮಾನಹೀನರ ಸಂಗವೇನು ಕೊಟ್ಟರು ಬೇಡ।
ಮಾನವುಳ್ಳವರ ಸಂಗ ತಾ ಸಕ್ಕರೆಯು।
ಜೇನು ಸವಿದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೫॥

ದಂತಪಙ್ಕ್ತಿಯ ನಡುವೆ ಎಂತಿಪ್ಪುದುದು ಜಿಹ್ವೆ।
ಅಂತು ದುರ್ಜನರ ಬಳಸಿನಲಿ ಸಜ್ಜನನು।
ನಿಂತಿಹನು ನೋಡ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೬॥

ಒಳ್ಳಿದರ ಒಡನಾಡೆ ಕಳ್ಳನೊಳ್ಳಿದನಕ್ಕು।
ಒಳ್ಳಿದನು ಕಳ್ಳರೊಡನಾಡೆ ಅವ ಶುದ್ಧ।
ಕಳ್ಳತಾನಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೭॥

ಬರೆ ಕಂಡು ಕರೆಯದನ ಬರೆ ಕುಳ್ಳಿರೆನ್ನದನ।
ಸರಸ ಸಜ್ಜನಿಕೆ ಇಲ್ಲದನ ಸಖ್ಯವ।
ಬೆಸರಲೇಬೇಡ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೮॥

ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತಡೆ ಇಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿತಡೆ ಇಲ್ಲ।
ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಿದಡೆ ಇಲ್ಲ ಗುರು ಮುಖವು।
ಇದ್ದಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೯॥

ತಂದೆಗೂ ಗುರುವಿಗೂ ಒಂದು ಅಂತರವುಂಟು।
ತಂದೆ ತೋರುವನು ಸದ್ಗುರುವ ಗುರುರಾಯ।
ಬಂಧನವ ಕಳೆವ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೧೦॥

ಒಂದೊಂದು ಹನಿ ಬಿದ್ದು ನಿಂದಲ್ಲಿ ಮಡುವಕ್ಕು।
ಸಂದ ಸತ್ಪುರುಷರೊಡನಾಡೆ ಪರಬೊಮ್ಮ।
ಮುಂದೆ ಬಂದಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೧೧॥

ಈವಂಗೆ ದೇವಂಗೆ ಆವುದಂತರವಯ್ಯ।
ದೇವನು ಜಗಕೆ ಕೊಡುತಿಹನು ಕೈಯಾರೆ।
ಈವನೇ ದೇವ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೧೨॥

ಉಣ್ಣೆ ಕೆಚ್ಚಲೊಳಿದ್ದು ಉಣ್ಣದದು ನೊರೆವಾಲ।
ಪುಣ್ಯವನು ಮಾಡಿ ಉಣಲೊಲ್ಲದವನಿರವು।
ಉಣ್ಣೆಗೂ ಕಷ್ಟ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೧೩॥

ಉಳ್ಳಲ್ಲಿ ಉಣಲಿಲ್ಲ ಉಳ್ಳಲ್ಲಿ ಉಡಲಿಲ್ಲ।
ಉಳ್ಳಲ್ಲಿ ದಾನ ಕೊಡಲೊಲ್ಲದವನೊಡವೆ।
ಕಳ್ಳಗೆ ನೃಪಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೧೪॥

ಇಚ್ಛೆಯನು ಅರಿದಿತ್ತ ನುಚ್ಚೊಂದು ಮಾಣಿಕವು।
ಇಚ್ಛೆಯದು ತೀರ್ದ ಬಳಿಕಿತ್ತ ಮಾಣಿಕವು।
ನುಚ್ಚಿಗು ಕಷ್ಟ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೧೫॥

ಆಗ ಬಾ, ಈಗ ಬಾ, ಹೋಗಿ ಬಾ, ಎನ್ನದಲೆ।
ಆಗಲೇ ಕರೆದು ಕೊಡುವನ ಧರ್ಮ ಹೊ।
ನ್ನಾಗದೆ ಬಿಡದು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೧೬॥

ಅನ್ನವನು ಇಕ್ಕುವುದು ನನ್ನಿಯನು ನುಡಿಯುವುದು।
ತನ್ನಂತೆ ಪರರ ಬಗೆದಡೆ ಕೈಲಾಸ।
ಬಿನ್ನಾಣವಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೧೭॥

ಸಿರಿ ಬಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕರೆದು ದಾನವ ಮಾಡು।
ಪರಿಣಾಮವಕ್ಕು ಪದವಕ್ಕು ಕೈಲಾಸ।
ನೆರೆಮನೆಯಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೧೮॥

ಕತ್ತಿಲಾದಾಗಾಯ ಮತ್ತಿರದೆ ಮಾಯುವುದು।
ಸುತ್ತಲಾಡುತಿಹ ಜಿಹ್ವೆಯ ಗಾಯ ತಾ।
ಸುತ್ತು ಮಾಯುವುದೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೧೯॥

ಕೋಟಿ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಟಿ ವಿದ್ಯೆಯೆ ಮೇಲು।
ಮೇಟಿಯಿಂ ರಾಟೆ ನಡೆದುದಲ್ಲದೆ ದೇಶ।
ದಾಟವೇ ಕೆಡಗು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೨೦॥

ವಿದ್ಯೆಯುಳ್ಳನ ಮುಖವು ಮುದ್ದು ಬರುವಂತಿಕ್ಕು।
ವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲದನ ಬರಿ ಮುಖವು ಹಾಳೂರ।
ಹದ್ದಿನಂತಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೨೧॥

ಓದಿದಾ ಓದು ತಾ ಮೇದ ಕಬ್ಬಿನ ಸಿಪ್ಪೆ।
ಓದಿನ ಒಡಲನರಿದಿಹರೆ ಸಿಪ್ಪೆ ಕ।
ಬ್ಬಾದಂತೆ ಕಾಣೊ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೨೨॥

ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸದ ತಂದೆ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಡದಾ ಗುರುವು।
ಬಿದ್ದಿರಲು ಬಂದು ನೋಡದಾ ತಾಯಿಯು।
ಶುದ್ಧ ವೈರಿಗಳು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೨೩॥

ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಮಿಥ್ಯಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲ।
ಹೆತ್ತಮ್ಮನಿಂದ ಹಿತರಿಲ್ಲ ನರರೊಳಗೆ।
ನಿತ್ಯರೇ ಇಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥೨೪॥

೪೭. ವಿದ್ಯೆ

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಂದೆ ಬಾಲ್ಯದೊ।
ಳಕ್ಕರ ವಿದ್ಯೆಗಳನಱಿಪದಿರ್ದೊಡೆ ಕೊಂದಂ॥
ಲಕ್ಕಧನವಿರಲು ಕೆಡುಗುಂ।
ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ವಿದ್ಯೆ ಪೊರೆಗು ಚೂಡಾರತ್ನಾ ॥೧॥

ಬರೆಯದ ಕೈ ಬಂಧುಗಳಂ।
ಪೊರೆಯದ ಕೈ ಸುತರನೆತ್ತಿ ಕೊಂಡಾಡದ ಕೈ॥
ಕರೆದು ಬುಧರ್ಗೀಯದ ಕೈ।
ಮರಗೈ ಮರುಳ್ಗೈಗಳಂತೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ॥೨॥

ಓದದ ಬಾಯಮೃತಾನ್ನವ।
ಮೇದದ ಬಾಯತ್ ಸಜ್ಜನರ್ಕಳಂ ಪ್ರಿಯದಿಂದಂ॥
ಆದರಿಸದ ಬಾಯದು ತಾಂ
ಮೇದಿನಿಯೊಳ್ ಬಿಲದಬಾಯೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ॥೩॥

ಬರೆವುದು ವಾಚಿಪುದಲಸದೆ!
ಪರಿಚಾರಿಪುದಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲನಿಬರೊಳಂ॥
ಪರಸಪ್ರಸಂಗಗೆಯ್ಯಲು।
ಸರಸಿಜಭವರಾಣಿಯೊಲಿಯದೇಂ ಮಾಣ್ಪಳೇ ॥೪॥

ಓದಿನೊಳಲ್ಲದೆಯಿಹಪರ।
ಸಾಧನಸಂಪತ್ತುಮಾಗದದು ಕಾರಣದಿಂ॥
ಓದುವುದು ಸಕಲ ಶ್ರುತಮಂ।
ಭೇದಿಸಲಳವಪ್ಪುದಲ್ತೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ॥೫॥

ಕ್ಷೀಣದಾದ ವಿದ್ಯೆಯಾಗಲಿ।
ಮೆಱೆವುದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳಿರ್ದೊಡೆ ಮತ್ತಾ॥
ಒಱತೆಯು ನೀರಾದೊಡೆ ತಾಂ।
ಬಱಿನಂ ಪಿಂಗಿಸದೆ ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡಾ ॥೮

೪೪. ವಿವಿಧ ನೀತಿಗಳು

ಗುರು ದೈವಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ।
ತರುಣಿಗೆ ಪತಿ ದೈವಮುಱಿದಮನುಜರ್ಗೆಲ್ಲಂ॥
ಪೊರೆವನೆ ದೈವಂ ಜಗದೊಳ।
ಗರಸಿಂಗಂ ಪ್ರಜೆಯೆ ದೈವಮೆಲೆ ಗುಣರತ್ನಾ ॥೧

ವಚನದೊಳಿಹಪರಸುಖಮುಂ।
ವಚನದೊಳಂ ದೈವಗತಿಯು ದುರ್ಗತಿಯಕ್ಕುಂ॥
ವಚನದೊಳರಿಮಿತ್ರತೆಯುಂ।
ವಚನಾಮೃತದಿಂದೆ ತುಷ್ಟನೀಶ್ವರನಱಿಯಾ ॥೨

ನಡೆವೆಡೆಯೊಳ್ ನುಡಿವೆಡೆಯೊಳ್।
ಕೊಡುವೆಡೆಯೊಳ್ ತನಗೆ ನಿಂದೆ ಪೊರ್ದದ ತೆಱದಿಂ॥
ನಡೆವುದು ನುಡಿವುದು ಕೊಡುವುದು।
ಪಡೆವುದು ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯಂ ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮಾ ॥೩

ರಾಗರಸ ಮಿಗಲು ಸಭೆ ತಲೆ।
ದೂಗಲು ತಾ ನುಡಿಯುಬಲ್ಲೊಡದನುಡಿಯಿನಿಸೊಂ॥
ದಾಗದಿರೆ ಸೈತು ಮೂಗಿಯು।
ಕೋಗಿಲೆಯುಂತಿಹುದು ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡಾ ॥೪

ಸಾರಗುಣಿಯೊಡನೆ ದುರ್ಗುಣಿ।
ಘೋರನೆ ಸಲೆ ಪೂಜ್ಯನಹನದೆಂತೆನೆ ಮುಡಿಯೊಳ್॥
ಸೌರಭ್ಯಕುಸುಮಸಂಗದಿ।
ನಾರುಂ ಸಲುವಂತೆ ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡಾ ॥೫॥

ಆಗದರ ಮನವ ಕಂಡೊಡೆ।
ಬೇಗನೆ ತೊಲಗುವುದು ತೊಲಗದಿರ್ದೊಡೆ ಮತ್ತಾ॥
ನಾಗರ ಹೆಡೆನೆಳಲಾಸೆಗೆ।
ಪೋಗಿ ಸುಖಂಬಾಳ್ವೆನೆಂಬ ಕಪ್ಪೆವೊಲಕ್ಕುಂ ॥೬॥

೪೯. ಮೂರ್ಖರು

ಸಾಲಮಾಡಿಯೆ ಸರಕು ಕೊಳ್ಳುವ।
ಮುದುಕ ತಾ ಕನ್ಯೆಯನು ವರಿಸುವ।
ತಾನು ನೋಡದ ಗ್ರಂಥ ಟೀಕಿಪ।
ಕಾಂಬ ವಸ್ತುವ ಮರೆಯ ಮಾಡುವ।
ಮನುಜರಿವರೇ ಮೂರ್ಖರೆನಿಸುವರು ॥೧॥

ಲಾಭಕಾಲದಿ ಕಲಹ ತೆಗೆಯುವ।
ಉಂಬ ಸಮಯದಿ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವ।
ಹೊತ್ತನರಿಯದ ಹರಟೆಹೊಡೆಯುವ।
ಸಮಯಬಂದರೆ ಸುಮ್ಮನಿರುತಿಹ।
ಮನುಜರಿವರೇ ಮೂರ್ಖರೆನಿಸುವರು ॥೨॥

ಲಾಭದಾಸೆಗೆ ಹಣವನೀಯುವ।
ಅನ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಬಿರುಸನಾಡುವ।

ಮಗಗೆ ಧನವಿತ್ತುಧನನಾಗುವ।
ಪತ್ನಿ ಪಕ್ಷದ ಜನವ ಯಾಚಿಪ।
ಮನುಜರಿವರೇ ಮೂರ್ಖರೆನಿಸುವರು ॥೩

ಬುದ್ಧಿಗರ್ವದಿ ಹಿತವ ಕೇಳದ।
ಕುಲದ ಮದದಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದ।
ಸಿಕ್ಕದೊಡವೆಯನಿತ್ತು ಬಯಸುವ।
ರೋಗಿಯಾಗಿಯು ಪಥ್ಯಮಾಡದ।
ಮನುಜರಿವರೇ ಮೂರ್ಖರೆನಿಸುವರು ॥೪

ದುಃಖವಾಗಲು ದೈನ್ಯ ತೋರುವ।
ಪೂರ್ವ ಕಷ್ಟವ ಸುಖದಿ ಮರೆಯುವ।
ಅಲ್ಪರಕ್ಷೆಗೆ ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚಿಪ।
ಪರಕಿಸಲು ವಿಷವನ್ನೆ ಸೇವಿಪ।
ಮನುಜರಿವರೇ ಮೂರ್ಖರೆನಿಸುವರು ॥೫

ಪಂಡಿತನು ನಾನೆಂದು ಹರಟುವ।
ಸುಭಟನೆಂತೆಂದಭಯನಾಗಿಹ।
ತನ್ನ ಹೊಗಳಲು ಮೈಯ ಮರೆಯುವ।
ವಕ್ರವಾಕ್ಯದಿ ಮರ್ಮ ಭೇದಿಪ।
ಮನುಜರಿವರೇ ಮೂರ್ಖರೆನಿಸುವರು ॥೬

ದೂತನಾಗಿಯು ವಾರ್ತೆ ಮರೆಯುವ।
ಹಾಡುಹಗಲಲಿ ಕಳವು ಮಾಡುವ।
ಭೂರಿಭೋಜನವಿಕ್ಕಿ ಹೊಗಳುವ।
ಶ್ಲಾಘಿಸಲು ಭೋಜನವ ತೊರೆಯುವ।
ಮನುಜರಿವರೇ ಮೂರ್ಖರೆನಿಸುವರು ॥೭

ಬಿಕ್ಕೆಬೇಡಿ ಸುಭೋಜ್ಯಕೆಳಸುವ।
ಗುರುವೆನಿಸಿ ಕೀಳ್ಗೆಯ್ಮೆಗಿಳಿಯುವ।
ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸವ ಮಾಡೆ ಹೇಸದ।
ಬಿಗುವಿನಿಂದೆ ಸಹಾಯ ಬೇಡದ।
ಮನುಜರಿವರೇ ಮೂರ್ಖರೆನಿಸುವರು ॥೮॥

('ಶತಮೂರ್ಖರು' ಎಂಬ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಿಂದ)

೫೦. ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿಯಾಟ

ಬರಲಿದೆ! ಅಹಹಾ! ದೂರದಿ ಬರಲಿದೆ-
ಬುಸುಗುಟ್ಟುವ ಪಾತಾಳದ ಹಾವೋ?
ಹಸಿವಿನ ಭೂತವು ಕೂಯುವ ಕೂವೋ?
ಹೊಸತಿದು ಕಾಲನ ಕೋಣನ ಓವೋ!
ಉಸುರಿನ ಸುಯ್ಯೋ? ಸೂಸೂಕರಿಸುತ,

ಬರುವುದು! ಬರಬರ ಭರದಲಿ ಬರುವುದು-
ಬೊಬ್ಬೆಯ ಹಬ್ಬಿಸಿ, ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ
ಉಬ್ಬರ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕಡಲಿನ ನೀರಿಗೆ,
ಬೊಬ್ಬುಳಿ ತೆರೆಯನು ದಡಕ್ಕೆ ಹೊಮ್ಮಿಸಿ,
ಅಬ್ಬರವಲಿ ಭೋರ್ ಭೋರನೆ ಗುಮ್ಮಿಸಿ,

ಬರುತಿದೆ! ಮೈತೋರದೆ ಬರುತಿದೆ! ಅದೆ
ನಡು ಮುರಿಯುತ ನಗನಾವೆಗೆ, ಕೂವೆಗೆ
ಉಡಿಸಿದ ಹಾಯಿಯ ಹರಿಯುತ ಬಿರಿಯುತ,
ಹಡಗನು ಕೀಲಿಸಿ, ತುಮುರನು ತೇಲಿಸಿ,
ದಡದಲಿ ಝಾಡಿಸಿ, ದೋಣಿಯನಾಡಿಸಿ,

ಇದೆ! ಇದೆ! ಬರುತಿದೆ! ಇದೆ! ಇದೆ! ಬರುತಿದೆ-
ಹಕ್ಕಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಧೂಳಿನ ಕಾಡಿಗೆ
ಇಕ್ಕುತ, ಹೊಲದೆತ್ತಿಗೆ ದನಕಾಡಿಗೆ
ಫಕ್ಕನೆ ಹಟ್ಟಿಗೆ ಅಟ್ಟಿಸಿ, ಕಾಡಿಗೆ
ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಿಚ್ಚನು ಊದಲು ಹಾರುತ,

ಬರುತಿದೆ! ಇದೆ! ಇದೆ! ಇದೆ! ಇದೆ! ಬರುತಿದೆ-
ಸಡಿಲಿಸಿ ಮಡದಿಯರುಡಿಯನು ಮುಡಿಯನು,
ಬಡ ಮುದುಕರ ಕೊಡೆಗರಿ ಹರಿದಾಡಿಸಿ,
ಹುಡುಗರ ತಲೆ ತಲೆ ಟೊಪ್ಪಿಯ ಆಟವ
ದಡಬಡನಾಡಿಸಿ, ಮನೆ ಮನೆ ತೋಟವ
ಅಡಿ ಮೇಲಾಗಿಸಿ, ತೆಂಗನು ಲಾಗಿಸಿ
ಅಡಕೆಯ ಬಾಗಿಸಿ, ಪನೆ ಇಬ್ಭಾಗಿಸಿ,
ಬುಡದೂಟಾಡಿಸಿ, ತಲೆ ತಾಟಾಡಿಸಿ,
ಗುಡಿಸಲ ಮಾಡನು ಹುಲುಹುಲುಮಾಡಿಸಿ,

ಬಂತೈ! ಬಂತೈ! ಇದೆ! ಇದೆ! ಬಂತೈ!-
ಗಿಡಗಿಡದಿಂ-ಚಿಲುಗೊಂಚಲು ಮಿಂಚಲು-
ಮಿಡಿಯನು ಹಣ್ಣನು, ಉದುರಿಸಿ ಕೆದರಿಸಿ,
ಎಡದಲಿ ಬಲದಲಿ ಕೆಲದಲಿ ನೆಲದಲಿ,
ಪಡುವಣ ಮೋಡವ ಬೆಟ್ಟಕೆ ಗಟ್ಟಕೆ
ಹೊಡೆದಟ್ಟುತ, ಕೋಲ್ ಮಿಂಚನು ಮಿರುಗಿಸಿ,
ಗುಡುಗನು ಗುಡುಗಿಸಿ, ನೆಲವನು ನಡುಗಿಸಿ,
ಸಿಡಿಲನು ತಾಳಿಗೆ ಬಾಳಿಗೆ ಎರಗಿಸಿ,
ಜಡಿಮಳೆ ಸುರಿವೋಲ್, ಬಿರುಮಳೆ ಬರುವೋಲ್
ಕುಡಿ ನೀರನು ಒಣಗಿದ ನೆಲಕೆರೆವೋಲ್

ಬಂತೈ ಬೀಸುತ! ಬೀಸುತ ಬಂತೈ/
ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿಯು ಕೊಂಕಣ ಸೀಮೆಗೆ!
ಬಂತೈ! ಬಂತೈ! ಬಂತೈ! ಬಂತೈ।

...**ಕವಿಶಿಷ್ಯ**

೫೧. ಕನ್ನಡ ತಾಯ ನೋಟ

ಏನು ಚೆಲುವಿನ ನಾಡು! ಚೆಲುವು ಚೆಲ್ಲುವ ನಾಡು! ಕನ್ನಡದ ನಾಡು
ಏನು ಚಿನ್ನದ ನಾಡು! ನಮ್ಮೊಲುಮೆಯಾ ನಾಡು! ನಮ್ಮಿನಿಯ ನಾಡು
ಕಾವೇರಿಯಿಂದಮಾ ಗೋದಾವರಿಯ ವರೆಗೆ ಚಾಚಿರುವ ನಾಡು!
ಕೆಳಗೆ ಬೆಳೆಹೊಲ ಕಪ್ಪು ಮೇಲೆ ಬಾಂಬೊಲ ಕಪ್ಪು, ಬೆಟ್ಟಗಳು ಕಪ್ಪು,
ಕಾರ್ ಮೋಡಗಳು ಕಪ್ಪು, ಹೊಳೆಕೆರೆಯ ಮಡು ಕಪ್ಪು ತಾಯಕಾಲ್
ತೊಳೆವ

ಉಪ್ಪು ಕಡಲದು ಕಪ್ಪು, ಜನ ಕಪ್ಪು-ಏನೆಂದೆ? ತಪ್ಪು, ತಪ್ಪು!
ಮೂಡ ಪಡುವಲು ತಿರುಗು, ಬಡಗು ತೆಂಕಲು ತಿರುಗು, ಕರ್-ನಾಟದಲ್ಲಿ
ನಿಮ್ಮೂರ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಕಣ್-ನೋಟ, ತಣ್-ನೋಟ ಕರ್ಪು, ಬಲು ಕರ್ಪು!
ಕರ್ಪೊ, ಬಿಳ್ಪೋ ಕಾಣೆ, ಕನ್ನಡದ ಕಣ್ಣೋಟ-ಕೂರ್ಪು, ಆರ್ಪು!
ಓ ತಾಯೆ, ಕನ್ನಡದ ಪೆರ್-ತಾಯೆ, ನಮ್ಮಮ್ಮ, ದೇವಿ, ಸಮ್ರಾಜ್ಞಿ,
ಸುಳಿಗುರುಳು, ನಗೆಗಣ್ಣು ಏನು ಕಪ್ಪೋ ನಿನಗೆ-ಮುತ್ತಿಡುವ ಕಪ್ಪು!
ನಿನ್ನ ಕಲಿಗಳ ಕೂರ್ಪು, ಕೆಚ್ಚೆದೆಯ ಕಟ್ಬಾಳ ಕೂರ್ಪು, ನೆಚ್ಚಾರ್ಪು,
ಆರು ತಡೆಯಲು ಬಹುದು-ಪುಲಿಕೇಶಿ ಹರ್ಷರೇ ಹೊಯ್ದು ಸಾರುವರು.
ಕರ್ಪಿರಲಿ, ಕೂರ್ಪಿರಲಿ, ನಿನ್ನ ಬೆಳ್ಪನು ಹೇಳು-ಕೂರಸಿಯ ಮಿಂಚು.
ಕಾರ್-ಮಿಂಚು, ಪೆಣ್ಮಣಿಗಳಾ ಕಣ್ಣನುಣ್ಮಿಂಚು, ಅರಿದರಾ ಕೂರ್-ನೋಟ
ಮಿಂಚು!

ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ತೇಲಿ, ಆಳದಲಿ ಮಲೆಯೆಡೆಯೊಳಲುಗದೆಯೆ ಅಲುಗಿ,
ಕಡಿದು ಬಂಡೆಗೆ ಬಂದು, ನೆಗೆದು ಬೆಳ್ಳಂಗೆಡೆವ ನೀರ್-ಬೀಳ ಬೆಳ್ಪು!

ಕಡೆದ ನೊರೆ, ಚಿಗಿವ ನೊರೆ, ತೂರು ನೊರೆ, ಕುದಿವ ನೊರೆ, ಬೆಳ್ಪಿನೊಳ್
ಬೆಳ್ಪು !

ಆ ಬೆಳ್ಪು, ಆ ತೆಳ್ಪು, ಆ ಮೆಲ್ಪು-ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಳಿನೊಳ್ಪು;
ನೀರ್-ಬೀಳ ಬೆಳ್ನೊರೆಯ ಬಿಸಿಲ ಬೆಳ್ದಿಂಗಳಾ ಮಳೆಬಿಲ್ಲ ತಳ್ಪು!
ಬೆಳ್ಗೊಳವೊ, ತೀರ್ಥಗಳೊ, ಧರ್ಮ ಧರ್ಮದ ತಿರುಳೊ, ಪಾಡುವರ ಪುರುಳೋ,
ಒಳ್ಗನ್ನಡದ ಕಲೆಯೊ, ಕುಸುರಿಗೆಲಸದ ಸಿಲೆಯೊ, ಆ ನಯವೊ ಮೆರುಗೋ!
ನಿನ್ನ ಚಿಣ್ಣರ ಸೊಬಗೊ, ಬೆಡಗೊ, ಮೆಲ್ನೆದೆ ತಣ್ಪೊ, ಕೊಡುಗೈಯ ಬಿಣ್ಪೋ!
ಓ ಎನ್ನ ತಾಯಿ, ಕನ್ನಡ ತಾಯಿ, ನಮ್ಮವ್ವ, ದೇವಿ, ಸಮ್ರಾಜ್ಞಿ,
ನಿನ್ನ ನರಸುತ ಸುಳಿವ, ನೋಂಪಿಯೆನೆ ನಿನ್ನೊಲುಮೆ-ನಾಡನೊಳಕೊಳುವ,
ನಿನ್ನ ಚೆಲುವನು ಸವಿವ ಮಗುವಾರು ತಣಿಯದನು, ಹಾಡಿ ಕುಣಿಯದನು,
ಭಕ್ತಿಯಲಿ ತಲೆದೂಗಿ ಬಾಗಿ ಮಣಿಯದನು.!

—ಶ್ರೀ

೫೨. ವನಸುಮ

ವನಸುಮದೊಲೆನ್ನ ಜೀ
ವನವು ವಿಕಸಿಸುವಂತೆ
ಮನವನನುಗೊಳಿಸು ಗುರುವೇ-ಹೇ ದೇವ
ಜನಕೆ ಸಂತಸವೀವ
ಘನನು ನಾನೆಂದೆಂಬ
ಎಣಿಕೆ ತೋರದೆ ಜಗದ ಪೊಗಳಿಕೆಗೆ ಬಾಯ್ ಬಿಡದೆ

ಕಾನನದಿ ಮಲ್ಲಿಗೆಯು
ಮೌನದಿಂ ಬಿರಿದು ನಿಜ
ಸೌರಭವ ಸೂಚಿ ನಲವಿಂ

ತಾನೆಲೆಯ ಪಿಂದಿರ್ದು
ದೀನತೆಯ ತೋರಿ ಅಭಿ
ಮಾನವನು ತೊರೆದು ಕೃತಕೃತ್ಯತೆಯ ಪಡೆವಂತೆ

ಉಪಕಾರಿ ನಾನು ಎ
ನ್ನುಪಕೃತಿಯು ಜಗಕೆಂಬ
ವಿಪರೀತ ಮತಿಯನುಳಿದು
ವಿಪುಲಾಶ್ರಯವನೀವ
ಸುಫಲ ಸುಮಭರಿತ ಪಾ
ದಪದಂತೆ ನೈಜಸಾದೊಳ್ಪನಿಂ ಬಾಳ್ವವೊಲು

[ನಿವೇದನೆ] ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ

೫೩. ಭರತನ ಭಕ್ತಿ

ಅರಸಡವಿಗೈದಿದೊಡವನ್, ಅವನಿತ್ತ ಪಾದುಕೆಗ।
ಳೊರೆಯುದೊಡವೇನನುಂ, ತಾಂ ವರದಿಯೊರೆದು॥
ದೊರೆತನದ ಭಾರವನು ಹೊತ್ತು ದೊರೆಯಾಗದಾ।
ಭರತನವೊಲಿರು ನೀನು ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ॥೧॥

ಒಡೆಯನೆಂದೋ ಬಂದು ಕೇಳ್ವನದಕುತ್ತರವ।
ಕೊಡಬೇಕು ತಾನೆನುವವೊಲು ಋಜುತೆಯಿಂದ॥
ಒಡಲ, ಜಾಣಿನ, ಜೀವಶಕ್ತಿಗಳನೆಲ್ಲವನು।
ಮುಡುಪುಕೊಟ್ಟನು ಭರತ ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ॥೨॥

ಒಡರಿಸುವನೆಲ್ಲವನ್, ಆದಾವುದುಂ ತನದಲ್ಲ।
ಬಿಡನೊಂದನುಂ ರಾಜ್ಯ ತನದಲ್ಲವೆಂದು॥

ನಡೆವಂ ಸ್ವತಂತ್ರದಲಿ ಸಲಿಸುತೆ ವಿಧೇಯತೆಯ।
ಕಡುಯೋಗಿ ಭರತನಲ?— ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ॥೩॥

ದೊರೆತನದ ಜಟಿಲಗಳ, ಕುಟಿಲಗಳ, ಕಠಿನಗಳ।
ಭರತನುಳಿಸಿದನೆ ರಾಮನ ತೀರ್ಪಿಗೆಂದು?॥
ಅರಿವಿಗಿಹ ಕರ್ತವ್ಯಭಾರವನು ತಾನರಿತು।
ಧುರವ ಧರಿಸಿದನವನು–ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ॥೪॥

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿಲ್ಲದಾ ಸ್ವಾಮಿಯಂ ನೆನೆನೆನೆದು।
ಸತ್ಯಭಕ್ತಿಯ ಸೇವೆಗೆಯ್ದವಂ ಭರತಂ॥
ನಿತ್ಯಜೀವನದಿ ನೀನಾನಯವನನುಸರಿಸೊ।
ಸ್ವತ್ವದಾಸೆಯ ನೀಗ–ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ॥೫॥

ಧರೆಯೆ ಕೋಸಲ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ರಘುವರನು।
ಭರತನವೊಲನುಪಾಲನಕ್ರಿಯರು ನಾವು॥
ಅರಸನೂಳಿಗ ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರದಾಡಳಿತ।
ಹರುಷದಿಂ ಸೇವಿಸೆಲೊ–ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ॥೬॥

[ಮಂಕುತಿಮ್ಮನಕಗ್ಗ] ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ

೫೪. ಗೊಲ್ಗೊಥಾ

ಅಂದಿದೊ ವಸಂತಪೂರ್ಣಿಮೆ ಭೃಗುವಾರದಾ
ನಡುಹಗಲ ಸಿರಿಹೊತ್ತು, ಭಾಸ್ಕರನ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ;
ನೋಡೊಂದೆ ಬರವೋಡ ಬಾನಗಲ ಚಾಚಿ ನೋ
ಹನ ಕಾಲದಾ ಪ್ರಲಯಮೇಘವೆನೆ ಮುಚ್ಚಿಹುದು;
ಬೇಗೆಯುಂ ತಡೆಯಲಾಗದು, ಗಾಳಿ ಸೂಸದಿಳೆ

ಯುಬ್ಬಸದೊಳೇದುತಿದೆ, ಮರಗಳಲಿ ಕದಲದೆಲೆ,
ಹಕ್ಕಿಗಳ ಉಸುರಿಲ್ಲ; ನಟ್ಟಿರುಳೊಳಂತೆ ಮನೆ
ಮನೆಯೊಳುಸಿಕನೆ ಸಂತಮಿರತಕ್ಕ ಜನಪದಂ
ಧಗೆಯ ಸೆಬ್ಬಾವಂತೆ ಹೊರಟು ತಿಂತಿಣಿವರಿದು
ಬಂತು ಶಲಭಸಮೂಹವಂತೆ ಯೇರೂಸಲೇಮ್ ೧೦
ನಗರದಗಸೆಯ ಹೊರಗಿರುವ ಕಪಾಲಸ್ಥಾನ

ವೆಂಬುವಾ ಗೊಲ್ಗೊಥಾ ಗಿರಿಗೆ. ಬಂದಿಗಳಿಂದ
ಹೊರಿಸಿ ತಂದಾ ಮೂರು ಸಿಲುಬೆಗಳ ನೆಟ್ಟರಾ
ಗೊಲ್ಗೊಥದ ಶಿಖರದಲಿ; ಯೇಸುವಂ ನಡುವೆ ವೆ ೯
ಣೆಡಬಲದೊಳಾ ಕಳ್ಳರಿಬ್ಬರಂ ಸಿಲುಬೆಗಳಿ ೧೫

ಗಿಕ್ಕಿ, ಕೈಕಾಲ್ಗಳಿಗೆ ಮೊಳೆ ಜಡಿದು, ಯೇಹೂದ್ಯ
ರರಸನೀ ನಜರಾಯ ಯೇಸುವೆಂದಾ ಬರೆದ
ಹಲಗೆಯಂ ತಲೆಗಡಿಗೆ ತೂಗಿದರು. ಹದ್ದು ಬಿಗಿ
ಪಿಡಿದ ಲಾವಿಗೆಯಂತೆ, ಪಡುವಣದಿ ಬಿಳಿಯ ಬಿದಿ
ಗೆಯ ತಿಂಗಳಂತೆ, ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ತೊಟ್ಟ ಸರಳಂತೆ, ೨೦

ಮರಣ ವೃಕ್ಷದೊಳಮೃತಫಲದಂತೆ ತೂಗುತಿರೆ,
ತನ್ನ ಬೇನೆಯನಣಂ ಗಣಿಸದವನುಸುರಿದಂ-
ನರದೇಹವೆತ್ತವನಿಗಾ ತನುವ ಗುಣಧರ್ಮ
ವಹ ಬೇನೆ ಇಲ್ಲದಿಹುದೆಂತು ? ತಾನಾರ ತನು
ಮನವನಿನಿಸಾದೊಡಂ ನೋಯಿಸಿಲ್ಲೆಂದು ಸಾ ೨೫

ವಿರ ಚೇಳ್ಗಳೊಮ್ಮೆಗಕಟಾ ಕಡಿವ ಯಾತನೆಯ
ಸಿಲುಬೆಯಳಲುರಿಯ ತಣ್ಣನೆ ತಳೆದು, ತಾಯಮೊಗ
ನೋಡೆ ಮಗು ಬೆಸಲಳಲನೋತು ಸೈರಿಸುವಂತೆ,
ಚೂಣಿಯ ಭಟಂ ಗಾಯದಳಲ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮುಂ
ಗಾದಾಡಿ ಮಡಿದು ಜಯವಡುವಂತೆ, ನರನರಂ ೩೦

ಗಳಲಿ ಕುದಿಕುದಿವ ವೇದನೆ ಸೋಸಿ, ತನ್ನ ತೊರೆ
ದರ್ಭಕರ ಹಂಬಲಿಸುವ ಮುಮೂರ್ಷು ತಾಯಂತೆ,
ತನ್ನ ಕಡಿವವರ್ಗೆ ತಣ್ಣೆಳಲೀವ ಮರದಂತೆ,
ತನ್ನಳಲನವರ ಹಂಬಲದಿ ಮರೆತುಸುರಿದಂ-
'ಕ್ಷಮಿಸಿವರನೆಲೆ ತಂದೆ! ತಾವೇನನೆಸಗಿದಪೆ ೩೫

ವೆಂದರಿಯರಿವರು; ನೆರೆದವರದಂ ಕೇಳಿ, 'ಹಾ!
ನಮಗಾಗಿ ಕ್ಷಮೆಯ ಯಾಚಿಸುವುದಂತಿರಲಿ, ನೀ
ದೇವಸುತನಾಗಿದ್ದರೀ ಸಿಲುಬೆಯಿಂದಿಳಿದು
ಬಾರ ನೋಡುವ!' ಎಂದು ಜಟಕರಿಸೆ, ಯಾಜಕರು
'ಅನ್ಯರಂ ರಕ್ಷಿಸಿದಿವಂ ತನ್ನ ತಾನೆ ರ ೪೦

ಕ್ಷಿಸಲಾರನಾದನೆ? ಯೆಹೂದ್ಯರರಸಂತೆ! ತಾ
ನಿಳಿತರಲಿ ಸಿಲುಬೆಯಿಂದೊಡನೆ ನಂಬುವೆವಿವನ!
ದೇವರೊಳೆ ಭರವಸಿಗನಂತೆ! ಕಾಂಬೆವು ದೇವ
ರೀತನಂ ರಕ್ಷಿಸಲಿ! ದೇವಸುತ ತಾನೆಂದ
ನಲ್ಲ! ' ಎಂದಣಕಿದರು.

ಅನಿತರೊಳೆ ಬಿರುಗತ್ತ ೪೫
ಲೊಂದು ಬಾನೆಲ್ಲವಂ ಬಾಸಣಿಸಿ, ದೇವಸುತ
ನಮೃತನೀ ಮೃತಿನಾಟಕದ ಕಡೆಯ ತೆರೆಯಂತೆ
ಭೂವ್ಯೋಮಗಳ ನಡುವೆ ಮುಸುಕಿದುದು. ಸುರ್ಯೋಪ
ರಾಗಮೇನಿಂದು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯೊಳೆನೆ ನಕ್ಷತ್ರ
ವೊಂದಿಲ್ಲ. ಮಳೆಯ ಕತ್ತಲೆಯೊ? ಕತ್ತಲ ಮಳೆಯೊ ? ೫೦
ಅಲ್ಲಡೆ ನಭೋಗ್ನಿಮುಖಿಯಿಂದುಗುವ ಕಬ್ಬೊಗೆಯೊ ?
ಮಿಸ್ರದೊಂಬತ್ತನೆಯ ಮಾರಿ ತಲೆದೋರಿತೇ ?
ಹಗಲ ಮೂರನೆಯ ಜಾಮದೊಳೆ ಹಗಲಿನ ದೀಪ
ವಾರಿತೇನೆಂದು ನೆರೆದವರೆಲ್ಲರೆದೆ ನಡುಗೆ,
ಸಿಲುಬೆಯೊಳೆಲೀ! ಎಲೀ! ಲಮ್ಮಾ ಸಬಖ್ತಾನಿ? ೫೫

(ದೇವರೇ! ದೇವರೇ! ಯಾಕೆನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟೆ?)
ಎಂದು ದಾವೀದ ನೃಪನಂದಿನಾರ್ತಧ್ವಾನ
ದಿಂದರಚೆ ಯೇಸು, ನಿಂದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿವ
ನೇಲೀಯನಂ ಕರೆವನೇಲಿಯನೇಂ ಬಂದು
ಕಾದಪನೊ ಕಾಂಬೆವೆನೆ, ಮೇಘನಿರ್ಘೋಷದಿಂ ೬೦
'ತಂದೆಯೆ! ಮದಾತ್ಮವಂ ನಿನ್ನ ಕೈಗೊಪ್ಪಿಸುವೆ!'
ಎಂದು ಗಗನದಿ ಯೇಸು ಕಣ್ಣೂರಿ, ತುದಿಬೆಟ್ಟ
ದಿಂ ಕರೆವ ತಾಯಿಯೆಡೆಗೆ ಮರಿಜಿಂಕೆ ಜಿಗಿವಂತೆ,
ಸುಗ್ಗಿ ಯೆಡೆಗಯ್ದುವಾ ಬಾನಕ್ಕಿಯಂತೆ, ದಿನ!
ಮುಖದೊಳಿರುಳಿನ ಸೊಡರು ನೇಸರಂಬುಗುವಂತೆ,
ಕ್ಷಿತಿಜದಿಂ ಸಿಡಿದು ಮೇಲ್ನೆಗೆವ ಮಿಂಚಂತೆ, ಯೇ
ಸುವಿನಾತ್ಮವೊಡನೆ ಬೆಳಕಿನ ಬೀಡಿಗೆಯ್ದೆ, ನಿಲು
ನೇಸರುಗಳೆಡೆಗಯ್ದೆ, ಕಣ್ಮುಗಿದು ತಲೆವಾಗಿ,
ತನ್ನ ಪಡೆದೆರವನೊಡೆಯಂಗೆ ಮರಳೀವಂತೆ
ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಯೇಸುವಸುವನೊಪ್ಪಿಸಿದಂ. ೭೦
ಗಡಗಡನೆ ಭೂಮಿ ನಡುಗಿತು, ದುಃಖವಾರ್ತೆಯಂ
ಜಗಕೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಸುವ ಮರಣ ದುಂದುಭಿಯಂತೆ
ನೆರೆದರೆದೆಯೆದೆ ಭೀತಿಯಿಂದ ಮಾವೊಳಗಿದುದು
ಕಾವಲಿನ ರೋಮಕ ಶತಾಧಿಪತಿ ಕುದುರೆಯುಲಿ
ಜೂಗಳಿಸೆ, ಕೆಳಗಿಳಿದು ಸೀಸಕಂ ತೆಗೆದಿವಂ ೭೫
ದೇವತನಯಂ ಗಡಾ! ಎಂದು ವಿಸ್ಮಯದೊಳಾ
ಹಗಲ ತಿಂಗಳನೆ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೀಕ್ಷಿಸಿದಂ

—ಗೋವಿಂದ ಪೈ.

೫೫. ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ ?

ಇರುಳಿರುಳಳಿದು ದಿನ ದಿನ ಬೆಳಗೆ
ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲೂ ಮೇಲಕೆ ಕೆಳಗೆ
ಗಾವುದ ಗಾವುದ ಗಾವುದ ಮುಂದೆ
ಎವೆತೆರೆದಿಕ್ಕುವ ಹೊತ್ತಿನ ಒಳಗೆ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ಕರಿನರೆ ಬಣ್ಣದ ಪುಚ್ಛಗಳುಂಟು
ಬಿಳಿ ಹೊಳೆ ಬಣ್ಣದ ಗರಿ-ಗರಿಯುಂಟು
ಕೆನ್ನನ ಹೊನ್ನನ ಬಣ್ಣ-ಬಣ್ಣಗಳ
ರೆಕ್ಕೆಗಳೆರಡೂ ಪಕ್ಕದಲುಂಟು
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ನೀಲ ಮೇಘಮಂಡಲ ಸಮಬಣ್ಣ!
ಮುಗಿಲಿಗೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳೊಡೆದವೊ ಅಣ್ಣಾ!
ಚಿಕ್ಕೆಯು ಮಾಲೆಯು ಸೆಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು
ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರನು ಮಾಡಿದೆ ಕಣ್ಣಾ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ರಾಜ್ಯದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ತೆನೆ ಒಕ್ಕಿ
ಮಂಡಲ ಗಿಂಡಲಗಳ ಗಡ ಮುಕ್ಕಿ
ತೇಲಿಸಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಖಂಡ-ಖಂಡಗಳ
ಸಾರ್ವಭೌಮರಾ ನೆತ್ತಿಯ ಕುಕ್ಕಿ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ಯುಗ-ಯುಗಗಳ ಹಣೆಬರಹವ ಒರಸಿ
ಮನ್ವಂತರಗಳ ಭಾಗ್ಯವ ತೆರೆಸಿ
ರೆಕ್ಕೆಯು ಬೀಸುತ ಚೇತನಗೊಳಿಸಿ
ಹೊಸಗಾಲದ ಹಸುಮಕ್ಕಳ ಹರಸಿ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಮೇರೆಯ ಮೀರಿ
ತಿಂಗಳಿನೂರಿನ ನೀರನು ಹೀರಿ
ಆಡಲು ಹಾಡಲು ತಾ ಹಾರಾಡಲು
ಮಂಗಳಲೋಕದ ಅಂಗಳಕೇರಿ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ಮುಟ್ಟಿದೆ ದಿಙ್ಮಂಡಲಗಳ ಅಂಚ
ಆಚೆಗೆ ಚಾಚಿದೆ ತನ್ನಯ ಚುಂಚ
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನು ಒಡೆಯುಲು ಎಂದೊ
ಬಲ್ಲರು ಯಾರಾ ಹಾಕಿದ ಹೊಂಚ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

(ಗರಿ) —ಅಂಬಿಕಾತನಯ

೫೬. ನನ್ನ ಹಾಡು

ನನ್ನ ಹರಣ
ನಿನಗೆ ಶರಣ
ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಾ
ನಿನ್ನ ಮನನ
ದಿಂದ ತನನ –
ವೆನುತಿದೆ ತನು ಪಾವನಾ.

ಸುಖದ ವಿಷವು
ದುಃಖ ವಿಷವು
ಹಿಗ್ಗಿ ಪ್ರಾಣಪೂರಣಾ
ಪಂಚಕರಣ
ಗಳೀ ಗಡಣ
ಕಟ್ಟಿತು ಗುಡಿ ತೋರಣಾ.

ನಿನ್ನ ಚರಣ
ಸುಸಂತರಣ
ಜಗದ್ಭರಿತ ಭಾವನಾ
ಹಾಸ್ಯಕಿರಣ
ತದನುಸರಣ
ತದಿತರ ಪಥ ಕಾಣೆ ನಾ.

ಹರುಷ ರಸವೆ
ಕರುಣಾದಸುವೆ
ಜೀವಧರ್ಮಧಾರಣಾ

ರಸವೆ ಜನನ,
ವಿರಸ ಮರಣ,
ಸಮರಸವೇ ಜೀವನ

[೧೦] —ಅಂಬಿಕಾತನಯ.

೫೭. ಶಬರಿ

ಕಾದಿರುವಳು ಶಬರಿ,
ರಾಮ ಬರುವನೆಂದು,
ತನ್ನ ಪೂಜೆಗೊಳುವನೆಂದು.

ವನವನವ ಸುತ್ತಿ ಸುಳಿದು
ತರು ತರುವನಲೆದು ತಿರಿದು
ಬಿರಿವೂಗಳಾಯ್ದು ತಂದು
ತನಿವಣ್ಗಳಾಯ್ದು ತಂದು.

ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮಿಂದು
ಬಿಳಿ ನಾರುಮಡಿಯನುಟ್ಟು
ತಲೆವಾಗಿಲಿಂಗೆ ಬಂದು
ಹೊಸತಿಲಲಿ ಕಾದು ನಿಂದು

ಎಳಗಾಳಿ ತೀಡುತಿರಲು
ಕಿವಿಯೆತ್ತಿ ಆಲಿಸುವಳು
ಎಲೆಯುಲುಗೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ
ನಡೆ ಸಪ್ಪುಳೆಂದು ಬಗೆದು.

ದೂರಕ್ಕೆ ನೋಳ್ಪೆನೆಂದು
ಮರವೇರಿ ದಿಟ್ಟಿಸುವಳು
ಗಿರಿಮೇಲಕೈದಿ ಕೈಯ
ಮರೆಮಾಡಿ ನೋಡುತಿಹಳು.

ಬಾ ರಾಮು, ರಾಮು ಎಂದು
ಬರುತಿಹನು, ಇಹನು ಎಂದು
ಹಗಲಿರುಳು ತವಕಿಸಿಹಳು
ಕಳೆದಿಹವು ವರುಷ ಹಲವು.

೦ ೦ ೦ ೦

ಶಬರಿವೊಲು ಜನವು ದಿನವು
ಯುಗ ಯುಗವು ಕರೆಯುತಿಹವು
ಕರೆ ಇಳೆಗಳೇಳಲರಸಿ
ತವಕದಲಿ ತಪಿಸುತಿಹುದು.

ಭರವಸೆಗಳಳಿಯುವಾಗಿ
ಮನವೆಲ್ಲ ಬಯಕೆಯಾಗಿ
ಹಗಲೆಲ್ಲ ಕಾದು ಕೂಗಿ
ಇರುಳೆಲ್ಲ ಜಾಗರಾಗಿ;

ಬಂದಾನೊ ಬಾರನೋ ಓ
ಕಂಡಾನೊ ಕಾಣನೋ ಓ
ಎಂದೆಂದು ತಪಿಸಿ, ಜಪಿಸಿ
ಶಂಕಾತುರಂಗಳೂರಿ.

ಬಾ ರಾಮು, ಬಾರ, ಬಾರಾ
ಬಡವರನು ಕಾಯು ಬಾರಾ
ಕಂಗಾಣದಿವರ ಪ್ರೇಮು
ನುಡಿಸೋತ ಮೂಕ ಪ್ರೇಮು

[ನೆಳಲು ಬೆಳಕು] —ವಿ. ಸಿ.

೫೮. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೆನೆದು

ಹರಿದು ತುಂಡಾಗಿಹುದು ಇಂದು ಕನ್ನಡ ನಾಡು;
ಅಣ್ಣತಮ್ಮದಿರು ತಾವಣ್ಣತಮ್ಮದಿರೆಂದು
ತಿಳಿಯಲಾರರು ನಡೆಯಲಾರರು; ಬಾ ಬಂಧು
ಎಂದು ಕರೆಯಲು, ಸ್ವಾಮಿ ನಮ್ಮೂರು ಧಾರ್ವಾಡ
ನಮ್ಮೂರು ಮೈಸೂರು, ನಮ್ಮೂರು ಎರಕಾಡು
ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕರೆಯಿರಿ ನನ್ನ ಎನ್ನುವರು,
ಕನ್ನಡದ ನಾಡ ಜನವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನವರು,
ಬಡಗ ತೆಂಕಣ ಮೂಡ ಕೊಡಗ ತೌಳವ ತೋಡ
ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರೆನ್ನವರು ಎನ್ನುಸಿರು,
ನಾವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಮನೆಯವರಣ್ಣ ತಮ್ಮದಿರು,
ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನು ಪಡೆದುದೊಂದೆ ನಾಡಿನ ಬಸಿರು,
ಎಂದು ನಾವರಿದೆವೇ ನಮಗೆ ಇನ್ನಾರೆದುರು!
ಹಾ ನನ್ನ ಸೋದರರೆ ಬನ್ನಿ ಒಂದಾಗಿ;
ಜಯವಧುವ ನಿಮ್ಮ ತೋಳಿನೊಳಿಟ್ಟು ತೂಗಿ.

—ಶ್ರೀನಿವಾಸ

೫೯. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಹಾಡಿದನೆಂದರೆ,
ಕಲಿಯುಗ ದ್ವಾಪರವಾಗುವುದು!
ಭಾರತ ಕಣ್ಣಲಿ ಕುಣಿವುದು; ಮೈಯ್ಯಲಿ
ಮಿಂಚಿನ ಹೊಳೆ ತುಳುಕಾಡುವುದು!
ಆ ಕುರುಭೂಮಿಯು ತೋರುವದು;
ಆ ರಣರಂಗದಲಿ,
ಆ ಸಂಗ್ರಾಮದಲಿ,
ಪಟುಭಟರಾರ್ಭಟ ಕೇಳುವುದು!
ಮೈ ನವಿರೇಳುವುದು!
ಹೊಳೆಯುವ ಕೈದುಗಳಾಟದಲಿ,
ಕಲಿಗಳ ಕದನದ ಕೂಟದಲಿ,
ತಾಗುವ ಗದೆಗಳ ಸಂಘಟ್ಟಣೆಯಲಿ,
ರಥಚಕ್ರಧ್ವನಿ ಚೀತ್ಕಾರದಲಿ,
ಸಾಯ್ವರ ಶಾಪದಲಿ,
ಬೀಳ್ವರ ತಾಪದಲಿ,
ನಸುಸೋತಿರುವರ ಕೋಪದಲಿ,
ನೆರೆ ಗೆದ್ದಿಹರಾಟೋಪದಲಿ,
ಕೆನೆಯುವ ಹಯುಗಳ ಹೇಷಾರವದಲಿ,
ಕಿವಿ ಬಿರಿಯುವುದು!
ಎದೆ ಮುರಿಯುವುದು!
ಬಸಿಯುವ ಮಜ್ಜೆಯು ಪಂಕದೊಳೂಡಿ
ಚಿಮ್ಮುವ ರಕ್ತದ ಬುಗ್ಗೆಯ ನೋಡಿ
ಕಣ್ಣೊಡೆಯುವುದು!
ಮೈ ನಡುಗುವುದು!
ಕೇಳಿರಿ! ಪಾರ್ಥನ ಸಾರಥಿಯು

ರಣ ಗೀತೆಯುನು,
ರಣ ನೀತಿಯುನು,
ಬೋಧಿಸುವನು ನಿರ್ಭೀತಿಯುನು!
ಕುರುರಂಗದ ಶರಶಯ್ಯೆಯಲಿ
ಭೀಷ್ಮನು ಮಲಗಿಹನು!
ಹೆಣಗಳ ಬಣಬೆಯ ಮಂಚದಲಿ
ದ್ರೋಣನು ಬಿದ್ದಿಹನು!
ನೆತ್ತರವೀಂಟುತಲಿರುವನು ಭೀಮನು
ಅಯ್ಯೋ, ನೋಡಲ್ಲಿ!
ರಥದಿಂದುರುಳುತಲಿರುವನು ಕರ್ಣನು,
ಹಾ! ಹಾ! ನೋಡಿಲ್ಲಿ!
ರಣಚೆಂಡಿಯು ಆ ಬೆಂಕಿಯ ಮಗಳು
ಹೆಣ್ಣಿನ ರೂಪದ ಬರಸಿಡಿಲವಳು!
ಮುಗುಳ್ನಗೆ ಬೀರುತ ನೋಡಿಲ್ಲಿ
ನಿಂತಿರುವಳು ರಣರಂಗದಲಿ
ದ್ರೌಪದಿ ಮುಡಿಗೆದರಿ!
ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರಸಿಯ ತೀರದಿ
ತೋರುವರಾರಲ್ಲಿ!
ಕೌರವದೇವನು ಸಿಡಿಲಾಗಿರುವನು
ಭೀಮನ ಸರಿಸದಲಿ!
ವೈರಿಯ ಎದೆಯನು
ಒಡೆಯುವ ಗದೆಯನು
ಮೇಲೆತ್ತಿರುವನು ನೋಡಲ್ಲಿ!
ಭೀಮನು ಬಿದ್ದನೆ!
ಕೌರವ ಗೆದ್ದನೆ!
ಮುಂದಾಗುವುದನು ಕಾಣಲ್ಲಿ!

ಇದಾವ ನ್ಯಾಯು!
ಏನನ್ಯಾಯು!
ಕೃಷ್ಣನ ಕುಹಕವ ನೋಡಲ್ಲಿ!
ಏನನು ನೋಡುವೆ? ತಡೆಯುವೆ ಏಕೆ?
ಕೌರವರಾಯನು ಮಡಿಯಲಿ ಬೇಕೆ?
ಯುವಕನೆ ತುಡುಕು ಕಠಾರಿಯನು?
ಹೊಡೆ ರಣಭೇರಿಯನು!
ನಡೆ, ನಡೆ, ಊದು ತುತೂರಿಯನು!
ಕರೆ ರಣಮಾರಿಯನು!
ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಹಾಡಿದನೆಂದರೆ,
ಕಲಿಯುಗ ದ್ವಾಪರವಾಗುವುದು!
ಭಾರತ ಕಣ್ಣಲಿ ಕುಣಿವುದು ಮೆಯ್ಯಲಿ
ಮಿಂಚಿನ ಹೊಳೆ ತುಳುಕಾಡುವುದು!
ಕಲಿ ಕೆಚ್ಚಾಗುವನು!
ಕವಿ ಹುಚ್ಚಾಗುವನು!

—ಕುವೆಂಪು

೬೦. ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಪತಿನಿರೀಕ್ಷಣೆ

ಬೆಳಗಾದುದಾ ದಿನಂ, ಪುಲಕಿತ ಕುತೂಹಲದ
ಶುಭದಿನಂ, ಇನಿಯನೈತರುವ ಅವಧಿಯ ದಿನಂ,
ಷಣ್ಮಾಸದ ನಿರೀಕ್ಷಣಂ ಫಲಿಸುವಾ ದಿನಂ,
ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಜೀವನೋದ್ವಿಗ್ನ ಜಿಹ್ವೆಯಲಿ
ಬೇವುಬೆಲ್ಲದ ದಿನಂ; ಬೆಳಗಾದುದಾ ದಿನಂ!
ಪೂಜೆಗೈದಂಗಜಾರಿಗೆ, ಮಧುರ ಮಂಗಲದ
ಸಂಗೀತದಿಂ ಸ್ತುತಿಸಿ, ಶೃಂಗಾರಸದನೆ ತಾಂ

ಲಲಿತಾಂಗಿಯರ ಸಂಗದಲಿ ವಿಪಿನರಂಗಮಂ
ಪೊಕ್ಕಳ್ ಸಮುಲ್ಲಾಸದಿಂ ಪಾರ್ಥ ದೇವನಂ
ಸ್ವಾಗತಿಸುವುತ್ಸಾಹದಿಂದೆ. ದೆಸೆದೆಸೆಗಲೆದು ೧೦
ಗಣಿಸದೆ ಬಳಲ್ಕೆಯಂ ಶೃಂಗತುಂಗಕ್ಕಡರಿ
ಕಂದರಕ್ಕನ್ವೇಷಣಾದೃಷ್ಟಿಯಂ ಬೀರಿ,
ನರನಿರಲಿ, ನರರೊರ್ವರುಂ ಕಾಣಿಸದಿರಲ್ಕೆ,
ಬಿಸುಸುಯ್ದು, ತುದಿಯ ಕಲ್ಗೋಡಿಗೇರುತೆ ಕಾಯ್ದು,
ತೃಷಿತದೃಷ್ಟಿಯ ಬೀರುತಿರಲೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆಯೆ
ಮರದಡಿಗೆ ನೆಳಲುರುಳಿ ಪೊಳ್ತೇರುತಿರ್ದತ್ತು.
ಪಗಲೇರಿದಂತೆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಹೃದಯಾಬ್ಧಿ
ಕದಡಿದುದು ಕಾತರತೆಯೆಂಬ ಪವನನ ಹತಿಗೆ.
ತುಳುಕಿದುದು ನಯನಾಶ್ರು. ಕೆಳದಿಯರ ಸಂತೈಕೆ
ಮೂದಲಿಕೆಯಂತಾಗೆ, ತಂದೆತಾಯಂದಿರಿಗೆ ೨೦
ಕೊಟ್ಟ ವಚನವ ನೆನೆದು, ಮರುಗಿದಳಬಲೆ ಕೊರಗಿ
ದೀನದುಃಖದಲಿ.

ಇಂತಿರುತಿರಲ್ ಮುಳುಗಿದುದು
ಪಡುವಣೆಡೆ ಮುತ್ತಪೊಳ್ತೊಲವಿನ ಕೊಲೆಯೊಳಾದ
ಕೆಮ್ಮುಗಿಲ ನೆತ್ತರ್ಗೆಸರಿನಲ್ಲಿ. ಗರ್ಭಿಣಿಯ
ಹೃದ್ಗರ್ಭದಿ ನಿರಾಶೆ ದಟ್ಟಯಿಸಿ ಕವಿವಂತೆ
ಕವಿತಂದುದಿರುಳು.

ಹೇ ಆಶಾವಿಲಾಸಿನಿಯೆ,
ನಿಶೆಗೆ ನಕ್ಷತ್ರದೊಲೆ ನೀಂ ಬಹೆ ನಿರಾಶೆ ಬರೆ.
ನಿನ್ನ ಮೃತಪಾಶದಿಂದಲೆ ಮೃತ್ಯುವಡಿಗಡಿಗೆ
ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತಿಹೆ ಭುವನ ತಿಕ್ತ ಜೀವನದಿಂದೆ.
ಬಡತನದ ಕಣ್ಗೆ ಸಂಪತ್ತಿನ ಕನಸು ನೀನು;
ರಾಮಗಿರ್ಯಾಶ್ರಮದ ವಿರಹಿ ಯಕ್ಷನ ಮುಂದೆ
ಮೇಘದೂತನು ನೀನು ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಾಶೆ;

ಧರೆಯು ಸಂಕಟದೆದುರು ಪರದ ನಾಕವನೊಡ್ಡಿ
ಸಂತವಿಡುತಿಹೆ ಬೆಂದು ಕುದಿವೆದೆಯ ಮನುಜರಂ !
ಆಶಾವಿಲಾಸಿನಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದೆ ಚಿತ್ರಾಂಗಿ
ಕಳೆದಳಾ ರಾತ್ರಿಯಂ, ಕಣ್ಣ ಕುದಿನೀರಿನಲಿ
ಬೇಯಲಿದೆದಾವರೆ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಮೊನೆ ಮೇಲೆ
ನೈದೋರುತಾಶಾಖ ಮಧ್ಯಕೇರುತೆ ಮತ್ತೆ
ಮರುದಿನವದುರುಳ್ದುದು ಹತಾಶಾಂಧತೆಯ ಬಿಲಕೆ.
ಹಗಲೇರಿ ಹಗಲಿಳಿಯುತಿರುಳಾಗಿರುಳು ಹೋಗಿ ೪೦
ಕಾಲಜೀವನ ಸೋರಿದುದು ಜೀವನಾಂಜಲಿಯು
ಬರಿಗೈದು. ಇಂತೈದು ಮೇಲೈದು ಪಗಲ್ಗಳಂ
ನಿಂತ ತುದಿವೆರಳಿನೊಳೆನಲ್ಕೆ ಕಾಯ್ದಾ ಬಸುರಿ
ರೋಷದುಃಖ ದ್ವಂದ್ವದಲಿ ಬೆಂದು ಮಣಿಪುರಕೆ
ಪಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಳತಿಭೀಷಣ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ:ಲಿ !

[ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ] —ಕುವೆಂಪು

೬೧. ಕನ್ನಡ ಪದಗೋಳು

ಯೆಂಡ ಯೆಡ್ತಿ ಕನ್ನಡ್ ಪವಗೊಳ್
ಅಂದ್ರೆ ರತ್ನಂಗ್ ಪ್ರಾಣ!
ಬುಂಡೇನ್ ಎತ್ತಿ ಕುಡದ್ಬುಟ್ಟಾಂದ್ರೆ-
ತಕೊ್ಕೋ! ಪದಗೊಳ್ ಬಾಣ !
ಬಗವಂತ್ ಏನ್ರ ಬೂಮಿಗ್ ಇಳದು
ನನ್ ತಾಕ್ ಬಂದಾಂತ್ ಅನ್ನು;
ಪರ್‌ಗಿರೀಕ್ಸೆ ಮಾಡ್ತಾನ್ ಔನು-
ಬಕ್ತನ್ ಮೇಲ್ ಔನ್ ಕಣ್ಣು !
'ಯೆಂಡ ಕುಡಿಯಾದ್ ಬುಟ್ ಬುಡ್ ರತ್ನ!'

ಅಂತ್ ಔನ್ ಏನಾರ್ ಅಂದ್ರೆ-
ಮೂಗ್ ಮೂರ್ ಚೂರಾಗ್ ಮುರಸ್ಕೊಂತೀನಿ
ದೇವರ್ ಮಾತ್ಗ ಅಡ್ಬಂದ್ರೆ!
'ಯೆಂಡ ಬುಟ್ಟಿ ಯೆಡ್ತೀನ್ ಬುಟ್ ಬುಡ್!'
ಅಂತ್ ಔನ್ ಏನಾರ್ ಅಂದ್ರೆ
ಕಳದೋಯ್ತ್ ಅಂತ ಕುಣದಾಡ್ತೀನಿ
ದೊಡ್ದ್ ಒಂದ್ ಕಾಟ! ತೊಂದ್ರೆ!
'ಕನ್ನಡ ಪದಗೋಳ್ ಆಡೋದ್ನೆಲ್ಲ
ನಿಲ್ಲೀಸ್ ಬುಡಬೇಕ್ ರತ್ನ !'
ಅಂತ ಔನ್ ಅಂದ್ರೆ-ದೇವ್ರ್ ಆದ್ರ್ ಏನು!
ಮಾಡ್ತೀನ್ ಔನ್ಗೆ ಖತ್ನ!
ಆಗ್ನೆಮಾಡೋ ಐಗೋಳ್ ಎಲ್ಲಾ
ದೇವ್ರೆ ಆಗ್ಲಿ-ಎಲ್ಲ!
ಕನ್ನಡ್ ಸುದ್ದೀಗ್ ಏನ್ರ ಬಂದ್ರೆ
ಮಾನಾ ವುಳಸಾಕಿಲ್ಲ!
ನರಕಕ್ಕ್ ಇಳ್ಸಿ ನಾಲ್ಗೆ ಸೀಳ್ಸಿ
ಬಾಯ್ ಒಲಿಸಾಕಿದ್ರೂನೆ-
ಮೂಗ್ನಲ್ ಕನ್ನಡ್ ಪದವಾಡ್ತೀನಿ!
ನನ್ನ್ ಮನಸನ್ ನೀ ಕಾಣೆ!
ಯೆಂಡ ಓಗ್ಲಿ! ಯೆಡ್ತಿ ಓಗ್ಲಿ!
ಎಲ್ಲಾ ಕೊಚ್ಕೊಂಡ್ ಓಗ್ಲಿ!
ಪರ್ಪಂಚ್ ಇರೋತನಕ ಮುಂದೆ
ಕನ್ನಡ್ ಪದ್ಗೋಳ್ ನುಗ್ಲಿ!

—ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ

೬೨. ಭರತ ಭೂಮಿ

ಎನಿತು ಪುಣ್ಯವನು ಮಾಡಿದೆನೊ ನಾನು!
ಜನಿಸಿದೆನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಭರತಭೂಮಿಯೊಳು!

ಅಲೆವ ಹೆದ್ದೆರೆಗಳಿಂದೆಸೆಯುತುದ್ಘೋಷಿಸುವ
ಜಲಧಿ ಮೂರೆಡೆಗಳಲಿ ಬಳಸಿ ನಿಂದು
ನಲಿನಲಿದು ನನ್ನ ನಾಡಿನ ಕೀರ್ತಿಗೀತೆಯನು
ಚೆಲುವಾಗೆ ಹಗಲಿರುಳು ಹಾಡುತಿಹುದು! ॥೧

ಹಿಮಶೈಲವೆನ್ನ ನಾಡಿನ ಪುಣ್ಯಚಾರಿತ್ರ ಶ್ರೀ-
ರಮಲಕೀರ್ತಿಯ ಧವಲಕಾಂತಿಯನು ತಳೆದು
ಅಮಿತರತ್ನ ಪ್ರಭವವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವುದು
ಕಮಲಜನ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿ ಕೌಶಲದ ಬೀಡು ॥೨

ಹರಿಯುತಿರುವವು ಸುಧಾಸುಂದರೋದಕದ ನಿ-
ರ್ಝರಣಿಗಳು ಸದನದಿಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ
ತೆರತೆರದ ಬೆಳೆಗಳಿಂದೆತ್ತಲೂ ಹಸುರೇರಿ
ಧರೆಯೆನ್ನ ನಾಡಿನೊಳು ರಾಜಿಸುವುದು! ॥೩

ಎಲ್ಲಿರುವುದೀಬಗೆಯ ಸೊಂಪಿನಿಂಪಿನ ನಾಡು?
ಬಲ್ಲವರ ತಾಯ್ನಾಡು ನನ್ನ ನಾಡು!
ಎಲ್ಲ ಸಂಪದಕೆನ್ನ ತಾಯ್ನಾಡು ನೆಲೆವೀಡು !
ಬಲ್ಲಿದರ ನಾಡು ಪಾವನರ ನಾಡು! ॥೪

ಭರತಭೂಮಿಯೆ ಇರಲಿ ತಾಯ್ನಾಡು! ನನ್ನ ತನು
ಭರತಭೂಮಿಯ ಸೇವೆಯಲಿ ಸವೆಯುತಿರಲಿ!

ಭರತಭೂಮಿಯು ದಿವ್ಯನಾಮಸುಧೆ ನಾಲಗೆಯ
ಲಿರಲಿ, ದೇವರ ದೇವ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮದಲಿ! ॥೫॥

—ಸಾಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು

೬೩. ನನ್ನ ನಲ್ಲ

ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲಲೆ ನವಿಲೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೇಸು
ಕಣ್ಣ ಬಣ್ಣಗಳೇಸು ಎಣಿಸಲಾರೆ।
ಎಲ್ಲ ರೂಪಿಸಿದವನು ಎಲ್ಲಿ ತಾನಡಗಿದನೆ
ತಾಳಲಾರದು ಜೀವ ಹೇಳಬಾರೇ ॥೧॥

ಪಿಳುಕಿಸಿದ ಸಿರಿಗಣ್ಣು ಸುತ್ತು ಚಿನ್ನದ ರೇಖೆ
ಬೆಳ್ಳಿ ಮಿರುಗಿನ ಮೈಯ ಕಾಂತಿ ನಿನಗೆ।
ತಿಳಿಗಂಗೆ ನಿಮ್ಮವ್ವ ಮಾನ ಮೂರುತಿ ತಿಳಿಸೊ
ನನ್ನೊಡೆಯನಡಗಿರುವನಾವ ಕಡೆಗೆ ॥೨॥

ಸಣ್ಣದನಿಯವಳಾರೆ ನುಣ್ಣದನಿಯವಳಾರೆ
ಹೆಣ್ಣುದನಿಗೈವ ಕೋಗಿಲೆಯೆ ಬಾರೇ।
ಕಣ್ಣ ತಪ್ಪಿಸಿದವನ ಕುರುಹು ಹೇಳೇ ತಾಯಿ
ಬನದಮ್ಮ ನೀನಾರೆ ಕರುಣ ತೋರೇ ॥೩॥

ಬಹುರಸದ ಮೊಲೆಯುಣಿಸಿ ಜೀವ ತಣಿಸುವ ತಾಯಿ
ಸರ್ವರಾಧಾರ ಭೂದೇವಿ ತಾಯೀ
ಬಹಳ ಬೇಡುವಳಲ್ಲ ನನ್ನ ರಾಯನ ಸೊಲ್ಲ
ನೀರಾರೆ ಹೇಳಿಕೊಡಬಾರೆ ತಾಯೀ ॥೪॥

ತೋರಲಾರದ ಗಾಳಿ ತಟ್ಟಿ ತಿಳಿಸುವಿಯೇನು
ಯಾವ ನಾಡಿನ ಸೀಮೆ ತುಳಿದು ಬಂದೆ?
ಮೀರಿತೆನ್ನಯ ತಾಪ ಆರಿಸೆನ್ನಯ ತಂದೆ
ನನ್ನ ರಾಯನ ಸುದ್ದಿ ಸಾರು ಇಂದೇ ॥೫॥

ನಿದ್ರಿಸುವ ಕತ್ತಲೆಯೆ, ಕನಸಿಡುವ ತಿಳಿ ಬೆಳಕೆ
ಜಾಗೃತದ ಕಿಚ್ಚೆ, ನೀನಾರೆ ಹೇಳು!
ನಿದ್ರೆ ಬಾರದೆ ನಿಂತು ಸೋತು ಸಣ್ಣಾಗಿಹೆನು
ರಾಜ ರಾಜನ ಠಾವ ತೋರಿಸೇಳು ॥೬॥

ತರುವೆ ನೀ ಹೇಳೆನೆಗೆ ಮರವೆ ನೀ ಹೇಳೆನಗೆ
ಕಲ್ಲೆ ಕೊರಡೇ ನೆಲೆಯ ಹೇಳಿರೆನಗೆ।
ಮೊರೆವೆ "ಕಾಮಾರ್ತಾಹಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಕೃಪಣಾಶ್ಚೇತ
ನಾ ಚೇತನೇಷು"ವೆಂಬಂತೆ ನಿಮಗೆ ॥೭॥

ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿನಲಿ ಕಲ್ಲು ಕರಗುತಲಿಹುದು
ನನ್ನೊಡನೆ ದಿಕ್ಕುದನಿಗುಡುತಲಿಹುದು।
ನನ್ನ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನಲಿ ಬನವು ಬಾಡುತಲಿಹುದು
ಕರುಳೆಂಬ ಕರುಳೇಕೆ ಕರಗದಿಹುದು ॥೮॥

ಬರುವದೇನುಂಟೊಮ್ಮೆ ಬರುವ ಕಾಲಕೆ ಬಹುದು
ಬಯಕೆ ಬರುವದರ ಕಣ್ಣನ್ನೆ ಕಾಣೋ
ಅರಿಯದಾ ಹವಣಿಕೆಯು ಜೀವ ಜೀವನ ಲೀಲೆ
ದೇವ ದೇವರ ಗೂಢ ವಿಧಿಯು ಕಾಣೋ ॥೯॥

—ಮಧುರ ಚೆನ್ನ

೬೪. ಶುಭಸಂದೇಶ

ಇಂದು ನಾನೊಂದು ಸಂದೇಶವನು ತಂದಿಹೆನು
ಕೇಳುವಿರ ಅಣ್ಣಂದಿರಾ!
ಸಂದೇಶವಿದು ಬಂದುದಲ್ಲೆನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂ
ಅಂತರಾತ್ಮನು ಹೃದಯದಂತರಾಳದೊಳಿದ್ದು
ವೈಣಿಕನು ತಂತ್ರಿಯಿಂ ಗಾನವನು ನುಡಿಸುವಂ
ದದಿಯೆನ್ನ ವಾಣಿಯಿಂದಿದನು ನುಡಿಸಿದನೆಂದು
ನಂಬಿನೀಂ—
ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿದ್ದು ಪೂರ್ವಾರ್ಜಲಿತು
ಹೂಂಕರಿಸುತಿರುವಾಗ
ಮತಮತಾಂತರಗಳೊಳಗೊಳಗೆ ಮೂಂ
ಕರಸಿ ಮಸೆದಿರುವಾಗ
ಬಡವಬಲ್ಲಿದರೆಲ್ಲ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದು
ರಕ್ತವನೆ ಸುರಿವಾಗ
ನಾಂ ಮೇಲು ನೀಂ ಕೀಳು ಎಂದೆಂದು
ಜರೆಜರೆದು ಕರೆವಾಗ
ಭಾಷೆ ಭಾಷೆಗಳೆರಡು ಸಿಡಿದೊಡೆದು
ಹೋರಾಡುತಿರುವಾಗ
ಭೂಮಿ ಆಕಾಶದೊಂದಂತರವು
ಜನಮನದಿ ಇರುವಾಗ
ಮಾನವನ ಪಶುವೃತ್ತಿ ಮತ್ತೇರಿ
ತತ್ತರಿದು ತರಿವಾಗ
ಮುಂದೇನು ಗತಿಯೆಂದು ನಾನಿಂತು
ಚಿಂತಿಸುತಲಿರುವಾಗ
ದಿವ್ಯವಾಣಿಯದು ಮೊಳಗಿತು, ಅಮೃತ
ಧಾರೆಯನು ಕರೆದಾಗ

“ಮಾನವನೆ! ಮರೆಯದಿರು ನೀನ್ ದೈವ
ಸಂಕಲ್ಪವೆಂಬುದನು
ಭೇದ ಭಾವವು ಹುಟ್ಟಿತೆಲ್ಲಿಂದೆ?
ಅಲ್ಲಿಂದೆ ಹುಟ್ಟುವುದು
ಎದೆ ಎದೆಯನೆರಕದಿಂ ಬಿಗಿದು ಬೆಸೆವಾ
ಪ್ರೇಮಭಾವವದು
ಇದನರಿತು ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಲಿ ನೀನ್
ವರ್ತಿಸೈ ನೆರೆನಂಬಿ
ಎಂದಿನಂದದಿಯೆಲ್ಲರೊಂದಾಗಿ
ಬಾಳಿರಾನಂದದಲಿ”

–ಡಿ. ಕೆ. ಭೀಮಸೇನರಾವ್

೬೫. ಮಾತೃದೇವಿ

ಕಿರಿಯತನದಲಿ ಚೆನ್ನ
ತಾಯ್ತನದ ಹೆಂಗರುಳು
ನಿಲುಕದಾಯಿತು ಅಬ್ಬೆ,
ಬಾಲಮತಿಗೆ

ಯೌವನದ ಉನ್ಮಾದ
ಮನವತತ್ತಳದುಳಿಯೆ,
ಕಾಮಮೃಗಜಲಕೆಳಸಿ
ಬಾಯಬಿಟ್ಟೆ

ಮುಪ್ಪು ಬರೆ ಮತಿ ಮಸುಳಿ
ಮೈಯುಳವು ಕಳೆದುಳಿಯೆ,

ನಾನು ನನ್ನೊಳೆ ಕುಳಿತೆ
ವಿಕಲನಾಗಿ

ನಿನ್ನಿಂದ ಮೈವೆತ್ತು
ನಿನ್ನ ಮಮತೆಯು ಹೊತ್ತು
ಹಸನವಾಯಿತು, ಹಸುಳೆ
ಬಾಳು, ತಾಯೇ !

ಗಂಡು ಗರ್ವದಿ ತೊದಲಿ,
ಹೆಂಡಿತಿಯು ನೀನೆಂದು
ತೊಂಡ ನುಡಿದರೆ ಕೇಳಿ
ಸಹನೆ ದೋರು

ಮುಪ್ಪಿನರೆಮರವಿನಲಿ
ಉಪಕೃತಿಯ ಸ್ಮರಿಸದಿರೆ,
ನೇಹಗಂಬನಿಗರೆದು,
ಕರುಣೆದೋರು !

ಕ್ರೋಧ, ರೋಷ, ದ್ವೇಷ
ಕೆರಳಿರಲು ದುಗುಡವನು,
ಸೌಜನ್ಯ ಸೌಹಾರ್ದ,
ಮೆರೆಯು ಬಂದೆ

ಕಾಠಿನ್ಯ ಕರ್ಕಶತೆ
ಕ್ರೌರ್ಯ ದರ್ಪೋದ್ವೇಗ
ಮೃದುಗೊಳಿಸಿ ಸ್ನೇಹಲತೆ
ಬೆಳಸ ಬಂದೆ

ನಿರ್ಗುಣ ನಿರಂಜನ
ನಿರಾಕಾರ ಪುರುಷನಿಗೆ
ಸಾಕಾರ ಸಾಗುಣ್ಯ
ಈಯು ಬಂದೆ

ಶೂನ್ಯ ತಾಳಿತು ರೂಪು,
ರಸ, ಗಂಧ, ನಾಮಗಳ
ನಿನ್ನ ಮಾಯಾಬಲದಿ
ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿ!

ಧಾತ್ರಿ ಗಾಯತ್ರಿ ಸಾ-
ವಿತ್ರಿ ಸನ್ಮಿತ್ರಿ ಜನ-
ಯಿತ್ರಿ ಯಾಕೃತಿ ತಳೆದೆ
ಮಾತೃದೇವಿ!.

--"ಮಾನ್ವಿ"

೬೬. ಕಾಲಭೈರವ

ಏಕೆ ಕುಣಿವೆ ತೂಕ ತಪ್ಪಿ ಸಾಕು ಕಾಲಭೈರವ
ನಾಕ ಹೋಗಿ ನರಕವಾಯ್ತು ಸಾಕು ಮಾಡು ಸ್ವೈರವ
ಯಾವ ಪಾಪಗೈದುದಿಳೆಯು? ಸಾಕು ಮಾಡು ವೈರವ
ಅಡಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮುದುಡಿಹೋಯ್ತು ಮನುಜಲೋಕಕೈರವ! ॥ಏಕೆ...

ಎಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ತಪ್ಪುತಿಹೆಯೊ, ಎಲ್ಲಿ ಗೆಜ್ಜೆ ಹರಿದುದೊ
ಎಲ್ಲಿ ಒಜ್ಜೆ ಅಸಮವಾಯ್ತೊ, ಎಲ್ಲಿ ಪಜ್ಜೆ ಸರಿದುದೊ

ಏನು ತಾಳ ತಪ್ಪುತಿಹುದೊ ಕುಣಿವ ಬಿಜ್ಜೆ ಮರೆದುದೊ
ಕುಣಿವುದನ್ನೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಹೆಯೊ, ಬೇರೆ ಕಜ್ಜ ಕರೆದುದೊ? ||ಏಕೆ...

ಪಕ್ಕ ವಾದ್ಯ ತಪ್ಪುತಿಹುದೊ, ನೀನೆ ತಪ್ಪುತಿರುವೆಯೊ?
ತಾಳ ಕಟಿವ ಕೈಯು ತಪ್ಪ ನೀನು ಒಪ್ಪುತಿರುವೆಯೊ?
ಏನು ನಿನ್ನ ಹರೆಯು ಹಿಂಗಿ ಮುಪ್ಪನಪ್ಪುತಿರುವೆಯೊ?
ನೀನು ತಪ್ಪಿ ನಾಟ್ಯ ಕಲೆಯ ಮುಖಕೆ ಕಪ್ಪ ತರುವೆಯೊ! ||ಏಕೆ.

ಎಲ್ಲೊ ಏನೊ ದೋಷ ಉಳಿದು ಗಾಸಿಯಾಯ್ತು ಜಗವಿದು
ಯಾಕೊ ಏನೊ ದ್ವೇಷ ಬೆಳೆದು ನಾಶವಾಯ್ತು ಜಗವಿದು
ರೋಷ ಹೆಚ್ಚಿ ತೋಷವಳಿದು ಮೋಸಹೋಯ್ತು ಜಗವಿದು
ನಿನ್ನ ಕುಣಿತವಿದಕೆ ಹೊಣೆಯು! ಕುಣಿತದಾವ ಬಗೆಯಿದು? ||ಏಕೆ....

ವಂಶ ಬಂದು ವಂಶ ಹೋಯ್ತು, ಒಂದೆ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಯು
ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಉದಿಸಿ ಅಳಿದುದಾಯ್ತು ಆಧಿಪತ್ಯವು
ನಾಗರಿಕತೆ ಬೆಳೆದೊಡೇನು? ಒಂದೆ ನರಪ್ರವೃತ್ತಿಯು
ಏನು ಗಾನ? ಏಕತಾನ! ಏನು ನಿನ್ನ ನೃತ್ಯವು! ||ಏಕೆ...

ಇದುವರೆಗಿನ ಏಕತಾನ ಸಾಕು, ಹೊಸತು ಗಾಯನ
ಹೊಮ್ಮಿ ಬರಲಿ! ಇನ್ನು ನೀನು ಹೊಸತು ಹೊಸತು ನರ್ತನ
ಕಲಿಯೊ ಕಾಲಭೈರವನೆ! ಮರಳಿ ಜಗದ ಜೀವನ
ಹೂವಿನಂತೆ ಅರಳಿ ತರಲಿ ಆನಂದ ರಸಾಯನ! ||ಏಕೆ....

ನೀನು ಹೆಜ್ಜೆ ಚೆಲ್ಲೆ ಹುಲ್ಲು ಹೂವು ಹಣ್ಣು ಬೆಳೆಯಲಿ
ನಿನ್ನ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಭೂಮಿ ಪುಳಕ ತಳೆಯಲಿ
ಸುತ್ತು ಸಸ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಕೊರತೆ ಹಸಿವೆಯಳಿಯಲಿ
ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹೋರಾಟವಡಗಿ ಸತ್ಯ ಪ್ರೀತಿ ಉಳಿಯಲಿ ||ಏಕೆ....

ಯುಗಯುಗಗಳ ಹಗೆಯು ಹೋಗಿ ಸೊಗದಿ ಬರಲಿ ಸಖ್ಯವು
ದೇಶದೇಶದಲ್ಲಿ ದುಃಖ ಹಿಂಗಿ ಬರಲಿ ಸೌಖ್ಯವು
ದ್ವೇಷ ಮೋಸವಳಿದು ಬರಲಿ ಮನುಜ ಕುಲದ ಐಕ್ಯವು
ಸತ್ಯ ಪ್ರೀತಿ ಶಾಂತಿಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಭರತವಾಕ್ಯವು ॥ಏಕೆ....

—ಕಾವ್ಯಾನಂದ

: ಪರಿಶಿಷ್ಟ :

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

೧. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ನೃಪತುಂಗ. ಕಾಲ, ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು ೮೧೪-೮೭೭ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಸ್ಥಳ: ಮಾನ್ಯಖೇಟ, ಈಗಿನ ಮಳಖೇಡ. ಕೃತಿ: ಕವಿ ರಾಜಮಾರ್ಗ. ಇದುವರೆಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವೇ ಮೊದಲನೆಯದು.

ಸಂದರ್ಭ:— ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗದ ಮೊದಲನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

೨. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಪಂಪ. ಕಾಲ, ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು ೯೪೧. ಜೈನ ಕವಿ. ಚಾಳುಕ್ಯ ಮನೆತನದ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅರಿಕೇಸರಿ ಬೋಧನ (ನಿಜಾಮಾಬಾದ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಬೋಧನ್) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಕವಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದಿಕವಿ ಎಂಬ ಖ್ಯಾತಿ ಯಿದೆ. ಹಿತಮಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಇವನ ಮುಖ್ಯ ಗುಣ. ತರುವಾಯ ಬಂದ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇವನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಿಗಳು: ಆದಿ ಪುರಾಣ, ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಪಂಪಭಾರತವೆಂದು ಹೆಸರಿದೆ.

ಸಂದರ್ಭ:— ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಭಾರತದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅರ್ಜುನನು ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಬನವಾಸಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆ ದೇಶ ವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬನವಾಸಿ ಪಂಪನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾಗಿರ ಬಹುದೆಂದು ಕೆಲ ರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೪. ಸಂದರ್ಭ:— ಮಗಳನ್ನು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುವಾಗಿನ ಸೊಗಸಾದ ವರ್ಣನೆಯಿದು.

೬. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಪೊನ್ನ. ಕಾಲ, ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು ೯೫೦ ಜೈನ. ಸ್ಥಳ: ಮಳಖೇಡ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮೂರನೆಯ ಕೃಷ್ಣನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಪೊನ್ನನಿಗೆ "ಉಭಯ ಕವಿ

ಚಕ್ರವರ್ತಿ" ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವನೇ ಮೊದಲನೆಯ ಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಇವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕವಿ. ಕೃತಿಗಳು: ಶಾಂತಿಪುರಾಣ, ಜಿನಾಕ್ಷರಮಾಲೆ, ಭುವನೈಕ ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ, ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನವೆರಡು ಮಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿವೆ.

೭. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ರನ್ನ. ಕಾಲ. ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು ೯೯೩. ಜೈನ. ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಆಹವಮಲ್ಲನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೇ ಈತನಿಗೆ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂಬ ಬಿರುದು ಕೊಟ್ಟನು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈತನು ಎರಡನೆಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಪಂಪನ ತರುವಾಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವನೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕೃತಿಗಳು: ಅಜಿತ ಪುರಾಣ, ಸಾಹಸ ಭೀಮ ವಿಜಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಗದಾಯುದ್ಧವೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು. ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳು ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಸಂದರ್ಭ:— ದುರ್ಯೋಧನನು ಸಂಜಯನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಡಿದುಬಿದ್ದ ವೀರರನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಗುತ್ತ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ಆಗ ಕರ್ಣನ ಕಳೇಬರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ದುಃಖವು ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರನ್ನನು ಮನಸ್ಸು ಕರಗುವಂತೆ ದುರ್ಯೋಧನನ ಸ್ನೇಹಹೃದಯವನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದಾನೆ.

೧೦. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ನಾಗವರ್ಮ. ಕಾಲ- ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು ೧೦೧೦? ಕೃತಿ: ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬಾಣಭಟ್ಟನು ಬರೆದಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ. ಬಾಣಕಾದಂಬರಿ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ನಾಗವರ್ಮನು ಚಂಪುವಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಚಂಪುವೆಂದರೆ ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯ ಮಿಶ್ರ ಗ್ರಂಥ. ಈ ಕವಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಸಂದರ್ಭ:— ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೆಂಬ ರಾಜಕುಮಾರನು ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಧ್ವನಿಯ ಜಾಡನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವಕನ್ನಿಕೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಹೆಸರು ಮಹಾಶ್ವೇತೆ. ಅವಳು ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾಳೆ.

೧೧. ಸಂದರ್ಭ:— ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸಖಿ. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಮದುವೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ತಾನೂ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ವೆಂದು, ಹಟತೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾಳೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ದೂತನೊಬ್ಬನು ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಯನ್ನು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಾ ಪೀಡನನ್ನು ಸಂಗಡ ಬರಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದಿನ ಕಥೆ ಈ ಪದ್ಯ ಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೧೨. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ನಾಗಚಂದ್ರ. ಕಾಲ, ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು ೧೧೦೦. ಜೈನ. ಇವನು ಬರೆದ ಒಂದು ಶಾಸನ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿದೆ. ಕೃತಿಗಳು: ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ ಪುರಾಣ, ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣ, ಇವನನ್ನು ಅಭಿನವ ಪಂಪನೆಂದೂ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರ್ಗದ ಕವಿ.

ಸಂದರ್ಭ:— ರಾವಣನು ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೊರಟಾಗ ನಳಕೂಬರನ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಮುತ್ತುತ್ತಾನೆ. ಅದು ವಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆವನು ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಳಕೂಬರನ ಹೆಂಡತಿ ರಾವಣನನ್ನು ಮೋಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳಿಂದ ಆ ಪುರವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಕಾವ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ಶೀಲವು ಮನಮೋಹಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

೧೪. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಹರಿಹರದೇವ, ಕಾಲ, ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು ೧೨ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ. ಕೃತಿ: ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ, ಪಂಪಾ ಶತಕ, ರಗಳೆಗಳು. ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ವೀರಶೈವ ಮಹಾಕವಿಗಳು ಇವನನ್ನು ಕಾವ್ಯಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ ನಿವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ರಗಳೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಸಂದರ್ಭ:— ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ತಾರಕಾಸುರನಿಗೂ ಯುದ್ಧ ನಡೆದಿರು ತ್ತದೆ. ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರ ಮಗ ಷಣ್ಮುಖನು ತಾರಕಾಸುರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲ ಬೇಕಾಗಿ ನಿಯಮವಿರುತ್ತದೆ. ಈಶ್ವರನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ಪಾರ್ವತಿ ಶಿವನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಮದುವೆಯಾಗುವಂತೆ ಈಶ್ವರನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಲು ದೇವತೆಗಳು ಮನ್ಮಥ

ನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮನ್ಮಥನು ಈಶ್ವರನ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಕಥಾಭಾಗ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೧೫. ಸಂದರ್ಭ:— ಕಾಮದಹನವಾದ ಮೇಲೆ ಈಶ್ವರನು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿನೋಡದೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಾರ್ವತಿ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾಳೆ. ಈಶ್ವರನು ಆಕೆಯ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ವಟುವೇಷದಿಂದ ಪಾರ್ವತಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.

೧೬. ಸಂದರ್ಭ:— ಬಸವಣ್ಣನು ಕಪ್ಪಡಿ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಆಜ್ಞೆ ಪಡೆದು ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಗಿನ ಸನ್ನಿವೇಶ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೧೭. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ರಾಘವಾಂಕ. ಕಾಲ ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ. ಇವನು ಹರಿಹರದೇವನ ಸೋದರ ಅಳಿಯ. ಈತನನ್ನು ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ಕಾವ್ಯಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಷಟ್ಪದಿಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದ ಖ್ಯಾತಿ ಇವನಿಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರ್ಗದ ಕವಿ.

ಸಂದರ್ಭ:— ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಈತನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಹಂದಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಹಂದಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಒಂದು ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಗಾಯಹೊಂದಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಕೆರಳುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಕಥೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೧೮. ಸಂದರ್ಭ:— ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ತಾನು ಕೊಟ್ಟ ವಚನದಂತೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಭಾಗ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೧೯. ಸಂದರ್ಭ:— ಚಂದ್ರಮತಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇವಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಾರಿರುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರಮತಿ ತನ್ನ ಮಗ ಲೋಹಿತಾಶ್ವನ ಸಂಗಡ ಬ್ರಾಹ್ಮನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ

ಆವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ಸಲ ಲೋಹಿತಾಶ್ವನು ಸಮಿತ್ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆಂದು ಅಡವಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿ ಸಾಯು ತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರಮತಿ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಳಾಪಿಸುತ್ತಾಳೆ.

೨೦. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ರುದ್ರಭಟ್ಟ. ಕಾಲ, ೧೨ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಇವನ ಕೃತಿ: 'ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ' ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಗಿದೆ. ಇವನು ಉದ್ದಾಮ ಕವಿ.

'ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ'ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತ್ರೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಲೀಲೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

೨೧. ಸಂದರ್ಭ:— ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರನ್ನು ಮಥುರಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಕಂಸನು ಅಕ್ರೂರನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಕ್ರೂರನು ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗೋಪಿಯರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಅಗಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ, ಪ್ರೇಮ ತುಂಬಿದ ಹೃದಯದಿಂದ ಅಳಲುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದ ರ್ಭವು ಇಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೨೨. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಜನ್ನ. ಕಾಲ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೯. ಜೈನ. ದೋರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಯಿಸಳ ವಂಶದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎರಡ ನೆಯ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿ. ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಇವನಿಗೆ ಕವಿಚಕ್ರ ವರ್ತಿಯೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈತನು ಮೂರನೆಯ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆ, ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾಣ, ಇವು ಇವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೃತಿಗಳು. ಇವನ ತರುವಾಯದ ಕವಿಗಳು ಇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವನು ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಗದ ಕವಿ.

ಸಂದರ್ಭ:— ಯಶೋಧರನ ಪತ್ನಿ ಅಮೃತಮತಿ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ. ಯಶೋಧರ ಅಮೃತಮತಿ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಃಪುರದ ಹತ್ತಿರದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಮಾವಟಿಗನು ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಕಥಾಭಾಗ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೨೩. ಕವಿ ವಿಚಾರ:-ಆಂಡಯ್ಯ. ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೨೩೫. ಜೈನ. ಇವನ 'ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ' ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾವ್ಯ. ಇದು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕಾವ್ಯ. ತದ್ಭವಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ ಮಿಶ್ರವಿಲ್ಲದೆ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕವಿಯೆಂದರೆ ಇವನೊಬ್ಬನೇ.

೨೪. ಸಂದರ್ಭ:- ಈಶ್ವರನು ಮನ್ಮಥನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಮನ್ಮಥನು ತನ್ನ ದೂತನಾದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಶ್ವರನು ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗೆಂದು ದೂತನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕಳಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.ದೂತನು ಆ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ತಿಳಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನ್ಮಥನು ತನ್ನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ.

೨೫. ಮನ್ಮಥ ವಸಂತರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ವನವಿಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಣನೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿದೆ.

೨೬. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಚಾಮರಸ. ಕಾಲ, ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೪೩೦. ವೀರಶೈವ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೧೯-೧೪೪೬ ರ ವರೆಗೆ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದವನು. ಇವನ ಕೃತಿ "ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆ" ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದು ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿದೆ.

ಸಂದರ್ಭ:— ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಯೋಗಿಯೆನಿಸಿದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಚರಿತ್ರೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಶಿವನ ಗಣನಾಥನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಾಗಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಅವನ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ತಾಮಸಗುಣ ಮಾಯೆಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಳು. ಈ ಮಾಯೆಯ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಮಮಕಾರಪ್ರಭು.ತಾಯಿಯಹೆಸರು ಮೋಹಿನೀದೇವಿ. ಸ್ಥಳ ಬನವಾಸಿ. ಮಾಯೆಯ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

೨೭. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ನಾರಣಪ್ಪ. ಕಾಲ, ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೪೩೦. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. 'ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಳಿವಾಡದ ಶಾನುಭೋಗನೆಂದು ಹೇಳು

ತ್ತಾರೆ. ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣನ ಭಕ್ತನು. ಆತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದನು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಹಾ ಭಾರತ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈತನು ಉತ್ತಮ ವರ್ಗದ ಕವಿ.

ಸಂದರ್ಭ:— ದ್ರುಪದರಾಜನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ದ್ರೌಪದಿಯ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶದ ರಾಜರುಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ದ್ರುಪದನು ಮತ್ಸ್ಯಯಂತ್ರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿದವರಿಗೆ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಡಂಗುರವನ್ನು ಸಾರಿರುತ್ತಾನೆ. ರಾಜರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮತ್ಸ್ಯಯಂತ್ರವನ್ನು ಹೊಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಪಾಂಡವರು ಅರಗಿನ ಮನೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬದುಕಿ ರೂಪ ವನ್ನು ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ದ್ರುಪದನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಾರಾದರೂ ಮತ್ಸ್ಯಯಂತ್ರವನ್ನು ಭೇದಿಸ ಬಹುದೆಂದು ಡಂಗುರವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಥೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

೨೮. ಸಂದರ್ಭ:— ಪಾಂಡವರು ವಿರಾಟರಾಜನಲ್ಲಿ ರೂಪ ಮರೆಸಿ ಕೊಂಡು ಅಜ್ಞಾತವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಕೌರವನು ವಿರಾಟರಾಜನ ಗೋಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಗೋಪಾಲಕರು ಕೌರವನ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಗೋಪಾಲಕನು ಓಡಿಬಂದು ತಮಗೆ ಉಂಟಾದ ಪರಾಭವವನ್ನು ಉತ್ತರನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಉತ್ತರನು ಅಂತಃಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಉತ್ತರನ ಪೌರುಷವನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಬಹಳ ಹಾಸ್ಯಮಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

೨೯. ಸಂದರ್ಭ:—ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಕೌರವನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು ಬಂದನು. ಕೌರವನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೌರವನ ಸಭೆಯಿಂದ ಮರಳಿದನು. ಆಗ ತನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕರ್ಣನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಗಿ ಕರೆದು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಕಥೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

೩೦. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಕವಿ: ಕನಕದಾಸ. ಕಾಲ ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತ ಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗ. ಕುರುಬ. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತ. ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರು ತಿಮ್ಮ. ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಗುರುವಾದ ವ್ಯಾಸರಾಯರಿಗೆ ಶಿಷ್ಯ ನಾದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಕನಕದಾಸನೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ

ಬಾಡ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿ ಇವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಊರು. ಇವನು ಅನೇಕ ಪವಾಡ ಗಳನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ, ನಳಚರಿತ್ರೆ, ರಾಮಧ್ಯಾನ ಚರಿತ್ರೆ, ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ, ದೇವರ ನಾಮುಗಳು-ಇವು ಇವನ ಕೃತಿಗಳು.

ಸಂದರ್ಭ:— ನಳನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸೋತು ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಅಡವಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಮಲಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ರಾತ್ರಿ ಪತ್ನಿಯಿಂದ ಅಗಲಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೩೨. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಪುರಂದರದಾಸ. ಕಾಲ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಶಿಷ್ಯ. ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳ ಪುರಂದರಗಡ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಸಹಸ್ರಾರು ದೇವರ ನಾಮುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಪುರುಷನೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ದಾತನು. ಈತನ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಪುರಂದರ ವಿಟ್ಠಲ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿರುತ್ತದೆ.

೩೪. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಸರ್ಪಭೂಷಣ ಶಿವಯೋಗಿ. ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು ೧೮೦೦. ವ್ಯವಹಾರ ನಾಮ ಸಪ್ಪಣ್ಣ. ಅಂಕಿತ "ಗುರುಶಿದ್ಧ." ಕೈವಲ್ಯ ಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿ ಎಂಬುದು ಇವನ ಕೃತಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿವೆ.

೩೫. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ. ಕಾಲ, ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತ ಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ. ಜೈನ. ಸ್ಥಳ ವೇಣುಪುರ (ಮೂಡಬಿದರೆ). ಈತನ ಭರತೇಶ ವೈಭವ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಶತಕಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಭರತೇಶ ವೈಭವ ಸಾಂಗತ್ಯವೆಂಬ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದು ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥ. ಕವಿ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿ. ಭರತೇಶ ವೈಭವ ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಪಾಮರರಿಗೂ ಮನೋರಂಜಕ ವಾಗಿದೆ. "ನಾಟಕ ಶಾಲೆ" ಎಂಬುದನ್ನು ಭರತೇಶ ವೈಭವದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ.

೩೬. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತ. ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸುಮಾರು ೧೫೮೪. ವೀರಶೈವ. ಇವನು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕವಿ. ಕೃತಿ: ಚೆನ್ನಬಸವ

ಪುರಾಣ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ "ಕಲ್ಯಾಣದೇಶ"ದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ.

೩೭. ಕವಿ ವಿಚಾರ:—ಚಾಟುವಿಟ್ಠಲನಾಥ. ಕಾಲ, ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಈತನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಸದಾನಂದಯೋಗಿ ಆಗಿರಬಹುದು. ನಿತ್ಯಾತ್ಮಶುಕಯೋಗಿ ಎಂಬ ಬಿರುದು. ಕೃತಿ: ಭಾಗವತ ಮತ್ತು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಪರ್ವಗಳು. ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಮಹಾಭಾರತವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ಇವನ ಭಾಗವತವೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ.

ಸಂದರ್ಭ:— ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಕಾಳಿಯ ಎಂಬ ಸರ್ಪದ ಗರ್ವವನ್ನು ಮುರಿದ ಪ್ರಸಂಗವು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೩೮. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ನರಹರಿ. ಕಾಲ, ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಸ್ಥಳ–ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತೊರವೆ. ಕುಮಾರ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಂಬುದು ಈತನ ಬಿರುದು. ಇವನ ರಾಮಾಯಣವು 'ತೊರವೆರಾಮಾಯಣ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಭಾಗವತಗಳಂತೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಪ್ರಚಾರ ದಲ್ಲಿದೆ. ಇವನು ಉತ್ತಮ ಕವಿ.

ಸಂದರ್ಭ: — ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೈಕೆ ರಾಮನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ ತನ್ನ ಮಗ ಭರತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗಬೇಕೆಂದೂ, ದಶರಥನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ತಂದೆಯ ಆಶೀರ್ವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೩೯. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಷಡಕ್ಷರದೇವ. ಕಾಲ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೭೧. ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದನು. ವೀರಶೈವ. ಸ್ಥಳ—ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿಯ ಯಳಂದೂರು. ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿ ಅಂಕುರಿಸಿತೆಂದು ತಾನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತ ಕವಿ. ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿ. ಕೃತಿಗಳು: ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸ, ವೃಷಭೇಂದ್ರ ವಿಜಯ, ಶಬರ ಶಂಕರ ವಿಳಾಸ. ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸವು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯವಾದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಂದರ್ಭ:— ರಾಜಶೇಖರನೆಂಬ ರಾಜಕುಮಾರನು ಮಂತ್ರಿಯ ಮಗನೊಡನೆ ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನಡುಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಕೊಳವಿನಾಚಿಯೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತೆಯ ಮಗನು ಕುದುರೆಯ ಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ತಿರುಕೊಳವಿನಾಚಿ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಮಗನು ಸತ್ತ ವರ್ತಮಾನ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಮಗನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತಿರುಕೊಳವಿನಾಚಿ ಪ್ರಳಾಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕವಿ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಹು ಮನೋಹರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

೪೦. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಕವಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನೆಂದೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಲದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿವಾದವಿದೆ. ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದವನಾಗಬಹುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಈತನ ಸ್ಥಳದ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯ ದೇವನೂರು ಎಂದು ಕೆಲವರೂ, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಸುರಪುರ ಅಥವಾ ಅದರ ಹತ್ತಿರದ ದೇವಪುರ ಇವನ ಸ್ಥಳವೆಂದು ಕೆಲವರೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇವನು ಬಳಸಿದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಕವಿ ಹೈದರಾಬಾದ ಪ್ರಾಂತದವನು ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ. ಇವನು ಬರೆದ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತವು ಕನ್ನಡಿಗರ ಪ್ರೀತಿ ಆದರಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಸಂದರ್ಭ:— ಧರ್ಮರಾಜನು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕುದುರೆ ಯೌವನಾಶ್ವರಾಜನೆಂಬ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಭೀಮ, ಕರ್ಣನ ಮಗನಾದ ವೃಷಕೇತು, ಘಟೋತ್ಕಜನ ಮಗನಾದ ಮೇಘನಾದ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೇಘನಾದನು ಯೌವನಾಶ್ವನಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಮಾಯೆಕವಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಯೌವನಾಶ್ವನು ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ವೃಷಕೇತುವಿಗೂ ಯೌವನಾಶ್ವನಿಗೂ ನಡೆದ ಯುದ್ಧ ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೪೧. ಸಂದರ್ಭ:— ಧರ್ಮರಾಜನು ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಅಲೆಯುತ್ತ ಅಲೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಕಾಲು ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕುದುರೆಯ ಮೈಗಾವಲಿಗೆ ಇದ್ದ ಅರ್ಜುನನು ಇದಕ್ಕೆ ಮುನಿಗಳ ಶಾಪವೇನಾದರೂ ಇರಬಹುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೌಭರಿ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕುದುರೆ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿರುವ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಋಷಿ ಕುದುರೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೪೨. ಸಂದರ್ಭ:— ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಗಸನ ನಿಂದೆಯ ಮೇಲೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬರುವಾಗ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿನ ವೃಕ್ಷ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಸಂಗವು ಈ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೪೩. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಸೋಮನಾಥ ಅಥವಾ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಆಗಿರಬೇಕು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಥವಾ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಈ ಶತಕವನ್ನು ಬರೆದನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕವಿಯ ವಿಷಯ ಇನ್ನೂ ಯಾವುದೂ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಸೋಮನಾಥ ಅಥವಾ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಕವಿ ಈ ಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಶೈವಮತ, ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕ ನೀತಿಬೋಧಕವಾದ ೧೦೪ ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಶತಕ. ಇದು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಇದೆ.

೪೪-೪೫. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಹೊನ್ನಮ್ಮ. ಸಂಚಿಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೭೨ ರಿಂದ ೧೭೦೪ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಮೈಸೂರಿನ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಊಳಿಗದವಳಾಗಿ ಇದ್ದಳು. ಶೂದ್ರ ವರ್ಣದವಳು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಯಿತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳ "ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ" ಎಂಬ ಕೃತಿ ಸ್ತ್ರೀಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ.

೪೬. ಕವಿ ವಿಚಾರಃ— ಸರ್ವಜ್ಞ. ಕಾಲ ೧೭೦೦. ವೀರಶೈವ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಕವಿ. ಇವನ ವಚನಗಳು 'ಸರ್ವಜ್ಞ ವಚನ'ಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಈ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅನೇಕ ವಿಷಯು ಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನ ಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೀತಿಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಅನುಭವಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. "ತ್ರಿಪದಿ"ಯೆಂಬ ಜಾತಿಯ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ವಚನಗಳು ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಸ್ಥಳ-ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ.

೪೭—೪೮. ವಿವಿಧ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕವಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿವೆ.

೪೯. ಮೂರ್ಖ ಶತಕವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥದ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ ದಿಂದ ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ.

೫೦. ಕವಿ ವಿಚಾರಃ— ಕಾವ್ಯನಾಮ ಕವಿಶಿಷ್ಯ. ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾವ್, ಮಂಗಳೂರು ಕಡೆಯವರು. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತದ ವಿದ್ಯಾ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಇವರು ಮುಖ್ಯರು. ಇವರು ಪಂಡಿತರೂ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳೂ, ರಸಿಕರೂ, ಸರಳಸ್ವಭಾವದವರೂ ಆಗಿ ದ್ದರು. ಇವರು ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ದೈವಾಧೀನರಾದರು. ಇವರ ಹುತ್ತರಿಹಾಡು, ನಾಗರಹಾವು, ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿಯಾಟ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಜನಪ್ರಿಯ ಕವನಗಳು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಇವರೊಬ್ಬರು. ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಬಾಲಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದರು. ಇವರ ಗದ್ಯ ಶೈಲಿ ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ.

೫೧. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಕಾವ್ಯನಾಮ 'ಶ್ರೀ' ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು: ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ. ಸ್ಥಳ: ಮೈಸೂರುಪ್ರಾಂತ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಗೌರವ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾ ಪಕರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಇಂಗ್ಲೀಷು, ಸಂಸ್ಕೃತ, ತಮಿಳು, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಘನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ಪಂಡಿತರು. ವಿಮರ್ಶಕರು ಹೊಸ ಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆದಿಪುರುಷರೆಂದು ಖ್ಯಾತಿಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಭಾವವನ್ನೂ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನ

ವನ್ನೂ, ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿರುಚಿಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿದರು. ದೊಡ್ಡ ವಾಗ್ಮಿಗಳು. ಈಗ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಹಿಂದೆ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಧೀನರಾದರು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗೀತಗಳು, ಗದಾಯುದ್ಧ ನಾಟಕ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್, ಪಾರಸಿಕರು ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕೃತಿಗಳು. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ರುದ್ರನಾಟಕ. ಇವರ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. "ಕನ್ನಡ ಬಾವುಟ"ವನ್ನು ಇವರೇ ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಇದೇ ಬಾವುಟದಲ್ಲಿಯ "ಕನ್ನಡ ತಾಯಿನೋಟ" ಎಂಬ ಅವರ ಕವನದಿಂದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

೫೨. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಶ್ರೀ ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ. ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದವರು. ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲಿಷು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು. ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಗದ ಕವಿಗಳೂ, ವಿಮರ್ಶಕರೂ, ಗದ್ಯ ಲೇಖಕರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕನ್ನಡದ ಗದ್ಯ ಶೈಲಿ ಹೃದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರು.

ನಿವೇದನ, ಉಮರ್‌ಖಯ್ಯಾಂ, ಜೀವನಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯಶಕ್ತಿ, ಶ್ರೀರಾಮ ಪರೀಕ್ಷಣ, ಅಂತಪುರ ಗೀತೆಗಳು, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಮುಂತಾದವುಗಳು ಇವರ ಸರ್ವಾದರಣೀಯವಾದ ಕೃತಿಗಳು. ಇವರ "ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ" ಎಂಬ ಕೃತಿ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

"ವನಸುಮ"ವೆಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕವನವನ್ನು 'ನಿವೇದನ'ದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ,

೫೩. ಸಂದರ್ಭ:-— ಭರತನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರ "ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ"ದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ.

೫೪. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಶ್ರೀ ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈ. ಮಂಗಳೂರ ಕಡೆಯವರು. ಇವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಮದ್ರಾಸು ಪ್ರಭುತ್ವವು ಇವರಿಗೆ 'ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ನುರಿತ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಅನೇಕ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ

ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಗಿಳಿವಿಂಡು,ಹೆಬ್ಬೆರಳು, ಗೊಲ್ಗೊಥಾ, ಉಮರ್ ಖಯಾಂ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರೌಢ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿವೆ.

ಸಂದರ್ಭ:— ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತನು ಯಹೋದ್ಯರ ರಾಜನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಆರೋಪವನ್ನು ಯಹೋದ್ಯರು ಏಸುವಿನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿದರು. ಲಲಾತನು ಆಗಿನ ದೊರೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ಅವನಿಗೆ ಏಸು ನಿರಪರಾಧಿಯೆಂದು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಯಹೋದ್ಯರ ಬಲಾ ತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಏಸುವಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಏಸುವನ್ನು ವಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಧ್ಯ ಸ್ಥಾನವಾದ ಗೊಲ್ಗೊಥಾ ಎಂಬ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಇವ ನನ್ನೂ, ಇದೇ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಕಳ್ಳರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಮುಂದಿನ ಕಥಾಭಾಗ ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೫೫-೫೬. ಕವಿ ವಿಚಾರ: ಕಾವ್ಯನಾಮ ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ. ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ದತ್ತಾತ್ರೆಯ ರಾಮಚಂದ್ರ ಬೇಂದ್ರೆ. ಧಾರವಾಡದವರು. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜನಾದರಣೀಯರಾದ ಕವಿಗಳು. ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪನ್ನರು. ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನವಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಖ್ಯಾತಿ ಇವರಿಗಿದೆ. ಇವರ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಜನ ಕವಿಗಳು ಇವರ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿ ದ್ದಾರೆ. ನಿನಾದ, ತನ್ಮಯತೆ, ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶತೆ ಇವರ ಕವಿತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಮರ್ಶಕರು,'ಹರಟೆ'ಗಳ ಲೇಖಕರು. ನಾಟಕಕಾರರು.

ಗರಿ, ಕಾಮ ಕಸ್ತೂರಿ, ಉಯ್ಯಾಲೆ, ನಾದಲೀಲೆ, ಸಖೀಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ತುಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಹೊಂದಿದ ಕೃತಿಗಳು. ' ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ,' 'ನನ್ನ ಹಾಡು' ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳು ಸರ್ವಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. 'ಅರಳು-ಮರಳು' ಎಂಬ ಇವರ ಹೊತ್ತಿಗೆಗೆ ಭಾರತ ಸರಕಾರದಿಂದ ಗೌರವ ದೊರೆತಿದೆ.

೫೭. ಕವಿ ವಿಚಾರ:- ಕಾವ್ಯನಾಮ: ವಿ. ಸೀ. ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ವಿ. ಸೀತಾ ರಾಮಯ್ಯ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದವರು. ಈಗಿನ ತರುಣ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ

ಹಿರಿಯರು. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲದಿಂದ ದುಡಿಯುತ್ತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾಷಣಕಾರರು. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಗಟ್ಟಿಗರು. ಗೀತೆಗಳು, ದೀಪಗಳು, ನೆಳಲು ಬೆಳಕು, ಸೊಹ್ರಾಬ್ ರುಸ್ತುಂ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಮುಂತಾದ ಕವನಕೃತಿಗಳು; ಪಂಪಾಯಾತ್ರೆ, ಹಣ ಪ್ರಪಂಚ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್ (ವಿಮರ್ಶೆ) ಮುಂತಾದ ಗದ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

೫೮. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಕಾವ್ಯನಾಮ ಶ್ರೀನಿವಾಸ. ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು. ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್. ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದವರು. ಮೈಸೂರ ಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು, ಈಗ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ 'ಜೀವನ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳ ಆದಿಪುರುಷರೆಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕನ್ನಡದ ಗದ್ಯಶೈಲಿ ತಿಳಿಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಪಡಿಸಿದರು. ಕಥನ ಕವನಗಳನ್ನೂ ನೀಳ್ಗತೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಇವರ ಕೈ ತುಂಬ ಪಳಗಿದೆ; ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳೂ, ರಸಿಕರೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾಷಣಕಾರರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯತೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳ ಅನೇಕ ಸಂಪುಟಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅನೇಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ 'ಯಶೋಧರಾ' ನಾಟಕವು ಸರಳರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. 'ಅರುಣ' ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಕವನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ವಿಮರ್ಶಾಗ್ರಂಥಗಳೂ, 'ಸುಬ್ಬಣ್ಣ' ಎಂಬ ನೀಳ್ಗತೆಯೂ 'ಚೆನ್ನಬಸವ ನಾಯಕ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

೫೯. ಕವಿ ವಿಚಾರ: ಕಾವ್ಯನಾಮ 'ಕುವೆಂಪು'. ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಕೆ.ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ. ಮೈಸೂರ ಪ್ರಾಂತದ ಮಲೆನಾಡಿನವರು. ತುಂಬಾ ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನರಾದ ಕವಿಗಳು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉಪಾಸಕರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸರಳರಗಳೆಯ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ತಂದವರು. ಈಗ ಮಹಾ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು

ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕತೆಗಾರರೂ, ನಾಟಕಕಾರರೂ, ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ, ಬಿರುಗಾಳಿ, ಬೆರಲ್ಗೆ ಕೊರಲ್, ಚಿತ್ರಾಂಗದೆ ಮೊದಲಾದ ಸರಳರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ. ಇವರ 'ಕಿಂದರಿಜೋಗಿ' ಎಂಬ ಕವನವು ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. 'ಮಲೆನಾಡಿನ ಚಿತ್ರಗಳು' ಎಂಬುದು ಮಲೆನಾಡಿನ ಜೀವನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಕವನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಕೆಚ್ಚು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ ಎಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮಹಾಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ, ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ ಮೊದಲಾದ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ'ವೆಂಬ ಕವನವು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವ ಉತ್ತಮ ಕವನ.

೬೦. ಸಂದರ್ಭ:ಈ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು 'ಕುವೆಂಪು' ಅವರ ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ' ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ ಮಣಿಪುರದ ರಾಜನ ಮಗಳು. ಅರ್ಜುನನು ಯತಿವೇಷದಿಂದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆಂದು ಹೊರಟು ನಾನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಮಣಿಪುರದ ವನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಗೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೂ ಗಾಂಧರ್ವ ವಿಧಿಯಿಂದ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಜುನನು ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಗೆ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವಳು ಗರ್ಭಿಣಿ. ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಗಾಂಧರ್ವ ವಿವಾಹದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಆರು ತಿಂಗಳು ವಿರಹತಾಪದಿಂದ ಕಳೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಪತಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ ದಿನ ಬಂದಿತು. ಪತಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಮೊದಲು ಕಂಡ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಮುಂದಿನ ಭಾಗ ಇದರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾಕರ್ಷಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೬೧. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದವರು ಬೆಂಗಳೂರ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಮೇಧಾವಿಗಳೂ, ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನರೂ ಆದ ಕವಿಗಳು. 'ಎಂಡಕುಡುಕರತ್ನ'

ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಬರೆದ 'ರತ್ನನ ಪದಗಳು' ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥ ಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ 'ಗಂಡುಗೊಡಲಿ' ಎಂಬುದು ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ವೀರರಸ ಪ್ರಧಾನ ನಾಟಕ. ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಇವರು ರಚಿಸಿದ ಶಿಶು ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಶಿಶುಲೋಕಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

೬೨. ಕವಿ ವಿಚಾರಃ— ಸಾಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್. ಧಾರವಾಡದವರು. ಪ್ರಾಚೀನ ನವೀನ ಕಾವ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರೆವಲ್ಲಿ ಬಹಳ ನುರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನ ಕವಿಗಳು. ಪಂಡಿತರು. ಇವರ 'ಚಿತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ' ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇವರ 'ಶ್ರೀರಾಮಾಯ ಣವು' ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ.

೬೩. ಕವಿ ವಿಚಾರ:— ಕಾವ್ಯನಾಮ 'ಮಧುರಚೆನ್ನ'. ಪೂರ್ಣಹೆಸರು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಪ್ಪ ಹಲಸಂಗಿ. ಸ್ಥಳ—ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಲಸಂಗಿ. ಬಾಲ್ಯ ದಿಂದಲೂ ಇವರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವಿಗಳು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಯೋಗ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲ ಬಿಸಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.೧೯೫೩ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರಿನಲ್ಲಿ ದೈವಾಧೀನರಾದರು.

ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅನುಭವವು ಪದೇಪದೇ ನಾನಾರೂಪ ದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾದ ಸರಳವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಕೆಲವುಕಾಲ "ಅರವಿಂದ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ" ಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಅರವಿಂದರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನವರಿಕೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಅದೇ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

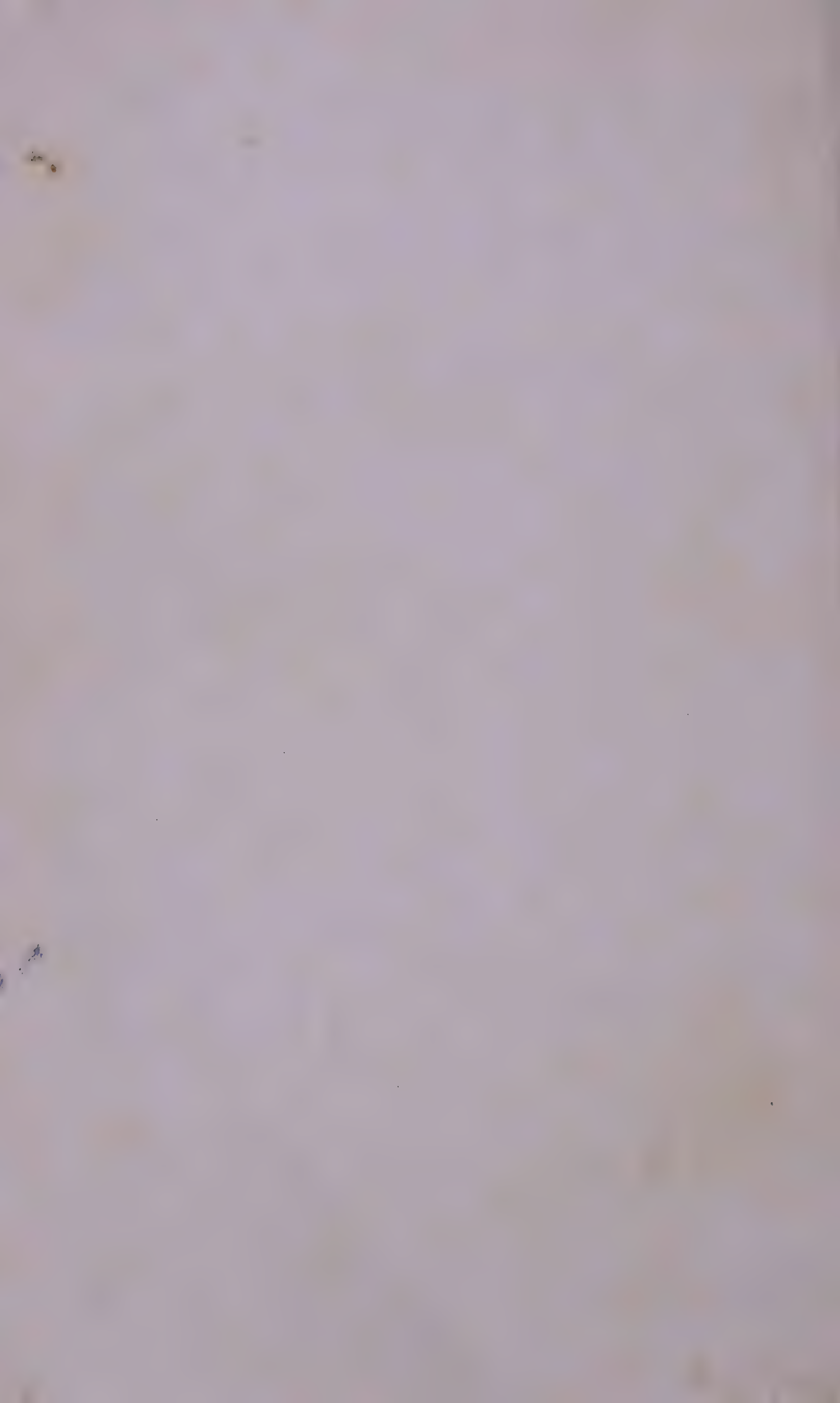
ಇವರ ಕಾಳರಾತ್ರಿ, ಪೂರ್ವರಂಗ, ಬೆಳಗು ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳು ಸ್ವಾನುಭವಯುಕ್ತವಾದ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವುಗಳು. 'ನನ್ನ ನಲ್ಲ' ಎಂಬ ಇವರ ಕವನ ತಾವು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಜೀವ ನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು 'ನನ್ನ ನಲ್ಲ' ಎಂಬುದರ ಮೂರನೆಯ ಎಸಳಿನಿಂದ ಆಯ್ದು

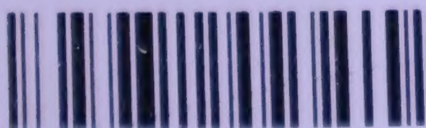
ಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲು ಸತಿ ವಿರಹದಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೬೪ ಕವಿ ವಿಚಾರ: ಶ್ರೀ ಡಿ. ಕೆ. ಭೀಮಸೇನರಾವ್. ಹೈದರಾಬಾದ ಪ್ರಾಂತದ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯವರು. ಉಸ್ಮಾನಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು.

೬೫. ಕವಿ ವಿಚಾರ:- ಕಾವ್ಯನಾಮ 'ಮಾನ್ವಿ' ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಮಾನ್ವಿ ನರಸಿಂಗರಾವ್. ಹೈದರಾಬಾದು ಪ್ರಾಂತದ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯವರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಎಮ್. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿ ಸ್ವರ್ಣಪದಕವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಕವನಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಕನ್ನಡಯಾತ್ರೆ' ಎಂಬ ಇವರ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂದಿರವು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ.

೬೬. ಕವಿ ವಿಚಾರ:- ಕಾವ್ಯನಾಮ 'ಕಾವ್ಯಾನಂದ'. ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯವರು. ಹೈದರಾಬಾದು ಪ್ರಾಂತದ ಕನ್ನಡ ತರುಣಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು. ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ ಕವನ ಗಳನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಜಲಪಾತ' ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ ವೊಂದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯಮಂದಿರದ ಪ್ರಕಟನೆಯಾದ 'ಶ್ರೀಕಾರ'ದಲ್ಲೂ ಇವರ ಕೆಲವು ಕವನಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವನ್ನೂ ಇಂಗ್ಲಿಷು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ರಚಿಸಿದ 'ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ'ವೆಂಬ ನಾಟಕವು ಸ್ತುತ್ಯರ್ಹ ವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಅನೇಕ ಕವನಗಳು ಇನ್ನೂ ಅಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯರಚನಾಶಕ್ತಿ ಇವರಲ್ಲಿದೆ.





ಮಾರಾಟದ ಸೋಲ್ ಏಜಂಟರು:

ಕನ್ನಡ ಬುಕ್ ಡಿಪೊ,

ನೇತಾಜಿ ರೋಡ್,

ರಾಯಚೂರು.

ಸಾಧನಾ ಪ್ರಿಂಟರಿ, ರಾಯಚೂರು.